

Nederlandse Bond voor Pensioenbelangen

Boerhaavelaan 40 - 2713 HX ZOETERMEER
Tel. 070 360 19 21
Website : www.pensioenbelangen.nl Email: info@pensioenbelangen.nl

NBP is één van de initiatiefnemers van de actie
"Samen voor een eerlijk pensioen"
Ons verzoek: "Steun de actie, teken de petitie op die website"

Onderwerp : Gevolgen van de invoering VEV en DNB-RTS
Referentie : 20210816/2021032/WS/yp
E-mail : bestuur@pensioenbelangen.nl
Plaats/Datum : Zoetermeer, 16 augustus 2021

De NBP, Nederlandse Bond voor Pensioenbelangen, is opgericht op 12 mei 1919 en is onafhankelijk van zowel politieke stromingen als van de organisaties van werkgevers en van werknemers. De NBP richt zich uitsluitend op het behartigen van belangen van de huidige en de toekomstige gepensioneerden, ongeacht de pensioenuitvoerder of de pensioenregeling.

Dit NBP document bevat de volgende onderverdeling:

1. Invoering van VEV en DNB-RTS
2. Aanvullend pensioen is een financiële dienst
3. Gevolgen van de invoering VEV en DNB-RTS
4. Historie van VEV, Vereist Eigen Vermogen
5. VEV bij fondsen veel hoger dan VEV Levensverzekeraars
6. Samenstelling van VEV
7. Strijdigheid van VEV met IORP I en IORP II
8. DNB-RTS
9. Pensioenaanspraak is geen financieel instrument
10. Strijdigheid van DNB-RTS met Besluit "Actuele waarde"
11. Verhullende presentatie van DNB-RTS
12. Fondsen en financiële risico's
13. VEV en DNB-RTS verhinderen indexatie
14. Samenvatting
15. Conclusie

Nr. 01 Invoering van VEV en DNB-RTS

In dit NBP document worden de gevolgen van de invoering van het 1) VEV, Vereist Eigen Vermogen en die van de 2) DNB-RTS, de huidige voorgeschreven rekenrente voor de TV, Technische Voorziening, de contante waarde van de toekomstige betalingen van pensioenen, op hoofdpunten toegelicht. VEV en DNB-RTS zijn als onderdeel van de PW, Pensioenwet in 2007 ingevoerd.

Nr. 02 Aanvullend pensioen is een financiële dienst

Aanvullend pensioen is zowel onderdeel van de arbeidsvoorwaarden als een financiële dienst, waarop het Handvest van de grondrechten van de Europese

Unie van toepassing is. Relevant zijn hierbij ondermeer eigendomsrecht en consumentenbescherming.

De afspraken, die Nederland met andere EU lidstaten over de aanvullende pensioenen heeft gemaakt, zijn vastgelegd in de twee EU pensioenrichtlijnen IORP I en IORP II, zie bijlagen 2 en 3. Deze beide richtlijnen zijn de uitgangspunten waaraan de Nederlandse wet- en regelgeving voor pensioenen behoren te worden getoetst. DNB heeft in september 2020 aan NBP bevestigd dat aanvullend pensioen een financiële dienst is.

Nr. 03 Voornaamste gevolgen van de invoering VEV en DNB-RTS

Het gevolg van de invoering van VEV en DNB-RTS in 2007 is dat fondsen meer beleggingen moeten aanhouden voor de toekomstige uitbetaling van dezelfde pensioenen. Een voorbeeld: een fonds heeft een VEV van 25% en een DNB-RTS, de rekenrente voor de TV, van 1%, 3% punt lager dan de vroegere rekenrente van 4%, dan moet het fonds meer dan twee keer zo veel beleggingen aanhouden voor de toekomstige uitbetaling van hetzelfde pensioen in vergelijking met de vroegere regels van de PSW in 2005 of de eisen in IORP I en in IORP II.

Om aan deze nieuwe eisen van de VEV en DNB-RTS te voldoen, konden de fondsen sinds 2008 de pensioenen niet meer indexeren voor de gestegen prijzen.

Fondsen hadden de pensioenen wel volledig kunnen indexeren voor de gestegen prijzen, indien Nederland zich aan de EU afspraken over het aanvullend pensioen had gehouden, zie ook bijlage 1, het NBP document "Pensioenfeiten op rij".

Nr. 04 Historie van VEV, Vereist Eigen Vermogen

In de jaren 1954 tot en met 2005 werd in de PSW het gehele begrip "eigen vermogen" voor een fonds niet genoemd. De hoofdeis voor de solvabiliteit was vermeld in artikel 13 van de oorspronkelijke PSW van 1954: "De bezittingen van een pensioenfonds moeten, tezamen met de ingevolge de statuten en reglementen te verwachten inkomsten, blijkens de in artikel 10, tweede lid, bedoelde wetenschappelijke balans toereikend zijn ter dekking van de uit de statuten en reglementen voortvloeiende pensioenverplichtingen."

Samengevat: pensioen = premies plus rendementen.

Wegens de afgesproken invoering van de eerste EU Pensioenrichtlijn, IORP I, werd de PSW in februari 2006 aangepast. In artikel 9.a.4 werd bepaald dat fondsen een VEV van 4,3% moesten aanhouden zoals was bepaald in artikelen 27 en 28 van de tweede EU-richtlijn voor levensverzekering, zie bijlage 4.

In de artikelen 131 en 132 van de PW zijn de bepalingen over het VEV opgenomen. Daar wordt vermeld dat een verdere uitwerking is vastgelegd in besluiten. Deze besluiten zijn: 1) het FTK, financieel toetsingskader en diens opvolger nFTK, het nieuwe FTK en 2) het besluit "Regeling Pensioenwet en Wet verplichte beroepspensioenregeling". Het ministerie van SZW heeft dit laatste besluit op 19 december 2006 gepubliceerd, zie bijlage 5.

Nr. 05 VEV bij fondsen veel hoger dan VEV Levensverzekeraars

De gemiddelde waarde voor het VEV bij een fonds is ongeveer 25% van de TV, Technische Voorziening. In 2007 was het VEV van levensverzekeraars, bij hun kernvermogen genoemd, 4,3% van de TV. Terwijl fondsen mogen korten en levensverzekeraars niet, moesten fondsen in 2007 een VEV hebben, dat circa **6** keer zo hoog was als het VEV van verzekeraars. Enige toelichting op dit bizarre verschil ontbreekt.

Fondsen mogen de herwaarderingsreserve van hun beleggingen niet als onderdeel van hun Eigen Vermogen gebruiken, levensverzekeraars wel! Elke toelichting op dit vreemde verschil in behandeling tussen fondsen en levensverzekeraars ontbreekt.

Nr. 06 Samenstelling van VEV

Het VEV bestaat uit 10 onderdelen, waarvan S7, S8 en S9 standaard op 0% zijn gesteld. Een korte toelichting op deze onderdelen is opgenomen in bijlage 6 en een uitgebreide toelichting over deze 10 onderdelen staat op de website van DNB, zie

<https://www.dnb.nl/voor-de-sector/open-boek-toezicht-sectoren/pensioenfondsen/prudentieel-toezicht/eigen-vermogen/standaard-model/vereist-eigen-vermogen-standaard-model/>.

In onderstaand tabel is een onderverdeling van het gemiddelde VEV naar deze 10 onderdelen van de vijf grootste fondsen vermeld. Het totale VEV van deze fondsen was eind 2019 24,3%.

Code	Omschrijving	Waarde
S1	Renterisico	2,7%
S2	Aandelen- en vastgoedrisico	19,2%
S3	Valutarisico	6,2%
S4	Grondstoffenrisico	1,7%
S5	Kredietrisico	4,4%
S6	Verzekeringstechnisch risico	3,2%
S7	Liquiditeitsrisico	0,0%
S8	Concentratierisico	0,0%
S9	Operationeel risico	0,0%
S10	Actief beheer	2,1%
	Subtotaal van alle risico's	39,5%
	Diversificatie-effect	-15,2%
	Vereist Eigen Vermogen	24,3%

Nr. 07 Strijdigheid van VEV met IORP I en IORP II

De onderdelen **S2** tot en met **S5** van het VEV betreffen beleggingen van het fonds. Fondsen, waarbij de deelnemers de beleggingsrisico's dragen, behoren geen belemmeringen te vinden om te beleggen in aandelen en vergelijkbare titels, artikel 19.6.a IORP II, bijlage 3.

In Nederland moeten fondsen bij beleggingen in aandelen aanmerkelijk meer VEV aanhouden dan bij beleggingen in obligaties. Dit verschil in het aanhouden van VEV is feitelijk een restrictie bij het beleggen in aandelen, welke in strijd is met het vrijheid van het verkeer van kapitaal binnen de EU.

S6 betreft het verzekeringstechnisch risico. Op de website van DNB is vermeld dat alleen het sterfte risico hieronder valt behorende bij het ouderdomspensioen en het partnerpensioen. Sinds 2006 zijn fondsen verplicht om ook de toekomstige sterfte ontwikkeling in de demografische grondslagen te verwerken. Mutaties in de TV wegens aanpassingen in deze grondslagen dienen te worden verwerkt in het jaar dat deze bekend zijn. De financiering van deze mutaties loopt direct via de rekening van baten & lasten en niet via het Eigen Vermogen. Deze financiering komt daarmee direct ten laste van de deelnemers en pensioengerechtigden en niet voor het risico van het fonds.

Nr. 08 DNB-RTS

Onder de PSW, 1954 – 2006, moesten fondsen met een gelijke en vaste rekenrente de premies en de TV berekenen. De maximale rekenrente werd in oktober 1969 verhoogd van 3% naar 4%. Met ingang van 2007 moeten fondsen hun TV op marktwaardering berekenen, artikel 126.2.a van de PW. In artikel 2.2 van het FTK / nFTK is over de invulling van deze marktwaardering vermeld: "De contante waarde wordt vastgesteld op basis van een door De Nederlandsche Bank gepubliceerde actuele rentetermijnstructuur."

Deze eis van marktwaardering is bizar, wegens de volgende redenen:

- 1 fondsen zijn schuldenaren en die mogen hun verplichtingen niet verhandelen,
- 2 binnen de EU bestaat geen gereguleerde financiële markt, waar fondsen hun verplichtingen kunnen verhandelen,
- 3 de crediteuren van het fonds, deelnemers en pensioengerechtigden, mogen hun vorderingen op het fonds niet verhandelen.

In de DNB notitie van april 2004, met titel PALMNET staan uitgangspunten voor deze marktwaardering vermeld, zie bijlage nr. 7. De toelichting hiervan start op pagina 17 onderaan met het Kopje disconteringsvoet.

Een belangrijk uitgangspunt van DNB is dat bij marktwaardering het risico van een faillissement van de sponsor, i.c. pensioenfonds, centraal staat.

Pensioenfondsen kunnen niet failliet gaan, omdat het uiteindelijke risico bij de deelnemers en pensioengerechtigden ligt, zie bijlage nr. 8 Brief minister J.P.H. Donner en bijlage nr. 9 interview met W. Hoekstra. Fondsen kunnen altijd korten, dat stond in de PSW, oorspronkelijk artikel 7.h en staat in de PW, artikel 134. Dus dit uitgangspunt van DNB is **echt** verkeerd.

DNB behandelt een pensioenfonds als een onderneming, die een eigen pensioenregeling uitvoert en volgt hierbij de uitgangspunten van IAS19. IAS19 is

een EU voorschrift betreffende deze situatie. IAS19 is expliciet niet bedoeld voor pensioenfondsen, maar voor dat soort ondernemingen. Voor pensioenfondsen geldt IAS 26. Een hoofddoelstelling van IORP I, IORP II, PSW en de PW is om de uitvoering van een pensioenregeling buiten de onderneming te houden en deze onder te brengen bij een onafhankelijke uitvoerder.

Nr. 09 Pensioenaanspraak is geen financieel instrument

Tevens wordt in de PALMNET notitie de rekenmethodiek van DNB toegelicht, namelijk door een pensioenaanspraak te vergelijken met een financieel instrument / optie. Een pensioenaanspraak is geen optie, maar een niet verhandelbare vordering op het fonds, dat beleggingen aanhoudt om te voldoen aan deze verplichting van het fonds. Vervolgens hanteert DNB het omstreden Black-Scholes model om een RTS uit te rekenen.

Nr. 10 Strijdigheid van DNB-RTS met Besluit "Actuele waarde"

Pensioenfondsen vallen ingevolge van artikel 146 van de PW voor hun jaarrekening en jaarverslag onder BW2, Titel 9. Bij BW2 Titel 9 hoort ook het besluit "Actuele waarde", zie bijlage 10.

In artikel 4 van dit besluit is bepaald dat "Onder de marktwaarde wordt verstaan het bedrag waarvoor een actief kan worden verhandeld of een passief kan worden afgewikkeld tussen terzake goed geïnformeerde partijen, die tot een transactie bereid en onafhankelijk van elkaar zijn." Voor de handel in pensioenverplichtingen bestaat binnen de EU geen markt. Incidentele overdrachten van fondsen aan andere uitvoerders, bijvoorbeeld wegens opheffen van een fonds, kunnen niet als een markt worden beschouwd.

In artikel 10 lid 2 worden pensioenverplichtingen genoemd. Hoe de actuele waarde hiervan moet worden berekend, blijkt niet uit de tekst. In ieder geval is artikel 10, lid 1 van dit besluit niet van toepassing, omdat pensioenverplichtingen geen financiële instrumenten zijn.

DNB dient een toelichting te geven hoe zij de RTS berekent en welke uitgangspunten en waarden zij daarvoor gebruikt. In ieder geval kan deze berekening niet conform het besluit "Actuele waarde" zijn.

Nr. 11 Verhullende presentatie van DNB-RTS

Fondsen moeten in hun verslagstaten aan DNB de DNB-RTS markrente noemen. Een fijne neutrale term. Fondsen noemen in hun jaarverslagen bijna overal de DNB-RTS markrente, dat is misleidend. Sinds enige jaren staat in artikel 1 van de PW onder definities: "risicovrije rente: de door De Nederlandsche Bank N.V. gepubliceerde actuele rentetermijnstructuur".

Termen als markrente, een "objectieve keuze" dan wel risicovrije rente, een "behoedzame keuze" verhullen dat DNB eigen keuzes heeft gemaakt bij de berekening van DNB-RTS. Keuzes, die DNB tot op heden publiekelijk niet heeft toegelicht of verdedigd en die strijdig zijn met IORP I en IORP II.

Nr. 12 Fondsen en financiële risico's

Veel politici verdedigen het gebruik van VEV en DNB-RTS. Dit gebruik zou noodzakelijk zijn om te voorkomen dat fondsen financiële risico's lopen, die zij eigenlijk niet kunnen dragen. Daarom menen deze politici dat fondsen sinds 2007 over veel eigen vermogen moeten beschikken en een DNB-RTS moeten gebruiken, die structureel lager is dan de gemaakte fondsrendementen. In de periode 1954 tot en met 2006 golden deze eisen niet. Deze politici komen nooit met voorbeelden van problemen uit die periode. Deze Nederlandse eisen wijken ook sterk af van de gemaakte afspraken over pensioenen binnen de EU.

Beleggen in derivaten geldt als risicovol, daarom zijn in IORP I en IORP II voorschriften vastgelegd voor deze beleggingen. Voor 2006 was beleggingen in derivaten in Nederland niet wettelijk geregeld. In 2006 golden in Nederland de EU eisen voor beleggen in derivaten, zoals blijkt uit artikel 9ba.d van de PSW uit 2006, zie bijlage 4. In 2007 vervielen deze restricties. De NBP heeft in een brief aan minister W. Koolmees om een nadere toelichting gevraagd, zie bijlage 11. Op de vragen in deze brief heeft de minister tot op heden geen antwoord gegeven.

DNB moedigt fondsen aan om in rentederivaten te beleggen, wegens de fluctuaties in de DNB-RTS. Bijzonder is dat fondsen voor het beleggen in deze rentederivaten **geen** VEV hoeven aan te houden. Het beleggen in rentederivaten is risicovol en in strijd met IORP I en IORP II.

Nr. 13 VEV en DNB-RTS verhinderen indexatie

Het belangrijkste gevolg van de invoering van VEV en DNB-RTS voor de fondsen is dat deze fondsen aanmerkelijk meer beleggingen moeten aanhouden voor de toekomstige uitbetalingen van hetzelfde pensioen. In het voorbeeld met een VEV van 25%, een DNB-RTS van 1% en een jaarlijks overrendement van 5% heeft het fonds tenminste 25 jaar nodig om voldoende middelen te hebben om te kunnen indexeren. Inhaalindexatie is hierbij uitgesloten.

De VEV en DNB-RTS zijn zo opgezet dat een fonds de pensioenen slechts onder zeer bijzondere omstandigheden kan indexeren. Daarom hebben de fondsen sinds 2008 de pensioenen niet meer geïndexeerd voor de gestegen prijzen, terwijl de overrendementen voldoende waren volledige indexatie.

Hoewel de fondsen zowel de pensioenen van de deelnemers als die van de pensioengerechtigden niet indexeren, hebben pensioengerechtigden toch het grootste nadeel. Zodra de pensioengerechtigden overlijden, vervallen hun vorderingen op het fonds voor de niet uitbetaalde indexatie. De beleggingen hiervoor blijven bij het fonds achter. Bij een stelselwijziging zullen deze middelen van de gestorven pensioengerechtigden en die van gestorven deelnemers vrij vallen ten gunste van de nog levende deelnemers en pensioengerechtigden. Pensioengerechtigden hebben jaarlijks een veel hogere kans op overlijden dan deelnemers.

Nr. 14 Samenvatting

Opvallend is dat bij de invoering van de PW zowel staatssecretaris M. Rutte als de minister A.J. de Geus zeer weinig aandacht hebben besteed aan de gevolgen van de invoering van VEV en DNB-RTS.

Miljoenen gepensioneerden zijn miljarden euro's te kort gedaan, waarbij de Nederlandse economie voor tientallen miljarden euro's schade heeft geleden, zie ook het NBP document "Pensioenfeiten op rij", bijlage nr. 1. De invoering van de VEV en DNB-RTS is overigens op slinkse wijze doorgevoerd.

Bij de behandeling van het wetsvoorstel Nypels-Groenman in de jaren 1979 - 1989 heeft het parlement het uitgangspunt aangenomen dat overrendementen bij fondsen primair moesten worden gebruikt om de indexatie te betalen. De heer Nypels was overigens diverse jaren voorzitter van de NBP. Bij de invoering van de PW is dit uitgangspunt stilzwijgend losgelaten. Indexatie is nu afhankelijk gemaakt van de VEV ten opzichte van het aanwezige Eigen Vermogen en niet meer van de door het fonds gemaakte overrendementen.

Voor de deelnemers of pensioengerechtigden geldt dat zij gedwongen waren deel te nemen in de pensioenregeling van hun werkgever, die veelal verplicht was aangesloten bij een BPF. Aanvullend pensioen is een financiële dienst, waarvoor ook consumentenbescherming geldt. De overheid heeft in 2007 vergaand de voorwaarden voor het toekennen van indexatie van deze financiële dienst gewijzigd, terwijl zowel onder de PSW als onder de PW uiteindelijk de risico's bij de deelnemers en pensioengerechtigden lagen dan wel liggen. Vooraf was duidelijk dat fondsen door deze wijziging de pensioenen zelden zouden kunnen indexeren voor de gestegen prijzen.

Tot op heden heeft de overheid de noodzaak voor deze vergaande wijzigingen niet aangetoond. De bestuurders van fondsen, afgevaardigden van de sociale partners, hebben de belangen van pensioengerechtigden niet verdedigd, edoch hebben ofwel deze wijzigingen zonder protest aanvaard dan wel deze ondersteund.

Nr. 15 Conclusie

De invoering van VEV en DNB-RTS heeft grote schade toegebracht aan de vorderingen van deelnemers en pensioengerechtigden op de fondsen. De overheid heeft vergaand de juridische verhouding tussen fondsen enerzijds en deelnemers / pensioengerechtigden anderzijds gewijzigd voor het toekennen van indexatie. Omdat fondsen kunnen korten op de pensioenen, zowel onder de PSW als onder de PW, liggen de risico's bij de deelnemers en pensioengerechtigden. Terwijl deze toedeling van risico's ongewijzigd bleef, heeft de overheid fondsen onder de PW de mogelijkheid tot indexatie van de pensioenen feitelijk ontnomen.

De overheid dient of een afdoende toelichting te geven dan wel te compenseren.

Indien u aanvullende informatie of toelichting wenst, dan zal de NBP u deze gaarne verschaffen.

Wilt u ook de website <https://samenvooreeneerlijkpensioen.nl/> bezoeken en de petitie ondertekenen.

Hartelijk dank en met vriendelijke groet,

Willem Schuddeboom
Voorzitter bestuur NBP.

Bijlage Omschrijving

- 1 NBP document "Pensioenfeiten op rij"
- 2 Eerste EU Pensioenrichtlijn IORP I
- 3 Tweede EU Pensioenrichtlijn IORP II
- 4 PSW uit 2006
- 5 "Regeling Pensioenwet en Wet verplichte beroepspensioenregeling".
- 6 Korte toelichting op de risico klassen bij VEV
- 7 DNB Notitie Palmnet, april 2004
- 8 Brief minister J.P.H. Donner oktober 2008
- 9 Interview minister W. Hoekstra, september 2019
- 10 Besluit "Actuele waarde"
- 11 Brief aan Minister W. Koolmees, 29 januari 2020

Nederlandse Bond voor Pensioenbelangen

Boerhaavelaan 40 - 2713 HX ZOETERMEER
Tel. 070 360 19 21

Website : www.pensioenbelangen.nl Email: info@pensioenbeangen.nl

NBP is een van de initiatiefnemers van de actie
"Samen voor een eerlijk pensioen"
Ons verzoek: "Steun de actie, teken de petitie op die website"

Onderwerp : Pensioenfeiten op rij
Referentie : 20210422/2021018/WS
E-mail : bestuur@pensioenbelangen.nl
Plaats/Datum : Zoetermeer, 22 april 2021

De NBP, Nederlandse Bond voor Pensioenbelangen, is opgericht op 12 mei 1919 en is onafhankelijk van zowel politieke stromingen als van de organisaties van werkgevers en van werknemers. De NBP richt zich uitsluitend op het behartigen van belangen van de huidige en de toekomstige gepensioneerden, ongeacht het pensioenfonds of de pensioenregeling.

Inleiding

In dit NBP document worden belangrijke feiten over het aanvullend pensioen en de AOW op een rij gezet. In de politieke en andere discussies worden deze feiten vaak verzwegen of verdraaid. Onjuiste opmerkingen worden daarentegen vaak wel gehoord, zoals: 1) dat het huidige pensioenstelsel niet houdbaar is en 2) dat verhoging van de AOW pensioendatum economisch noodzakelijk is.

In dit document worden de volgende onderwerpen beknopt toegelicht om deze onjuiste opmerkingen te weerleggen. Deze onderwerpen zijn:

- 1 Macro-economische gegevens voor de periode 2010-2019
- 2 Voordelen van een gelijke rekenrente
- 3 Oneerlijke verdeling van de rendementen door fondsen
- 4 Uitgaven aan AOW in perspectief
- 5 Betaling voor een pensioendatum van 65 jaar
- 6 Afschaffing van de RVU, Regeling vervroegd uittreden
- 7 Stappen naar een eerlijk pensioen
- 8 Conclusie

Macro-economische gegevens voor de periode 2010-2019

De periode 2010-2019 was geen goede periode voor de Nederlandse economie:

1	De gemiddelde reële groei was jaarlijks:	1,4%
2	De inflatie was jaarlijks gemiddeld:	1,6%
3	Stijging gemiddelde jaarlijkse consumptie van huishoudens:	0,7%

Veel andere landen in de Euro-Zone hebben in deze periode betere economische prestaties behaald dan Nederland. Een belangrijk probleem in Nederland is dat de consumptie al vele jaren structureel te laag is. Een van de oorzaken hiervan is dat fondsen wegens restricties in de Nederlandse Pensioenwet (PW), 1) een verkeerde rekenrente en 2) onnodige buffers, sinds 2008 de pensioenen niet mochten verhogen voor de gestegen prijzen.

Voordelen van een gelijke rekenrente

In de jaren 1954 – 2006 moesten fondsen zowel de Technische Voorziening (TV), de contante waarde van de toekomstige pensioenbetalingen, en de premie met één gelijke rekenrente berekenen. Met de invoering van de PW, Pensioenwet, in 2007, mogen fondsen dat niet meer. Fondsen moeten de TV met een andere rekenrente berekenen dan de premies. De eis van twee rekenrentes is onlogisch en is ook in de strijd met de beide EU Pensioenrichtlijnen, IORP I en IORP II.

De gemiddelde rekenrente voor de premies was in 2019 circa 2,7% en voor de TV circa 0,4%. Als de TV ook met de rekenrente voor de premies van 2,7% wordt berekend, dan veranderen zowel de TV als de dekkingsgraad, zie tabel 1. De vermelde gegevens zijn voor de situatie eind 2019. Een verdere toelichting is gegeven na tabel 1.

Tabel 1 . Gevolgen van overgang naar één rekenrente van 2,7%

	Beleggingen	Technische Voorziening	Dekkingsgraad
Stap 0: Huidig systeem	€ 1.562 miljard	€ 1.504 miljard	104%
Stap 1: Gelijke rekenrentes; verhoging van rekenrente voor TV van 0,4% naar 2,7%	€ 1.562 miljard	€ 944 miljard (incl. EU Buffer van 4,3%)	166%
Stap 2: Verhoging van alle pensioenen met 25%	€ 1.562 miljard	€ 1.180 miljard	132%
Stap 3: Beschikbaar voor éénmalige compensatie: € 382 miljard	Afhankelijk van compensatie	Afhankelijk van compensatie	104,3%

rekenrentesysteem

Stap 1) De rekenrente voor de TV stijgt met 2,3% van 0,4% naar 2,7%. Het gevolg is dat de TV daalt met 40%. Fondsen hebben veel minder geld nodig om aan de bestaande nominale verplichtingen te kunnen voldoen.

Stap 2, volgend op Stap 1): Sinds 2008 verhogen de fondsen de pensioenen niet meer voor de inflatie. De oorzaak is dat overheid sinds 2007 met de invoering van de PW restricties aan de fondsen heeft opgelegd, die niet onder de PSW, Pensioen en Spaarfondsen bestonden. De PSW was geldig van 1954 tot en met 2006. Deze restricties uit de PW zijn ook in strijd met de EU Pensioenrichtlijnen, IORP I en IORP II. Indien fondsen wel de pensioenen hadden mogen verhogen, waren alle pensioenen van zowel actieve deelnemers als van gepensioneerden nu circa 25% hoger geweest. Voor iemand na 2007 deelnemer werd, geldt de verhoging alleen voor de deelgenomen jaren na 2007.

Stap 3, volgend op Stappen 1 en 2) Deelnemers en gepensioneerden hebben in de jaren 2008 – 2019 geen indexatie ontvangen, daarvoor is een éénmalige compensatie nodig. Aan de gepensioneerden wordt een bedrag van minimaal € 50 miljard uitbetaald. Voor de deelnemers wordt of de pensioenleeftijd verlaagd dan wel hun pensioenaanspraken verhoogd of een combinatie hiervan.

Oneerlijke verdeling van de rendementen door fondsen

Een belangrijk aspect dat nooit wordt genoemd is de oneerlijke verdeling van rendementen van de fondsen over de deelnemers en gepensioneerden. Deze oneerlijke verdeling bestond onder de PSW en bestaat nog steeds onder de PW. In tabel 2 zijn de relevante gegevens vermeld.

Tabel 2. Het jaarlijkse overschot van de rendementen van pensioenfondsen

Jaren	1987 - 2006	2007 - 2019
Gemiddeld rendement	7,5%	6,5%
Af: Benodigd rendement voor het nominale pensioen	4,0%	3,2%
Af: Voorziening voor gestegen levensverwachting	0,3%	0,3%
Beschikbaar voor indexatie	3,2%	3,0%
Gegeven indexatie (*)	2,0%	0,0%
Jaarlijkse Overschot	1,2%	3,0%

(*) De gegeven indexatie is gelijkgesteld aan de geschatte inflatie van 2% over de jaren 1987 – 2006.

Het benodigd rendement voor het nominale pensioen moeten fondsen maken om het nominaal toegezegde pensioen in de toekomst uit te betalen. Dat rendement is hier gelijk gesteld aan de rekenrente in de premies. Fondsen hebben immers op basis van deze rekenrente de verplichting van de werkgever overgenomen om de pensioenregeling uit te voeren.

Bijna alle fondsen financieren de indexatie uit de behaalde overrendementen. Overrendement is het verschil tussen het netto rendement enerzijds en anderzijds de som van het benodigd rendement, zijnde de rekenrente voor premies en de kosten van de gestegen levensverwachting. Dit verschil, het overrendement is beschikbaar voor indexatie.

De oneerlijke verdeling van rendementen blijkt uit de bovenstaande tabel 2. Niet alle overrendement is gebruikt voor indexatie. Zouden de rendementen te laag zijn geweest, dan kwamen de tekorten ten laste van de deelnemers en gepensioneerden. De fondsen zouden dan de pensioenen niet volledig vergoeden voor de gestegen prijzen en zelfs de pensioenen mogen korten. In beide perioden waren de overrendementen hoger dan de inflatie. De vraag is wat de fondsen met deze overschotten hebben gedaan. Deze overschotten zijn niet verdeeld onder de deelnemers en gepensioneerden.

Op welke wijze het fonds deze overschotten moet verdelen stond niet in de PW en staat ook niet in de PW.

De uitgaven voor de AOW in perspectief

Twee belangrijke punten bij de uitgaven voor de AOW worden vaak genegeerd. Het eerste punt is de uitgaven voor de AOW als percentage van het Nationale Inkomen (NI). Het tweede punt is het aantal personen dat AOW ontvangt.

De uitgaven voor de AOW als percentage van het NI is thans 5,0%. In de jaren '90 van de vorige eeuw was dit percentage gemiddeld 5,5%. Thans ontvangen circa 3,5 miljoen personen AOW, dat is ongeveer 80% meer dan in de jaren '90 van de vorige eeuw. Ondanks deze enorme stijging in het aantal personen dat AOW ontvangt, zijn de AOW uitgaven als percentage van het NI met ongeveer 10% gedaald. Indien de ingangsdatum voor AOW pensioen weer op 65 jaar wordt gesteld, dan stijgen de uitgaven tot circa 5,5% van het NI.

Thans geldt de wettelijke bepaling dat bij 1 jaar hogere levensverwachting na 65 jaar de AOW datum met 8 maanden stijgt. De NBP hanteert al enige jaren de vergelijkbare vuistregel dat 2 jaar werken 1 jaar pensioen oplevert. Bij de aannahme dat iemand begint te werken met 22 jaar, geeft deze vuistregel aan dat een pensioendatum van 65 jaar thans evenwichtig is.

Betaling voor een pensioendatum van 65 jaar

Vaak wordt zonder enige onderbouwing gesteld dat een pensioendatum van 65 jaar onbetaalbaar is. Dit standpunt is niet waar. De uitgaven voor de AOW zijn lager dan vaak gesteld, zie bovenstaande tekst. Toepassing van een rekenrente van 2,7% voor de TV biedt veel financiële voordelen, zie tabellen 1 en 2. Deze rekenrente zorgt dat de aanvullende pensioenen met tenminste € 8 miljard stijgen, zie tabel 3.1.a. Deze hogere aanvullende pensioenen zorgen ook dat de overheid meer belasting ontvangt en minder toeslagen zal betalen, zie tabel 3.1.b.

Indien de pensioendatum daalt naar 65 jaar, stijgen de aanvullende pensioenen, zie tabel 3.2.a. en geeft ook een voordeel aan de overheid, zie tabel 3.2.b. De totale effecten van een rekenrente van 2,7% en de daling van de pensioendatum naar 65 jaar zijn onder tabel 3.3.a en 3.3.b vermeld.

Tabel 3. Economische gevolgen van een rekenrente van 2,7% en pensioen op 65.

		Jaarbedrag
3.1.a	Stijging aanvullend pensioen met 25%	€ 8,0 miljard
3.1.b	Meer belasting / minder toeslagen	€ 3,2 miljard
3.2.a	Meer aanvullend pensioen wegens pensioen op 65 jaar	€ 4,0 miljard
3.2.b	Meer belasting / minder toeslagen	€ 1,6 miljard
3.3.a	Totaal meer pensioenuitkeringen	€ 12,0 miljard
3.3.b	Totaal: meer belasting / minder toeslagen	€ 4,8 miljard

Indien dit plan wordt doorgevoerd, krijgt de Nederlandse economie jaarlijks een impuls van € 12 miljard extra, waarvan € 4,8 miljard voor de overheid is. De bepaling van deze rekenrente van 2,7% is in lijn met IORP I en IORP II.

De extra lasten van ingang van de AOW op 65 jaar voor de overheid worden op circa € 4 miljard geschat. In totaal nemen de middelen voor de overheid wegens meer belasting / minder toeslagen, toe tot € 4,8 miljard, zie tabel 3.3.b. Per saldo een voordeel voor de overheid. Ook zijn er beperkte inverdieneffecten doordat andere sociale uitkeringen, zoals WW, WIA / VGA en bijstand tussen 65 en 67 vervallen.

Afschaffing van de Regeling Vervroegd Uittreden (RVU)

Een pensioenleeftijd van 65 jaar kan ook een eerste stap zijn om de RVU regeling af te schaffen. De RVU werd in 2006 ingevoerd, waarbij de boete 26% was. Het kabinet Rutte I heeft deze boete verdubbeld naar 52%. Indien een werknemer eerder met pensioen gaat dan door de overheid is toegestaan, betalen de werkgevers bij de huidige RVU regeling die zware boete. Vreemd is dat de sociale partners hebben geweigerd om deze RVU te laten toetsen aan internationale verdragen. De overheid heeft zonder duidelijke noodzaak diep ingegrepen in het overleg tussen sociale partners.

Stappen naar een eerlijk pensioen

De eerste belangrijke stap naar een eerlijk pensioen is om de huidige restricties in de PW, de verkeerde rekenrente en de onnodige buffers op te heffen. Fondsen kunnen de deelnemers en gepensioneerden dan geven, waarop zij als crediteuren van die fondsen recht hebben. De tweede belangrijke stap is om deelnemers en gepensioneerden op eerlijke manier volledig te laten delen in de rendementen van de fondsen. De derde belangrijke stap is om de ingangsdatum van het pensioen te verlagen naar 65 jaar, omdat geen economische noodzaak bestaat om deze hoger te laten zijn.

Conclusie

In een artikel van de Telegraaf van vrijdag 12 maart 2021 stond dat pensioenen feitelijk simpel zijn. Dat klopt, de overheid heeft met de invoering van de PW in 2007 de pensioenen nodeloos ingewikkeld gemaakt. In de parlementaire stukken, DNB-notities en andere documenten uit die tijd zijn geen dwingende redenen vermeld waarom het stelsel in 2007 moest veranderen. Een uitleg kan zijn dat de toenmalige coalitie van CDA, D'66 en VVD, een overgang naar een ander pensioenstelsel wenste te forceren. Een overgang die ook nog eens in strijd is met de EU Pensioenrichtlijnen. Indien jij wilt vissen in troebel water, terwijl het water helder is, dan moet dat water eerst troebel worden gemaakt.

Gebleken is dat de ingevoerde restricties van de PW grote schade hebben toegebracht aan de Nederlandse economie, omdat de fondsen wegens deze restricties de pensioenen niet mochten verhogen voor de gestegen prijzen. Miljoenen personen zijn daardoor tot op heden miljarden euro's te kort gedaan.

Elk pensioenstelsel met kapitaaldekking is houdbaar, zolang de rendementen structureel boven de rekenrente in de premie liggen. Volgens IORP I en IORP II moet de hoogte van de rekenrente op prudente wijze worden afgeleid van de verwachte toekomstige rendementen van de beleggingen van dat fonds, zoals dat nu gebeurt bij de rekenrente voor de premies.

Volgens IORP I en IORP II is een methodiek vereist om zowel de hoge als lage rendementen eerlijk over de deelnemers en gepensioneerden te verdelen, indien de risico's bij de deelnemers en gepensioneerden liggen. Dit was onder de PSW het geval in Nederland en is dat ook onder de PW. Het fonds zelf is een stichting, die uitsluitend een collectieve regeling uitvoert en uiteindelijk geen enkel risico loopt. Dat is ook het standpunt van de overheid, zoals blijkt uit de brief van Minister Donner aan de IASB van 6 oktober 2008.

Samengevat is de conclusie, 1) dat het huidige pensioenstelsel houdbaar is en 2) dat een AOW pensioendatum van 65 economisch verantwoord is. Zodra de voorstellen zoals genoemd in dit document worden gevolgd, krijgt de Nederlandse economie in 2021 een eenmalige impuls van € 50 miljard en daarna een jaarlijkse impuls van tenminste € 12 miljard extra.

Indien u aanvullende informatie of toelichting wenst, dan zal de NBP u deze gaarne verschaffen.

Wilt u ook de website <https://samenvooreeneerlijkpensioen.nl/> bezoeken en de petitie ondertekenen.

Hartelijk dank en met vriendelijke groet,

Willem Schuddeboom
Voorzitter bestuur NBP.

RICHTLIJN 2003/41/EG VAN HET EUROPEES PARLEMENT EN DE RAAD

van 3 juni 2003

betreffende de werkzaamheden van en het toezicht op instellingen voor bedrijfspensioenvoorziening

HET EUROPEES PARLEMENT EN DE RAAD VAN DE EUROPESE UNIE,

Gelet op het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap, en met name op artikel 47, lid 2, artikel 55 en artikel 95, lid 1,

Gezien het voorstel van de Commissie ⁽¹⁾,

Gezien het advies van het Economisch en Sociaal Comité ⁽²⁾,

Volgens de procedure van artikel 251 van het Verdrag ⁽³⁾,

Overwegende hetgeen volgt:

- (1) Een echte interne markt voor financiële diensten is voor de economische groei en de schepping van werkgelegenheid in de Europese Unie van wezenlijk belang.
- (2) Er zijn reeds belangrijke resultaten geboekt met betrekking tot de totstandbrenging van deze interne markt, waardoor financiële instellingen in andere lidstaten kunnen opereren en de consumenten van financiële diensten een hoog beschermingsniveau wordt geboden.
- (3) De mededeling van de Commissie, getiteld „Tenuitvoering van het kader voor financiële markten: een actieplan” somt een reeks maatregelen op die nodig zijn om de interne markt voor financiële diensten te vervolmaken, en de Europese Raad heeft er tijdens zijn bijeenkomst te Lissabon op 23 en 24 maart 2000 toe opgeroepen dit actieplan vóór 2005 uit te voeren.
- (4) Het actieplan voor financiële diensten beschouwt de opstelling van een richtlijn inzake het bedrijfseconomisch toezicht op instellingen voor bedrijfspensioenvoorziening als een dringende prioriteit, omdat dit grote financiële instellingen zijn die ten aanzien van de integratie, de efficiëntie en de liquiditeit van de financiële markten een centrale rol spelen, maar niet onderworpen zijn aan een samenhangende communautaire wetgeving die hen in staat stelt de voordelen van de interne markt ten volle te benutten.
- (5) Aangezien de socialezekerheidsstelsels steeds meer onder druk komen te staan, zullen de bedrijfspensioenvoorzieningen in de toekomst steeds meer als aanvulling moeten dienen. Bedrijfspensioenvoorzieningen dienen derhalve verder te worden ontwikkeld, zonder evenwel te tornen aan het belang van socialezekerheidspensioenregelingen als een veilige, duurzame en doeltreffende sociale bescherming, die op hogere leeftijd een acceptabele levensstandaard dient te waarborgen en derhalve centraal dient te staan bij de doelstelling van de versterking van het Europese sociale model.
- (6) Deze richtlijn vormt aldus een eerste stap op de weg naar een op Europese schaal georganiseerde interne markt voor bedrijfspensioenvoorziening. Door de „prudent person”-regel tot onderliggend beginsel te maken voor vermogensbelegging en door het voor instellingen mogelijk te maken om grensoverschrijdende activiteiten te verrichten, wordt de overheveling van spaargelden naar de sector bedrijfspensioenvoorziening gestimuleerd, waardoor wordt bijgedragen aan de economische en sociale vooruitgang.
- (7) De in de richtlijn verankerde prudentiële regels zijn bedoeld om de toekomstige gepensioneerden door middel van strenge toezichtsnormen een hoge mate van zekerheid te bieden en tegelijkertijd een efficiënte uitvoering van de regelingen voor bedrijfspensioenvoorziening mogelijk te maken.
- (8) Instellingen die volledig zijn gescheiden van bijdragende ondernemingen en die op basis van kapitaaldekking opereren met als enig doel het verstrekken van pensioenuitkeringen, dienen vrijelijk diensten en beleggingen te kunnen verrichten met als enige voorwaarde dat aan gecoördineerde prudentiële vereisten wordt voldaan, ongeacht of deze instellingen als rechtspersonen worden beschouwd.
- (9) Overeenkomstig het subsidiariteitsbeginsel dienen de lidstaten volledig verantwoordelijk te blijven voor de organisatie van hun pensioenstelsels en voor de besluitvorming inzake de rol van elke der drie pensioenpijlers in de individuele lidstaten. In de context van de tweede pensioenpijler moeten zij ook volledig verantwoordelijk blijven voor de rol en de functies van de verschillende instellingen die bedrijfspensioenen uitkeren, zoals pensioenfonds voor een bedrijfstak, ondernemingspensioenfonds en levensverzekeringsondernemingen. Dit recht wordt door deze richtlijn niet ter discussie gesteld.
- (10) De nationale voorschriften betreffende de deelname van zelfstandigen aan instellingen voor bedrijfspensioenvoorziening lopen uiteen. In sommige lidstaten mogen instellingen voor bedrijfspensioenvoorziening opereren op grond van overeenkomsten met een branche of met bedrijfsorganisaties waarvan de aangeslotenen als zelfstandigen werkzaam zijn, dan wel op grond van rechtstreeks met zelfstandigen en werknemers gesloten overeenkomsten. In sommige lidstaten kan een zelfstandige zich ook aansluiten bij een instelling wanneer de zelfstandige handelt als werkgever of zijn professionele diensten ten behoeve van een onderneming verricht. In sommige lidstaten mogen zelfstandigen niet aan een instelling voor bedrijfspensioenvoorziening deelnemen tenzij bepaalde voorwaarden, waaronder die welke voortvloeien uit de sociale en de arbeidswetgeving, vervuld zijn.

⁽¹⁾ PB C 96 E van 27.3.2001, blz. 136.

⁽²⁾ PB C 155 van 29.5.2001, blz. 26.

⁽³⁾ Advies van het Europees Parlement van 4 juli 2001 (PB C 65 E van 14.3.2002, blz. 135), gemeenschappelijk standpunt van de Raad van 5 november 2002 (nog niet bekendgemaakt in het Publicatieblad), besluit van het Europees Parlement van 12 maart 2003 (nog niet bekendgemaakt in het Publicatieblad) en besluit van de Raad van 13 mei 2003.

- (11) Instellingen die socialezekerheidsregelingen beheren en die reeds op Gemeenschapsniveau worden gecoördineerd, dienen van het toepassingsgebied van deze richtlijn te worden uitgesloten. Wel moet rekening worden gehouden met het speciale geval van instellingen die in één lidstaat zowel socialezekerheidsregelingen als bedrijfspensioenregelingen beheren.
- (12) Financiële instellingen waarop reeds communautaire regelgeving van toepassing is, dienen in de regel van het toepassingsgebied van deze richtlijn te worden uitgesloten. Daar deze instellingen in sommige gevallen echter ook bedrijfspensioendiensten aanbieden, moet ervoor worden gezorgd dat deze richtlijn niet tot mededingingsverstoringen leidt. Deze verstoringen kunnen worden vermeden door de prudentiële vereisten van deze richtlijn ook op de bedrijfspensioenactiviteiten van levensverzekeringsondernemingen toe te passen. De Commissie moet zorgvuldig toezien op de situatie op de bedrijfspensioenmarkt en nagaan of het mogelijk is de facultatieve toepassing van deze richtlijn uit te breiden tot andere financiële instellingen waarop regelgeving van toepassing is.
- (13) Bij het streven naar het verschaffen van financiële zekerheid na pensionering dient ervoor gezorgd te worden dat de uitkeringen van instellingen voor bedrijfspensioenvoorziening in de regel in uitbetaling van een levenslang pensioen voorzien. Tevens dient een qua tijdsduur beperkte uitkering of de uitkering van een bedrag ineens mogelijk te zijn.
- (14) Het is van belang ervoor te zorgen dat ouderen en gehandicapten niet het gevaar lopen in armoede te geraken en dat zij van een behoorlijke levensstandaard kunnen genieten. Een passende dekking van biometrische risico's in bedrijfspensioenregelingen is een belangrijk aspect van de bestrijding van armoede en onzekerheid bij ouderen. Bij de opzet van een pensioenregeling moeten werknemers en werkgevers of hun respectieve vertegenwoordigers overwegen of het mogelijk is in de pensioenregeling voorzieningen op te nemen ter dekking van het hoge leeftijdsrisico en arbeidsongeschiktheid, alsmede uitkeringen aan nabestaanden die van de verzekeringnemer afhankelijk zijn.
- (15) De lidstaten toestaan om instellingen die regelingen met minder dan 100 deelnemers uitvoeren van de werkingsfeer van de nationale uitvoeringsbepalingen uit te sluiten, kan het toezicht in bepaalde lidstaten vergemakkelijken zonder de deugdelijke werking van de interne markt op dit gebied te ondermijnen. Een en ander mag echter geen afbreuk doen aan het recht van die instellingen om voor het beheer van hun beleggingsportefeuille en de bewaring van hun activa, in een andere lidstaat gevestigde en naar behoren erkende beleggingsbeheerders en -bewaarders te benoemen.
- (16) Instellingen zoals de Unterstützungskassen in Duitsland, waarvan de deelnemers geen wettelijke rechten op uitkeringen van een bepaald bedrag hebben en waarbij de belangen van de deelnemers door een verplichte wettelijke verzekering tegen insolventie worden beschermd, dienen van het toepassingsgebied van deze richtlijn te worden uitgezonderd.
- (17) Ter bescherming van deelnemers en pensioengerechtigden is vereist dat instellingen voor bedrijfspensioenvoorziening hun activiteiten beperken tot de activiteiten, en de daarmee verband houdende werkzaamheden, die in deze richtlijn worden genoemd.
- (18) In geval van faillissement van een bijdragende onderneming loopt de deelnemer het gevaar zowel zijn werk als zijn verworven pensioenrechten te verliezen. Derhalve is een duidelijke scheiding tussen de bijdragende onderneming en de instelling noodzakelijk en dienen minimale prudentiële normen te worden vastgesteld om de deelnemers te beschermen.
- (19) De werking van en het toezicht op instellingen voor bedrijfspensioenvoorziening lopen in de lidstaten aanzienlijk uiteen. In sommige lidstaten kan niet alleen op de instelling zelf toezicht worden uitgeoefend, maar ook op de lichamen of ondernemingen die gemachtigd zijn deze instellingen te beheren. De lidstaten moeten met een dergelijke specifieke omstandigheid rekening kunnen houden zolang daadwerkelijk aan alle in deze richtlijn opgenomen vereisten wordt voldaan. Daarnaast moeten de lidstaten verzekeringslichamen en andere financiële lichamen kunnen toestaan om instellingen voor bedrijfspensioenvoorziening te beheren.
- (20) Instellingen voor bedrijfspensioenvoorziening verrichten financiële diensten en dragen een grote verantwoordelijkheid voor de verschaffing van bedrijfspensioenuitkeringen en moeten uit dien hoofde aan een aantal minimale prudentiële normen voldoen met betrekking tot hun werkzaamheden en de voorwaarden voor de uitvoering daarvan.
- (21) Gezien het enorme aantal instellingen in bepaalde lidstaten moet een pragmatische oplossing worden gevonden in verband met de voorafgaande vergunningverlening aan de instellingen. Wanneer een instelling in een andere lidstaat een pensioenregeling wenst uit te voeren, moet echter een voorafgaande vergunning, verleend door de bevoegde autoriteiten van de lidstaat van herkomst, worden verlangd.
- (22) Elke lidstaat eist dat een op hun grondgebied gevestigde instelling een jaarrekening en een jaarverslag opstelt rekening houdend met elke door de instelling uitgevoerde pensioenregeling en, indien van toepassing, een jaarverslag en een jaarrekening voor elke pensioenregeling. De jaarrekening en het jaarverslag, waarin rekening houdend met elke door de instelling uitgevoerde pensioenregeling, een getrouw beeld van de activa, passiva en financiële positie van de instelling wordt gegeven en die naar behoren door een bevoegde persoon zijn goedgekeurd, vormen een essentiële bron van informatie voor de deelnemers aan en de pensioengerechtigden van een pensioenregeling, alsmede voor de bevoegde autoriteiten. Zij stellen met name de bevoegde autoriteiten in staat de financiële draagkracht van een instelling te controleren en te beoordelen of de instelling aan al haar contractuele verplichtingen kan voldoen.

- (23) Deugdelijke informatie aan de deelnemers aan en de pensioengerechtigden van een pensioenregeling is van wezenlijk belang. Dit geldt met name voor verzoeken om inlichtingen over de financiële draagkracht van de instelling, de contractuele bepalingen, de uitkeringen en de feitelijke financiering van opgebouwde pensioenrechten, het beleggingsbeleid en het risico- en kostenbeheer.
- (24) Het beleggingsbeleid van een instelling is voor zowel de veiligheid als de betaalbaarheid van de bedrijfspensioenen doorslaggevend. De instellingen dienen derhalve een „verklaring inzake de beleggingsbeginselen” op te stellen, die zij ten minste eens in de drie jaar herzien. Deze verklaring dient aan de bevoegde autoriteiten en desgevraagd ook aan de deelnemers aan en de pensioengerechtigden van de pensioenregeling ter beschikking te worden gesteld.
- (25) Om hun wettelijke taak te kunnen vervullen dienen de bevoegde autoriteiten in toereikende mate te beschikken over rechten op informatie en interventiebevoegdheden ten aanzien van instellingen en de personen die deze instellingen daadwerkelijk besturen. Wanneer een instelling voor bedrijfspensioenvoorziening zeer belangrijke taken (zoals het beleggingsbeheer, de informaticatechnologie of de boekhouding) aan andere ondernemingen heeft uitbesteed (outsourcing), dienen de rechten op informatie en interventiebevoegdheden tot die uitbestede taken te worden uitgebreid om na te gaan of deze activiteiten overeenkomstig de toezichtregels worden uitgevoerd.
- (26) Een prudente berekening van de technische voorzieningen is van wezenlijk belang om ervoor te zorgen dat aan de uitkeringsverplichtingen kan worden voldaan. De technische voorzieningen moeten derhalve worden berekend op basis van erkende actuariële methoden en door gekwalificeerde personen worden gewaarmerkt. De maximale rentevoeten moeten prudent worden gekozen overeenkomstig relevante nationale voorschriften. Het minimumbedrag van de technische voorzieningen moet toereikend zijn om de uitbetaling van de reeds verschuldigde uitkeringen aan pensioengerechtigden te kunnen voortzetten en de verplichtingen weergeven die uit de opgebouwde pensioenrechten van de deelnemers voortvloeien.
- (27) De door de instellingen gedekte risico's lopen van lidstaat tot lidstaat sterk uiteen. De lidstaten van herkomst dienen derhalve de mogelijkheid te hebben de berekening van de technische voorzieningen te onderwerpen aan aanvullende en uitvoeriger regels dan die welke in deze richtlijn zijn vastgesteld.
- (28) Toereikende en passende activa ter dekking van de technische voorzieningen beschermen de belangen van de deelnemers aan en pensioengerechtigden van de pensioenregeling wanneer de bijdragende onderneming insolvent wordt. Met name in gevallen van grensoverschrijdende activiteiten vereist de wederzijdse erkenning van de toezichtbeginselen die in de lidstaten van toepassing zijn, dat de technische voorzieningen te allen tijde volledig door kapitaal zijn gedekt.
- (29) Wanneer de instelling geen grensoverschrijdende activiteiten verricht, kunnen lidstaten een ontoereikende dekking toestaan, mits een deugdelijk plan wordt opgesteld om tot volledige kapitaaldekking te komen, onverminderd de vereisten van Richtlijn 80/987/EEG van de Raad van 20 oktober 1980 betreffende de onderlinge aanpassing van de wetgevingen der lidstaten inzake de bescherming van werknemers bij insolventie van de werkgever⁽¹⁾.
- (30) Dikwijls kan het de bijdragende onderneming en niet de instelling zelf zijn die hetzij het biometrische risico dekt, hetzij een bepaald uitkeringsniveau of bepaalde beleggingsresultaten waarborgt. Soms verschaft de instelling deze dekking of garanties echter zelf en blijven de verplichtingen van de bijdragende onderneming over het algemeen beperkt tot de betaling van de noodzakelijke bijdragen. Onder deze omstandigheden zijn de aangeboden producten vergelijkbaar met die van levensverzekeringsondernemingen en moeten de desbetreffende instellingen ten minste hetzelfde aanvullende eigen vermogen aanhouden als levensverzekeringsondernemingen.
- (31) Instellingen zijn beleggers op zeer lange termijn. De door deze instellingen aangehouden activa mogen in de regel niet voor andere doeleinden worden gebruikt dan ter verstrekking van pensioenuitkeringen. Bovendien moeten de instellingen, om de rechten van deelnemers en pensioengerechtigden afdoende te beschermen, kunnen kiezen voor een allocatie van activa die nauwkeurig strookt met de aard en de looptijd van hun verplichtingen. Deze overwegingen maken een efficiënte controle en benadering van de beleggingsregels noodzakelijk, die de instellingen voldoende flexibiliteit biedt om het veiligste en doelmatigste beleggingsbeleid te kiezen en hen verplicht prudent te handelen. Toepassing van de „prudent person”-regel vereist derhalve een beleggingsbeleid dat is toegespitst op de deelnemersstructuur van de afzonderlijke instelling voor bedrijfspensioenvoorziening.
- (32) De toezichtmethoden en -praktijken lopen van lidstaat tot lidstaat uiteen. Daarom moet de lidstaten een zekere vrijheid worden gelaten om te bepalen welke beleggingsvoorschriften zij aan de op hun grondgebied gevestigde instellingen wensen op te leggen. Deze voorschriften mogen het vrije kapitaalverkeer evenwel niet belemmeren, tenzij dit om prudentiële redenen gerechtvaardigd is.
- (33) Als beleggers met een zeer lange beleggingshorizon en lage liquiditeitsrisico's, bevinden instellingen voor bedrijfspensioenvoorziening zich in een geschikte positie om binnen prudentiële grenzen in niet-liquide activa, zoals aandelen, alsmede in risicokapitaalmarkten te beleggen. Zij kunnen ook van de voordelen van internationale diversificatie profiteren. Beleggingen in aandelen, risicokapitaalmarkten en andere valuta's dan die waarin de verplichtingen zijn uitgedrukt dienen derhalve, tenzij om prudentiële redenen, niet te worden beperkt.

⁽¹⁾ PB L 283 van 28.10.1980, blz. 23. Richtlijn laatstelijk gewijzigd bij Richtlijn 2002/74/EG van het Europees Parlement en de Raad (PB L 270 van 8.10.2002, blz. 10).

- (34) Indien de instelling evenwel grensoverschrijdende activiteiten verricht, kan zij door de bevoegde autoriteiten van de lidstaat van ontvangst worden verzocht om grenzen in acht te nemen voor belegging in aandelen en soortgelijke activa die niet tot de handel op een gereglementeerde markt zijn toegelaten, alsmede in aandelen en andere instrumenten die door dezelfde onderneming worden uitgegeven of in activa in niet-congruente valuta's, mits die voorschriften ook gelden voor in de lidstaat van ontvangst gevestigde instellingen.
- (35) Beperkingen ten aanzien van de vrije keuze door instellingen voor bedrijfspensioenvoorziening van erkende vermogensbeheerders en -bewaarders belemmeren de mededinging in de interne markt en moeten derhalve worden opgeheven.
- (36) Onverminderd de nationale sociale en arbeidswetgeving op het gebied van de organisatie van de nationale pensioenstelsels, daaronder begrepen verplichte deelneming en het resultaat van collectieve arbeidsovereenkomsten, dienen instellingen de mogelijkheid te hebben hun diensten in andere lidstaten te verrichten. Het dient hun te zijn toegestaan in andere lidstaten gevestigde ondernemingen als bijdragende onderneming te aanvaarden en pensioenregelingen met deelnemers in meer dan één lidstaat uit te voeren. Dit zou deze instellingen aanzienlijke schaalvoordelen kunnen opleveren, het concurrentievermogen van deze bedrijfstak in de Gemeenschap kunnen verbeteren en de arbeidsmobiliteit kunnen vergroten. Hiervoor is een wederzijdse erkenning van prudentiële normen nodig. Op een deugdelijke handhaving van deze prudentiële normen moet toezicht worden gehouden door de bevoegde autoriteiten van de lidstaat van herkomst, tenzij anders is bepaald.
- (37) Het recht van een instelling in een bepaalde lidstaat om een bedrijfspensioenregeling overeengekomen in een andere lidstaat uit te voeren, moet worden uitgeoefend met volledige inachtneming van de bepalingen van de sociale en arbeidswetgeving die in de lidstaat van ontvangst van kracht zijn, voorzover deze voor bedrijfspensioenen relevant zijn, bijvoorbeeld de definitie en de betaling van pensioenuitkeringen en de voorwaarden voor de overdraagbaarheid van pensioenrechten.
- (38) Wanneer een regeling wordt afgescheiden, gelden de bepalingen van deze richtlijn voor deze regeling afzonderlijk.
- (39) Het is belangrijk voorziening te treffen voor samenwerking tussen de bevoegde autoriteiten van de lidstaten in verband met toezichthoudende taken, en tussen deze autoriteiten en de Commissie voor andere doeleinden.

Voor hun taakuitvoering en om een bijdrage te leveren aan de consequente en tijdige uitvoering van deze richtlijn moeten de bevoegde autoriteiten elkaar de noodzakelijke informatie verschaffen ter toepassing van de richtlijn. De Commissie heeft aangegeven voornemens te zijn een Comité van toezichthouders in te stellen ter aanmoediging van de samenwerking, coördinatie en uitwisseling van standpunten tussen de nationale autoriteiten en ter bevordering van een consequente uitvoering van deze richtlijn.

- (40) Daar de doelstellingen van het voorgestelde optreden, namelijk het scheppen van een gemeenschappelijk juridisch kader dat de instellingen voor bedrijfspensioenvoorziening bestrijkt, niet voldoende door de lidstaten kunnen worden verwezenlijkt en derhalve wegens de omvang en de gevolgen van het optreden beter door de Gemeenschap kunnen worden verwezenlijkt, kan de Gemeenschap, overeenkomstig het in artikel 5 van het Verdrag neergelegde subsidiariteitsbeginsel, maatregelen nemen. Overeenkomstig het in hetzelfde artikel neergelegde evenredigheidsbeginsel gaat deze richtlijn niet verder dan nodig is om deze doelstellingen te verwezenlijken,

HEBLEN DE VOLGENDE RICHTLIJN VASTGESTELD:

Artikel 1

Onderwerp

Bij deze richtlijn worden voorschriften vastgesteld inzake de toegang tot en de uitoefening van werkzaamheden van instellingen voor bedrijfspensioenvoorziening.

Artikel 2

Toepassingsgebied

1. Deze richtlijn is van toepassing op instellingen voor bedrijfspensioenvoorziening. Wanneer instellingen voor bedrijfspensioenvoorziening overeenkomstig de nationale wetgeving geen rechtspersoonlijkheid hebben, passen de lidstaten deze richtlijn toe op deze instellingen of, onverminderd lid 2, op de vergunninghoudende lichamen die verantwoordelijk zijn voor het beheer van deze instellingen en in hun naam handelen.

2. Deze richtlijn is niet van toepassing op:

- a) instellingen die socialezekerheidsregelingen beheren welke onder Verordening (EEG) nr. 1408/71⁽¹⁾ en Verordening (EEG) nr. 574/72⁽²⁾ van de Raad vallen;

⁽¹⁾ Verordening (EEG) nr. 1408/71 van de Raad van 14 juni 1971 betreffende de toepassing van de socialezekerheidsregelingen op werknemers en zelfstandigen, alsmede op hun gezinsleden, die zich binnen de Gemeenschap verplaatsen (PB L 149 van 5.7.1971, blz. 2). Verordening laatstelijk gewijzigd bij Verordening (EG) nr. 1386/2001 van het Europees Parlement en de Raad (PB L 187 van 10.7.2001, blz. 1).

⁽²⁾ Verordening (EEG) nr. 574/72 van de Raad van 21 maart 1972 tot vaststelling van de wijze van toepassing van Verordening (EEG) nr. 1408/71 betreffende de toepassing van de socialezekerheidsregelingen op werknemers en zelfstandigen, alsmede op hun gezinsleden, die zich binnen de Gemeenschap verplaatsen (PB L 74 van 27.3.1972, blz. 1). Verordening laatstelijk gewijzigd bij Verordening (EG) nr. 410/2002 van de Commissie (PB L 62 van 5.3.2002, blz. 17).

- b) instellingen die onder Richtlijn 73/239/EEG ⁽¹⁾, Richtlijn 85/611/EEG ⁽²⁾, Richtlijn 93/22/EEG ⁽³⁾, Richtlijn 2000/12/EG ⁽⁴⁾ en Richtlijn 2002/83/EG ⁽⁵⁾ vallen;
- c) instellingen die op basis van een omslagstelsel werken;
- d) instellingen waarbij de werknemers van de bijdragende ondernemingen geen juridisch afdwingbare rechten op pensioenuitkeringen hebben, en waarbij de bijdragende onderneming de activa te allen tijde kan onttrekken en niet noodzakelijk hoeft te voldoen aan haar verplichtingen inzake de betaling van pensioenuitkeringen;
- e) ondernemingen die boekreserves aanhouden teneinde hun werknemers pensioenuitkeringen te betalen.

Artikel 3

Toepassing op instellingen die socialezekerheidsregelingen uitvoeren

Instellingen voor bedrijfspensioenvoorziening die tevens verplichte arbeidsgerelateerde pensioenregelingen uitvoeren welke worden beschouwd als socialezekerheidsregelingen, vallende onder Verordening (EEG) nr. 1408/71 en Verordening (EEG) nr. 574/72, vallen met betrekking tot hun werkzaamheden op het gebied van de niet-verplichte bedrijfspensioenvoorziening onder deze richtlijn. In dat geval worden de passiva en de overeenkomstige activa afgescheiden en kunnen ze niet worden overgedragen aan verplichte pensioenregelingen welke worden beschouwd als socialezekerheidsregelingen, of omgekeerd.

Artikel 4

Facultatieve toepassing op onder Richtlijn 2002/83/EG vallende instellingen

De lidstaten van herkomst kunnen ervoor kiezen de bepalingen van de artikelen 9 tot en met 16 en 18 tot en met 20 van deze richtlijn toe te passen op de werkzaamheden inzake bedrijfspensioenvoorzieningen van onder Richtlijn 2002/83/EG vallende verzekeringsondernemingen. In dat geval worden alle met die werkzaamheden overeenkomende activa en passiva afgescheiden en gescheiden van de overige werkzaamheden van de verzekeringsondernemingen beheerd en georganiseerd, zonder dat er enige mogelijkheid tot overdracht bestaat.

⁽¹⁾ Eerste Richtlijn 73/239/EEG van de Raad van 24 juli 1973 tot coördinatie van de wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen betreffende de toegang tot het directe verzekeringsbedrijf, met uitzondering van de levensverzekeringsbranche, en de uitoefening daarvan (PB L 228 van 16.8.1973, blz. 3). Richtlijn laatstelijk gewijzigd bij Richtlijn 2002/13/EG van het Europees Parlement en de Raad (PB L 77 van 20.3.2002, blz. 17).

⁽²⁾ Richtlijn 85/611/EEG van de Raad van 20 december 1985 tot coördinatie van de wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen betreffende bepaalde instellingen voor collectieve belegging in effecten (icbe's) (PB L 375 van 31.12.1985, blz. 3). Richtlijn laatstelijk gewijzigd bij Richtlijn 2001/108/EG van het Europees Parlement en de Raad (PB L 41 van 13.2.2002, blz. 35).

⁽³⁾ Richtlijn 93/22/EEG van de Raad van 10 mei 1993 betreffende het verrichten van diensten op het gebied van beleggingen in effecten (PB L 141 van 11.6.1993, blz. 27). Richtlijn laatstelijk gewijzigd bij Richtlijn 2000/64/EG van het Europees Parlement en de Raad (PB L 290 van 17.11.2000, blz. 27).

⁽⁴⁾ Richtlijn 2000/12/EG van het Europees Parlement en de Raad van 20 maart 2000 betreffende de toegang tot en de uitoefening van werkzaamheden van kredietinstellingen (PB L 126 van 26.5.2000, blz. 1). Richtlijn laatstelijk gewijzigd bij Richtlijn 2000/28/EG (PB L 275 van 27.10.2000, blz. 37).

⁽⁵⁾ Richtlijn 2002/83/EG van het Europees Parlement en de Raad van 5 november 2002 betreffende levensverzekering (PB L 345 van 19.12.2002, blz. 1).

In dat geval zijn verzekeringsondernemingen, uitsluitend wat betreft hun bedrijfspensioenvoorzieningswerkzaamheden, niet onderworpen aan de artikelen 20 tot en met 26, 31 en 36 van Richtlijn 2002/83/EG.

De lidstaat van herkomst waarborgt dat ofwel de bevoegde autoriteiten, ofwel de met het toezicht op de onder Richtlijn 2002/83/EG vallende verzekeringsondernemingen belaste autoriteiten in het kader van hun toezicht de strikte scheiding van de betrokken bedrijfspensioenvoorzieningswerkzaamheden controleren.

Artikel 5

Kleine pensioeninstellingen en wettelijke regelingen

Met uitzondering van artikel 19 kunnen de lidstaten ervoor kiezen deze richtlijn geheel of gedeeltelijk niet toe te passen op de op hun grondgebied gevestigde instellingen die pensioenregelingen uitvoeren die tezamen in totaal minder dan 100 deelnemers tellen. Onverminderd artikel 2, lid 2, moet dergelijke instellingen niettemin het recht worden verleend deze richtlijn vrijwillig toe te passen. Artikel 20 kan alleen worden toegepast indien alle overige artikelen van deze richtlijn van toepassing zijn.

De lidstaten kunnen ervoor kiezen de artikelen 9 tot en met 17 niet toe te passen op instellingen waarbij de bedrijfspensioenvoorziening geschiedt krachtens wetgeving en door een overheidsinstantie wordt gegarandeerd. Artikel 20 kan alleen worden toegepast indien alle overige artikelen van deze richtlijn van toepassing zijn.

Artikel 6

Definities

In deze richtlijn wordt verstaan onder:

- a) „instelling voor bedrijfspensioenvoorziening” of „instelling”: een op basis van kapitalisatie gefinancierde instelling, ongeacht de rechtsvorm, die onafhankelijk van enige bijdragende onderneming of bedrijfstak is opgericht met als doel het verstrekken van arbeidsgerelateerde pensioenuitkeringen op basis van een als volgt gesloten overeenkomst of contract:

- individueel of collectief tussen de werkgever(s) en de werknemer(s) of hun respectieve vertegenwoordigers, of
- met zelfstandigen, overeenkomstig de wetgeving van de lidstaat van herkomst en de lidstaat van ontvangst,

en die hiermee rechtstreeks verband houdende werkzaamheden verricht;

- b) „pensioenregeling”: een contract, een overeenkomst, een trustakte of voorschriften waarin is bepaald welke pensioenuitkeringen worden toegezegd en onder welke voorwaarden;

- c) „bijdragende onderneming”: een onderneming of ander lichaam, ongeacht of deze een of meer natuurlijke personen of rechtspersonen die optreden als werkgever of zelfstandige dan wel een combinatie daarvan, omvat of hieruit bestaat, en die aan een instelling voor bedrijfspensioenvoorziening bijdragen betaalt;

- d) „pensioenuitkeringen”: uitkeringen die worden uitbetaald bij het bereiken of naar verwachting bereiken van de pensioendatum, of, wanneer deze een aanvulling op die uitkeringen vormen en op bijkomende wijze worden verstrekt, in de vorm van betalingen bij overlijden, arbeidsongeschiktheid of beëindiging van de werkzaamheid, dan wel in de vorm van ondersteunende betalingen of diensten in geval van ziekte, behoefte of overlijden. Om voor financiële zekerheid na pensionering te zorgen hebben deze uitkeringen gewoonlijk de vorm van betalingen gedurende het gehele leven. Het kan echter ook gaan om een qua tijdsduur beperkte uitkering of de uitkering van een bedrag ineens;
- e) „deelnemer”: persoon die op grond van hun beroepsactiviteiten gerechtigd is of zal zijn pensioenuitkeringen te ontvangen overeenkomstig de bepalingen van een pensioenregeling;
- f) „pensioengerechtigde”: persoon die pensioenuitkeringen ontvangt;
- g) „bevoegde autoriteiten”: de nationale autoriteiten die zijn aangewezen om de in deze richtlijn vastgestelde taken te verrichten;
- h) „biometrische risico's”: risico's in verband met overlijden en/of arbeidsongeschiktheid en levensverwachting;
- i) „lidstaat van herkomst”: lidstaat waar de instelling haar statutaire zetel en haar hoofdbestuur heeft, of, indien de instelling geen statutaire zetel heeft, waar zij haar hoofdbestuur heeft;
- j) „lidstaat van ontvangst”: lidstaat waarvan de voor bedrijfspensioenvoorziening geldende sociale en arbeidswetgeving van toepassing is op de relatie tussen de bijdragende onderneming en de deelnemers.

Artikel 7

Werkzaamheden van de instellingen

Iedere lidstaat legt de op zijn grondgebied gevestigde instellingen de verplichting op hun werkzaamheden te beperken tot activiteiten in verband met pensioenuitkeringen en werkzaamheden die daarmee verband houden.

Wanneer een verzekeringsonderneming haar werkzaamheden inzake bedrijfspensioenvoorziening overeenkomstig artikel 4 door afscheiding van de activa en passiva beheert, worden die afgescheiden activa en passiva uitsluitend aangewend voor verrichtingen inzake pensioenuitkeringen en werkzaamheden die daar rechtstreeks verband mee houden.

Artikel 8

Juridische scheiding tussen de bijdragende onderneming en de instelling voor bedrijfspensioenvoorziening

Iedere lidstaat draagt er zorg voor dat er een juridische scheiding bestaat tussen de bijdragende onderneming en de instelling voor bedrijfspensioenvoorziening, zodat in geval van faillissement van de bijdragende onderneming de activa van de instelling in het belang van de deelnemers en de pensioengerechtigden beschermd zijn.

Artikel 9

Voorwaarden voor de uitvoering van de werkzaamheden

1. Met betrekking tot alle op hun grondgebied gevestigde instellingen zorgt iedere lidstaat ervoor dat:
 - a) de instelling door de bevoegde toezichthoudende instantie in een nationaal register is ingeschreven of over een vergunning beschikt; bij grensoverschrijdende activiteiten in de zin van artikel 20 worden daarbij ook de lidstaten waar de instelling werkzaam is, vermeld;
 - b) de instelling daadwerkelijk wordt bestuurd door personen van goede reputatie die zelf over voldoende beroepskwalificaties en beroepservaring beschikken of adviseurs in dienst hebben met toepasselijke beroepskwalificaties en beroepservaring;
 - c) er naar behoren vastgestelde regels bestaan betreffende de werking van iedere door de instelling uitgevoerde pensioenregeling en dat de deelnemers naar behoren van die regels in kennis zijn gesteld;
 - d) alle technische voorzieningen door een actuaaris, of anderszins door een andere deskundige op dit gebied, waaronder een accountant, zijn berekend en goedgekeurd overeenkomstig de nationale wetgeving, op basis van door de bevoegde autoriteiten van de lidstaat van herkomst erkende actuariële methoden;
 - e) de bijdragende onderneming bij regelingen waarin zij garant staat voor de betaling van de pensioenuitkeringen, tot regelmatige financiële bijdragen verplicht is;
 - f) de deelnemers voldoende over de voorwaarden van de pensioenregeling worden ingelicht, en met name over:
 - i) de rechten en plichten van de partijen betrokken bij de pensioenregeling;
 - ii) de financiële, technische en andere aan de pensioenregeling verbonden risico's;
 - iii) de aard en spreiding van die risico's.
2. Overeenkomstig het subsidiariteitsbeginsel en met inachtneming van de omvang van de pensioenvoorzieningen die de socialezekerheidsstelsels bieden kunnen de lidstaten bepalen dat de facultatieve kwestie van de dekking van het hogeleeftijdswaarschijnsrisico en van arbeidsongeschiktheid, de voorzieningen voor nabestaanden en de garantie van terugbetaling van bijdragen als bijkomende voorzieningen worden aangeboden aan de deelnemers als de werkgevers en werknemers, dan wel hun respectieve vertegenwoordigers, zulks overeenkomen.
3. Een lidstaat kan aan de voorwaarden van bedrijfsvoering van een op zijn grondgebied gevestigde instelling andere eisen stellen om ervoor te zorgen dat de belangen van de deelnemers en de pensioengerechtigden adequaat worden beschermd.
4. Een lidstaat kan op zijn grondgebied gevestigde instellingen toestaan of van hen verlangen dat zij de uitvoering van deze instellingen geheel of ten dele toevertrouwen aan andere lichamen die handelen in naam van die instellingen.

5. Bij grensoverschrijdende activiteiten als bedoeld in artikel 20 worden de voorwaarden van bedrijfsvoering van de instelling onderworpen aan de voorafgaande verlening van een vergunning door de bevoegde autoriteiten van de lidstaat van herkomst.

Artikel 10

Jaarrekening en jaarverslag

Iedere lidstaat eist dat iedere op zijn grondgebied gevestigde instelling een jaarrekening en een jaarverslag opstelt waarin iedere door de instelling uitgevoerde pensioenregeling, alsmede, indien van toepassing, een jaarrekening en een jaarverslag voor iedere pensioenregeling, worden opgenomen. De jaarrekeningen en jaarverslagen geven een getrouw beeld van de activa, de passiva en de financiële positie van de instelling. De jaarrekeningen en de informatie in de jaarverslagen zijn consistent, alomvattend en correct gepresenteerd en ze worden naar behoren goedgekeurd door overeenkomstig de nationale wetgeving bevoegde personen.

Artikel 11

Aan deelnemers en pensioengerechtigden te verstrekken inlichtingen

1. Afhankelijk van de aard van de pensioenregeling draagt iedere lidstaat er zorg voor dat iedere op zijn grondgebied gevestigde instelling ten minste de in de leden 2, 3 en 4 bedoelde inlichtingen verstrekt.

2. Deelnemers en pensioengerechtigden, en/of, indien van toepassing, hun vertegenwoordigers, ontvangen:

- a) op verzoek de jaarrekeningen en de jaarverslagen als bedoeld in artikel 10; en indien een instelling verantwoordelijk is voor meer dan één regeling, ontvangen zij de jaarverslagen en de jaarrekeningen voor hun specifieke pensioenregeling;
- b) binnen een redelijke termijn alle relevante informatie over wijzigingen in de voorschriften inzake de pensioenregeling.

3. De in artikel 12 bedoelde verklaring inzake de beleggingsbeginselen wordt op verzoek aan de deelnemers en pensioengerechtigden, en/of, indien van toepassing, hun vertegenwoordigers, ter beschikking gesteld.

4. Iedere deelnemer ontvangt tevens op verzoek duidelijke en wezenlijke gegevens over:

- a) indien van toepassing, het richtniveau van de pensioenuitkeringen;
- b) het niveau van de uitkeringen in geval van beëindiging van de dienstbetrekking;
- c) wanneer de deelnemer het beleggingsrisico draagt, alle beschikbare beleggingsmogelijkheden, indien van toepassing, en de feitelijke beleggingsportefeuille, evenals gegevens over de risicopositie en de kosten in verband met de beleggingen;
- d) de modaliteiten voor de overdracht van aanspraken op een andere instelling voor bedrijfspensioenvoorziening ingeval van beëindiging van de dienstbetrekking.

De deelnemers ontvangen jaarlijks beknopte informatie over de situatie van de instelling en over het actuele financieeringsniveau van hun totale individuele aanspraken.

5. Iedere pensioengerechtigde ontvangt bij zijn pensionering of wanneer er andere uitkeringen verschuldigd worden, de nodige informatie over de uitkeringen waarop hij of zij aanspraak kan maken en over de wijze van uitbetaling.

Artikel 12

Verklaring inzake de beleggingsbeginselen

Iedere lidstaat draagt er zorg voor dat iedere op hun grondgebied gevestigde instelling een schriftelijke verklaring inzake beleggingsbeginselen opstelt en deze ten minste om de drie jaar herziet. Deze verklaring moet onverwijld worden herzien na een belangrijke wijziging van het beleggingsbeleid. De lidstaten zien erop toe dat deze verklaring ten minste onderwerpen omvat als de toegepaste wegingsmethoden voor beleggingsrisico's, de risicobeheersprocedures en de strategische allocatie van activa in het licht van de aard en de looptijd van de pensioenverplichtingen.

Artikel 13

Aan de bevoegde autoriteiten te verstrekken inlichtingen

Iedere lidstaat draagt er zorg voor dat de bevoegde autoriteiten met betrekking tot iedere op hun grondgebied gevestigde instelling over de noodzakelijke bevoegdheden en middelen beschikken om:

- a) de instelling, de leden van de raad van bestuur en andere met het beheer of de leiding of de controle op de instelling belaste personen te verplichten inlichtingen te verstrekken over alle zakelijke aangelegenheden of alle bedrijfsdocumenten over te leggen;
- b) toezicht te houden op de betrekkingen tussen de instelling en andere ondernemingen of tussen instellingen waarbij activiteiten aan deze ondernemingen of instellingen worden uitbesteed (outsourcing), waarbij de financiële positie van de instelling wordt beïnvloed of die op concrete wijze van belang zijn voor de uitoefening van een doeltreffend toezicht;
- c) periodiek de verklaring inzake de beleggingsbeginselen, de jaarrekening en het jaarverslag, alsmede alle documenten te verkrijgen die voor de uitoefening van toezicht noodzakelijk zijn. Daartoe kunnen behoren:
 - i) interne tussentijdse verslagen;
 - ii) actuariële schattingen en gedetailleerde hypothesen;
 - iii) activa-passiva-studies;
 - iv) bewijsmateriaal waaruit blijkt dat de beleggingsbeginselen werkelijk worden gevolgd;
 - v) bewijsmateriaal waaruit blijkt dat de bijdragen volgens plan zijn betaald;
 - vi) rapport van de in artikel 10 bedoelde personen die met de controle van de jaarrekening zijn belast;
- d) verificaties uit te voeren in de bedrijfsruimten van de instelling en, waar nodig, onderzoek naar uitbesteede activiteiten in te stellen om na te gaan of deze overeenkomstig de toezichtregels worden verricht.

Artikel 14

Interventiebevoegdheden en taken van de bevoegde autoriteiten

1. De bevoegde autoriteiten eisen dat er in iedere op hun grondgebied gevestigde instelling goede administratieve en boekhoudkundige procedures en adequate interne controlemechanismen bestaan.

2. De bevoegde autoriteiten hebben de bevoegdheid om met betrekking tot iedere op hun grondgebied gevestigde instelling of jegens de personen die deze instelling besturen alle maatregelen te nemen, waaronder, waar passend, maatregelen van bestuursrechtelijke en geldelijke aard, die geschikt en noodzakelijk zijn om eventuele onregelmatigheden die de belangen van de deelnemers en de pensioengerechtigden kunnen schaden, te voorkomen of ongedaan te maken.

Zij kunnen tevens de vrije beschikking over de activa van de instelling beperken of verbieden, met name wanneer de instelling:

- a) geen toereikende technische voorzieningen heeft gevormd met betrekking tot het geheel van haar werkzaamheden, dan wel onvoldoende activa heeft om de technische voorzieningen te dekken;
- b) er niet in is geslaagd het voorgeschreven eigen vermogen in stand te houden.

3. De bevoegde autoriteiten kunnen, teneinde de belangen van de deelnemers aan en de pensioengerechtigden van een regeling te beschermen, de bevoegdheden waarover de personen die een op haar grondgebied gevestigde instelling besturen, overeenkomstig de wetgeving van de lidstaat van herkomst beschikken, geheel of gedeeltelijk overdragen aan een bijzondere vertegenwoordiger die geschikt is om deze bevoegdheden uit te oefenen.

4. De bevoegde autoriteiten kunnen de activiteiten van een op haar grondgebied gevestigde instelling verbieden of beperken, met name indien:

- a) de instelling de belangen van de deelnemers aan en de pensioengerechtigden van de regeling niet afdoende beschermt;
- b) de instelling niet langer aan de voorwaarden voor de verrichting van de werkzaamheden voldoet;
- c) de instelling ernstig in gebreke blijft bij het voldoen aan de verplichtingen die voortvloeien uit de op haar van toepassing zijnde voorschriften;
- d) de instelling, in geval van grensoverschrijdende activiteiten, de vereisten inzake arbeidsrecht en sociaal recht van de betrokken lidstaat van ontvangst op het gebied van bedrijfspensioenen niet in acht neemt.

Een eventueel besluit om activiteiten van een instelling te verbieden wordt nauwkeurig met redenen omkleed en de betrokken instelling wordt hiervan in kennis gesteld.

5. De lidstaten dragen er zorg voor dat tegen besluiten ten aanzien van instellingen die worden genomen op grond van overeenkomstig deze richtlijn vastgestelde wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen, beroep op de rechter openstaat.

Artikel 15

Technische voorzieningen

1. De lidstaat van herkomst zorgt ervoor dat instellingen die bedrijfspensioenregelingen uitvoeren te allen tijde met betrekking tot het geheel van de door hun uitgevoerde pensioenregelingen een juist bedrag van de passiva vaststellen overeenkomend met de financiële verplichtingen die uit hun portefeuille van bestaande pensioenovereenkomsten voortvloeien.

2. De lidstaat van herkomst zorgt ervoor dat instellingen die bedrijfspensioenregelingen uitvoeren en dekking bieden tegen biometrische risico's en/of een garantie bieden met betrekking tot hetzij het beleggingsrendement, hetzij een bepaalde hoogte van de uitkeringen, toereikende technische voorzieningen vaststellen met betrekking tot het geheel van deze regelingen.

3. De technische voorzieningen worden elk jaar berekend. De lidstaat van herkomst kan evenwel toestaan dat deze berekening om de drie jaar wordt uitgevoerd indien de instelling de deelnemers en/of de bevoegde autoriteiten voor de tussenliggende jaren een verklaring of een verslag met aanpassingen verstrekt. In die verklaring of dat verslag moet de aangepaste ontwikkeling van de technische voorzieningen en van wijzigingen in de gedekte risico's worden weergegeven.

4. De berekening van de technische voorzieningen wordt uitgevoerd en gewaarmerkt door een actuaaris, of anderszins door een andere deskundige op dit gebied, waaronder een accountant, op grond van door de bevoegde autoriteiten van de lidstaat van herkomst erkende actuariële methoden en met inachtneming van de volgende beginselen:

- a) het minimumbedrag van de technische voorzieningen wordt berekend aan de hand van een voldoende prudente actuariële waardering, rekening houdend met alle verplichtingen inzake uitkeringen en inzake bijdragen, overeenkomstig de door de instelling uitgevoerde pensioenregeling. Het moet voldoende zijn om te waarborgen dat de uitbetaling van reeds verschuldigde pensioenen en uitkeringen aan de pensioengerechtigden, kan worden voortgezet, en om de verplichtingen te weerspiegelen die voortvloeien uit de opgebouwde pensioenrechten van de deelnemers. De economische en actuariële hypothesen die voor de waardering van de passiva zijn gehanteerd, moeten eveneens op prudente wijze worden bepaald, waarbij een redelijke marge voor negatieve afwijkingen in acht genomen moet worden, indien van toepassing;
- b) de toegepaste maximale rentepercentages moeten op prudente wijze worden bepaald, volgens alle desbetreffende voorschriften van de lidstaat van herkomst. Bij de bepaling van deze prudente rentepercentages wordt rekening gehouden met:
 - het rendement van de overeenkomstige activa die door de instelling worden beheerd en met de toekomstige beleggingsopbrengsten, en/of
 - marktrendementen van kwalitatief hoogwaardige of staatsobligaties;
- c) de voor de berekening van de technische voorzieningen gebruikte biometrische tabellen worden gebaseerd op prudente beginselen, rekening houdend met de hoofdkenmerken van de deelnemersgroep en de pensioenregelingen, in het bijzonder de verwachte veranderingen in de relevante risico's;

d) de methode en de grondslag van de berekening van de technische voorzieningen blijft in het algemeen van boekjaar tot boekjaar ongewijzigd. Wijzigingen kunnen evenwel gerechtvaardigd zijn als gevolg van een verandering van de juridische, demografische of economische omstandigheden die aan de hypothesen ten grondslag liggen.

5. De lidstaat van herkomst kan ten aanzien van de berekening van de technische voorzieningen aanvullende en meer uitvoerige voorwaarden opleggen met het oog op een voldoende bescherming van de belangen van de deelnemers en de pensioengerechtigden.

6. Met het oog op een verdere harmonisatie van de voorschriften voor de berekening van de technische voorzieningen die gerechtvaardigd kunnen worden — met name de rentepercentages en andere hypothesen die van invloed zijn op de hoogte van de technische voorzieningen — brengt de Commissie om de twee jaar of op verzoek van een lidstaat verslag uit over de situatie met betrekking tot de ontwikkeling van de grensoverschrijdende activiteiten.

De Commissie stelt alle maatregelen voor die noodzakelijk zijn ter voorkoming van mogelijke verstoringen die worden veroorzaakt door verschillen in de hoogte van de rentevoeten, en ter bescherming van de belangen van de pensioengerechtigden en de deelnemers aan enigerlei regeling.

Artikel 16

Financiering van de technische voorzieningen

1. De lidstaat van herkomst verplicht iedere instelling te allen tijde over voldoende en passende activa te beschikken om de technische voorzieningen met betrekking tot het geheel van de door haar uitgevoerde pensioenregelingen te dekken.

2. De lidstaat van herkomst kan een instelling toestaan gedurende een korte periode over onvoldoende activa te beschikken om de technische voorzieningen te dekken. In dat geval verplichten de bevoegde autoriteiten de instelling een concreet en haalbaar herstelplan aan te nemen om ervoor te zorgen dat opnieuw aan de vereisten van lid 1 wordt voldaan. Bedoeld plan is aan de volgende voorwaarden onderworpen:

- a) de instelling stelt een concreet en haalbaar plan op om de hoeveelheid activa die noodzakelijk is om de technische voorzieningen volledig te dekken, tijdig te herstellen. Het plan wordt ter beschikking gesteld van de deelnemers of, indien van toepassing, hun vertegenwoordigers en/of wordt door de bevoegde autoriteiten van de lidstaat van herkomst goedgekeurd;
- b) bij de opstelling van het plan wordt rekening gehouden met de specifieke situatie van de instelling, met name de structuur van activa en passiva, het risicoprofiel, de liquiditeitsplanning, het leeftijdsprofiel van de deelnemers die aanspraak kunnen maken op pensioenuitkeringen, aanvangsregelingen en regelingen die van niet- of gedeeltelijke kapitalisatie in volledige kapitalisatie worden gewijzigd;
- c) ingeval een pensioenregeling tijdens deze periode zoals hiervoor in dit lid genoemd, wordt beëindigd, stelt de instelling de bevoegde autoriteiten van de lidstaat van herkomst

daarvan in kennis. De instelling stelt een procedure vast om de activa en overeenkomstige passiva aan een andere financiële instelling of een vergelijkbaar lichaam over te dragen. Deze procedure wordt ter kennis van de bevoegde autoriteiten van de lidstaat van herkomst gebracht, en er wordt een algemeen overzicht van de procedure ter beschikking van de deelnemers of, indien van toepassing, hun vertegenwoordigers gesteld in overeenstemming met het vertrouwelijkheidsbeginsel.

3. In geval van grensoverschrijdende activiteiten als bedoeld in artikel 20 moeten de technische voorzieningen met betrekking tot het geheel van de uitgevoerde pensioenregelingen te allen tijde volledig door kapitaal zijn gedekt. Is niet aan deze voorwaarden voldaan, dan handelen de bevoegde autoriteiten van de lidstaat van herkomst overeenkomstig artikel 14. Voor de naleving van dit vereiste kan de lidstaat van herkomst verlangen dat de activa en passiva worden afgescheiden.

Artikel 17

Voorgescreven eigen vermogen

1. De lidstaat van herkomst zorgt ervoor dat instellingen die pensioenregelingen uitvoeren en zelf, en niet de bijdragende ondernemingen, een dekking tegen biometrische risico's verzekeren of een beleggingsrendement of een bepaalde hoogte van de uitkeringen garanderen, permanent bij wijze van buffer aanvullende activa aanhouden naast de technische voorzieningen. De omvang van de buffer is in overeenstemming met het soort risico en de aard van de activa met betrekking tot het geheel van uitgevoerde regelingen. Deze activa zijn vrij van alle voorzienbare verplichtingen en dienen als veiligheidskapitaal om verschillen tussen de verwachte en de daadwerkelijke uitgaven en winsten op te vangen.

2. Voor de berekening van het minimumbedrag van de aanvullende activa zijn de in de artikelen 27 en 28 van Richtlijn 2002/83/EG vastgestelde regels van toepassing.

3. Lid 1 belet de lidstaten echter niet op hun grondgebied gevestigde instellingen te verplichten tot instandhouding van het voorgescreven eigen vermogen, of gedetailleerdere voorschriften vast te stellen, mits die vanuit prudentieel oogpunt gerechtvaardigd zijn.

Artikel 18

Beleggingsvoorschriften

1. De lidstaten verplichten de instellingen die binnen hun rechtsgebied gevestigd zijn een beleggingsbeleid te voeren dat in overeenstemming is met de „prudent person”-regel en met name met de volgende voorschriften:

- a) de activa worden belegd in het belang van de deelnemers en de pensioengerechtigden. In geval van mogelijke tegenstrijdige belangen zorgt de instelling of het lichaam dat haar portefeuille beheert, ervoor dat de belegging uitsluitend in het belang van de deelnemers en de pensioengerechtigden geschiedt;

- b) de activa worden op zodanige wijze belegd dat de veiligheid, de kwaliteit, de liquiditeit en het rendement van de portefeuille als geheel worden gewaarborgd.

Activa die ter dekking van de technische voorzieningen worden aangehouden, worden voorts belegd op een wijze die strookt met de aard en de duur van de verwachte toekomstige pensioenuitkeringen;

- c) de activa worden hoofdzakelijk op gereglementeerde markten belegd. Beleggingen in niet tot de handel op een gereglementeerde financiële markt toegelaten activa, moeten in elk geval tot een prudent niveau worden beperkt;
- d) beleggingen in derivaten zijn toegestaan voorzover deze bijdragen tot een vermindering van het beleggingsrisico of een doeltreffend portefeuillebeheer vergemakkelijken. Dergelijke beleggingen moeten op een prudente basis worden gewaardeerd, met inachtneming van de onderliggende activa, en moeten mede in aanmerking genomen worden bij de waardering van de activa van de instelling. De instelling vermijdt voorts een bovenmatig risico met betrekking tot één en dezelfde tegenpartij en tot andere derivatenverrichtingen;
- e) de activa moeten naar behoren gediversifieerd zijn zodat een bovenmatige afhankelijkheid van (of vertrouwen in) bepaalde activa, of een bepaalde emittent of groep van ondernemingen en risicoaccumulatie in de portefeuille als geheel worden vermeden.

Beleggingen in activa uitgegeven door dezelfde emittent of door emittenten die tot dezelfde groep behoren, mogen de instelling niet blootstellen aan bovenmatige risicoconcentratie;

- f) beleggingen in de bijdragende onderneming worden beperkt tot ten hoogste 5 % van de portefeuille als geheel, en ingeval de bijdragende onderneming tot een groep behoort, worden beleggingen in de ondernemingen die tot dezelfde groep als de bijdragende onderneming behoren, beperkt tot ten hoogste 10 % van de portefeuille.

Wanneer een groep van ondernemingen aan de instelling bijdragen betaalt, geschieden beleggingen in deze bijdragende ondernemingen prudent, waarbij rekening wordt gehouden met de noodzaak van een behoorlijke diversificatie.

De lidstaten kunnen ertoe besluiten de onder e) en f) bedoelde vereisten niet toe te passen op beleggingen in staatsobligaties.

2. De lidstaat van herkomst verbiedt de instelling leningen aan te gaan of namens derde partijen als garant op te treden. De lidstaten kunnen de instellingen evenwel toestaan om tijdelijk en uitsluitend voor liquiditeitsdoelstellingen leningen aan te gaan.

3. De lidstaten mogen van de op hun grondgebied gevestigde instellingen niet verlangen dat zij in bepaalde categorieën activa beleggen.

4. Onverminderd het bepaalde in artikel 12, stellen de lidstaten geen eisen inzake voorafgaande goedkeuring of systematische kennisgeving aan de beleggingsbesluiten van een op hun grondgebied gevestigde instelling of de vermogensbeheerder ervan.

5. De lidstaten kunnen, overeenkomstig het bepaalde in de leden 1 tot en met 4, voor op hun grondgebied gevestigde instellingen nadere voorschriften vaststellen, met inbegrip van

kwantitatieve voorschriften, mits deze vanuit prudentieel oogpunt gerechtvaardigd zijn, die het geheel van door deze instellingen uitgevoerde pensioenregelingen weerspiegelen.

Meer in het bijzonder kunnen de lidstaten bepalingen op het gebied van beleggingen toepassen zoals die van Richtlijn 2002/83/EG.

De lidstaten verbieden de instellingen evenwel niet om:

- a) maximaal 70 % van de activa ter dekking van de technische voorzieningen of van de gehele portefeuille voor regelingen waarvan de deelnemers de beleggingsrisico's dragen, te beleggen in aandelen, met aandelen gelijk te stellen verhandelbare waardepapieren en bedrijfsobligaties die zijn toegelaten tot de handel op gereglementeerde markten, en te beslissen over het relatieve gewicht van deze waardepapieren in hun beleggingsportefeuille. Mits zulks vanuit prudentieel oogpunt gerechtvaardigd is, mogen de lidstaten evenwel een lagere limiet toepassen op instellingen die pensioenproducten op basis van een gegarandeerde rente op lange termijn verstrekken, het beleggingsrisico dragen en zelf de garantie bieden;
- b) maximaal 30 % van hun activa die tegenover hun technische voorzieningen staan, te beleggen in activa in andere valuta's dan die waarin de passiva luiden;
- c) in risicokapitaalmarkten te beleggen.

6. Het bepaalde in lid 5 belet de lidstaten niet ook op individuele basis de toepassing van beleggingsvoorschriften door op hun grondgebied gevestigde instellingen te eisen, op voorwaarde dat deze met name in het licht van de door de instelling aangegane verplichtingen, prudentieel gerechtvaardigd zijn.

7. In geval van grensoverschrijdende activiteiten als bedoeld in artikel 20 kunnen de bevoegde autoriteiten van iedere lidstaat van ontvangst verlangen dat de in de tweede alinea bedoelde voorschriften op de instellingen in de lidstaat van herkomst van toepassing zijn. In dat geval zijn deze voorschriften uitsluitend van toepassing op het deel van de activa van de instelling dat overeenstemt met de activiteiten die in de betrokken lidstaat van ontvangst worden uitgeoefend. Voorts worden ze uitsluitend toegepast indien dezelfde of strengere voorschriften ook op in de lidstaat van ontvangst gevestigde instellingen van toepassing zijn.

De in de eerste alinea bedoelde voorschriften luiden als volgt:

- a) de instelling belegt niet méér dan 30 % van die activa in aandelen, andere met aandelen gelijk te stellen waardepapieren en obligaties die niet zijn toegelaten tot de handel op een gereglementeerde markt, of belegt ten minste 70 % van deze activa in aandelen, andere met aandelen gelijk te stellen waardepapieren en obligaties die zijn toegelaten tot de handel op een gereglementeerde markt;
- b) de instelling belegt niet meer dan 5 % van die activa in aandelen en andere met aandelen gelijk te stellen waardepapieren, obligaties en andere geldmarkt- en kapitaalmarktinstrumenten van dezelfde onderneming, en niet meer dan 10 % van die activa in aandelen en andere met aandelen gelijkgestelde waardepapieren, obligaties en andere geldmarkt- en kapitaalmarktinstrumenten van ondernemingen die tot eenzelfde groep behoren;

c) de instelling belegt niet meer dan 30 % van deze activa in activa in andere valuta's dan die waarin de passiva luiden.

Om aan deze voorschriften te voldoen kan de lidstaat van herkomst verlangen dat de activa worden afgescheiden.

Artikel 19

Beheer en bewaring

1. De lidstaten beletten niet dat de instellingen voor het beheer van hun beleggingsportefeuille beleggingsbeheerders aanwijzen die in een andere lidstaat gevestigd zijn en waaraan voor deze activiteit naar behoren vergunning is verleend overeenkomstig de Richtlijnen 85/611/EEG, 93/22/EEG en 2000/12/EG en 2002/83/EG, alsmede degenen bedoeld in artikel 2, lid 1, van deze richtlijn.

2. De lidstaten beletten niet dat de instellingen voor de bewaring van hun activa bewaarders aanstellen die in een andere lidstaat gevestigd zijn en waaraan naar behoren vergunning is verleend overeenkomstig Richtlijn 93/22/EEG of Richtlijn 2000/12/EG of die voor de doeleinden van Richtlijn 85/611/EEG als bewaarder zijn aanvaard.

Het bepaalde in dit lid belet de lidstaat van herkomst niet de aanwijzing van een bewaarder verplicht te stellen.

3. Iedere lidstaat voert de nodige maatregelen uit om overeenkomstig zijn nationaal recht in staat te zijn om overeenkomstig artikel 14 op verzoek van de lidstaat van herkomst van de instelling de vrije beschikking over de activa te verbieden die worden gehouden door een op zijn grondgebied gevestigde depositaris of bewaarder.

Artikel 20

Grensoverschrijdende activiteiten

1. Onverminderd de nationale sociale en arbeidswetgeving op het gebied van de organisatie van de nationale pensioenstelsels, daaronder begrepen verplichte deelneming en het resultaat van collectieve arbeidsovereenkomsten, staan de lidstaten de op hun grondgebied gevestigde ondernemingen toe bij te dragen aan instellingen voor bedrijfspensioenvoorziening waaraan in andere lidstaten vergunning is verleend. Tevens staan zij de op hun grondgebied vergunninghoudende instellingen voor bedrijfspensioenvoorziening toe bijdragen te aanvaarden van ondernemingen die op het grondgebied van andere lidstaten zijn gevestigd.

2. Indien een instelling bijdragen wenst te aanvaarden van een bijdragende onderneming die op het grondgebied van een andere lidstaat is gevestigd, dan is hiervoor voorafgaande goedkeuring door de bevoegde autoriteiten van de lidstaat van herkomst vereist, zoals bedoeld in artikel 9, lid 5. Zij stelt de bevoegde autoriteiten van de lidstaat van herkomst waar haar vergunning is verleend, in kennis van haar voornemen om bijdragen te aanvaarden van een bijdragende onderneming die op het grondgebied van een andere lidstaat is gevestigd.

3. De lidstaten verlangen van op hun grondgebied gevestigde instellingen die voornemens zijn bijdragen te ontvangen van een op het grondgebied van een andere lidstaat gevestigde onderneming dat zij bij een kennisgeving ingevolge lid 2 de volgende gegevens verstrekken:

a) de lidstaat (lidstaten) van ontvangst;

b) de naam van de bijdragende onderneming;

c) de voornaamste kenmerken van de pensioenregeling die voor de bijdragende onderneming uitgevoerd zal worden.

4. Wanneer de bevoegde autoriteiten van de lidstaat van herkomst in kennis worden gesteld overeenkomstig lid 2, doen zij, tenzij ze reden hebben te betwijfelen dat de administratieve structuur of de financiële positie van de instelling, of de goede reputatie en de beroepskwalificaties of beroepservaring van de personen die de instelling besturen met de in de lidstaat van ontvangst voorgenomen activiteiten verenigbaar zijn, binnen drie maanden na ontvangst van de in lid 3 bedoelde gegevens, mededeling van deze gegevens aan de bevoegde autoriteiten van de lidstaat van ontvangst en stellen zij de instelling daarvan dienovereenkomstig in kennis.

5. Voordat de instelling met de uitvoering van een pensioenregeling voor een bijdragende onderneming in een andere lidstaat begint, zullen de bevoegde autoriteiten van de lidstaat van ontvangst binnen twee maanden, te rekenen vanaf de ontvangst van de in lid 3 bedoelde gegevens, in voorkomend geval de bevoegde autoriteiten van de lidstaat van herkomst informeren over de op bedrijfspensioenvoorziening toepasselijke bepalingen van de sociale en arbeidswetgeving die gelden voor de uitvoering van de pensioenregeling waaraan wordt bijgedragen door een onderneming in de lidstaat van ontvangst, alsmede over voorschriften die krachtens artikel 18, lid 7, en lid 7 van dit artikel moeten worden toegepast. De bevoegde autoriteiten van de lidstaat van herkomst doen de instelling mededeling van deze gegevens.

6. Zodra de instelling de in lid 5 bedoelde mededeling ontvangt of, wanneer bij het verstrijken van de in lid 5 genoemde periode geen mededeling van de bevoegde autoriteiten van de lidstaat van herkomst is ontvangen, kan de instelling met de uitvoering van de pensioenregeling waaraan wordt bijgedragen door een onderneming in de lidstaat van ontvangst beginnen, met inachtneming van de op bedrijfspensioenvoorziening toepasselijke bepalingen van de sociale en arbeidswetgeving van de lidstaat van ontvangst en van voorschriften die krachtens artikel 18, lid 7, en lid 7 van dit artikel moeten worden toegepast.

7. Met name zijn de instellingen waaraan wordt bijgedragen door een in een andere lidstaat gevestigde onderneming, wat de desbetreffende deelnemers betreft, tevens onderworpen aan door de bevoegde autoriteiten van de lidstaat van ontvangst aan in die lidstaat gevestigde instellingen opgelegde voorschriften inzake informatieverstrekking overeenkomstig artikel 11.

8. De bevoegde autoriteiten van de lidstaat van ontvangst stellen de bevoegde autoriteiten van de lidstaat van herkomst in kennis van elke significante wijziging in de op bedrijfspensioenvoorziening toepasselijke bepalingen van de sociale en arbeidswetgeving van de lidstaat van ontvangst die gevolgen kan hebben voor de kenmerken van de pensioenregeling, voorzover het gaat om de uitvoering van de pensioenregeling waaraan door een onderneming wordt bijgedragen in de lidstaat van ontvangst, alsmede in voorschriften die toegepast moeten worden krachtens artikel 18, lid 7, en lid 7 van dit artikel.

9. De instelling wordt onderworpen aan voortdurend toezicht door de bevoegde autoriteiten van de lidstaat van ontvangst om na te gaan of haar activiteiten in overeenstemming zijn met de in lid 5 bedoelde op bedrijfspensioenregelingen toepasselijke bepalingen van de sociale en arbeidswetgeving van de lidstaat van ontvangst, alsook met de in lid 7 bedoelde voorschriften inzake informatieverstrekking. Wanneer bij dit toezicht onregelmatigheden aan het licht komen, stellen de bevoegde autoriteiten van de lidstaat van ontvangst de bevoegde autoriteiten van de lidstaat van herkomst hiervan onverwijld in kennis. De bevoegde autoriteiten van de lidstaat van herkomst nemen in coördinatie met de bevoegde autoriteiten van de lidstaat van ontvangst de nodige maatregelen om ervoor te zorgen dat de instelling een einde maakt aan de vastgestelde inbreuk op de sociale en arbeidswetgeving.

10. Indien de instelling, in weerwil van de door de bevoegde autoriteiten van de lidstaat van herkomst getroffen maatregelen of omdat de lidstaat van herkomst geen passende maatregelen heeft getroffen, inbreuk blijft maken op de op bedrijfspensioenregelingen toepasselijke bepalingen van de sociale en arbeidswetgeving van de lidstaat van ontvangst, kunnen de bevoegde autoriteiten van deze laatste, na de bevoegde autoriteiten van de lidstaat van herkomst daarvan in kennis te hebben gesteld, passende maatregelen nemen om verdere onregelmatigheden te voorkomen of te bestraffen en, voorzover zulks volstrekt noodzakelijk is, de instelling te beletten in de lidstaat van ontvangst activiteiten te verrichten voor de bijdragende onderneming.

Artikel 21

Samenwerking tussen de lidstaten en de Commissie

1. De lidstaten dragen op passende wijze zorg voor de uniforme toepassing van deze richtlijn door een regelmatige uitwisseling van informatie en ervaringen, met het doel om de beste praktijken op dit gebied alsmede een nauwere samenwerking te ontwikkelen en op deze wijze mededingingsverstoringen te voorkomen en de voorwaarden te scheppen voor vlotte grensoverschrijdende deelneming.

2. De Commissie en de bevoegde autoriteiten van de lidstaten werken nauw samen met het doel om het toezicht op de activiteiten van de instellingen voor bedrijfspensioenvoorziening te vergemakkelijken.

3. Elke lidstaat brengt de Commissie op de hoogte van belangrijke moeilijkheden die het gevolg zijn van de toepassing van deze richtlijn.

De Commissie en de bevoegde autoriteiten van de betrokken lidstaten bekijken zo snel mogelijk die moeilijkheden om daarvoor een passende oplossing te kunnen vinden.

4. Vier jaar na de inwerkingtreding van deze richtlijn brengt de Commissie verslag uit over de evaluatie van:

- a) de toepassing van artikel 18 en de gemaakte vorderingen inzake de aanpassing van de nationale toezichtstelsels, en
- b) de toepassing van artikel 19, lid 2, tweede alinea, met name de in de lidstaten heersende situatie in verband met het gebruik van bewaarders en de rol die zij in voorkomend geval vervullen.

5. De bevoegde autoriteiten van de lidstaat van ontvangst kunnen de bevoegde autoriteiten van de lidstaat van herkomst vragen een besluit te nemen over de afscheiding van de activa en passiva van de instelling, zoals bepaald in artikel 16, lid 3, en artikel 18, lid 7.

Artikel 22

Uitvoering

1. De lidstaten doen de nodige wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen in werking treden om aan deze richtlijn te voldoen voor 23 september 2005. Zij stellen de Commissie daarvan onverwijld in kennis.

Wanneer de lidstaten deze bepalingen aannemen, wordt in de bepalingen zelf of bij de officiële bekendmaking daarvan naar deze richtlijn verwezen. De regels voor de verwijzing worden vastgesteld door de lidstaten.

2. De lidstaten delen de Commissie de tekst van de belangrijkste bepalingen van nationaal recht mee die zij op het onder deze richtlijn vallende gebied vaststellen.

3. De lidstaten kunnen de toepassing van artikel 17, leden 1 en 2, op op hun grondgebied gevestigde instellingen die op de in lid 1 van dit artikel genoemde datum niet beschikken over het minimumbedrag aan voorgeschreven eigen vermogen dat is voorgeschreven bij artikel 17, leden 1 en 2, uitstellen tot 23 september 2010. Aan instellingen die pensioenregelingen op grensoverschrijdende basis in de betekenis van artikel 20 willen uitvoeren, is dat evenwel niet toegestaan, totdat ze aan de voorschriften van deze richtlijn voldoen.

4. De lidstaten kunnen de toepassing van artikel 18, lid 1, onder f), op op hun grondgebied gevestigde instellingen uitstellen tot 23 september 2010. Aan instellingen die pensioenregelingen op grensoverschrijdende basis in de betekenis van artikel 20 willen uitvoeren, is dat evenwel niet toegestaan, tenzij ze onmiddellijk aan de voorschriften van deze richtlijn voldoen.

Artikel 23

Inwerkingtreding

Deze richtlijn treedt in werking op dag van haar bekendmaking in het *Publicatieblad van de Europese Unie*.

Artikel 24

Adressaten

Deze richtlijn is gericht tot de lidstaten.

Gedaan te Luxemburg, 3 juni 2003.

Voor het Europees Parlement
De voorzitter
P. COX

Voor de Raad
De voorzitter
N. CHRISTODOULAKIS

RICHTLIJNEN

RICHTLIJN (EU) 2016/2341 VAN HET EUROPEES PARLEMENT EN DE RAAD

van 14 december 2016

betreffende de werkzaamheden van en het toezicht op instellingen voor bedrijfspensioenvoorziening (IBPV's)

(herschikking)

(Voor de EER relevante tekst)

HET EUROPEES PARLEMENT EN DE RAAD VAN DE EUROPESE UNIE,

Gezien het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie, en met name artikel 53, artikel 62 en artikel 114, lid 1,

Gezien het voorstel van de Europese Commissie,

Na toezending van het ontwerp van wetgevingshandeling aan de nationale parlementen,

Gezien het advies van het Europees Economisch en Sociaal Comité ⁽¹⁾,

Handelend volgens de gewone wetgevingsprocedure ⁽²⁾,

Overwegende hetgeen volgt:

- (1) Richtlijn 2003/41/EG van het Europees Parlement en de Raad ⁽³⁾ is herhaaldelijk en ingrijpend gewijzigd ⁽⁴⁾. Aangezien nieuwe wijzigingen nodig zijn, dient ter wille van de duidelijkheid tot herschikking van die richtlijn te worden overgegaan.
- (2) Op de interne markt moeten instellingen voor bedrijfspensioenvoorziening (IBPV's) de mogelijkheid hebben om in andere lidstaten op te treden en daarbij deelnemers aan en pensioengerechtigden van bedrijfspensioenregelingen een hoog niveau van bescherming en veiligheid te bieden.
- (3) Deze richtlijn beoogt minimale harmonisatie en mag de lidstaten daarom niet beletten verdere voorschriften ter bescherming van deelnemers en pensioengerechtigden van bedrijfspensioenregelingen in te voeren, mits deze voorschriften in overeenstemming zijn met de Unierechtelijke verplichtingen van de lidstaten. Deze richtlijn is niet van toepassing op kwesties in verband met nationaal sociaal, arbeids-, belasting- of contractenrecht of de toereikendheid van de pensioenvoorziening in de lidstaten.
- (4) Teneinde de mobiliteit van werknemers tussen de lidstaten verder te vergemakkelijken, beoogt deze richtlijn goede governance, informatieverstrekking aan deelnemers en een transparante en veilige bedrijfspensioenvoorziening te garanderen.
- (5) De wijze waarop IBPV's worden georganiseerd en gereguleerd, verschilt aanzienlijk van lidstaat tot lidstaat. Zowel IBPV's als levensverzekeringsondernemingen voeren bedrijfspensioenregelingen uit. Een uniforme aanpak van IBPV's is daarom niet aangewezen. De Commissie en de bij Verordening (EU) nr. 1094/2010 van het

⁽¹⁾ PB C 451 van 16.12.2014, blz. 109.

⁽²⁾ Standpunt van het Europees Parlement van 24 november 2016 (nog niet bekendgemaakt in het Publicatieblad) en besluit van de Raad van 8 december 2016.

⁽³⁾ Richtlijn 2003/41/EG van het Europees Parlement en de Raad van 3 juni 2003 betreffende de werkzaamheden van en het toezicht op instellingen voor bedrijfspensioenvoorziening (PB L 235 van 23.9.2003, blz. 10).

⁽⁴⁾ Zie bijlage I, deel A.

Europees Parlement en de Raad ⁽¹⁾ opgerichte Europese Toezichthoudende Autoriteit (Europese Autoriteit voor verzekeringen en bedrijfspensioenen) (EIOPA) moeten in het kader van hun werkzaamheden rekening houden met de verschillende tradities van de lidstaten en moeten het nationale sociale en arbeidsrecht onverlet laten bij de bepaling van de organisatie van IBPV's.

- (6) Met Richtlijn 2003/41/EG is een eerste wetgevende stap gezet naar een interne markt voor op Unieschaal georganiseerde bedrijfspensioenvoorziening. Een echte interne markt voor bedrijfspensioenvoorziening blijft van wezenlijk belang voor de economische groei en het scheppen van werkgelegenheid in de Unie en voor het aanpakken van de uitdaging van een vergrijzende samenleving. Die richtlijn, die van 2003 dateert, is niet ingrijpend gewijzigd om er een modern risicogebaseerd governancestelsel voor IBPV's in op te nemen. Passende regelgeving en passend toezicht op Unie- en nationaal niveau blijft belangrijk voor de ontwikkeling van een veilige bedrijfspensioenvoorziening in alle lidstaten.
- (7) Als algemeen beginsel moeten IBPV's waar nodig rekening houden met de doelstelling om het intergenerationele evenwicht in bedrijfspensioenregelingen te waarborgen door een eerlijke spreiding van risico's en voordelen over de generaties in de bedrijfspensioenvoorziening te beogen.
- (8) Passende actie is geboden om aanvullende particuliere pensioenspaarregelingen, zoals bedrijfspensioenregelingen, verder te verbeteren. Dat is belangrijk omdat socialezekerheidsstelsels onder toenemende druk komen te staan, wat inhoudt dat steeds meer op bedrijfspensioenen wordt vertrouwd als aanvulling op andere pensioenvoorzieningen. IBPV's spelen een belangrijke rol bij de langetermijnfinanciering van de Unie-economie en bij het verstrekken van veilige pensioenuitkeringen. Zij vormen een essentieel onderdeel van de Unie-economie: zij beheren een kapitaal van 2,5 triljoen EUR ten behoeve van ongeveer 75 miljoen deelnemers en pensioengerechtigden. Bedrijfspensioenvoorzieningen dienen verder te worden verbeterd, zonder evenwel te tornen aan het grote belang van socialezekerheidspensioenregelingen als een veilige, duurzame en doeltreffende sociale bescherming, die op hogere leeftijd een acceptabele levensstandaard dient te waarborgen en derhalve centraal dient te staan bij de doelstelling van de versterking van de Europese sociale modellen.
- (9) In het licht van de demografische ontwikkelingen in de Unie en de situatie waarin de nationale begrotingen verkeren, vormen bedrijfspensioenvoorzieningen een waardevolle aanvulling op socialezekerheidspensioenregelingen. Een veerkrachtig pensioenstelsel omvat een divers productassortiment, een verscheidenheid aan instellingen alsook een effectieve en efficiënte toezichtpraktijk.
- (10) De lidstaten moeten werknemers beschermen tegen armoede op hun oude dag en aan arbeidsovereenkomsten gekoppelde aanvullende pensioenregelingen promoten als aanvullende dekking bovenop overheidspensioenen.
- (11) Deze richtlijn eerbiedigt de grondrechten en neemt de beginselen in acht die zijn erkend in het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie, en in het bijzonder het recht op bescherming van persoonsgegevens, de vrijheid van ondernemerschap, het recht op eigendom, het recht op collectieve onderhandelingen en collectieve actie en het recht op een hoog niveau van consumentenbescherming, met name door het waarborgen van een transparantere pensioenvoorziening, een geïnformeerde persoonlijke financiële en pensioenplanning en het faciliteren van grensoverschrijdende activiteiten van IBPV's en de grensoverschrijdende overdracht van pensioenregelingen. Deze richtlijn moet worden toegepast overeenkomstig die rechten en beginselen.
- (12) Met name het vergemakkelijken van de grensoverschrijdende activiteiten van IBPV's en de grensoverschrijdende overdracht van pensioenregelingen door het verduidelijken van de betreffende procedures en het wegnemen van onnodige belemmeringen, kan positieve gevolgen hebben voor de betrokken ondernemingen en hun werknemers, in welke lidstaat zij ook werken, door het centraliseren van het beheer van de pensioendienstverlening.
- (13) Grensoverschrijdende activiteiten van IBPV's moeten het voor bedrijfspensioenregelingen geldende nationale sociale en arbeidsrecht van de lidstaat van ontvangst dat op de relatie tussen de onderneming die de pensioenregeling aanbiedt („bijdragende onderneming”) en de deelnemers of pensioengerechtigden van toepassing is, onverlet laten. Grensoverschrijdende activiteit en grensoverschrijdende overdracht van pensioenregelingen verschillen en moeten onder verschillende bepalingen vallen. Indien een grensoverschrijdende overdracht van een pensioenregeling tot een grensoverschrijdende activiteit leidt, moeten de bepalingen betreffende grensoverschrijdende activiteiten van toepassing zijn.
- (14) Indien de bijdragende onderneming en de IBPV in dezelfde lidstaat gevestigd zijn, vormt het loutere feit dat deelnemers aan of pensioengerechtigden van een pensioenregeling hun woonplaats in een andere lidstaat hebben, op zich geen grensoverschrijdende activiteit.

⁽¹⁾ Verordening (EU) nr. 1094/2010 van het Europees Parlement en de Raad van 24 november 2010 tot oprichting van een Europese toezichthoudende autoriteit (Europese Autoriteit voor verzekeringen en bedrijfspensioenen), tot wijziging van Besluit nr. 716/2009/EG en tot intrekking van Besluit 2009/79/EG van de Commissie (PB L 331 van 15.12.2010, blz. 48).

- (15) De lidstaten moeten er rekening mee houden dat de pensioenrechten van werknemers die tijdelijk naar een andere lidstaat worden uitgezonden om daar te werken, moeten worden beschermd.
- (16) Ondanks de inwerkingtreding van Richtlijn 2003/41/EG zijn grensoverschrijdende activiteiten beperkt gebleven door de verschillen tussen het nationale sociale en arbeidsrecht. Voorts blijven er belangrijke prudentiële belemmeringen bestaan die het voor IBPV's duurder maken om over de grenzen heen pensioenregelingen uit te voeren. Bovendien moet het huidige minimumniveau van bescherming van deelnemers en pensioengerechtigden worden verbeterd. Dit is des te belangrijker omdat het hogeleeftijdsrisico en het marktrisico steeds meer worden gedragen door leden en begunstigden en minder door de IBPV of de bijdragende onderneming. Bovendien moet het huidige minimumniveau van informatieverstrekking aan deelnemers en pensioengerechtigden worden verhoogd.
- (17) De in de richtlijn verankerde prudentiële regels zijn bedoeld om alle toekomstige gepensioneerden door middel van strenge toezichtsnormen een hoge mate van zekerheid te bieden en tegelijkertijd een gezond, prudent en efficiënt beheer van de regelingen voor bedrijfspensioenregeling mogelijk te maken.
- (18) IBPV's moeten volledig worden gescheiden van bijdragende ondernemingen en optreden op basis van kapitaaldekking met als doel het verstrekken van pensioenuitkeringen. IBPV's die uitsluitend met dat doel optreden, dienen vrijelijk diensten en beleggingen te kunnen verrichten met als enige voorwaarde dat aan gecoördineerde prudentiële vereisten wordt voldaan, ongeacht of deze IBPV's als rechtspersonen worden beschouwd.
- (19) Overeenkomstig het subsidiariteitsbeginsel dienen de lidstaten volledig verantwoordelijk te blijven voor de organisatie van hun pensioenstelsels en voor de besluitvorming inzake de rol van elke der drie pensioenpijlers in de individuele lidstaten. In de context van de tweede pensioenpijler moeten zij ook volledig verantwoordelijk blijven voor de rol en de functies van de verschillende instellingen die bedrijfspensioenen uitkeren, zoals pensioenfondsen voor een bedrijfstak, ondernemingspensioenfondsen en levensverzekeringsondernemingen. Deze richtlijn doet geen afbreuk aan dit recht van de lidstaten en beoogt veeleer hen aan te moedigen om een toereikende, veilige en duurzame bedrijfspensioenvoorziening op te bouwen en grensoverschrijdende activiteiten te faciliteren.
- (20) Rekening houdend met de noodzaak om de bedrijfspensioenvoorzieningen te blijven verbeteren, moet de Commissie aanzienlijke meerwaarde op Unieniveau creëren door verdere maatregelen te nemen om de samenwerking tussen de lidstaten en de sociale partners bij de verbetering van de tweedepijlerpensioenregelingen te ondersteunen en door een deskundigengroep op hoog niveau in te stellen om tweedepijlerpensioensparen in de lidstaten te bevorderen, onder meer door het aanmoedigen van de uitwisseling van beste praktijken tussen de lidstaten, met name wat grensoverschrijdende activiteiten betreft.
- (21) De nationale voorschriften betreffende de deelname van zelfstandigen aan IBPV's lopen uiteen. In sommige lidstaten mogen IBPV's optreden op grond van overeenkomsten met een branche of met bedrijfsorganisaties waarvan de aangeslotenen als zelfstandigen werkzaam zijn, dan wel op grond van rechtstreeks met zelfstandigen en werknemers gesloten overeenkomsten. In sommige lidstaten kan een zelfstandige zich ook aansluiten bij een IBPV wanneer de zelfstandige handelt als werkgever of professionele diensten ten behoeve van een onderneming verricht. In sommige lidstaten mogen zelfstandigen niet aan een IBPV deelnemen tenzij is voldaan aan bepaalde voorwaarden, waaronder die welke voortvloeien uit het sociale en de arbeidsrecht.
- (22) Instellingen die socialezekerheidsregelingen beheren en die reeds op Unieniveau worden gecoördineerd, dienen van het toepassingsgebied van deze richtlijn te worden uitgesloten. Wel moet rekening worden gehouden met het speciale geval van IBPV's die in één lidstaat zowel socialezekerheidsregelingen als bedrijfspensioenregelingen uitvoeren.
- (23) Instellingen die als onderdeel van wettelijke socialezekerheidsstelsels volgens het beginsel van kapitaal financiering werken, vallen niet onder deze richtlijn.
- (24) Financiële instellingen waarop reeds Uniewetgeving van toepassing is, dienen in de regel van het toepassingsgebied van deze richtlijn te worden uitgesloten. Daar dergelijke instellingen in sommige gevallen echter ook bedrijfspensioendiensten aanbieden, moet ervoor worden gezorgd dat deze richtlijn niet tot mededingingsverstoringen leidt. Dergelijke verstoringen kunnen worden vermeden door de prudentiële vereisten van deze richtlijn ook toe te passen op de bedrijfspensioenactiviteiten van levensverzekeringsondernemingen overeenkomstig artikel 2, lid 3, onder a), punten i) tot en met iii), en artikel 2, lid 3, onder b), punten ii) tot en met iv), van Richtlijn 2009/138/EG van het Europees Parlement en de Raad ⁽¹⁾. De Commissie moet zorgvuldig toezien op de situatie op de bedrijfspensioenmarkt en nagaan of het mogelijk is de facultatieve toepassing van deze richtlijn uit te breiden tot andere financiële instellingen waarop regelgeving van toepassing is.

⁽¹⁾ Richtlijn 2009/138/EG van het Europees Parlement en de Raad van 25 november 2009 betreffende de toegang tot en uitoefening van het verzekerings- en het herverzekeringsbedrijf (Solvabiliteit II) (PB L 335 van 17.12.2009, blz. 1).

- (25) Aangezien IBPV's tot doel hebben financiële zekerheid na pensionering te verschaffen, dient ervoor gezorgd te worden dat hun pensioenuitkeringen de vorm hebben van betalingen gedurende het gehele leven, een in de tijd beperkte uitkering, de uitkering van een bedrag ineens of om het even welke combinatie daarvan.
- (26) Het is van belang ervoor te zorgen dat ouderen en gehandicapten niet het gevaar lopen in armoede te geraken en dat zij een behoorlijke levensstandaard kunnen genieten. Een passende dekking van biometrische risico's in bedrijfspensioenregelingen is een belangrijk aspect van de bestrijding van armoede en onzekerheid bij ouderen. Bij de opzet van een pensioenregeling moeten werknemers en werkgevers of hun respectieve vertegenwoordigers overwegen of het mogelijk is in de pensioenregeling voorzieningen op te nemen ter dekking van het hoge leeftijdsrisico en arbeidsongeschiktheid, alsmede uitkeringen aan nabestaanden die van de verzekeringnemer afhankelijk zijn.
- (27) Door lidstaten toe te staan IBPV's die pensioenregelingen met minder dan 100 deelnemers uitvoeren van de werkingssfeer van de nationale uitvoeringsbepalingen uit te sluiten, kan het toezicht in die lidstaten worden vergemakkelijkt zonder de deugdelijke werking van de interne markt op dit gebied te ondermijnen. Dit mag echter geen afbreuk doen aan het recht van die IBPV's om in een andere lidstaat gevestigde en naar behoren erkende beleggingsbeheerders te benoemen voor het beheer van hun beleggingsportefeuille en in een andere lidstaat gevestigde en naar behoren erkende bewaarnemers of bewaarders te benoemen voor de bewaring van hun activa. In ieder geval moeten de lidstaten een aantal bepalingen betreffende de beleggingsvoorschriften en het governancestelsel toepassen op IBPV's die pensioenregelingen uitvoeren die tezamen in totaal minder dan 15 deelnemers tellen.
- (28) Instellingen zoals de „Unterstützungskassen” in Duitsland, waarvan de deelnemers geen wettelijke rechten op uitkeringen van een bepaald bedrag hebben en waarbij de belangen van de deelnemers door een verplichte wettelijke verzekering tegen insolventie worden beschermd, dienen van het toepassingsgebied van deze richtlijn te worden uitgesloten.
- (29) Ter bescherming van deelnemers en pensioengerechtigden is vereist dat IBPV's hun activiteiten beperken tot de activiteiten die in deze richtlijn worden genoemd en de daaruit resulterende werkzaamheden.
- (30) In geval van faillissement van een bijdragende onderneming lopen de deelnemers het gevaar zowel hun werk als hun verworven pensioenrechten te verliezen. Derhalve is een duidelijke scheiding tussen de bijdragende onderneming en de IBPV noodzakelijk en dient te worden voorzien in minimale prudentiële normen om deelnemers te beschermen. De toegang van de IBPV's tot pensioenbeschermingsregelingen of soortgelijke regelingen die bescherming bieden aan de verworven individuele aanspraken van deelnemers en pensioengerechtigden tegen het risico van faillissement van de bijdragende onderneming moet bij de vaststelling van dergelijke normen in acht worden genomen.
- (31) De werking van en het toezicht op IBPV's lopen in de lidstaten aanzienlijk uiteen. In sommige lidstaten kan niet alleen op de IBPV zelf toezicht worden uitgeoefend, maar ook op de lichamen of ondernemingen die gemachtigd zijn dergelijke IBPV's te beheren. De lidstaten moeten met een dergelijke specifieke omstandigheid rekening kunnen houden zolang daadwerkelijk aan alle in deze richtlijn opgenomen vereisten wordt voldaan. Daarnaast moeten de lidstaten verzekeringslichamen en andere financiële lichamen kunnen toestaan IBPV's te beheren.
- (32) IBPV's zijn pensioeninstellingen met een sociaal doel die financiële diensten aanbieden. Zij zijn verantwoordelijk voor de verschaffing van bedrijfspensioenuitkeringen en moeten uit dien hoofde voldoen aan een aantal minimale prudentiële normen met betrekking tot hun werkzaamheden en de voorwaarden voor de uitvoering daarvan, rekening houdend met de nationale regelgeving en tradities. Deze instellingen mogen echter niet als louter financiële instellingen worden behandeld. Hun sociale functie en de driehoeksverhouding tussen de werknemers, de werkgevers en de IBPV moeten naar behoren worden onderkend en ondersteund als leidende beginselen van deze richtlijn.
- (33) Wanneer IBPV's overeenkomstig het nationale recht pensioenfondsen beheren die geen rechtspersoonlijkheid hebben, die uit pensioenregelingen van individuele deelnemers bestaan, en waarvan de activa gescheiden zijn van de activa van de IBPV's, moeten de lidstaten de mogelijkheid hebben om elk pensioenfonds te beschouwen als één pensioenregeling in de zin van deze richtlijn.
- (34) Gezien het enorme aantal IBPV's in bepaalde lidstaten moet een pragmatische oplossing worden gevonden in verband met de voorafgaande vergunningverlening aan de IBPV's. Wanneer een IBPV in een andere lidstaat een pensioenregeling wenst uit te voeren, moet echter een voorafgaande vergunning, verleend door de bevoegde autoriteiten van de lidstaat van herkomst, worden verlangd.
- (35) Onverminderd het nationale sociale en arbeidsrecht op het gebied van de organisatie van pensioenstelsels, daaronder begrepen verplichte deelneming en het resultaat van collectieve arbeidsovereenkomsten, dienen IBPV's

de mogelijkheid te hebben na het verkrijgen van een vergunning van de bevoegde autoriteit van de lidstaat van herkomst van de IBPV's hun diensten in andere lidstaten te verrichten. Het dient IBPV's te worden toegestaan in eender welke lidstaat gevestigde ondernemingen als bijdragende onderneming te aanvaarden en pensioenregelingen met deelnemers in meer dan één lidstaat uit te voeren. Dit zou dergelijke IBPV's aanzienlijke schaalvoordelen kunnen opleveren, het concurrentievermogen van deze bedrijfstak in de Unie kunnen verbeteren en de arbeidsmobiliteit kunnen vergroten.

- (36) Het recht van een in een bepaalde lidstaat gevestigde IBPV om een in een andere lidstaat overeengekomen bedrijfspensioenregeling uit te voeren, moet worden uitgeoefend met volledige inachtneming van de sociaal- en arbeidsrechtelijke bepalingen die in de lidstaat van ontvangst van kracht zijn, voor zover deze voor bedrijfspensioenregelingen relevant zijn, bijvoorbeeld de definitie en de betaling van pensioenuitkeringen en de voorwaarden voor de overdraagbaarheid van pensioenrechten. Het toepassingsgebied van de prudentiële regels moet worden verduidelijkt om de rechtszekerheid van de grensoverschrijdende activiteiten van IBPV's te garanderen.
- (37) IBPV's moeten pensioenregelingen binnen de Unie over de grenzen heen aan andere IBPV's kunnen overdragen om de organisatie van de bedrijfspensioenvoorziening Uniebreed te vergemakkelijken. Voor overdrachten moet een vergunning worden verleend door de bevoegde autoriteit van de lidstaat van herkomst van de IBPV waaraan de pensioenregeling wordt overgedragen, nadat die bevoegde autoriteit toestemming heeft gekregen van de bevoegde autoriteit van de lidstaat van herkomst van de IBPV die de pensioenregeling overdraagt. De overdracht en de daaraan verbonden voorwaarden moeten van tevoren worden goedgekeurd door een meerderheid van de betrokken deelnemers en een meerderheid van de pensioengerechtigden of, in voorkomend geval, een meerderheid van hun vertegenwoordigers, zoals de trustees van een regeling onder trust.
- (38) Bij een overdracht van een deel van een pensioenregeling moet de levensvatbaarheid van zowel het overgedragen als het resterende deel van de pensioenregeling worden gegarandeerd en moeten de rechten van alle deelnemers en pensioengerechtigden na de overdracht afdoende worden beschermd, door te vereisen dat zowel de overdragende als de ontvangende IBPV's over voldoende en passende activa beschikken om de technische voorzieningen voor het overgedragen deel en het resterende deel van de regeling te dekken.
- (39) Om de coördinatie van de toezichtpraktijken te vergemakkelijken, kan de EIOPA de bevoegde autoriteiten om informatie verzoeken overeenkomstig de bevoegdheden die haar bij Verordening (EU) nr. 1094/2010 zijn verleend. Indien er bij een volledige of gedeeltelijke grensoverschrijdende overdracht van een pensioenregeling onenigheid is tussen de betrokken bevoegde autoriteiten, moet de EIOPA voorts bemiddeling kunnen verlenen.
- (40) Een prudente berekening van de technische voorzieningen is van wezenlijk belang om ervoor te zorgen dat zowel op korte als op lange termijn aan de pensioenverplichtingen kan worden voldaan. De technische voorzieningen moeten derhalve worden berekend op basis van erkende actuariële methoden en door een actuaaris of door een andere deskundige op dat gebied worden gewaarmerkt. De maximale rentevoeten moeten prudent worden gekozen overeenkomstig relevante nationale voorschriften. Het minimumbedrag van de technische voorzieningen moet toereikend zijn om de uitbetaling van de reeds verschuldigde uitkeringen aan pensioengerechtigden te kunnen voortzetten en de verplichtingen weergeven die uit de opgebouwde pensioenrechten van de deelnemers voortvloeien. De actuariële functie moet worden uitgeoefend door personen met een kennis van actuariële en financiële wiskunde die in verhouding staat tot de omvang, aard, schaal en complexiteit van de risico's die aan de werkzaamheden van de IBPV verbonden zijn, en die kunnen aantonen over relevante ervaring met de toepasselijke beroepskwalificaties of andere normen te beschikken.
- (41) De door IBPV's gedekte risico's lopen van lidstaat tot lidstaat sterk uiteen. De lidstaten van herkomst dienen derhalve de mogelijkheid te hebben de berekening van de technische voorzieningen te onderwerpen aan aanvullende en uitvoerigere regels dan die welke in deze richtlijn zijn vastgesteld.
- (42) Er moeten toereikende en passende activa ter dekking van de technische voorzieningen worden vereist om de belangen te beschermen van de deelnemers aan en pensioengerechtigden van de pensioenregeling wanneer de bijdragende onderneming insolvent wordt.
- (43) Om een gelijk speelveld tussen binnenlandse en grensoverschrijdende IBPV's te bevorderen, moeten de lidstaten rekening houden met de financieringsvereisten voor zowel binnenlandse als grensoverschrijdende IBPV's.
- (44) Dikwijls kan het de bijdragende onderneming en niet de IBPV zelf zijn die hetzij het biometrische risico dekt, hetzij een bepaalde hoogte van de uitkeringen of bepaalde beleggingsresultaten waarborgt. Soms verschaft de IBPV deze dekking of garanties echter zelf en blijven de verplichtingen van de bijdragende onderneming over het algemeen beperkt tot betaling van de noodzakelijke bijdragen. Onder die omstandigheden moeten de desbetreffende IBPV eigen vermogen aanhouden op basis van de waarde van de technische voorzieningen en het risicokapitaal.

- (45) IBPV's zijn beleggers op zeer lange termijn. De door deze IBPV's aangehouden activa mogen in de regel niet worden gebruikt voor andere doeleinden dan ter verstrekking van pensioenuitkeringen. Bovendien moeten IBPV's, om de rechten van deelnemers en pensioengerechtigden afdoende te beschermen, kunnen kiezen voor een allocatie van activa die strookt met de specifieke aard en de looptijd van hun verplichtingen. Daarom is efficiënt toezicht vereist, alsook een benadering van de beleggingsregels die IBPV's voldoende flexibiliteit biedt om het veiligste en doelmatigste beleggingsbeleid te kiezen en hen verplicht prudent te handelen. Naleving van de „prudent person”-regel vereist derhalve een beleggingsbeleid dat is toegespitst op de deelnemersstructuur van de afzonderlijke IBPV.
- (46) Door de „prudent person”-regel tot onderliggend beginsel te maken voor vermogensbelegging en door het voor IBPV's mogelijk te maken om grensoverschrijdende activiteiten te verrichten, wordt de overheveling van spaargelden naar de sector bedrijfspensioenvoorziening gestimuleerd, waardoor wordt bijgedragen aan de economische en sociale vooruitgang.
- (47) De toezichtmethoden en -praktijken lopen van lidstaat tot lidstaat uiteen. Daarom moet de lidstaten een zekere vrijheid worden gelaten om te bepalen welke precieze beleggingsvoorschriften zij aan de op hun grondgebied gevestigde IBPV's wensen op te leggen. Die voorschriften mogen het vrije kapitaalverkeer evenwel niet belemmeren, tenzij dit om prudentiële redenen gerechtvaardigd is.
- (48) Deze richtlijn moet ervoor zorgen dat IBPV's een passende mate van beleggingsvrijheid hebben. Als beleggers met een zeer lange beleggingshorizon en lage liquiditeitsrisico's, bevinden IBPV's zich in een positie om binnen prudente grenzen te beleggen in niet-liquide activa, zoals aandelen, en in andere instrumenten die een economisch langetermijnprofiel hebben en niet op gereglementeerde markten, multilaterale handelsfaciliteiten (MTF's) of georganiseerde handelsfaciliteiten (OTF's) worden verhandeld. Zij kunnen ook van de voordelen van internationale diversificatie profiteren. Beleggingen in aandelen, in andere valuta's dan die waarin de verplichtingen zijn uitgedrukt, en in andere instrumenten die een economisch langetermijnprofiel hebben en niet op gereglementeerde markten, MTF's of OTF's worden verhandeld, mogen derhalve, tenzij om prudentiële redenen, niet worden beperkt, overeenkomstig de „prudent person”-regel, teneinde de belangen van de deelnemers en pensioengerechtigden te beschermen.
- (49) Het begrip „instrumenten met een economisch langetermijnprofiel” is een ruim begrip. Dergelijke instrumenten zijn niet-overdraagbare effecten die daarom niet van de door secundaire markten geboden liquiditeit kunnen profiteren. Zij vereisen vaak dat men zich gedurende een bepaalde termijn vastlegt, waardoor de verhandelbaarheid ervan beperkt is en zij moeten worden geacht participatie- en schuldinstrumenten van niet-beursgenoteerde ondernemingen en aan dergelijke ondernemingen verstrekte leningen te omvatten. Niet-beursgenoteerde ondernemingen zijn onder meer infrastructuurprojecten, niet-beursgenoteerde vennootschappen die groei nastreven en vastgoed of andere activa die geschikt kunnen zijn voor langetermijnbeleggingsdoeleinden. Koolstofarme en klimaatbestendige infrastructuurprojecten zijn veelal niet-beursgenoteerde activa en zijn wat projectfinanciering betreft vaak op langetermijnkredieten aangewezen.
- (50) Het moet IBPV's worden toegestaan conform de voorschriften van hun lidstaat van herkomst in andere lidstaten te beleggen om de aan grensoverschrijdende activiteiten verbonden kosten te beperken. Het moet de lidstaten van ontvangst bijgevolg niet worden toegestaan extra beleggingsvereisten op te leggen aan in andere lidstaten gevestigde IBPV's.
- (51) Burgers moeten een duidelijk overzicht hebben van hun opgebouwde pensioenrechten uit wettelijke en bedrijfs-pensioenregelingen, met name wanneer deze rechten in meer dan een lidstaat zijn opgebouwd. Dat overzicht kan worden gerealiseerd door in de hele Unie pensioentraceerdiensten in te stellen, naar analogie met de diensten die in sommige lidstaten reeds zijn ingesteld naar aanleiding van het witboek van de Commissie van 16 februari 2012 met als titel „Een agenda voor adequate, veilige en duurzame pensioenen”, waarmee de ontwikkeling van deze diensten wordt bevorderd.
- (52) Sommige risico's kunnen niet worden beperkt met behulp van kwantitatieve vereisten die in de technische voorzieningen en financieringsvereisten tot uiting komen, maar kunnen alleen naar behoren worden aangepakt met behulp van governancevereisten. Voor een adequaat risicobeheer en voor de bescherming van de deelnemers en pensioengerechtigden is een doeltreffend governancestelsel derhalve van essentieel belang. Dergelijke systemen dienen in verhouding te staan tot de omvang, aard, schaal en complexiteit van de werkzaamheden van de IBPV.
- (53) Een beloningsbeleid dat aanspoort tot het nemen van buitensporige risico's kan een degelijk en doeltreffend risicobeheer van IBPV's ondermijnen. De beginselen en openbaarmakingsvereisten in verband met het beloningsbeleid die in de Unie voor andere financiële instellingen gelden, moeten ook op IBPV's toepasselijk worden gemaakt, waarbij evenwel rekening moet worden gehouden met de bijzondere governancestructuur van IBPV's in vergelijking met andere financiële instellingen, alsook met de omvang, aard, schaal en complexiteit van de werkzaamheden van IBPV's.

- (54) Een sleutelfunctie is een bekwaamheid om bepaalde governancetaken uit te voeren. IBPV's moeten over voldoende capaciteit beschikken voor een risicobeheerfunctie, een interne auditfunctie en, in voorkomend geval, een actuariële functie. Tenzij anders vermeld in deze richtlijn, mag de identificatie van een bepaalde sleutelfunctie een IBPV niet beletten om deze in de praktijk naar eigen inzicht te organiseren. Dit mag evenwel niet tot al te belastende vereisten leiden, aangezien er rekening dient te worden gehouden met de omvang, aard, schaal en complexiteit van de werkzaamheden van de IBPV.
- (55) Personen die een IBPV daadwerkelijk besturen, moeten collectief deskundig en betrouwbaar zijn en personen die sleutelfuncties vervullen, moeten over de nodige beroepskwalificaties, -kennis en -ervaring beschikken. Uitsluitend de houders van sleutelfuncties zijn echter gehouden tot verplichte kennisgeving aan de bevoegde autoriteit.
- (56) Met uitzondering van de interneauditfunctie, moet het mogelijk zijn dat één persoon of één organisatorische eenheid meer dan één sleutelfunctie vervult. De persoon of organisatorische eenheid die een sleutelfunctie vervult, moet echter een andere zijn dan de persoon of organisatorische eenheid die in de bijdragende onderneming een soortgelijke sleutelfunctie vervult. De lidstaten moeten kunnen toestaan dat de IBPV sleutelfuncties laat vervullen door een en dezelfde persoon of organisatorische eenheid als de bijdragende onderneming, mits de IBPV uitlegt hoe zij eventuele belangenconflicten met de bijdragende onderneming voorkomt of beheerst.
- (57) Het is van essentieel belang dat IBPV's, rekening houdend met de doelstelling om een eerlijke intergenerationele spreiding van risico's en voordelen van de pensioenregeling te waarborgen, hun risicobeheer zodanig verbeteren dat mogelijke kwetsbare punten wat betreft de houdbaarheid van pensioenregelingen naar behoren kunnen worden onderkend en met de relevante bevoegde autoriteiten kunnen worden besproken. In het kader van hun risicobeheersysteem dienen de IBPV's een risicobeoordeling voor hun met pensioenen verband houdende activiteiten op te stellen. Deze risicobeoordeling moet ook ter beschikking worden gesteld van de bevoegde autoriteiten en moet waar nodig onder andere betrekking hebben op risico's in verband met de klimaatverandering, het gebruik van hulpbronnen en het milieu, sociale risico's en risico's in verband met de waardevermindering van activa als gevolg van veranderde regelgeving („gestrande activa”).
- (58) Milieu-, sociale en governancefactoren, als bedoeld in de VN-beginselen voor verantwoord beleggen zijn belangrijk voor het beleggingsbeleid en de risicobeheersystemen van IBPV's. De lidstaten moeten vereisen dat IBPV's uitdrukkelijk bekendmaken waar bij beleggingsbeslissingen met dergelijke factoren rekening wordt gehouden en hoe zij deel uitmaken van hun risicobeheersysteem. De relevantie en materialiteit van milieu-, sociale en governancefactoren voor de beleggingen van een regeling en de wijze waarop met dergelijke factoren rekening wordt gehouden, moeten deel uitmaken van de informatie die de IBPV krachtens deze richtlijn verstrekt. Dit sluit niet uit dat een IBPV aan het vereiste voldoet door in die informatie te verklaren dat in haar beleggingsbeleid geen rekening wordt gehouden met milieu-, sociale en governancefactoren, of dat de kosten van een systeem om toezicht te houden op de relevantie en materialiteit van dergelijke factoren en de wijze waarop daarmee rekening wordt gehouden niet in verhouding staan tot de aard, schaal en complexiteit van haar werkzaamheden.
- (59) Elke lidstaat moet vereisen dat een op zijn grondgebied gevestigde IBPV een jaarrekening en een jaarverslag opstelt waarbij rekening wordt gehouden met elke door de IBPV uitgevoerde pensioenregeling en, indien van toepassing, een jaarverslag en een jaarrekening voor elke pensioenregeling. De jaarrekening en het jaarverslag, waarin, rekening houdend met elke door de IBPV uitgevoerde pensioenregeling, een juist en getrouw beeld van de activa, passiva en financiële positie van de IBPV wordt gegeven en die naar behoren door een bevoegde persoon zijn goedgekeurd, vormen een essentiële bron van informatie voor de deelnemers aan en de pensioengerechtigden van een pensioenregeling, alsmede voor de bevoegde autoriteiten. Zij stellen met name de bevoegde autoriteiten in staat de financiële draagkracht van een IBPV te controleren en te beoordelen of de IBPV aan al haar contractuele verplichtingen kan voldoen. De jaarrekening en het jaarverslag moeten openbaar worden gemaakt, indien mogelijk op een website, of op een andere wijze, bijvoorbeeld door op verzoek exemplaren ter beschikking te stellen.
- (60) Het beleggingsbeleid van een IBPV is doorslaggevend voor zowel de veiligheid van de bedrijfspensioenregelingen als de economische houdbaarheid daarvan op de lange termijn. De IBPV's dienen derhalve een „verklaring inzake de beleggingsbeginselen” op te stellen, die zij ten minste om de drie jaar herzien. Die verklaring dient aan de bevoegde autoriteiten en desgevraagd ook aan de deelnemers aan en de pensioengerechtigden van de pensioenregeling ter beschikking te worden gesteld.
- (61) Het moet IBPV's zijn toegestaan om eender welke activiteit, met inbegrip van sleutelfuncties, geheel of gedeeltelijk toe te vertrouwen aan dienstverleners die namens hen handelen. Bij de uitbesteding van sleutelfuncties of enigerlei andere werkzaamheden moeten IBPV's echter volledig verantwoordelijk blijven voor nakoming van al hun

verplichtingen uit hoofde van deze richtlijn. Wanneer IBPV's een activiteit uitbesteden, moeten zij een schriftelijke overeenkomst met de dienstverlener aangaan. Bij de toepassing van deze richtlijn geldt dit niet voor overeenkomsten voor operationele diensten zoals beveiligings- of onderhoudspersoneel.

- (62) De lidstaten moeten kunnen vereisen dat een bewaarder wordt aangesteld voor de bewaring van de activa van IBPV's.
- (63) Rekening houdend met de aard van de pensioenregeling en de administratieve lasten die ermee gemoeid zijn, moeten IBPV's duidelijke en adequate informatie verstrekken aan toekomstige deelnemers, deelnemers en pensioengerechtigden ter ondersteuning van hun besluitvorming betreffende hun pensionering en ter verzekering van een grote transparantie in alle verschillende fasen van een regeling, namelijk vóór de deelneming, tijdens de deelneming (met inbegrip van vóór de pensionering) en na de pensionering. Meer bepaald dient informatie te worden verstrekt over opgebouwde pensioenrechten, verwachte omvang van de pensioenuitkeringen, risico's, garanties en kosten. Indien de verwachte hoogte van de pensioenuitkeringen op economische scenario's is gebaseerd, moet die informatie ook een ongunstig scenario omvatten dat extreem maar plausibel is. Ingeval deelnemers een beleggingsrisico dragen, is ook aanvullende informatie over het beleggingsprofiel, eventuele beschikbare opties en in het verleden behaalde resultaten van cruciaal belang. Alle informatie moet aan de behoeften van de gebruiker beantwoorden en rekening houden met het Verdrag van de Verenigde Naties inzake de rechten van personen met een handicap, in het bijzonder wat betreft toegankelijkheid en toegang tot informatie, zoals bepaald in artikel 3 respectievelijk artikel 21 van dat verdrag. De lidstaten kunnen ervoor kiezen nader te bepalen door wie de aan toekomstige deelnemers, deelnemers en pensioengerechtigden te verschaffen informatie kan worden verstrekt, onder meer door pensioentraceerdiensten.
- (64) Gezien de specifieke kenmerken van regelingen die uitkeringen van een bepaalde omvang verstrekken, worden dergelijke uitkeringen, behalve in extreme omstandigheden, niet beïnvloed door de in het verleden behaalde resultaten of door de kostenstructuur. Daarover dient dan ook slechts informatie te worden verstrekt met betrekking tot regelingen waarbij de deelnemers een beleggingsrisico dragen of beleggingsbeslissingen nemen.
- (65) Voordat toekomstige deelnemers zich aansluiten bij een regeling moet hun alle noodzakelijke informatie worden verstrekt opdat zij met kennis van zaken een keuze kunnen maken. Indien toekomstige deelnemers geen keuze hebben en automatisch bij een pensioenregeling aangesloten zijn, moet de IBPV hun de essentiële relevante informatie over hun deelneming verstrekken zodra zij aangesloten zijn.
- (66) Ten behoeve van de deelnemers moeten IBPV's een pensioenoverzicht opstellen met essentiële persoonsgebonden en algemene informatie over de pensioenregeling. Het pensioenoverzicht moet duidelijk en volledig zijn en moet relevante en passende informatie bevatten, zodat het een goed inzicht biedt in de pensioenrechten in de tijd en van de verschillende regelingen, en tevens de arbeidsmobiliteit ten goede komt.
- (67) IBPV's moeten deelnemers ver genoeg vóór hun pensionering informeren over hun uitbetalingsmogelijkheden. Ingeval de pensioenuitkering niet in de vorm van een levenslange lijfrente wordt uitbetaald, moeten deelnemers van wie de pensionering nadert, informatie over de beschikbare uitkeringsproducten ontvangen teneinde de financiële planning voor de pensionering te vergemakkelijken.
- (68) Tijdens de fase waarin pensioenuitkeringen worden uitbetaald, moeten pensioengerechtigden informatie over hun uitkeringen en de desbetreffende betalingsmogelijkheden blijven ontvangen. Dat is met name van belang wanneer tijdens de uitbetalingsfase een aanzienlijk deel van het beleggingsrisico door de pensioengerechtigden wordt gedragen. Pensioengerechtigden moeten ook van een eventuele verlaging van de hun toekomstige uitkeringen in kennis worden gesteld voordat deze verlaging wordt toegepast en nadat een beslissing die zal leiden tot verlaging is genomen. Als best practice wordt IBPV's aanbevolen de pensioengerechtigden te raadplegen alvorens een dergelijke beslissing wordt genomen.
- (69) De voornaamste doelstellingen van de bevoegde autoriteit bij de uitoefening van haar bevoegdheden moeten de bescherming van de rechten van deelnemers en pensioengerechtigden en de stabiliteit en soliditeit van de IBPV's zijn.
- (70) De reikwijdte van het prudentieel toezicht verschilt van lidstaat tot lidstaat. Dit kan problemen veroorzaken wanneer een IBPV zich moet houden aan de prudentiële regelgeving van haar lidstaat van herkomst en tegelijkertijd het sociale en arbeidsrecht van haar lidstaat van ontvangst in acht moet nemen. Door te verduidelijken welke gebieden voor de toepassing van deze richtlijn als onderdeel van het prudentieel toezicht moeten worden beschouwd, worden de rechtsonzekerheid en de daarmee gepaard gaande transactiekosten gereduceerd.
- (71) Een interne markt voor IBPV's vereist wederzijdse erkenning van prudentiële normen. Op de inachtneming van die normen door een IBPV moet toezicht worden gehouden door de bevoegde autoriteiten van de lidstaat van herkomst van de IBPV. De lidstaten moeten de bevoegde autoriteiten de nodige bevoegdheden verlenen opdat deze preventieve of corrigerende maatregelen kunnen nemen bij schending door een IBPV van één van de voorschriften van deze richtlijn.

- (72) Om een doeltreffend toezicht op de uitbestede werkzaamheden, met inbegrip van alle vervolgens onderuitbestede werkzaamheden, te kunnen uitoefenen, is het van essentieel belang dat de bevoegde autoriteiten toegang hebben tot alle relevante gegevens in het bezit van de dienstverleners waaraan werkzaamheden zijn uitbesteed, ongeacht of deze al dan niet onder toezicht staan, en tevens het recht hebben controles ter plaatse te verrichten. Teneinde rekening te houden met de marktontwikkelingen en ervoor te zorgen dat de uitbestedingsvoorwaarden steeds worden nageleefd, moeten de bevoegde autoriteiten de nodige bevoegdheden hebben om van IBPV's en dienstverleners informatie te verlangen over uitbestede activiteiten.
- (73) Er moeten regelingen worden opgesteld voor de uitwisseling van informatie tussen de bevoegde autoriteiten, andere autoriteiten en organen die uit hoofde van hun functie tot de versterking van de financiële stabiliteit en de beëindiging van pensioenregelingen bijdragen. Daarom is het noodzakelijk te bepalen onder welke voorwaarden die informatie-uitwisseling mogelijk moet zijn. Wanneer informatie alleen met uitdrukkelijke instemming van de bevoegde autoriteiten openbaar mag worden gemaakt, moeten deze autoriteiten bovendien de mogelijkheid hebben eventueel strikte voorwaarden aan hun instemming te verbinden.
- (74) Elke verwerking van persoonsgegevens door de bevoegde autoriteiten in het kader van deze richtlijn moet in overeenstemming zijn met Verordening (EU) 2016/679 van het Europees Parlement en de Raad ⁽¹⁾. Elke uitwisseling of doorgifte van persoonsgegevens door de Europees Toezichthoudende autoriteiten uit hoofde van deze richtlijn moet in overeenstemming zijn met Verordening (EG) nr. 45/2001 van het Europees Parlement en de Raad ⁽²⁾.
- (75) Om een soepele werking van de interne markt voor een op Unieschaal georganiseerde bedrijfspensioenvoorziening te garanderen, dient de Commissie, na raadpleging van de EIOPA, de toepassing van deze richtlijn te onderzoeken en hierover een verslag uit te brengen dat zij uiterlijk op 13 januari 2023 aan het Europees Parlement en de Raad voorlegt.
- (76) Om de eerlijke concurrentie tussen de instellingen te verzekeren, moet de overgangperiode waarin onder Richtlijn 2009/138/EG vallende verzekeringsondernemingen hun werkzaamheden inzake bedrijfspensioenvoorziening in overeenstemming met de in artikel 4 van deze Richtlijn bedoelde voorschriften mogen voortzetten, tot en met 31 december 2022 worden verlengd. Richtlijn 2009/138/EG moet derhalve dienovereenkomstig worden gewijzigd.
- (77) De verdere ontwikkeling op Unieniveau van solvabiliteitsmodellen, zoals het „holistic balance sheet” (HBS)-model, is praktisch gezien niet realistisch en niet kosteneffectief, met name omdat IBPV's grote verschillen vertonen binnen en tussen de lidstaten. Daarom dienen er met betrekking tot IBPV's geen kwantitatieve eigenvermogensvereisten — zoals bijvoorbeeld Solvabiliteit II of daarvan afgeleide HBS-modellen — op Unieniveau te worden ontwikkeld, omdat werkgevers daardoor minder bereid zouden kunnen zijn om in bedrijfspensioenregelingen te voorzien.
- (78) Daar de doelstelling van deze richtlijn, namelijk het tot stand brengen van een Uniebreed rechtskader dat IBPV's bestrijkt, niet voldoende door de lidstaten kan worden verwezenlijkt, maar vanwege de omvang of de gevolgen van het optreden beter door de Unie kan worden verwezenlijkt, kan de Unie, overeenkomstig het in artikel 5 van het Verdrag betreffende de Europese Unie neergelegde subsidiariteitsbeginsel, maatregelen nemen. Overeenkomstig het in hetzelfde artikel neergelegde evenredigheidsbeginsel gaat deze richtlijn niet verder dan nodig is om die doelstelling te verwezenlijken.
- (79) Overeenkomstig de gezamenlijke politieke verklaring van 28 september 2011 van de lidstaten en de Commissie over toelichtende stukken hebben de lidstaten zich ertoe verbonden om in gerechtvaardigde gevallen de kennisgeving van hun omzettingsmaatregelen vergezeld te doen gaan van één of meer stukken waarin het verband tussen de onderdelen van een richtlijn en de overeenkomstige delen van de nationale omzettingsinstrumenten wordt toegelicht. Met betrekking tot deze richtlijn acht de wetgever de toezending van dergelijke stukken gerechtvaardigd.
- (80) De verplichting tot omzetting van deze richtlijn in nationaal recht dient te worden beperkt tot de bepalingen die ten opzichte van de eerdere richtlijnen materieel zijn gewijzigd. De verplichting tot omzetting van de ongewijzigde bepalingen vloeit voort uit deze eerdere richtlijnen.
- (81) Deze richtlijn mag geen afbreuk doen aan de verplichtingen van de lidstaten met betrekking tot de in bijlage I, deel B, genoemde termijnen voor omzetting in nationaal recht en toepassing van de aldaar genoemde richtlijnen,

⁽¹⁾ Verordening (EU) 2016/679 van het Europees Parlement en de Raad van 27 april 2016 betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens en betreffende het vrije verkeer van die gegevens en tot intrekking van Richtlijn 95/46/EG (algemene verordening gegevensbescherming) (PB L 119 van 4.5.2016, blz. 1).

⁽²⁾ Verordening (EG) nr. 45/2001 van het Europees Parlement en de Raad van 18 december 2000 betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens door de communautaire instellingen en organen en betreffende het vrije verkeer van die gegevens (PB L 8 van 12.1.2001, blz. 1).

HEBBERN DE VOLGENDE RICHTLIJN VASTGESTELD:

TITEL I

ALGEMENE BEPALINGEN

Artikel 1

Onderwerp

Bij deze richtlijn worden voorschriften vastgesteld inzake de toegang tot en de uitoefening van werkzaamheden van instellingen voor bedrijfspensioenvoorziening (IBPV's).

Artikel 2

Toepassingsgebied

1. Deze richtlijn is van toepassing op IBPV's. Wanneer IBPV's naar nationaal recht geen rechtspersoonlijkheid hebben, passen de lidstaten deze richtlijn toe op deze IBPV's of, onverminderd lid 2, op de vergunninghoudende lichamen die verantwoordelijk zijn voor het beheer van deze instellingen en in hun naam handelen.
2. Deze richtlijn is niet van toepassing op:
 - a) instellingen die socialezekerheidsregelingen beheren die onder de Verordeningen (EG) nr. 883/2004 ⁽¹⁾ en (EG) nr. 987/2009 ⁽²⁾ van het Europees Parlement en de Raad vallen;
 - b) instellingen die onder de Richtlijnen 2009/65/EG ⁽³⁾, 2009/138/EG, 2011/61/EU ⁽⁴⁾, 2013/36/EU ⁽⁵⁾ en 2014/65/EU van het Europees Parlement en de Raad ⁽⁶⁾ vallen;
 - c) instellingen die op basis van een omslagstelsel werken;
 - d) instellingen waarbij de werknemers van de bijdragende ondernemingen geen wettelijke rechten op pensioenuitkeringen hebben, en waarbij de bijdragende onderneming de activa te allen tijde kan onttrekken en niet noodzakelijk hoeft te voldoen aan haar verplichtingen inzake de betaling van pensioenuitkeringen;
 - e) ondernemingen die boekreserves aanhouden teneinde hun werknemers pensioenuitkeringen te betalen.

Artikel 3

Toepassing op instellingen die socialezekerheidsregelingen uitvoeren

IBPV's die tevens verplichte arbeidsgerelateerde pensioenregelingen uitvoeren die worden beschouwd als socialezekerheidsregelingen, en die vallen onder Verordening (EG) nr. 883/2004 en Verordening (EG) nr. 987/2009, vallen met betrekking tot hun werkzaamheden op het gebied van de niet-verplichte bedrijfspensioenvoorziening onder deze richtlijn. In dat geval worden de passiva en de overeenkomstige activa afgescheiden en kunnen ze niet worden overgedragen aan verplichte pensioenregelingen die worden beschouwd als socialezekerheidsregelingen, of omgekeerd.

⁽¹⁾ Verordening (EG) nr. 883/2004 van het Europees Parlement en de Raad van 29 april 2004 betreffende de coördinatie van de socialezekerheidsstelsels (PB L 166 van 30.4.2004, blz. 1).

⁽²⁾ Verordening (EG) nr. 987/2009 van het Europees Parlement en de Raad van 16 september 2009 tot vaststelling van de wijze van toepassing van Verordening (EG) nr. 883/2004 betreffende de coördinatie van de socialezekerheidsstelsels (PB L 284 van 30.10.2009, blz. 1).

⁽³⁾ Richtlijn 2009/65/EG van het Europees Parlement en de Raad van 13 juli 2009 tot coördinatie van de wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen betreffende bepaalde instellingen voor collectieve belegging in effecten (icbe's) (PB L 302 van 17.11.2009, blz. 32).

⁽⁴⁾ Richtlijn 2011/61/EU van het Europees Parlement en de Raad van 8 juni 2011 inzake beheerders van alternatieve beleggingsinstellingen en tot wijziging van de Richtlijnen 2003/41/EG en 2009/65/EG en van de Verordeningen (EG) nr. 1060/2009 en (EU) nr. 1095/2010 (PB L 174 van 1.7.2011, blz. 1).

⁽⁵⁾ Richtlijn 2013/36/EU van het Europees Parlement en de Raad van 26 juni 2013 betreffende toegang tot het bedrijf van kredietinstellingen en het prudentieel toezicht op kredietinstellingen en beleggingsondernemingen, tot wijziging van Richtlijn 2002/87/EG en tot intrekking van de Richtlijnen 2006/48/EG en 2006/49/EG (PB L 176 van 27.6.2013, blz. 338).

⁽⁶⁾ Richtlijn 2014/65/EU van het Europees Parlement en de Raad van 15 mei 2014 betreffende markten voor financiële instrumenten en tot wijziging van Richtlijn 2002/92/EG en Richtlijn 2011/61/EU (PB L 173 van 12.6.2014, blz. 349).

*Artikel 4***Facultatieve toepassing op onder Richtlijn 2009/138/EG vallende instellingen**

De lidstaten van herkomst kunnen ervoor kiezen de bepalingen van de artikelen 9 tot en met 14, de artikelen 19 tot en met 22, artikel 23, leden 1 en 2, en de artikelen 24 tot en met 58 van deze richtlijn toe te passen op de werkzaamheden inzake bedrijfspensioenvoorziening van levensverzekeringsondernemingen overeenkomstig artikel 2, lid 3, onder a), punten i) tot en met iii), en artikel 2, lid 3, onder b), punten ii) tot en met iv), van Richtlijn 2009/138/EG. In dat geval worden alle met bedrijfspensioenvoorzieningswerkzaamheden overeenkomende activa en passiva afgescheiden en gescheiden van de overige werkzaamheden van de levensverzekeringsondernemingen beheerd en georganiseerd, zonder dat er enige mogelijkheid tot overdracht bestaat.

In het in de eerste alinea van dit artikel bedoelde geval zijn levensverzekeringsondernemingen, uitsluitend wat betreft hun bedrijfspensioenvoorzieningswerkzaamheden, niet onderworpen aan de artikelen 76 tot en met 86, artikel 132, artikel 134, lid 2, artikel 173, artikel 185, lid 5, artikel 185, leden 7 en 8, en artikel 209 van Richtlijn 2009/138/EG.

De lidstaat van herkomst waarborgt dat ofwel de bevoegde autoriteiten, ofwel de met het toezicht op de onder Richtlijn 2009/138/EG vallende levensverzekeringsondernemingen belaste autoriteiten in het kader van hun toezicht de strikte scheiding van de betrokken bedrijfspensioenvoorzieningswerkzaamheden controleren.

*Artikel 5***Kleine IBPV's en wettelijke regelingen**

Met uitzondering van de artikelen 32 tot en met 35 kunnen de lidstaten ervoor kiezen deze richtlijn geheel of gedeeltelijk niet toe te passen op IBPV's die op hun grondgebied geregistreerd zijn of een vergunning hebben verkregen en die pensioenregelingen uitvoeren die tezamen in totaal minder dan 100 deelnemers tellen. Onverminderd artikel 2, lid 2, wordt dergelijke IBPV's niettemin het recht verleend deze richtlijn vrijwillig toe te passen. Artikel 11 kan alleen worden toegepast indien alle overige artikelen van deze richtlijn van toepassing zijn. De lidstaten moeten artikel 19, lid 1, en artikel 21, leden 1 en 2, toepassen op IBPV's die op hun grondgebied geregistreerd zijn of een vergunning hebben verkregen en die pensioenregelingen uitvoeren die tezamen in totaal meer dan 15 deelnemers tellen.

De lidstaten kunnen ervoor kiezen een van de artikelen 1 tot en met 8, artikel 19 en de artikelen 32 tot en met 35 toe te passen op instellingen waarbij de bedrijfspensioenvoorziening geschiedt krachtens het nationale recht en door een overheidsinstantie wordt gegarandeerd.

*Artikel 6***Definities**

In deze richtlijn wordt verstaan onder:

1. „instelling voor bedrijfspensioenvoorziening” of „IBPV”: een op basis van kapitalisatie gefinancierde instelling, ongeacht de rechtsvorm, die onafhankelijk van enige bijdragende onderneming of bedrijfstak is opgericht met als doel het verstrekken van arbeidsgerelateerde pensioenuitkeringen op basis van een overeenkomst die is gesloten:
 - a) individueel of collectief tussen de werkgever(s) en de werknemer(s) of hun respectieve vertegenwoordigers, of
 - b) met zelfstandigen, individueel of collectief, overeenkomstig het recht van de lidstaat van herkomst en de lidstaat van ontvangst,en die hiermee rechtstreeks verband houdende werkzaamheden verricht;
2. „pensioenregeling”: een overeenkomst, een trustakte of voorschriften waarin is bepaald welke pensioenuitkeringen worden toegezegd en onder welke voorwaarden;
3. „bijdragende onderneming”: een onderneming of andere organisatie, ongeacht of deze een of meer natuurlijke personen of rechtspersonen die optreden als werkgever of zelfstandige dan wel een combinatie daarvan, omvat of hieruit bestaat, en die een pensioenregeling aanbiedt of bijdragen betaalt aan een IBPV;

4. „pensioenuitkeringen”: uitkeringen die worden uitbetaald bij het bereiken of naar verwachting bereiken van de pensioendatum, of, wanneer deze een aanvulling op die uitkeringen vormen en op bijkomende wijze worden verstrekt, in de vorm van betalingen bij overlijden, arbeidsongeschiktheid of beëindiging van de werkzaamheid, dan wel in de vorm van ondersteunende betalingen of diensten in geval van ziekte, behoefte of overlijden. Om voor financiële zekerheid na pensionering te zorgen, kunnen deze uitkeringen de vorm aannemen van betalingen gedurende het gehele leven, een qua tijdsduur beperkte uitkering, de uitkering van een bedrag ineens of een combinatie daarvan;
5. „deelnemer”: een persoon, niet zijnde een pensioengerechtigde noch een toekomstige deelnemer, die op grond van zijn vroegere of huidige beroepswerkzaamheden gerechtigd is of zal zijn pensioenuitkeringen te ontvangen overeenkomstig de bepalingen van een pensioenregeling;
6. „pensioengerechtigde”: een persoon die pensioenuitkeringen ontvangt;
7. „toekomstige deelnemer”: een persoon die in aanmerking komt om aan een pensioenregeling deel te nemen;
8. „bevoegde autoriteit”: een nationale autoriteit die is aangewezen om de in deze richtlijn vastgestelde taken te verrichten;
9. „biometrische risico's”: risico's in verband met overlijden, arbeidsongeschiktheid en levensverwachting;
10. „lidstaat van herkomst”: lidstaat waar de IBPV een vergunning heeft verkregen of is geregistreerd en waar zij overeenkomstig artikel 9 haar hoofdbestuur heeft;
11. „lidstaat van ontvangst”: lidstaat waarvan het voor bedrijfspensioenregelingen geldende sociale en arbeidsrecht van toepassing is op de relatie tussen de bijdragende onderneming en de deelnemers of pensioengerechtigden;
12. „overdragende IBPV”: IBPV die de passiva, technische voorzieningen, andere verplichtingen en rechten, en de overeenkomstige activa van een pensioenregeling of de geldwaarde daarvan, geheel of gedeeltelijk overdraagt aan een IBPV die in een andere lidstaat geregistreerd is of een vergunning heeft verkregen;
13. „ontvangende IBPV”: IBPV waaraan de passiva, technische voorzieningen, andere verplichtingen en rechten, en de overeenkomstige activa van een pensioenregeling of de geldwaarde daarvan, geheel of gedeeltelijk worden overgedragen door een IBPV die in een andere lidstaat geregistreerd is of een vergunning heeft verkregen;
14. „gereguleerde markt”: een gereguleerde markt als gedefinieerd in artikel 4, lid 1, punt 21, van Richtlijn 2014/65/EU;
15. „multilaterale handelsfaciliteit” of „MTF” (multilateral trading facility): een multilaterale handelsfaciliteit of MTF als gedefinieerd in artikel 4, lid 1, punt 22, van Richtlijn 2014/65/EU;
16. „georganiseerde handelsfaciliteit” of „OTF” (organised trading facility): een georganiseerde handelsfaciliteit of OTF als gedefinieerd in artikel 4, lid 1, punt 23, van Richtlijn 2014/65/EU;
17. „duurzame drager”: een hulpmiddel dat een deelnemer of pensioengerechtigde in staat stelt om persoonlijk aan die deelnemer of pensioengerechtigde gerichte informatie op zodanige wijze op te slaan dat deze gedurende een voor het doel van de informatie toereikende periode kan worden geraadpleegd en waarmee de opgeslagen informatie ongewijzigd kan worden gereproduceerd;
18. „sleutelfunctie”: binnen een governancestelsel, een bekwaamheid om praktische taken uit te voeren, hetgeen de risicobeheerfunctie, de interne auditfunctie en de actuariële functie omvat;
19. „grensoverschrijdende activiteit”: de uitvoering van een pensioenregeling waarbij de relatie tussen de bijdragende onderneming en de betrokken deelnemers of pensioengerechtigden valt onder het voor bedrijfspensioenregelingen geldende sociale en arbeidsrecht van een andere lidstaat dan de lidstaat van herkomst.

Artikel 7

Werkzaamheden van IBPV's

De lidstaten leggen IBPV's die op hun grondgebied geregistreerd zijn of een vergunning hebben verkregen, de verplichting op hun werkzaamheden te beperken tot activiteiten in verband met pensioenuitkeringen en werkzaamheden die daarmee verband houden.

Wanneer een levensverzekeringsonderneming haar werkzaamheden inzake bedrijfspensioenvoorziening overeenkomstig artikel 4 door afscheiding van de activa en passiva beheert, worden die afgescheiden activa en passiva uitsluitend aangewend voor activiteiten in verband met pensioenuitkeringen en werkzaamheden die daar rechtstreeks verband mee houden.

Als algemeen beginsel houden IBPV's waar nodig rekening met de doelstelling om bij hun werkzaamheden voor een billijke spreiding van risico's en voordelen over de generaties te zorgen.

Artikel 8

Juridische scheiding tussen bijdragende ondernemingen en IBPV's

De lidstaten dragen er zorg voor dat er een juridische scheiding bestaat tussen een bijdragende onderneming en een IBPV die op hun grondgebied geregistreerd is of een vergunning heeft verkregen, zodat in geval van faillissement van de bijdragende onderneming de activa van de IBPV in het belang van de deelnemers en de pensioengerechtigden beschermd zijn.

Artikel 9

Registratie of vergunningverlening

1. Met betrekking tot alle IBPV's waarvan het hoofdbestuur op hun grondgebied gevestigd is, zorgen de lidstaten ervoor dat de IBPV door de bevoegde autoriteit in een nationaal register is ingeschreven of van de bevoegde autoriteit een vergunning heeft verkregen.

Met de vestiging van het hoofdbestuur wordt de plaats bedoeld waar de voornaamste strategische beslissingen van een IBPV worden genomen.

2. Bij grensoverschrijdende activiteiten die overeenkomstig artikel 11 worden verricht, worden daarbij ook de lidstaten waar de IBPV werkzaam is vermeld.

3. De gegevens uit het register worden meegegeeld aan EIOPA, die ze op haar website bekendmaakt.

Artikel 10

Operationele voorschriften

1. Met betrekking tot alle IBPV's die op hun grondgebied geregistreerd zijn of een vergunning hebben verkregen, zorgen de lidstaten ervoor dat:

a) de IBPV naar behoren vastgestelde regels betreffende de uitvoering van elke pensioenregeling heeft toegepast;

b) de bijdragende onderneming bij regelingen waarin zij garant staat voor de betaling van de pensioenuitkeringen, tot regelmatige financiële bijdragen verplicht is.

2. Overeenkomstig het subsidiariteitsbeginsel en met behoorlijke inachtneming van de omvang van de pensioenvoorzieningen die de socialezekerheidsstelsels bieden, kunnen de lidstaten bepalen dat bijkomende voorzieningen zoals dekking van het hogeleeftijdsrisico en van arbeidsongeschiktheid, voorzieningen voor nabestaanden en een garantie van terugbetaling van bijdragen optioneel aan de deelnemers worden aangeboden met instemming van de werkgevers en de werknemers of hun respectieve vertegenwoordigers.

Artikel 11

Grensoverschrijdende activiteiten en procedures

1. Onverminderd het nationale sociale en arbeidsrecht op het gebied van de organisatie van de nationale pensioenstelsels, waaronder verplichte deelneming en het resultaat van collectieve arbeidsovereenkomsten, staan de lidstaten IBPV's die op hun grondgebied geregistreerd zijn of een vergunning hebben verkregen, toe grensoverschrijdende activiteiten te ontplooiën. De lidstaten staan op hun grondgebied gevestigde ondernemingen ook toe bij te dragen aan IBPV's die voornemens zijn grensoverschrijdende activiteiten te ontplooiën.

2. Indien een IBPV voornemens is grensoverschrijdende activiteiten te ontplooiën en bijdragen te aanvaarden van een bijdragende onderneming, dan is hiervoor voorafgaande goedkeuring door de relevante bevoegde autoriteit van de lidstaat van herkomst vereist.

3. Een IBPV stelt de bevoegde autoriteit van de lidstaat van herkomst in kennis van haar voornemen om grensoverschrijdende activiteiten te ontplooiën. De lidstaten verlangen van IBPV's dat zij bij de kennisgeving de volgende gegevens verstrekken:

- a) de naam van de lidstaat (lidstaten) van ontvangst, die in voorkomend geval wordt opgegeven door de bijdragende onderneming;
- b) de naam en de vestiging van het hoofdbestuur van de bijdragende onderneming;
- c) de voornaamste kenmerken van de pensioenregeling die voor de bijdragende onderneming zal worden uitgevoerd.

4. Wanneer de bevoegde autoriteit van de lidstaat van herkomst overeenkomstig lid 3 in kennis wordt gesteld, doet zij, tenzij zij een met redenen omklede besluit heeft uitgevaardigd dat de administratieve structuur of de financiële positie van de IBPV, of de goede reputatie of de beroepskwalificaties of beroepservaring van de personen die de IBPV besturen niet met de voorgenomen grensoverschrijdende activiteiten verenigbaar zijn, binnen drie maanden na ontvangst van de in lid 3 bedoelde gegevens, mededeling van deze gegevens aan de bevoegde autoriteit van de lidstaat van ontvangst en stelt zij de IBPV daarvan dienovereenkomstig in kennis.

Het in de eerste alinea bedoelde met redenen omklede besluit wordt uitgevaardigd binnen drie maanden na ontvangst van alle in lid 3 bedoelde gegevens.

5. Indien de bevoegde autoriteit van de lidstaat van herkomst de in lid 3 bedoelde informatie niet aan de bevoegde autoriteit van de lidstaat van ontvangst verstrekt, deelt zij de betrokken IBPV binnen drie maanden na ontvangst van al die informatie de redenen daartoe mee. Tegen het niet verstrekken van informatie kan beroep worden ingesteld bij de rechter in de lidstaat van herkomst.

6. IBPV's die grensoverschrijdende activiteiten ontplooiën, zijn onderworpen aan de in titel IV bedoelde voorschriften van de lidstaat van ontvangst inzake informatieverstrekking aan de betrokken toekomstige deelnemers, deelnemers en pensioengerechtigden van deze grensoverschrijdende activiteiten.

7. Voordat de IBPV met het ontplooiën van grensoverschrijdende activiteiten begint, stelt de bevoegde autoriteit van de lidstaat van ontvangst binnen zes weken, te rekenen vanaf de ontvangst van de in lid 3 bedoelde gegevens, de bevoegde autoriteit van de lidstaat van herkomst in kennis van het op bedrijfspensioenregelingen toepasselijke sociaal- en arbeidsrecht die gelden voor de uitvoering van de pensioenregeling waaraan wordt bijgedragen door een onderneming in de lidstaat van ontvangst, en over de in titel IV bedoelde voorschriften van de lidstaat van ontvangst inzake informatieverstrekking die van toepassing zijn op de grensoverschrijdende activiteit. De bevoegde autoriteit van de lidstaat van herkomst doet de IBPV mededeling van deze gegevens.

8. Zodra de instelling de in lid 7 bedoelde mededeling ontvangt of, wanneer bij het verstrijken van de in lid 7 genoemde periode geen mededeling van de bevoegde autoriteit van de lidstaat van herkomst is ontvangen, kan de IBPV met het ontplooiën van grensoverschrijdende activiteiten beginnen, met inachtneming van de op bedrijfspensioenregelingen toepasselijke sociaal- en arbeidsrechtelijke bepalingen van de lidstaat van ontvangst en van de in lid 7 bedoelde voorschriften inzake informatieverstrekking van de lidstaat van ontvangst.

9. De bevoegde autoriteit van de lidstaat van ontvangst stelt de bevoegde autoriteit van de lidstaat van herkomst in kennis van elke significante wijziging in de op bedrijfspensioenregeling toepasselijke sociaal- en arbeidsrechtelijke bepalingen van de lidstaat van ontvangst die gevolgen kan hebben voor de kenmerken van de pensioenregeling, voor zover het gaat om grensoverschrijdende activiteiten, en van elke significante wijziging in de in lid 7 bedoelde voorschriften inzake informatieverstrekking van de lidstaat van ontvangst. De bevoegde autoriteit van de lidstaat van herkomst doet de IBPV mededeling van die informatie.

10. De IBPV wordt onderworpen aan voortdurend toezicht door de bevoegde autoriteit van de lidstaat van ontvangst om na te gaan of haar activiteiten in overeenstemming zijn met de op bedrijfspensioenregelingen toepasselijke sociaal- en arbeidsrechtelijke bepalingen van de lidstaat van ontvangst en met de in lid 7 bedoelde voorschriften inzake informatieverstrekking van de lidstaat van ontvangst. Wanneer bij dit toezicht onregelmatigheden aan het licht komen, stelt de bevoegde autoriteit van de lidstaat van ontvangst de bevoegde autoriteit van de lidstaat van herkomst hiervan onmiddellijk in kennis. De bevoegde autoriteit van de lidstaat van herkomst neemt in coördinatie met de bevoegde autoriteit van de lidstaat van ontvangst de nodige maatregelen om ervoor te zorgen dat de IBPV een einde maakt aan de vastgestelde inbreuk.

11. Indien de IBPV, in weerwil van de door de bevoegde autoriteit van de lidstaat van herkomst getroffen maatregelen of omdat de lidstaat van herkomst geen passende maatregelen heeft getroffen, inbreuk blijft maken op de op bedrijfspensioenregelingen toepasselijke sociaal- en arbeidsrechtelijke bepalingen van de lidstaat van ontvangst of de in lid 7

bedoelde voorschriften inzake informatieverstrekking van de lidstaat van ontvangst, kan de bevoegde autoriteit van deze laatste, na de bevoegde autoriteiten van de lidstaat van herkomst daarvan in kennis te hebben gesteld, passende maatregelen nemen om verdere onregelmatigheden te voorkomen of te bestraffen en, voor zover zulks volstrekt noodzakelijk is, de IBPV te beletten in de lidstaat van ontvangst activiteiten te verrichten voor de bijdragende onderneming.

Artikel 12

Grensoverschrijdende overdrachten

1. De lidstaten staan aan IBPV's die op hun grondgebied een vergunning geregistreerd zijn of hebben verkregen, toe de passiva of technische voorzieningen van een pensioenregeling, andere verplichtingen en rechten, en de overeenkomstige activa of de geldwaarde daarvan, geheel of gedeeltelijk over te dragen aan een ontvangende IBPV.
2. De lidstaten dragen er zorg voor dat de kosten van de overdracht niet ten laste komen van de resterende deelnemers en pensioengerechtigden van de overdragende IBPV of de bestaande deelnemers en pensioengerechtigden van de ontvangende IBPV.
3. De overdracht moet van tevoren worden goedgekeurd door:
 - a) een meerderheid van de betrokken deelnemers en een meerderheid van de betrokken pensioengerechtigden of, in voorkomend geval, door een meerderheid van hun vertegenwoordigers. De meerderheid wordt gedefinieerd overeenkomstig het nationale recht. Alvorens de in lid 4 bedoelde aanvraag wordt ingediend, stelt de overdragende IBPV de informatie over de aan de overdracht verbonden voorwaarden tijdig ter beschikking van de betrokken deelnemers en pensioengerechtigden en, in voorkomend geval, hun vertegenwoordigers, en
 - b) in voorkomend geval, de bijdragende onderneming.
4. De overdracht van het geheel of een deel van de passiva, technische voorzieningen, andere verplichtingen en rechten, en de overeenkomstige activa van een pensioenregeling of de geldwaarde daarvan, tussen overdragende en ontvangende IBPV's wordt afhankelijk gesteld van de goedkeuring door de bevoegde autoriteit van de lidstaat van herkomst van de ontvangende IBPV, nadat voorafgaande toestemming is verkregen van de bevoegde autoriteit van de lidstaat van herkomst van de overdragende IBPV. De aanvraag tot goedkeuring van de overdracht wordt door de ontvangende IBPV ingediend. De bevoegde autoriteit van de lidstaat van herkomst van de ontvangende IBPV verleent of weigert goedkeuring en deelt haar besluit binnen drie maanden na ontvangst van de aanvraag mee aan de ontvangende IBPV.
5. De in lid 4 bedoelde aanvraag tot goedkeuring van de overdracht bevat de volgende gegevens:
 - a) de schriftelijke overeenkomst tussen de overdragende en de ontvangende IBPV met de voorwaarden van de overdracht;
 - b) een beschrijving van de belangrijkste kenmerken van de pensioenregeling;
 - c) een beschrijving van de over te dragen passiva of technische voorzieningen, en andere verplichtingen en rechten, en de overeenkomstige activa of de geldwaarde daarvan;
 - d) de namen en de vestigingen van de hoofdbesturen van de overdragende en de ontvangende IBPV's en de lidstaten waar elke IBPV geregistreerd is of een vergunning heeft verkregen;
 - e) de vestiging van het hoofdbestuur van de bijdragende onderneming en de naam van de bijdragende onderneming;
 - f) bewijs van de voorafgaande goedkeuring overeenkomstig lid 3;
 - g) in voorkomend geval, de namen van de lidstaten waar het voor bedrijfspensioenregelingen geldende sociale en arbeidsrecht van toepassing is op de betrokken pensioenregeling.
6. De bevoegde autoriteit van de lidstaat van herkomst van de ontvangende IBPV zendt de in lid 4 bedoelde aanvraag na ontvangst onverwijld door aan de bevoegde autoriteit van de overdragende IBPV.
7. De bevoegde autoriteit van de lidstaat van herkomst van de ontvangende IBPV beoordeelt alleen of:
 - a) alle in lid 5 bedoelde gegevens door de ontvangende IBPV zijn verstrekt;

- b) de administratieve structuur, de financiële positie van de ontvangende IBPV en de goede reputatie of de beroepskwalificaties of beroepservaring van de personen die de IBPV besturen met de voorgenomen overdracht verenigbaar zijn;
 - c) de langetermijnbelangen van de deelnemers en pensioengerechtigden van de ontvangende IBPV en het overgedragen deel van de regeling tijdens en na de overdracht afdoende worden beschermd;
 - d) de technische voorzieningen van de ontvangende IBPV op het moment van de overdracht volledig door kapitaal zijn gedekt, indien de overdracht in een grensoverschrijdende activiteit resulteert, en
 - e) de over te dragen activa toereikend en passend zijn om de over te dragen passiva, technische voorzieningen en andere verplichtingen en rechten te dekken overeenkomstig de toepasselijke voorschriften in de lidstaat van herkomst van de ontvangende IBPV.
8. De bevoegde autoriteit van de lidstaat van herkomst van de overdragende IBPV beoordeelt alleen of:
- a) in het geval van een gedeeltelijke overdracht van de passiva, technische voorzieningen, andere verplichtingen en rechten, en de overeenkomstige activa of de geldwaarde daarvan, van een pensioenregeling de langetermijnbelangen van de deelnemers en pensioengerechtigden van het resterende deel van de regeling afdoende worden beschermd;
 - b) de individuele pensioenrechten van de deelnemers en pensioengerechtigden na de overdracht minstens gelijk gebleven zijn;
 - c) de met de over te dragen pensioenregeling overeenkomende activa toereikend en passend zijn om de over te dragen passiva, technische voorzieningen en andere verplichtingen en rechten te dekken overeenkomstig de toepasselijke voorschriften in de lidstaat van herkomst van de overdragende IBPV.
9. De bevoegde autoriteit van de lidstaat van herkomst van de overdragende IBPV deelt de resultaten van de in lid 8 bedoelde beoordeling binnen acht weken na ontvangst van de in lid 6 bedoelde aanvraag mee om de bevoegde autoriteit van de lidstaat van herkomst van de ontvangende IBPV in staat te stellen overeenkomstig lid 4 een besluit te nemen.
10. Indien de goedkeuring wordt geweigerd, deelt de bevoegde autoriteit van de lidstaat van herkomst van de ontvangende IBPV binnen de in lid 4 bedoelde termijn van drie maanden de redenen voor deze weigering mee. Tegen deze weigering of het uitblijven van een antwoord van de bevoegde autoriteit van de lidstaat van herkomst van de ontvangende IBPV kan de ontvangende instelling beroep instellen bij de rechter in de lidstaat van herkomst van de ontvangende IBPV.
11. De bevoegde autoriteit van de lidstaat van herkomst van de ontvangende IBPV deelt de bevoegde autoriteit van de lidstaat van herkomst van de overdragende IBPV het in lid 4 bedoelde besluit mee binnen twee weken nadat het is genomen.

Indien de overdracht in een grensoverschrijdende activiteit resulteert, stelt de bevoegde autoriteit van de lidstaat van herkomst van de overdragende IBPV de bevoegde autoriteit van de lidstaat van herkomst van de ontvangende IBPV ook in kennis van de op bedrijfspensioenregelingen toepasselijke sociaal- en arbeidsrechtelijke bepalingen die gelden voor de uitvoering van de pensioenregeling, en van de in titel IV bedoelde voorschriften van de lidstaat van ontvangst inzake informatieverstrekking die op de grensoverschrijdende activiteit van toepassing zijn. Dit wordt binnen een termijn van nogmaals vier weken meegedeeld.

De bevoegde autoriteit van de lidstaat van herkomst van de ontvangende IBPV deelt deze informatie binnen een week na ontvangst mee aan de ontvangende IBPV.

12. Zodra de ontvangende IBPV het in lid 4 bedoelde besluit om goedkeuring te verlenen ontvangt of, indien bij het verstrijken van de in lid 11, derde alinea, genoemde termijn geen informatie over het besluit van de bevoegde autoriteit van de lidstaat van herkomst van de ontvangende IBPV is ontvangen, kan de ontvangende IBPV met de uitvoering van de pensioenregeling beginnen.

13. Bij onenigheid over de procedure of inhoud van door de bevoegde autoriteit van de lidstaat van herkomst van de ontvangende of ontvangende IBPV genomen of niet genomen maatregelen, waaronder het besluit om een grensoverschrijdende overdracht goed te keuren of te weigeren, kan de EIOPA op verzoek van een van beide bevoegde autoriteiten of op eigen initiatief vrijblijvend bemiddelen overeenkomstig artikel 31, tweede alinea, onder c), van Verordening (EU) nr. 1094/2010.

14. Indien de ontvangende IBPV grensoverschrijdende activiteiten ontplooit, is het bepaalde in artikel 11, leden 9, 10 en 11, van toepassing.

TITEL II

KWANTITATIEVE VEREISTEN*Artikel 13***Technische voorzieningen**

1. De lidstaat van herkomst zorgt ervoor dat IBPV's die bedrijfspensioenregelingen uitvoeren te allen tijde met betrekking tot het geheel van de door hen uitgevoerde pensioenregelingen een passend bedrag van de passiva vaststellen overeenkomend met de financiële verplichtingen die uit hun portefeuille van bestaande pensioenovereenkomsten voortvloeien.
2. De lidstaat van herkomst zorgt ervoor dat IBPV's die bedrijfspensioenregelingen uitvoeren en dekking bieden tegen biometrische risico's of een garantie bieden met betrekking tot hetzij het beleggingsrendement, hetzij een bepaalde hoogte van de uitkeringen, toereikende technische voorzieningen vaststellen met betrekking tot het geheel van dergelijke regelingen.
3. De technische voorzieningen worden elk jaar berekend. De lidstaat van herkomst kan evenwel toestaan dat deze berekening om de drie jaar wordt uitgevoerd indien de IBPV de deelnemers of de bevoegde autoriteiten voor de tussentijdse jaren een verklaring of een verslag met aanpassingen verstrekt. In die verklaring of dat verslag moet de aangepaste ontwikkeling van de technische voorzieningen en van wijzigingen in de gedekte risico's worden weergegeven.
4. De berekening van de technische voorzieningen wordt uitgevoerd en gewaarmerkt door een actuaaris of door een andere deskundige op dat gebied, waaronder een accountant, wanneer het nationale recht dit toelaat, op grond van door de bevoegde autoriteiten van de lidstaat van herkomst erkende actuariële methoden en met inachtneming van de volgende beginselen:
 - a) het minimumbedrag van de technische voorzieningen wordt berekend aan de hand van een voldoende prudente actuariële waardering, rekening houdend met alle verplichtingen inzake uitkeringen en inzake bijdragen, overeenkomstig de door de IBPV uitgevoerde pensioenregeling. Het moet voldoende zijn om te waarborgen dat de uitbetaling van reeds verschuldigde pensioenen en uitkeringen aan de pensioengerechtigden kan worden voortgezet, en om de verplichtingen te weerspiegelen die voortvloeien uit de opgebouwde pensioenrechten van de deelnemers. De economische en actuariële hypothesen die voor de waardering van de passiva zijn gehanteerd, moeten eveneens op prudente wijze worden bepaald, waarbij een redelijke marge voor negatieve afwijkingen in acht moet worden genomen, indien van toepassing;
 - b) de toegepaste maximale rentepercentages moeten op prudente wijze worden bepaald, volgens alle toepasselijke voorschriften van de lidstaat van herkomst. Bij de bepaling van die prudente rentepercentages wordt rekening gehouden met:
 - i) het rendement van de overeenkomstige activa die door de IBPV worden beheerd en met de verwachte beleggingsopbrengsten;
 - ii) de marktrendementen van kwalitatief hoogwaardige obligaties, staatsobligaties, obligaties van het Europees Stabiliteitsmechanisme, obligaties van de Europese Investeringsbank (EIB) of obligaties van de Europese faciliteit voor financiële stabiliteit, of
 - iii) een combinatie van i) en ii);
 - c) de voor de berekening van de technische voorzieningen gebruikte biometrische tabellen worden gebaseerd op prudente beginselen, rekening houdend met de hoofdkenmerken van de deelnemersgroep en de pensioenregelingen, in het bijzonder de verwachte veranderingen in de relevante risico's;
 - d) de methode en de grondslag voor de berekening van de technische voorzieningen blijft in het algemeen van boekjaar tot boekjaar ongewijzigd. Wijzigingen kunnen evenwel gerechtvaardigd zijn als gevolg van een verandering van de juridische, demografische of economische omstandigheden die aan de hypothesen ten grondslag liggen.
5. De lidstaat van herkomst kan ten aanzien van de berekening van de technische voorzieningen aanvullende en meer uitvoerige voorwaarden opleggen met het oog op een voldoende bescherming van de belangen van de deelnemers en de pensioengerechtigden.

*Artikel 14***Financiering van de technische voorzieningen**

1. De lidstaat van herkomst verplicht iedere IBPV te allen tijde over voldoende en passende activa te beschikken om de technische voorzieningen met betrekking tot het geheel van de door haar uitgevoerde pensioenregelingen te dekken.

2. De lidstaat van herkomst kan een IBPV toestaan gedurende een korte periode over onvoldoende activa te beschikken om de technische voorzieningen te dekken. In dat geval verplichten de bevoegde autoriteiten de IBPV een concreet en haalbaar herstelplan met een tijdschema aan te nemen om ervoor te zorgen dat opnieuw aan de vereisten van lid 1 wordt voldaan. Dat plan is aan de volgende voorwaarden onderworpen:

- a) de IBPV stelt een concreet en haalbaar plan op om de hoeveelheid activa die noodzakelijk is om de technische voorzieningen volledig te dekken, tijdig te herstellen. Het plan wordt ter beschikking gesteld van de deelnemers of, indien van toepassing, hun vertegenwoordigers en/of wordt door de bevoegde autoriteiten van de lidstaat van herkomst goedgekeurd;
- b) bij de opstelling van het plan wordt rekening gehouden met de specifieke situatie van de IBPV, met name de structuur van activa en passiva, het risicoprofiel, de liquiditeitsplanning, het leeftijdsprofiel van de deelnemers die aanspraak kunnen maken op pensioenuitkeringen, aanvangsregelingen en regelingen die van niet- of gedeeltelijke kapitalisatie in volledige kapitalisatie worden gewijzigd;
- c) ingeval een pensioenregeling tijdens de in de eerste zin van dit lid genoemde periode wordt beëindigd, stelt de IBPV de bevoegde autoriteiten van de lidstaat van herkomst daarvan in kennis. De IBPV stelt een procedure vast om de activa en overeenkomstige passiva van die regeling over te dragen aan een andere IBPV, een verzekeringsonderneming of een ander geschikt lichaam. Deze procedure wordt ter kennis van de bevoegde autoriteiten van de lidstaat van herkomst gebracht, en er wordt een algemeen overzicht van de procedure ter beschikking van de deelnemers of, indien van toepassing, hun vertegenwoordigers gesteld in overeenstemming met het vertrouwelijkheidsbeginsel.

3. In geval van grensoverschrijdende activiteiten moeten de technische voorzieningen met betrekking tot het geheel van de uitgevoerde pensioenregelingen te allen tijde volledig door kapitaal zijn gedekt. Indien niet aan deze voorwaarde is voldaan, grijpt de bevoegde autoriteit van de lidstaat van herkomst meteen in en verplicht zij de IBPV onmiddellijk passende maatregelen op te stellen en deze onverwijld uit te voeren zodat de deelnemers en pensioengerechtigden afdoende worden beschermd.

Artikel 15

Voorgescreven eigen vermogen

1. De lidstaat van herkomst zorgt ervoor dat IBPV's die pensioenregelingen uitvoeren en zelf, en niet de bijdragende ondernemingen, een dekking tegen biometrische risico's verzekeren of een beleggingsrendement of een bepaalde hoogte van uitkeringen garanderen, permanent bij wijze van buffer aanvullende activa aanhouden naast de technische voorzieningen. De omvang van de buffer is afgestemd op het soort risico en de aard van de activaportefeuille met betrekking tot het geheel van uitgevoerde regelingen. Die activa zijn vrij van alle voorzienbare verplichtingen en dienen als veiligheidskapitaal om verschillen tussen de verwachte en de daadwerkelijke uitgaven en winsten op te vangen.

2. Voor de berekening van het minimumbedrag van de aanvullende activa zijn de in de artikelen 16, 17 en 18 vastgestelde regels van toepassing.

3. Lid 1 belet de lidstaten echter niet op hun grondgebied gevestigde IBPV's te verplichten tot instandhouding van het voorgescreven eigen vermogen, of gedetailleerdere voorschriften vast te stellen, mits die vanuit prudentieel oogpunt gerechtvaardigd zijn.

Artikel 16

Beschikbare solvabiliteitsmarge

1. Teneinde de houdbaarheid op lange termijn van de bedrijfspensioenvoorziening te waarborgen, verplichten de lidstaten elke IBPV als bedoeld in artikel 15, lid 1, die op hun grondgebied geregistreerd is of een vergunning heeft verkregen, te allen tijde te beschikken over een voldoende beschikbare solvabiliteitsmarge met betrekking tot het geheel van haar werkzaamheden, die ten minste gelijk is aan hetgeen in deze richtlijn als vereiste is gesteld.

2. De beschikbare solvabiliteitsmarge bestaat uit het vermogen van de IBPV dat niet dient ter dekking van enige voorzienbare verplichting, na aftrek van de immateriële bestanddelen, met inbegrip van:

- a) het gestorte maatschappelijk kapitaal of, wanneer de IBPV de vorm van een onderlinge waarborgmaatschappij aanneemt, het gestorte gedeelte van het waarborgkapitaal plus de rekeningen van de leden van die waarborgmaatschappij, die aan alle volgende criteria voldoen:
 - i) de statuten bepalen dat er langs deze rekeningen alleen betalingen aan leden mogen worden verricht indien zulks geen daling van de beschikbare solvabiliteitsmarge tot onder het vereiste niveau veroorzaakt of, na ontbinding van de onderneming, indien alle andere schulden zijn voldaan;

- ii) de statuten bepalen dat de bevoegde autoriteiten ten minste een maand van tevoren in kennis moeten worden gesteld van de onder i) bedoelde betalingen voor andere doeleinden dan de individuele opzegging van het lidmaatschap en dat zij gedurende deze termijn de voorgenomen betaling kunnen verbieden; en
 - iii) de relevante bepalingen in de statuten kunnen pas worden gewijzigd wanneer de bevoegde autoriteiten, onverminderd de onder i) en ii) genoemde criteria, hebben verklaard geen bezwaar tegen deze wijziging te hebben;
- b) de (wettelijke of vrije) reserves die niet tegenover verplichtingen staan;
- c) de overgedragen winst of het overgedragen verlies, na aftrek van de uit te keren dividenden, en
- d) voor zover het nationale recht zulks toestaat: de op de balans opgenomen winstreserves, wanneer deze kunnen worden gebruikt tot dekking van eventuele verliezen en wanneer zij niet beschikbaar zijn gesteld voor uitkering aan deelnemers en pensioengerechtigden.

De beschikbare solvabiliteitsmarge wordt verminderd met het bedrag van de eigen aandelen die rechtstreeks door de IBPV worden gehouden.

3. De lidstaten kunnen bepalen dat de beschikbare solvabiliteitsmarge ook kan bestaan uit:

- a) het gecumuleerd preferent aandelenkapitaal en de achtergestelde leningen tot een maximum van 50 % van de beschikbare of de vereiste solvabiliteitsmarge naargelang welk bedrag het laagst is, waarvan niet meer dan 25 % in de vorm van achtergestelde leningen met vaste looptijd, of het gecumuleerd preferent aandelenkapitaal met vaste termijn, mits bindende overeenkomsten gelden op grond waarvan, in geval van faillissement of beëindiging van de IBPV, de achtergestelde leningen of preferente aandelen achtergesteld worden bij de vorderingen van alle andere crediteuren en pas worden terugbetaald nadat alle andere op dat tijdstip uitstaande schulden zijn voldaan;
- b) effecten met onbepaalde looptijd en andere instrumenten, met inbegrip van andere gecumuleerde preferente aandelen dan de onder a) bedoelde, ten belope van maximaal 50 % van de beschikbare of de vereiste solvabiliteitsmarge, naargelang welk bedrag het laagst is, voor het totaal van dergelijke effecten en van de onder a) vermelde achtergestelde leningen, mits deze aan de volgende voorwaarden voldoen:
 - i) zij kunnen niet worden terugbetaald op initiatief van de houder of zonder voorafgaande toestemming van de bevoegde autoriteit;
 - ii) de emissieovereenkomst biedt de IBPV de mogelijkheid de betaling van de rente over de lening uit te stellen;
 - iii) de vorderingen van de kredietverlener op de IBPV moeten volledig worden achtergesteld bij de vorderingen van alle niet-achtergestelde crediteuren;
 - iv) in de documenten met betrekking tot de effectenemissie wordt bepaald dat de verliezen kunnen worden gecompenseerd door de schuld en de niet-betaalde rente, terwijl de IBPV haar activiteiten kan voortzetten, en
 - v) alleen de daadwerkelijk gestorte bedragen worden in aanmerking genomen.

Voor de toepassing van punt a) moeten achtergestelde leningen tevens voldoen aan de volgende voorwaarden:

- i) alleen de daadwerkelijk gestorte middelen worden in aanmerking genomen;
- ii) voor leningen met een vaste looptijd bedraagt de oorspronkelijke looptijd ten minste vijf jaar. Uiterlijk een jaar voor de vervaldag legt de IBPV de bevoegde autoriteiten een plan ter goedkeuring voor waarin wordt uiteengezet op welke wijze de beschikbare solvabiliteitsmarge zal worden gehandhaafd of op het vereiste niveau gebracht op de vervaldag, tenzij de mate waarin de lening als bestanddeel van de beschikbare solvabiliteitsmarge in aanmerking mag worden genomen, gedurende minimaal de laatste vijf jaren voor de vervaldag geleidelijk wordt verlaagd. De bevoegde autoriteiten kunnen toestemming verlenen voor vervroegde terugbetaling van dergelijke leningen, mits het initiatief hiertoe uitgaat van de emitterende IBPV en haar beschikbare solvabiliteitsmarge niet onder het vereiste niveau daalt;
- iii) leningen waarvan de looptijd niet is bepaald, worden slechts terugbetaald met een opzeggingstermijn van vijf jaar, tenzij de leningen niet langer als bestanddelen van de beschikbare solvabiliteitsmarge worden aangemerkt of uitdrukkelijk de voorafgaande toestemming van de bevoegde autoriteiten vereist is voor vervroegde terugbetaling. In dit laatste geval dient de IBPV de bevoegde autoriteiten ten minste zes maanden van tevoren in kennis te stellen van de voorgenomen terugbetaling, onder vermelding van de beschikbare en de vereiste solvabiliteitsmarge zowel vóór als na deze terugbetaling. De bevoegde autoriteiten verlenen alleen toestemming voor de terugbetaling indien de beschikbare solvabiliteitsmarge van de IBPV niet onder het vereiste niveau dreigt te dalen;

- iv) de leningsovereenkomst bevat geen bepalingen op grond waarvan de lening in bepaalde omstandigheden, andere dan de beëindiging van de IBPV, vóór de overeengekomen terugbetalingsdata moet worden terugbetaald, en
 - v) de leningsovereenkomst kan alleen worden gewijzigd nadat de bevoegde autoriteiten hebben verklaard geen bezwaar te hebben tegen de wijziging.
4. Op een met bewijzen gestaafd verzoek van de IBPV aan de bevoegde autoriteit van de lidstaat van herkomst en met instemming van deze bevoegde autoriteit kan de beschikbare solvabiliteitsmarge ook bestaan uit:
- a) in geval van niet-zillmeren of in geval van zillmeren waarbij de in de premie begrepen afsluitkosten niet worden bereikt, het verschil tussen de niet-gezillmerde of gedeeltelijk gezillmerde wiskundige voorziening en een gezillmerde wiskundige voorziening waarbij het percentage van het zillmeren gelijk is aan de in de premie begrepen afsluitkosten;
 - b) latente netto reserves die voortvloeien uit de waardering van de activa, voor zover deze latente netto reserves geen uitzonderlijk karakter hebben;
 - c) de helft van het niet-gestorte gedeelte van het maatschappelijk kapitaal of van het waarborgkapitaal, zodra het gestorte gedeelte 25 % van dit kapitaal bedraagt, tot een maximum van 50 % van de beschikbare of de vereiste solvabiliteitsmarge, naargelang welk bedrag het laagst is.

Het onder a) bedoelde bedrag mag echter niet groter zijn dan 3,5 % van de som van de verschillen tussen de kapitalen voor levensverzekering en bedrijfspensioenvoorziening en de wiskundige voorzieningen voor alle overeenkomsten waarbij zillmeren mogelijk is. Dit verschil wordt eventueel verminderd met het bedrag van de niet afgeschreven afsluitkosten die als een debetpost worden opgenomen.

Artikel 17

Vereiste solvabiliteitsmarge

1. De vereiste solvabiliteitsmarge wordt bepaald als aangegeven in de leden 2 tot en met 6, al naargelang de verzekerde risico's.
2. De vereiste solvabiliteitsmarge is gelijk aan de som van de volgende twee uitkomsten:
 - a) eerste uitkomst:

een component van 4 % van de wiskundige voorzieningen met betrekking tot het directe verzekeringsbedrijf en tot de geaccepteerde herverzekeringen zonder aftrek van de overdrachten uit hoofde van herverzekering wordt vermenigvuldigd met het getal dat de voor het laatste boekjaar bestaande verhouding aangeeft tussen de wiskundige voorzieningen onder aftrek van de overdrachten uit hoofde van herverzekering en het brutobedrag van de wiskundige voorzieningen; dit verhoudingsgetal mag in geen geval lager zijn dan 85 %;
 - b) tweede uitkomst:

voor overeenkomsten waarbij het risicokapitaal niet negatief is, wordt een component van 0,3 % van dit kapitaal dat ten laste komt van de IBPV, vermenigvuldigd met het getal dat de voor het laatste boekjaar bestaande verhouding aangeeft tussen het risicokapitaal dat ten laste van de IBPV blijft, na overdracht en retrocessie uit hoofde van herverzekering, en het risicokapitaal zonder aftrek van de herverzekering; dit verhoudingsgetal mag in geen geval lager zijn dan 50 %.

Voor de tijdelijke verzekeringen bij overlijden, met een looptijd van ten hoogste drie jaar, bedraagt deze component 0,1 %. Voor dergelijke verzekeringen met een looptijd van meer dan drie maar niet meer dan vijf jaar, bedraagt deze component 0,15 %.
3. Voor aanvullende verzekeringen als bedoeld in artikel 2, lid 3, onder a), iii), van Richtlijn 2009/138/EG is de vereiste solvabiliteitsmarge gelijk aan de vereiste solvabiliteitsmarge voor IBPV's als bedoeld in artikel 18.
4. Voor de kapitalisatieverrichtingen bedoeld in artikel 2, lid 3, onder b), ii), van Richtlijn 2009/138/EG is de vereiste solvabiliteitsmarge gelijk aan 4 % van de wiskundige voorzieningen, berekend overeenkomstig lid 2, onder a).
5. Voor activiteiten als bedoeld in artikel 2, lid 3, onder b), i), van Richtlijn 2009/138/EG is de vereiste solvabiliteitsmarge gelijk aan 1 % van hun activa.

6. Voor verzekeringen die verbonden zijn met beleggingsfondsen als bedoeld in artikel 2, lid 3, onder a), i) en ii), van Richtlijn 2009/138/EG, en voor de verrichtingen als bedoeld in artikel 2, lid 3, onder b), iii) tot en met v), van Richtlijn 2009/138/EG is de vereiste solvabiliteitsmarge gelijk aan de som van:

- a) voor zover de IBPV een beleggingsrisico draagt, een component van 4 % van de technische voorzieningen, berekend overeenkomstig lid 2, onder a), van dit artikel;
- b) voor zover de IBPV geen beleggingsrisico draagt maar het bedrag ter dekking van de beheerslasten vast is voor een periode van meer dan vijf jaar, een component van 1 % van de technische voorzieningen, berekend overeenkomstig lid 2, onder a), van dit artikel;
- c) voor zover de IBPV geen beleggingsrisico draagt en het bedrag ter dekking van de beheerslasten vast is voor een periode van vijf jaar of minder, een bedrag dat gelijk is aan 25 % van de netto beheerskosten in verband met dergelijke verzekeringen en verrichtingen in het voorgaande boekjaar;
- d) voor zover de IBPV een overlidensrisico draagt, een component van 0,3 % van het risicokapitaal, berekend overeenkomstig lid 2, onder b), van dit artikel.

Artikel 18

De vereiste solvabiliteitsmarge in de zin van artikel 17, lid 3

1. De vereiste solvabiliteitsmarge wordt bepaald ten opzichte van het jaarlijkse totaal van premies of bijdragen, dan wel ten opzichte van de gemiddelde schadelast van de laatste drie boekjaren.
2. Het bedrag van de vereiste solvabiliteitsmarge moet gelijk zijn aan de hoogste uitkomst van de in de leden 3 en 4 omschreven berekeningen.
3. Voor de berekening ten opzichte van de premies of bijdragen wordt uitgegaan van hetzij het bedrag van de uitgegeven bruto premies of -bijdragen, zoals hieronder berekend, hetzij het bedrag van de verdiende bruto premies of -bijdragen, naargelang welk van beide bedragen het hoogst is.

De premies of bijdragen die in het kader van het directe verzekeringsbedrijf gedurende het laatste boekjaar zijn uitgegeven, met inbegrip van bijkomende kosten, worden samengeteld.

Daaraan wordt toegevoegd het bedrag van de premies die gedurende het laatste boekjaar uit hoofde van herverzekering werden geaccepteerd.

Daarvan worden afgetrokken het totaalbedrag van de gedurende het laatste boekjaar geannuleerde premies of bijdragen, alsmede het totaalbedrag van de belastingen en rechten op de samengetelde premies of bijdragen.

Het aldus verkregen bedrag wordt in twee gedeelten is gesplitst, namelijk een eerste gedeelte ten belope van maximaal 50 000 000 EUR en een tweede gedeelte dat het restant omvat; van deze gedeelten wordt respectievelijk 18 % en 16 % genomen en vervolgens opgeteld.

De aldus verkregen uitkomst wordt vermenigvuldigd met het getal dat de voor de som van de laatste drie boekjaren bestaande verhouding aangeeft tussen het bedrag van de schaden die na aftrek van de uit hoofde van herverzekering invorderbare bedragen ten laste van IBPV blijven, en het bedrag van de bruto schaden; dit verhoudingsgetal mag in geen geval lager zijn dan 50 %.

4. De solvabiliteitsmarge op schadebasis wordt berekend als volgt:

Eerst worden de bedragen van de schaden die gedurende de in lid 1 bedoelde perioden in het kader van het directe verzekeringsbedrijf zijn betaald, bij elkaar opgeteld, zonder aftrek van de ten laste van de cessionarissen en retrocessionarissen komende schaden.

Daaraan wordt toegevoegd het bedrag van de schaden die gedurende dezelfde perioden uit hoofde van geaccepteerde herverzekeringen of retrocessies zijn betaald, en het bedrag van de voorzieningen voor te betalen schaden die aan het einde van het laatste boekjaar voor zowel het directe verzekeringsbedrijf als geaccepteerde herverzekeringen zijn gevormd.

Daarvan worden de gedurende de in lid 1 bedoelde perioden voor het uitoefenen van verhaalsrecht ontvangen bedragen afgetrokken.

Van deze uitkomst wordt eveneens afgetrokken het bedrag van de voorzieningen voor te betalen schaden die aan het begin van het tweede boekjaar voorafgaande aan het laatste afgesloten boekjaar, voor zowel het directe verzekeringsbedrijf als geaccepteerde herverzekeringen zijn gevormd.

Een derde van het aldus verkregen bedrag wordt in twee gedeelten gesplitst, namelijk een eerste gedeelte ten belope van maximaal 35 000 000 EUR en een tweede gedeelte dat het restant omvat; van deze gedeelten wordt respectievelijk 26 % en 23 % genomen en vervolgens opgeteld.

De aldus verkregen uitkomst wordt vermenigvuldigd met het getal dat de voor de som van de laatste drie boekjaren bestaande verhouding aangeeft tussen het bedrag van de schaden die na aftrek van de uit hoofde van herverzekering invorderbare bedragen ten laste van de IBPV blijven, en het bedrag van de bruto schaden; dit verhoudingsgetal mag in geen geval lager zijn dan 50 %.

5. Indien de vereiste solvabiliteitsmarge zoals berekend overeenkomstig de leden 2 tot en met 4 lager is dan de vereiste solvabiliteitsmarge van het voorgaande jaar, moet de vereiste solvabiliteitsmarge ten minste gelijk zijn aan de vereiste solvabiliteitsmarge van het voorgaande jaar, vermenigvuldigd met het verhoudingsgetal van het bedrag van de technische voorzieningen voor te betalen schaden aan het einde van het laatste boekjaar en het bedrag van de technische voorzieningen voor te betalen schaden aan het begin van het laatste boekjaar. Bij deze berekeningen worden de technische voorzieningen berekend verminderd met de herverzekering, maar het quotiënt mag in geen geval meer dan 1 bedragen.

Artikel 19

Beleggingsregels

1. De lidstaten verplichten IBPV's die op hun grondgebied geregistreerd zijn of een vergunning hebben verkregen, een beleggingsbeleid te voeren dat in overeenstemming is met de „prudent person”-regel en met name met de volgende voorschriften:

- a) de activa worden belegd in het belang op lange termijn van de deelnemers en de pensioengerechtigden in hun geheel. In geval van mogelijke tegenstrijdige belangen zorgt een IBPV of het lichaam dat haar portefeuille beheert, ervoor dat de belegging uitsluitend in het belang van de deelnemers en de pensioengerechtigden geschiedt;
- b) binnen de „prudent person”-regel staan de lidstaten IBPV's toe om rekening te houden met het mogelijke langetermijneffect van beleggingsbeslissingen op milieu-, sociale en governancefactoren;
- c) de activa worden op zodanige wijze belegd dat de veiligheid, de kwaliteit, de liquiditeit en het rendement van de portefeuille als geheel worden gewaarborgd;
- d) de activa worden hoofdzakelijk op gereguleerde markten belegd. Beleggingen in niet tot de handel op een gereguleerde financiële markt toegelaten activa, moeten in elk geval tot prudent niveaus worden beperkt;
- e) beleggingen in derivaten zijn toegestaan voor zover deze instrumenten tot een vermindering van het beleggingsrisico bijdragen of een doeltreffend portefeuillebeheer vergemakkelijken. Dergelijke beleggingen moeten op een prudente basis worden gewaardeerd, met inachtneming van de onderliggende activa, en moeten mede in aanmerking genomen worden bij de waardering van de activa van een IBPV. De IBPV's vermijden voorts een bovenmatig risico met betrekking tot één en dezelfde tegenpartij en tot andere derivatenverrichtingen;
- f) de activa moeten naar behoren gediversifieerd zijn zodat een bovenmatige afhankelijkheid van (of vertrouwen in) bepaalde activa, of een bepaalde emittent of groep van ondernemingen en risicoaccumulatie in de portefeuille als geheel worden vermeden.

Beleggingen in activa uitgegeven door dezelfde emittent of door emittenten die tot dezelfde groep behoren, mogen de IBPV niet blootstellen aan bovenmatige risicoconcentratie;

- g) beleggingen in de bijdragende onderneming worden beperkt tot ten hoogste 5 % van de portefeuille als geheel, en in geval de bijdragende onderneming tot een groep behoort, worden beleggingen in de ondernemingen die tot dezelfde groep als de bijdragende onderneming behoren, beperkt tot ten hoogste 10 % van de portefeuille.

Wanneer een groep van ondernemingen aan de IBPV bijdragen betaalt, geschieden beleggingen in die bijdragende ondernemingen prudent, waarbij rekening wordt gehouden met de noodzaak van een behoorlijke diversificatie.

De lidstaten kunnen ertoe besluiten de onder f) en g) bedoelde vereisten niet toe te passen op beleggingen in staatsobligaties.

2. Met inachtneming van de omvang, aard, schaal en complexiteit van de werkzaamheden van de onder toezicht vallende IBPV's zien de lidstaten erop toe dat de bevoegde autoriteiten toezicht houden op de toereikendheid van de kredietbeoordelingsprocessen van deze IBPV's, dat zij het gebruik van verwijzingen naar kredietratings, uitgegeven door ratingbureaus als gedefinieerd in artikel 3, lid 1, onder b), van Verordening (EG) nr. 1060/2009 van het Europees Parlement en de Raad ⁽¹⁾, in het beleggingsbeleid van die instellingen beoordelen en dat zij, indien passend, de beperking van de impact van dergelijke referenties aanmoedigen, met als doel het verminderen van het uitsluitend en mechanisch vertrouwen op dergelijke kredietratings.

3. De lidstaat van herkomst verbiedt de IBPV's leningen aan te gaan of namens derde partijen als garant op te treden. De lidstaten kunnen IBPV's evenwel toestaan om tijdelijk en uitsluitend voor liquiditeitsdoelstellingen leningen aan te gaan.

4. Lidstaten verplichten IBPV's die op hun grondgebied geregistreerd zijn of een vergunning hebben verkregen, niet tot beleggingen in bepaalde soorten activa.

5. Onverminderd artikel 30, stellen de lidstaten geen eisen inzake voorafgaande goedkeuring of systematische kennisgeving aan de beleggingsbesluiten van een IBPV die op hun grondgebied geregistreerd is of een vergunning heeft verkregen of de vermogensbeheerder ervan.

6. De lidstaten kunnen, overeenkomstig het bepaalde in de leden 1 tot en met 5, voor IBPV's die op hun grondgebied geregistreerd zijn of een vergunning hebben verkregen, nadere voorschriften vaststellen, met inbegrip van kwantitatieve voorschriften, mits deze vanuit prudentieel oogpunt gerechtvaardigd zijn, die het geheel van door die IBPV's uitgevoerde pensioenregelingen weerspiegelen.

De lidstaten verbieden IBPV's evenwel niet om:

- a) maximaal 70 % van de activa ter dekking van de technische voorzieningen of van de gehele portefeuille voor regelingen waarvan de deelnemers de beleggingsrisico's dragen, te beleggen in aandelen, met aandelen gelijk te stellen verhandelbare waardepapieren en bedrijfsobligaties die zijn toegelaten tot de handel op gereglementeerde markten, MTF's of OTF's, en te beslissen over het relatieve gewicht van die waardepapieren in hun beleggingsportefeuille. Mits dit vanuit prudentieel oogpunt gerechtvaardigd is, mogen de lidstaten evenwel een lagere limiet, die niet lager is dan 35 %, toepassen op IBPV's die pensioenregelingen met een gegarandeerde langetermijnrente uitvoeren, het beleggingsrisico dragen en zelf de garantie bieden;
- b) maximaal 30 % van hun activa die tegenover hun technische voorzieningen staan, te beleggen in activa in andere valuta's dan die waarin de passiva luiden;
- c) te beleggen in instrumenten die een beleggingshorizon op lange termijn hebben en niet op gereglementeerde markten, MTF's of OTF's worden verhandeld;
- d) te beleggen in instrumenten die door de Europese Investeringsbank worden uitgeven of gegarandeerd in het kader van het Europees Fonds voor strategische investeringen, Europese langetermijnbeleggingsfondsen, Europese sociaalondernemerschapsfondsen en Europese durfkapitaalfondsen.

7. Het bepaalde in lid 6 belet de lidstaten niet om ook op individuele basis strengere beleggingsvoorschriften op te leggen aan IBPV's die op hun grondgebied geregistreerd zijn of een vergunning hebben verkregen, op voorwaarde dat deze, met name in het licht van de door de IBPV aangegane verplichtingen, prudentieel gerechtvaardigd zijn.

8. De bevoegde autoriteit van de lidstaat van ontvangst van een IBPV die grensoverschrijdende activiteiten zoals bedoeld in artikel 11 ontplooit, stelt geen beleggingsvoorschriften naast die van de leden 1 tot en met 6 vast voor het deel van de activa die de technische voorzieningen voor grensoverschrijdende activiteiten dekken.

⁽¹⁾ Verordening (EG) nr. 1060/2009 van het Europees Parlement en de Raad van 16 september 2009 inzake ratingbureaus (PB L 302 van 17.11.2009, blz. 1).

TITEL III

VOORWAARDEN VOOR DE BEDRIJFSUITOEFENING

HOOFDSTUK 1

Governancesysteem

Afdeling 1

Algemene bepalingen*Artikel 20***Verantwoordelijkheid van het beleidsbepalend of toezichhoudend orgaan**

1. De lidstaten zorgen ervoor dat het beleidsbepalend of toezichhoudend orgaan van de IBPV naar nationaal recht de eindverantwoordelijkheid draagt voor de naleving door de betrokken IBPV van de wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen die overeenkomstig deze richtlijn worden vastgesteld.
2. Deze richtlijn laat de rol van de sociale partners in het bestuur van de IBPV's onverlet.

*Artikel 21***Algemene governancevoorschriften**

1. De lidstaten schrijven voor dat alle IBPV's moeten beschikken over een doeltreffend governancesysteem dat voor een gezonde en prudente bedrijfsvoering zorgt. Dit systeem omvat een adequate en transparante organisatiestructuur met een duidelijke verdeling en passende scheiding van verantwoordelijkheden en een doeltreffend systeem voor de overdracht van informatie. Het governancesysteem houdt ook in dat bij de beleggingsbeslissingen rekening wordt gehouden met milieu-, sociale en governancefactoren met betrekking tot de belegde activa, en wordt periodiek intern geëvalueerd.
2. Het in lid 1 bedoelde governancesysteem staat in verhouding tot de omvang, aard, schaal en complexiteit van de werkzaamheden van de IBPV.
3. De lidstaten zorgen ervoor dat IBPV's schriftelijk vastgelegde beleidslijnen voor het risicobeheer, de interne audit en, indien van toepassing, actuariële en uitbestede activiteiten vaststellen en toepassen. Deze schriftelijk vastgelegde beleidslijnen worden vooraf door het beleidsbepalend of toezichhoudend orgaan van de IBPV goedgekeurd, worden ten minste om de drie jaar geëvalueerd en worden aangepast als er zich een duidelijke wijziging in het betrokken systeem of op het betrokken gebied voordoet.
4. De lidstaten zorgen ervoor dat IBPV's beschikken over een doeltreffend systeem van interne controle. Dit systeem omvat de administratieve en financiële verslagleggingsprocedures, een internecontrolekader en passende rapportageregelingen op alle niveaus van de IBPV.
5. De lidstaten zorgen ervoor dat IBPV's redelijke maatregelen treffen, waaronder de ontwikkeling van noodplannen, om voor continuïteit en regelmatigheid in de verrichting van hun werkzaamheden te zorgen. Daartoe maken de IBPV's gebruik van passende en proportionele systemen, middelen en procedures.
6. De lidstaten schrijven voor dat de IBPV daadwerkelijk wordt bestuurd door ten minste twee personen. De lidstaten kunnen toestaan dat de IBPV daadwerkelijk door slechts één persoon wordt bestuurd, mits daarvoor een met redenen omklede beoordeling door de bevoegde autoriteiten wordt verricht. Bij die beoordeling wordt rekening gehouden met de rol van de sociale partners binnen het algehele bestuur van de IBPV, evenals met de omvang, aard, schaal en complexiteit van de werkzaamheden van de IBPV.

*Artikel 22***Vereisten voor een deskundig en betrouwbaar bestuur**

1. De lidstaten schrijven voor dat IBPV's erop toezien dat personen die de IBPV daadwerkelijk besturen, personen die sleutelfuncties vervullen en, in voorkomend geval, personen of entiteiten waaraan overeenkomstig artikel 31 een sleutelfunctie is uitbesteed, bij de uitvoering van hun taken aan de volgende vereisten voldoen:

a) deskundigheidsvereiste:

- i) voor personen die de IBPV daadwerkelijk besturen, betekent dit dat hun kwalificaties, kennis en ervaring collectief volstaan om een gezond en prudent bestuur van de IBPV mogelijk te maken;
- ii) voor personen die de actuariële of interneauditsleutelfuncties vervullen, betekent dit dat hun beroepskwalificaties, -kennis en -ervaring volstaan om hun sleutelfuncties naar behoren te vervullen;
- iii) voor personen die andere sleutelfuncties vervullen, betekent dit dat hun kwalificaties, kennis en ervaring volstaan om hun sleutelfuncties naar behoren te vervullen, en

b) betrouwbaarheidsvereiste: ze hebben een goede reputatie en zijn integer.

2. De lidstaten zorgen ervoor dat de bevoegde autoriteiten kunnen nagaan of de personen die de IBPV daadwerkelijk besturen of sleutelfuncties vervullen, aan de vereisten van lid 1 voldoen.

3. Indien een lidstaat van herkomst van de in lid 1 bedoelde personen een bewijs van goede reputatie en het bewijs dat er voorheen geen faillissement heeft plaatsgehad of slechts één van deze twee bewijzen eist, aanvaardt deze lidstaat als voldoende bewijs voor onderdanen van andere lidstaten het overleggen van een uittreksel uit het strafregister van de andere lidstaat of, bij het ontbreken van een strafregister in de andere lidstaat, een gelijkwaardig document waaruit blijkt dat aan die eisen is voldaan, dat is afgegeven door een bevoegde gerechtelijke of bestuurlijke instantie in hetzij de lidstaat waarvan de betrokken persoon onderdaan is, hetzij de lidstaat van herkomst.

4. Indien geen enkele bevoegde gerechtelijke of bestuurlijke instantie in hetzij de lidstaat waarvan de betrokken persoon onderdaan is, hetzij de lidstaat van herkomst een document verstrekt dat gelijkwaardig is aan het in lid 3 bedoelde document, is het die persoon toegestaan in plaats daarvan een verklaring onder ede af te leggen.

In lidstaten van herkomst waar niet in het afleggen van verklaringen onder ede is voorzien, mogen de onderdanen van andere betrokken lidstaten evenwel een plechtige verklaring afleggen ten overstaan van een bevoegde gerechtelijke of bestuurlijke instantie van de lidstaat van herkomst of van de lidstaat waarvan zij onderdaan zijn of ten overstaan van een notaris in een van die lidstaten. Die instantie of notaris geeft een attest af dat deze eed of deze plechtige verklaring bewijskracht geeft.

5. Het in lid 3 bedoelde bewijs dat er voorheen geen faillissement heeft plaatsgehad, mag ook worden verstrekt in de vorm van een verklaring die door de onderdaan van de andere betrokken lidstaat wordt afgelegd ten overstaan van een bevoegde gerechtelijke instantie, beroeps- of bedrijfsorganisatie van de andere lidstaat.

6. De in de leden 3, 4 en 5 bedoelde documenten moeten binnen drie maanden na hun datum van afgifte worden overgelegd.

7. De lidstaten wijzen de autoriteiten en organisaties aan die bevoegd zijn voor de afgifte van de in de leden 3, 4 en 5 bedoelde documenten en stellen de overige lidstaten en de Commissie daarvan onmiddellijk in kennis.

De lidstaten delen de overige lidstaten en de Commissie tevens mede bij welke autoriteiten en organisaties de in de leden 3, 4 en 5 bedoelde documenten tot staving van een verzoek om op het grondgebied van deze lidstaat de in artikel 11 bedoelde werkzaamheden te mogen uitoefenen, moeten worden ingediend.

*Artikel 23***Beloningsbeleid**

1. De lidstaten schrijven voor dat IBPV's voor alle personen die de IBPV daadwerkelijk besturen en die sleutelfuncties vervullen, en andere personeelscategorieën waarvan de beroepswerkzaamheden wezenlijke gevolgen hebben voor het risicoprofiel van de IBPV, een deugdelijk beloningsbeleid moeten vaststellen en toepassen dat in verhouding staat tot zowel hun omvang en interne organisatie, als de omvang, aard, de schaal en de complexiteit van hun werkzaamheden.

2. IBPV's maken periodiek relevante informatie over het beloningsbeleid openbaar, tenzij anders is bepaald in Verordening (EU) 2016/679.
3. Bij de vaststelling en toepassing van het in lid 1 bedoelde beloningsbeleid nemen IBPV's de volgende beginselen in acht:
 - a) het beloningsbeleid wordt vastgesteld, toegepast en gehandhaafd in overeenstemming met de werkzaamheden, het risicoprofiel, de doelstellingen, het langetermijnbelang, de financiële stabiliteit en de prestaties van de IBPV als geheel, en het werkt een deugdelijk, prudent en doeltreffend bestuur van IBPV's in de hand;
 - b) het beloningsbeleid is in overeenstemming met de langetermijnbelangen van de deelnemers aan en de pensioengerechtigden van de door de IBPV uitgevoerde pensioenregelingen;
 - c) het beloningsbeleid omvat maatregelen die erop gericht zijn belangenconflicten te vermijden;
 - d) het beloningsbeleid strookt met een deugdelijk en doeltreffend risicobeheer en moedigt niet aan tot het nemen van risico's die niet te verenigen zijn met het risicoprofiel en het reglement van de IBPV;
 - e) het beloningsbeleid is van toepassing op de IBPV en op de in artikel 31, lid 1, bedoelde dienstverleners, tenzij die dienstverleners onder de in artikel 2, lid 2, onder b), bedoelde richtlijnen vallen;
 - f) de IBPV stelt de algemene beginselen van het beloningsbeleid vast, die ten minste elke drie jaar worden geëvalueerd en bijgewerkt, en is verantwoordelijk voor de tenuitvoerlegging ervan;
 - g) er is sprake van een duidelijke, transparante en doeltreffende governance ten aanzien van het beloningsbeleid en het toezicht daarop.

Afdeling 2

Sleutelfuncties

Artikel 24

Algemene bepalingen

1. De lidstaten schrijven voor dat IBPV's over de volgende sleutelfuncties moeten beschikken: een risicobeheerfunctie, een interneauditfunctie en, in voorkomend geval, een actuariële functie. IBPV's stellen de houders van sleutelfuncties in staat hun taken daadwerkelijk op een objectieve, eerlijke en onafhankelijke manier te vervullen.
2. IBPV's mogen toestaan dat één persoon of organisatorische eenheid meer dan één sleutelfunctie vervult, met uitzondering van de in artikel 26 bedoelde interneauditfunctie, die onafhankelijk moet zijn van de overige sleutelfuncties.
3. De ene persoon of organisatorische eenheid die de sleutelfunctie vervult, verschilt van de persoon of organisatorische eenheid die in de bijdragende onderneming een soortgelijke sleutelfunctie vervult. Rekening houdend met de omvang, de aard en de complexiteit van de activiteiten van de IBPV kunnen de lidstaten toestaan dat de IBPV soortgelijke sleutelfuncties door een en dezelfde persoon of organisatorische eenheid laat vervullen als in de bijdragende onderneming, mits de IBPV uitlegt hoe zij eventuele belangenconflicten met de bijdragende onderneming voorkomt of beheerst.
4. De houders van een sleutelfunctie rapporteren eventuele materiële bevindingen en aanbevelingen op het gebied dat onder hun verantwoordelijkheid valt, aan het bestuurlijk, beleidsbepalend of toezichhoudend orgaan van de IBPV, dat besluit welke maatregelen moeten worden getroffen.
5. Onverminderd het recht om niet tegen zichzelf te getuigen stellen de houders van een sleutelfunctie de bevoegde autoriteit van de IBPV in de volgende gevallen in kennis als het bestuurlijk, beleidsbepalend of toezichhoudend orgaan van de IBPV niet tijdig passende corrigerende maatregelen treft:
 - a) wanneer de persoon of organisatorische eenheid die de sleutelfunctie vervult, een substantieel risico heeft ontdekt dat de IBPV niet aan een wettelijk vereiste van significante betekenis zal voldoen en dit aan het bestuurlijk, beleidsbepalend of toezichhoudend orgaan van de IBPV heeft gerapporteerd, en wanneer dit ernstige gevolgen voor de belangen van de deelnemers en de pensioengerechtigden zou kunnen hebben; of

- b) wanneer de persoon of organisatorische eenheid die de sleutelfunctie vervult, in het kader van de sleutelfunctie van die persoon of organisatorische eenheid een significante inbreuk op de voor de IBPV en haar activiteiten geldende wettelijke of bestuursrechtelijke bepalingen heeft geconstateerd en dit aan het bestuurlijk, beleidsbepalend of toezicht houdend orgaan van de IBPV heeft gerapporteerd.
6. De lidstaten zorgen ervoor dat personen die de bevoegde autoriteit overeenkomstig lid 5 in kennis stellen, rechtsbescherming genieten.

Artikel 25

Risicobeheer

1. De lidstaten schrijven voor dat IBPV's op een wijze die in verhouding staat tot hun omvang en interne organisatie, alsook tot de omvang, de aard, de schaal en de complexiteit van hun werkzaamheden, moeten beschikken over een doeltreffende risicobeheerfunctie. Die functie wordt zodanig opgezet dat zij bevorderlijk is voor het functioneren van een risicobeheersysteem waarvoor de IBPV's strategieën, processen en rapportageprocedures opstellen die noodzakelijk zijn om op individueel en geaggregeerd niveau de risico's waaraan de IBPV's en de door hen uitgevoerd pensioenregelingen zijn of kunnen worden blootgesteld, alsook de onderlinge afhankelijkheden en relaties daartussen, regelmatig te onderkennen, te meten, te bewaken, te beheren en aan het bestuurlijk, beleidsbepalend of toezichthoudend orgaan van de IBPV te rapporteren.

Dit risicobeheersysteem is doeltreffend en goed geïntegreerd in de organisatiestructuur en de besluitvormingsprocessen van de IBPV.

2. In verhouding tot de omvang en interne organisatie van de IBPV, alsook tot de omvang, de aard, de schaal en de complexiteit van hun werkzaamheden bestrijkt het risicobeheersysteem de risico's die zich ten minste op de volgende terreinen, voor zover van toepassing, kunnen voordoen in de IBPV's of in de ondernemingen waaraan taken of werkzaamheden van een IBPV zijn uitbesteed:

- a) aangaan van verzekeringstechnische verplichtingen en reservevorming;
- b) afgestemd beheer van activa en passiva (asset-liability management — ALM);
- c) beleggingen, met name derivaten, securitisaties en vergelijkbare verbintenissen;
- d) beheer van het liquiditeits- en concentratierisico;
- e) beheer van het operationele risico;
- f) verzekering en andere risicobeperkingstechnieken;
- g) milieu-, sociale en governancerisico's met betrekking tot de beleggingsportefeuille en het beheer daarvan.

3. Ingeval deelnemers en pensioengerechtigden overeenkomstig de voorwaarden van de pensioenregeling risico's dragen, neemt het risicobeheersysteem ook deze risico's uit het oogpunt van de deelnemers en pensioengerechtigden in aanmerking.

Artikel 26

Interneauditfunctie

De lidstaten schrijven voor dat IBPV's op een wijze die in verhouding staat tot hun omvang en interne organisatie, alsook tot de omvang, de aard, de schaal en de complexiteit van hun werkzaamheden, in een doeltreffende interneauditfunctie moeten voorzien. In het kader van de interneauditfunctie wordt onder meer geëvalueerd of het internecontrolesysteem en andere onderdelen van het vastgelegde governancestelsel, in voorkomend geval met inbegrip van de uitbesteede werkzaamheden, adequaat en doeltreffend zijn.

Artikel 27

Actuariële functie

1. Indien een IBPV zelf dekking tegen biometrische risico's biedt of een beleggingsrendement of een bepaalde hoogte van de uitkeringen garandeert, schrijven de lidstaten voor dat de IBPV in een doeltreffende actuariële functie moet voorzien met de volgende taken:

- a) zij coördineert en houdt toezicht op de berekening van technische voorzieningen;

- b) zij beoordeelt of de bij de berekening van de technische voorzieningen gehanteerde methodieken, onderliggende modellen en aannamen passend zijn;
 - c) zij beoordeelt of er genoeg gegevens worden gebruikt bij de berekening van technische voorzieningen, en zij beoordeelt de kwaliteit van die gegevens;
 - d) zij toetst de bij de berekening van technische voorzieningen gehanteerde aannames aan de praktijk;
 - e) zij verstrekt het bestuurlijk, beleidsbepalend of toezichhoudend orgaan van de IBPV informatie over de betrouwbaarheid en adequaatheid van de berekening van technische voorzieningen;
 - f) zij brengt advies uit over de algehele gedragslijn voor het aangaan van verzekeringstechnische verplichtingen ingeval de IBPV een dergelijke gedragslijn heeft;
 - g) zij brengt advies uit over de adequaatheid van de verzekeringsregelingen ingeval de IBPV dergelijke verzekeringsregelingen heeft, en
 - h) zij draagt ertoe bij dat het risicobeheersysteem doeltreffend wordt toegepast.
2. De lidstaten schrijven voor dat IBPV's ten minste één onafhankelijke persoon van binnen of buiten de IBPV moeten aanwijzen die voor de actuariële functie verantwoordelijk is.

Afdeling 3

Documenten betreffende de governance

Artikel 28

Eigen-risicobeoordeling

1. De lidstaten schrijven voor dat IBPV's op een wijze die in verhouding staat tot hun omvang en interne organisatie, alsook tot de omvang, de aard, de schaal en de complexiteit van hun werkzaamheden, hun eigen-risicobeoordeling moeten uitvoeren en documenteren.

Die risicobeoordeling wordt ten minste om de drie jaar of onmiddellijk na een significante wijziging in het risicoprofiel van de IBPV of van de door de IBPV uitgevoerde pensioenregelingen verricht. Ingeval van een significante wijziging in het risicoprofiel van een specifieke pensioenregeling mag de risicobeoordeling beperkt blijven tot die pensioenregeling.

2. De lidstaten zorgen ervoor dat de in lid 1 bedoelde risicobeoordeling, rekening houdend met de omvang en interne organisatie van de IBPV, alsook met de omvang, de aard, de schaal en de complexiteit van de werkzaamheden van de IBPV, het volgende omvat:

- a) een beschrijving van de wijze waarop de eigen-risicobeoordeling in het managementproces en de besluitvormingsprocessen van de IBPV is geïntegreerd;
- b) een beoordeling van de doelmatigheid van het risicobeheersysteem;
- c) indien de IBPV overeenkomstig artikel 24, lid 3, sleutelfuncties aan de bijdragende onderneming uitbesteedt, een beschrijving van de wijze waarop de IBPV belangenconflicten met de bijdragende onderneming voorkomt;
- d) een beoordeling van de totale financieringsbehoeften van de IBPV, met, indien van toepassing, een beschrijving van het herstelplan;
- e) een beoordeling van de risico's voor de deelnemers en pensioengerechtigden met betrekking tot de uitbetaling van hun pensioenuitkeringen en de effectiviteit van eventuele corrigerende maatregelen, in voorkomend geval rekening houdend met:
 - i) indexeringsmechanismen;
 - ii) mechanismen ter verlaging van de uitkering, waaronder de mate waarin de opgebouwde pensioenrechten kunnen worden verlaagd, onder welke voorwaarden en door wie;
- f) een kwalitatieve beoordeling van de mechanismen ter bescherming van de pensioenuitkeringen, waaronder in voorkomend geval garanties, convenanten of een andere soort financiële steun van de bijdragende onderneming, verzekering of herverzekering door een onderneming die onder Richtlijn 2009/138/EG valt of dekking door een pensioenbeschermingsregeling ten behoeve van de IBPV of de deelnemers en pensioengerechtigden;

- g) een kwalitatieve beoordeling van de operationele risico's;
- h) indien bij de beleggingsbeslissingen rekening wordt gehouden met milieu-, sociale en governancefactoren, een beoordeling van nieuwe of opkomende risico's, met inbegrip van risico's die met klimaatverandering, het gebruik van hulpbronnen en het milieu verband houden, sociale risico's en risico's in verband met de waardevermindering van activa als gevolg van veranderde regelgeving.
3. Voor de toepassing van lid 2 beschikken IBPV's over methoden om de risico's te detecteren en te beoordelen waaraan zij op korte en op lange termijn zijn of kunnen worden blootgesteld en die gevolgen kunnen hebben voor de mogelijkheid van een IBPV om aan haar verplichtingen te voldoen. Deze methoden staan in verhouding tot de omvang, de aard, omvang en complexiteit van de risico's die aan hun activiteiten verbonden zijn. De methoden worden beschreven in de eigen-risicobeoordeling.
4. De eigen-risicobeoordeling wordt in aanmerking genomen bij de strategische beslissingen van de IBPV.

Artikel 29

Jaarrekening en jaarverslag

De lidstaten eisen dat elke IBPV die op hun grondgebied geregistreerd is of een vergunning heeft verkregen, een jaarrekening en een jaarverslag opstelt en openbaar maakt waarin elke door de IBPV uitgevoerde pensioenregeling, alsmede, wanneer van toepassing, een jaarrekening en een jaarverslag voor elke pensioenregeling, wordt opgenomen. De jaarrekeningen en jaarverslagen geven een juist en getrouw beeld van de activa, de passiva en de financiële positie van de IBPV en bevatten een lijst van alle significante gehouden beleggingen. De jaarrekeningen en de informatie in de jaarverslagen zijn consistent, alomvattend en eerlijk gepresenteerd en worden naar behoren goedgekeurd door naar nationaal recht bevoegde personen.

Artikel 30

Verklaring inzake beleggingsbeginselen

De lidstaten zorgen ervoor dat elke IBPV die op hun grondgebied geregistreerd is of een vergunning heeft verkregen, een schriftelijke verklaring inzake beleggingsbeginselen opstelt en deze ten minste om de drie jaar herzielt. Deze verklaring moet onverwijld worden herzien na een significante wijziging van het beleggingsbeleid. De lidstaten zien erop toe dat deze verklaring ten minste onderwerpen omvat als de toegepaste wegingsmethoden voor beleggingsrisico's, de risicobeheersprocedures en de strategische allocatie van activa in het licht van de aard en de looptijd van de pensioenverplichtingen evenals de wijze waarop in het beleggingsbeleid rekening wordt gehouden met milieu-, sociale en governancefactoren. De verklaring wordt openbaar gemaakt.

HOOFDSTUK 2

Uitbesteding en beleggingsbeheer

Artikel 31

Uitbesteding

1. De lidstaten kunnen toestaan dat IBPV's die op hun grondgebied geregistreerd zijn of een vergunning hebben verkregen, om het even welke activiteit, met inbegrip van sleutelfuncties en het beheer van deze IBPV's geheel of ten dele toevertrouwen aan dienstverleners die handelen in naam van die IBPV's.
2. De lidstaten zorgen ervoor dat IBPV's bij de uitbesteding van sleutelfuncties of enigerlei andere werkzaamheden volledig verantwoordelijk blijven voor de nakoming van al hun verplichtingen uit hoofde van deze richtlijn.
3. Uitbesteding van sleutelfuncties of enigerlei andere werkzaamheden mag niet tot het volgende leiden:
- a) er wordt afbreuk gedaan aan de kwaliteit van het governancestelsel van de betrokken IBPV;
- b) het operationele risico neemt onnodig toe;

- c) er wordt afbreuk gedaan aan het vermogen van de bevoegde autoriteiten om te controleren of de IBPV haar verplichtingen nakomt;
- d) de continuïteit en de toereikendheid van de dienstverlening aan deelnemers en pensioengerechtigden worden ondermijnd.
4. Via het selectieproces van een dienstverlener en de continue controle van de werkzaamheden van die dienstverlener zorgen de IBPV's ervoor dat de uitbestede werkzaamheden naar behoren worden uitgevoerd.
5. De lidstaten zorgen ervoor dat IBPV's die sleutelfuncties, het beheer van deze IBPV's of andere onder deze richtlijn vallende werkzaamheden uitbesteden, een schriftelijke overeenkomst sluiten met de dienstverlener. Een dergelijke overeenkomst is rechtens afdwingbaar en bevat een duidelijke omschrijving van de rechten en plichten van de IBPV en de dienstverlener.
6. De lidstaten zorgen ervoor dat IBPV's de bevoegde autoriteiten tijdig in kennis stellen van uitbesteding van werkzaamheden die onder deze richtlijn vallen. Indien de uitbesteding sleutelfuncties of het beheer van IBPV's betreft, worden de bevoegde autoriteiten daarvan in kennis gesteld voordat de overeenkomst betreffende die uitbesteding in werking treedt. De lidstaten zorgen er ook voor dat IBPV's de bevoegde autoriteiten in kennis stellen van latere belangrijke ontwikkelingen met betrekking tot uitbestede activiteiten.
7. De lidstaten zorgen ervoor dat de bevoegde autoriteiten de bevoegdheid hebben om te allen tijde van IBPV's en dienstverleners informatie te verlangen over uitbestede sleutelfuncties of enigerlei andere werkzaamheden.

Artikel 32

Beleggingsbeleid

De lidstaten beletten niet dat IBPV's voor het beheer van hun beleggingsportefeuille beleggingsbeheerders aanwijzen die in een andere lidstaat gevestigd zijn en waaraan voor deze activiteit naar behoren vergunning is verleend overeenkomstig de Richtlijnen 2009/65/EG, 2009/138/EG, 2011/61/EU, 2013/36/EU en 2014/65/EU, alsmede de vergunninghoudende lichamen als bedoeld in artikel 2, lid 1, van deze richtlijn.

HOOFDSTUK 3

Bewaarder

Artikel 33

Aanstelling van een bewaarder

1. De lidstaat van herkomst kan voorschrijven dat de IBPV voor een bedrijfspensioenregeling waarbij deelnemers en pensioengerechtigden het volledige beleggingsrisico dragen, een of meer bewaarders moet aanstellen voor de bewaring van activa en de vervulling van toezichttaken overeenkomstig de artikelen 34 en 35. De lidstaat van ontvangst kan voorschrijven dat dergelijke IBPV's wanneer zij overeenkomstig artikel 11 grensoverschrijdende activiteiten ontplooiën, een of meer bewaarders moeten aanstellen voor de bewaring van activa en de vervulling van toezichttaken overeenkomstig de artikelen 34 en 35, mits de aanstelling van een bewaarder naar zijn nationale recht is vereist.
2. De lidstaat van herkomst kan voorschrijven dat de IBPV voor bedrijfspensioenregelingen waarbij de deelnemers en pensioengerechtigden niet het volledige beleggingsrisico dragen, een of meer bewaarders moet aanstellen voor de bewaring van activa of de vervulling van toezichttaken overeenkomstig de artikelen 34 en 35.
3. De lidstaten beletten niet dat IBPV's bewaarders aanstellen die in een andere lidstaat gevestigd zijn en waaraan naar behoren vergunning is verleend overeenkomstig Richtlijn 2013/36/EU of Richtlijn 2014/65/EU of die voor de toepassing van Richtlijn 2009/65/EG of Richtlijn 2011/61/EU als bewaarder zijn aanvaard.
4. De lidstaten nemen de noodzakelijke maatregelen om de bevoegde autoriteiten overeenkomstig hun nationaal recht in staat te stellen om overeenkomstig artikel 48 op verzoek van de bevoegde autoriteit van de lidstaat van herkomst van de IBPV de vrije beschikking over de activa te verbieden die worden gehouden door een op zijn grondgebied gevestigde bewaarder.

5. De aanstelling van de bewaarder wordt vastgelegd in een schriftelijke overeenkomst. De overeenkomst regelt het doorgeven van de informatie die noodzakelijk wordt geacht om de bewaarder in staat te stellen zijn taken uit te voeren overeenkomstig deze richtlijn en andere relevante wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen.
6. Bij de uitvoering van de in de artikelen 34 en 35 vastgelegde taken handelen de IBPV en de bewaarder betrouwbaar, eerlijk, professioneel, onafhankelijk en in het belang van de deelnemers aan en de pensioengerechtigden van de regeling.
7. Een bewaarder mag geen werkzaamheden met betrekking tot de IBPV uitvoeren die tot belangenconflicten tussen de IBPV, de deelnemers aan en pensioengerechtigden van de regeling en hemzelf kunnen leiden, tenzij de bewaarder het vervullen van zijn bewaarnemingstaken functioneel en hiërarchisch heeft gescheiden van zijn andere mogelijk conflictuerende taken, en de mogelijke belangenconflicten afdoende worden onderkend, beheerd, gecontroleerd en meegedeeld aan de deelnemers aan en pensioengerechtigden van de regeling en aan het bestuurlijk, beleidsbepalend of toezichthoudend orgaan van de IBPV.
8. Ingeval geen bewaarder is aangesteld, treffen IBPV's regelingen om de belangenconflicten te voorkomen of te verhelpen die zich kunnen voordoen bij de uitvoering van taken die anders door een bewaarder of een vermogensbeheerder worden vervuld.

Artikel 34

Bewaring van activa en aansprakelijkheid van de bewaarder

1. Wanneer de activa van een IBPV met betrekking tot een pensioenregeling die bestaan uit financiële instrumenten die in bewaring kunnen worden genomen, voor bewaring aan een bewaarder worden toevertrouwd, houdt de bewaarder alle financiële instrumenten in bewaring die op een financiële-instrumentenrekening in de boeken van de bewaarder kunnen worden geregistreerd, alsook alle financiële instrumenten die fysiek aan de bewaarder kunnen worden geleverd.

Hiertoe zorgt de bewaarder ervoor dat de financiële instrumenten die op een financiële-instrumentenrekening in de boeken van de bewaarder kunnen worden geregistreerd, overeenkomstig de voorschriften van Richtlijn 2014/65/EU op aparte rekeningen in de boeken van de bewaarder worden geregistreerd; deze aparte rekeningen zijn geopend op naam van de IBPV, zodat te allen tijde duidelijk kan worden vastgesteld dat zij aan de IBPV of aan de deelnemers aan en pensioengerechtigden van de regeling toebehoren.

2. Wanneer de activa van een IBPV met betrekking tot een pensioenregeling bestaan uit andere activa dan die bedoeld in lid 1, verifieert de bewaarder of de IBPV de eigenaar van de activa is en houdt hij een register van die activa bij. Bij de verificatie wordt uitgegaan van door de IBPV verstrekte informatie of documenten en van extern bewijsmateriaal als dit voorhanden is. De bewaarder houdt zijn register actueel.

3. De lidstaten zorgen ervoor dat een bewaarder jegens de IBPV en de deelnemers en pensioengerechtigden aansprakelijk is voor alle door hen geleden schade ten gevolge van ongerechtvaardigde niet-nakoming of gebrekkige nakoming van zijn verplichtingen.

4. De lidstaten zorgen ervoor dat de in lid 3 bedoelde aansprakelijkheid van een bewaarder blijft bestaan wanneer hij de activa die hij in bewaring heeft genomen, geheel of ten dele aan derden heeft toevertrouwd.

5. Wanneer voor de bewaring van activa geen bewaarder is aangesteld, wordt van IBPV's ten minste het volgende verlangd:

- a) zij zorgen ervoor dat financiële instrumenten te allen tijde aan passende zorg en bescherming onderworpen zijn;
- b) zij houden gegevens bij die de IBPV's in staat stellen alle activa te allen tijde onmiddellijk te identificeren;
- c) zij nemen de noodzakelijke maatregelen om belangenconflicten met betrekking tot de bewaring van activa te vermijden;
- d) zij stellen de bevoegde autoriteiten, op hun verzoek, in kennis van de wijze waarop de activa worden bijgehouden.

Artikel 35

Toezichttaken

1. Naast de in artikel 34, leden 1 en 2, bedoelde taken vervult de voor de toezichtfunctie aangestelde bewaarder de volgende taken:

- a) hij voert instructies van de IBPV uit, tenzij deze strijdig zijn met het nationale recht of de regels van de IBPV;

- b) hij zorgt ervoor dat bij transacties met betrekking tot de activa van een IBPV met betrekking tot een pensioenregeling de tegenprestatie binnen de gebruikelijke termijnen aan de IBPV wordt voldaan, en
 - c) hij zorgt er voor dat de inkomsten uit de activa overeenkomstig de regels van de IBPV worden aangewend.
2. Niettegenstaande lid 1 kan de lidstaat van herkomst van de IBPV andere toezichttaken vaststellen die door de bewaarder moeten worden vervuld.
3. Ingeval geen bewaarder voor het vervullen van toezichttaken is aangesteld, stelt de IBPV procedures in die garanderen dat de taken die anders aan het toezicht van bewaarders onderworpen zijn, naar behoren binnen de IBPV worden uitgevoerd.

TITEL IV

AAN TOEKOMSTIGE DEELNEMERS, DEELNEMERS EN PENSIOENGERECHTIGDEN TE VERSTREKKEN INFORMATIE

HOOFDSTUK 1

Algemene bepalingen

Artikel 36

Beginselen

1. Rekening houdend met de aard van de pensioenregeling dragen lidstaten er zorg voor dat elke IBPV die op hun grondgebied geregistreerd is of een vergunning heeft verkregen:
- a) toekomstige deelnemers ten minste de in artikel 41 bedoelde informatie verstrekt;
 - b) deelnemers ten minste de in de artikelen 37 tot en met 40, 42 en 44 bedoelde informatie verstrekt, en
 - c) pensioengerechtigden ten minste de in de artikelen 37, 43 en 44 bedoelde informatie verstrekt.
2. De in lid 1 bedoelde informatie:
- a) wordt regelmatig bijgewerkt;
 - b) is op duidelijke wijze geschreven in heldere, bondige en begrijpelijke taal, waarbij jargon en technische termen worden vermeden wanneer in plaats daarvan alledaagse woorden kunnen worden gebruikt;
 - c) is niet misleidend. Er wordt zorg gedragen voor de consistentie, zowel wat woordgebruik als wat inhoud betreft;
 - d) wordt op zodanige wijze gepresenteerd dat zij gemakkelijk leesbaar is;
 - e) is beschikbaar in een officiële taal van de lidstaat waarvan het voor bedrijfspensioenregelingen geldende sociale en arbeidsrecht van toepassing is op de betreffende pensioenregeling, en
 - f) wordt de toekomstige deelnemers, de deelnemers en de pensioengerechtigden kosteloos ter beschikking gesteld in elektronische vorm, onder meer op een duurzame gegevensdrager of op een website, dan wel op papier.
3. De lidstaten kunnen nadere bepalingen betreffende aan toekomstige deelnemers, deelnemers en pensioengerechtigden te verstrekken informatie vaststellen of handhaven.

Artikel 37

Algemene informatie over de pensioenregeling

1. Met betrekking tot elke IBPV die op hun grondgebied geregistreerd is of een vergunning heeft verkregen, zorgen de lidstaten ervoor dat de deelnemers en pensioengerechtigden voldoende worden geïnformeerd over de voorwaarden van de respectieve door de IBPV uitgevoerde pensioenregeling, en met name over:
- a) de naam van de IBPV, de lidstaat waar de IBPV geregistreerd is of een vergunning heeft verkregen, en de naam van zijn bevoegde autoriteit;

- b) de rechten en plichten van de bij de pensioenregeling betrokken partijen;
- c) informatie over het beleggingsprofiel;
- d) de aard van de financiële risico's die door de deelnemers en pensioengerechtigden worden gedragen;
- e) de voorwaarden betreffende volledige of gedeeltelijke garanties uit hoofde van de pensioenregeling of op een bepaalde hoogte van de uitkeringen, of een verklaring daarover wanneer er geen garantie uit hoofde van de pensioenregeling is voorzien;
- f) de mechanismen ter bescherming van de opgebouwde pensioenrechten of de mechanismen ter verlaging van de uitkering, indien van toepassing;
- g) indien de deelnemers een beleggingsrisico dragen of beleggingsbeslissingen kunnen nemen, informatie over de resultaten die de beleggingen van de pensioenregeling in het verleden hebben behaald over ten minste de afgelopen vijf jaar, of alle jaren gedurende welke de pensioenregeling is uitgevoerd indien dat minder dan vijf jaar is;
- h) de structuur van de kosten die door de deelnemers en pensioengerechtigden worden gedragen, bij regelingen die niet in een bepaalde hoogte van de uitkeringen voorzien;
- i) de opties waarover de deelnemers en pensioengerechtigden beschikken bij het innen van hun pensioenuitkeringen;
- j) indien een deelnemer het recht heeft om pensioenrechten over te dragen, verdere informatie over de regelingen voor die overdracht.

2. Bij regelingen waarbij deelnemers een beleggingsrisico dragen en waarbij meerdere beleggingsmogelijkheden met verschillende beleggingsprofielen worden geboden, wordt de volgende informatie aan de deelnemers verstrekt: de voorwaarden die aan het scala aan beschikbare beleggingsmogelijkheden verbonden zijn en, indien van toepassing, de standaard beleggingsmogelijkheid en de in het kader van de pensioenregeling gehanteerde regel om een bepaalde deelnemer aan een beleggingsmogelijkheid toe te wijzen.

3. Deelnemers en pensioengerechtigden of hun vertegenwoordigers ontvangen binnen een redelijke termijn alle relevante informatie over wijzigingen in de voorschriften inzake de pensioenregeling. Voorts stellen IBPV's hun een uitleg ter beschikking over de gevolgen van de significante wijzigingen in de technische voorzieningen voor de deelnemers en pensioengerechtigden.

4. IBPV's stellen de in dit artikel vermelde algemene informatie over de pensioenregeling ter beschikking.

HOOFDSTUK 2

Pensioenoverzicht en aanvullende informatie

Artikel 38

Algemene bepalingen

1. De lidstaten schrijven voor dat IBPV's ten behoeve van iedere deelnemer een beknopt document met essentiële informatie moeten opstellen, rekening houdend met de specifieke aard van de nationale pensioenregelingen en het toepasselijke nationale sociale, arbeids- en belastingrecht („Pensioenoverzicht”). De titel van het document bevat het woord „pensioenoverzicht”.

2. De precieze datum waarop de informatie in het pensioenoverzicht betrekking heeft, wordt duidelijk zichtbaar vermeld.

3. De lidstaten schrijven voor dat de informatie in het pensioenoverzicht nauwkeurig en bijgewerkt moet zijn en ten minste jaarlijks kosteloos aan iedere deelnemer ter beschikking moet worden gesteld in enigerlei elektronische vorm, onder meer op een duurzame drager of op een website, dan wel op papier. Op verzoek wordt aan de deelnemers, naast informatie in elektronische vorm, ook kosteloos een papieren afschrift verstrekt.

4. Elke wezenlijke wijziging in de in het pensioenoverzicht opgenomen informatie ten opzichte van het voorgaande jaar wordt duidelijk aangegeven.

5. De lidstaten stellen voorschriften vast voor de aannamen voor de in artikel 39, lid 1, onder d), bedoelde projecties. IBPV's passen die voorschriften toe voor de vaststelling van, indien van toepassing, het jaarlijkse percentage van de nominale beleggingsresultaten, het jaarlijkse inflatiepercentage en de toekomstige loontrend.

*Artikel 39***Pensioenoverzicht**

1. Het pensioenoverzicht bevat ten minste de volgende essentiële informatie voor de deelnemers:
 - a) de persoonsgegevens van de deelnemer, onder duidelijke vermelding van, naargelang wat van toepassing is, de wettelijke pensioenleeftijd, de in de pensioenregeling vastgestelde of door de IBPV geraamde pensioenleeftijd, of de door de deelnemer vastgestelde pensioenleeftijd;
 - b) naam en contactadres van de IBPV en identificatie van de pensioenregeling van de deelnemer;
 - c) indien van toepassing, informatie over volledige of gedeeltelijke garanties uit hoofde van de pensioenregeling en, in voorkomend geval, waar verdere informatie te vinden is;
 - d) informatie over de op basis van de onder a) vermelde pensioenleeftijd pensioenprojecties, met een waarschuwing dat die projecties kunnen verschillen van de definitieve waarde van de ontvangen uitkeringen. Indien de pensioenprojectie op basis van economische scenario's wordt voorspeld, moet die informatie ook een meest realistisch scenario en een ongunstig scenario omvatten, rekening houdend met de specifieke aard van de pensioenregeling;
 - e) informatie over de opgebouwde pensioenaanspraken of het opgebouwde kapitaal, rekening houdend met de specifieke aard van de pensioenregeling;
 - f) informatie over de bijdragen die de bijdragende onderneming en de deelnemer aan de pensioenregeling gedurende ten minste de afgelopen twaalf maanden hebben betaald, rekening houdend met de specifieke aard van de pensioenregeling;
 - g) een uitsplitsing van de kosten die de IBPV gedurende ten minste de afgelopen twaalf maanden heeft ingehouden;
 - h) informatie over het financieringsniveau van de pensioenregeling in haar geheel.
2. De lidstaten wisselen overeenkomstig artikel 60 beste praktijken uit met betrekking tot het model en de inhoud van het pensioenoverzicht.

*Artikel 40***Aanvullende informatie**

1. In het pensioenoverzicht wordt vermeld waar en hoe aanvullende informatie kan worden verkregen over onder meer:
 - a) verdere praktische informatie over de opties waarover de deelnemers in het kader van de pensioenregeling beschikken;
 - b) de in de artikelen 29 en 30 vermelde informatie;
 - c) indien van toepassing, informatie over de gehanteerde aannamen voor in annuïteiten uitgedrukte bedragen, met name over het percentage van de annuïteit, het soort aanbieder en de duur van de annuïteit;
 - d) informatie over de hoogte van de uitkeringen in geval van beëindiging van de dienstbetrekking.
2. Bij pensioenregelingen waarbij de deelnemers beleggingsrisico dragen en waarbij een beleggingsmogelijkheid krachtens een in het kader van de pensioenregeling vastgelegde specifieke regel aan de deelnemer wordt opgelegd, wordt in het pensioenoverzicht vermeld waar aanvullende informatie beschikbaar is.

*HOOFDSTUK 3****Andere te verstrekken informatie en documenten****Artikel 41***Aan toekomstige deelnemers te verstrekken informatie**

1. De lidstaten schrijven voor dat IBPV's ervoor zorgen dat toekomstige deelnemers die niet automatisch bij een pensioenregeling aangesloten zijn, voordat zij zich bij die pensioenregeling aansluiten, worden geïnformeerd over:
 - a) relevante opties waarover zij beschikken, met inbegrip van beleggingsopties;

- b) de relevante kenmerken van de pensioenregeling, waaronder de soort uitkeringen;
- c) informatie over of en hoe in het kader van de beleggingsbenadering rekening wordt gehouden met milieu-, klimaat-, sociale en corporate governancefactoren, en
- d) waar verdere informatie beschikbaar is.

2. Indien de deelnemers een beleggingsrisico dragen of beleggingsbeslissingen kunnen nemen, wordt aan toekomstige deelnemers informatie verstrekt over de resultaten die de investeringen in verband met de pensioenregeling in het verleden hebben behaald over ten minste de afgelopen vijf jaar, of alle jaren gedurende welke de pensioenregeling is uitgevoerd indien dat minder dan vijf jaar is, alsook over de structuur van de kosten die door de deelnemers en pensioengerechtigden worden gedragen.

3. De lidstaten schrijven voor dat IBPV's ervoor zorgen dat toekomstige deelnemers die automatisch bij een pensioenregeling aangesloten zijn, zodra zij aangesloten zijn, worden geïnformeerd over:

- a) relevante opties waarover zij beschikken, met inbegrip van beleggingsopties;
- b) de relevante kenmerken van de pensioenregeling, waaronder de soort uitkeringen;
- c) of en hoe in het kader van de beleggingsbenadering rekening wordt gehouden met milieu-, klimaat-, sociale en corporate governancefactoren; en
- d) waar verdere informatie beschikbaar is.

Artikel 42

Tijdens de fase vóór de pensionering aan deelnemers te verstrekken informatie

In aanvulling op het pensioenoverzicht verstrekken IBPV's aan iedere deelnemer tijdig vóór de in artikel 39, lid 1, onder a), bedoelde pensioenleeftijd of op verzoek van de deelnemer, informatie over de beschikbare opties voor de uitbetaling van de pensioenuitkering bij het innen van hun pensioenuitkeringen.

Artikel 43

Tijdens de uitbetalingsfase aan pensioengerechtigden te verstrekken informatie

1. De lidstaten schrijven voor dat IBPV's pensioengerechtigden periodiek informatie moeten verstrekken over de verschuldigde uitkeringen en de overeenkomstige uitbetalingsmogelijkheden.
2. IBPV's stellen de pensioengerechtigden onverwijld in kennis nadat een definitief besluit is genomen dat in een verlaging van de hun toekomstige uitkeringen resulteert, en drie maanden voordat dat besluit wordt toegepast.
3. Wanneer tijdens de uitbetalingsfase een aanzienlijk deel van het beleggingsrisico door de pensioengerechtigden wordt gedragen, zorgen de lidstaten ervoor dat de pensioengerechtigden hierover regelmatig passende informatie ontvangen.

Artikel 44

Op verzoek aan deelnemers en pensioengerechtigden te verstrekken aanvullende informatie

Op verzoek van een deelnemer, een pensioengerechtigde of hun vertegenwoordigers verstrekt de IBPV de volgende aanvullende informatie:

- a) de jaarrekeningen en de jaarverslagen als bedoeld in artikel 29 of, indien een IBPV voor meer dan één regeling verantwoordelijk is, de jaarverslagen en de jaarrekeningen die met hun specifieke pensioenregeling verband houden;

- b) de in artikel 30 bedoelde verklaring inzake de beleggingsbeginselen;
- c) eventuele verdere informatie over de gehanteerde aannamen om de in artikel 39, lid 1, onder d), bedoelde projecties op te stellen.

TITEL V

PRUDENTIEEL TOEZICHT

HOOFDSTUK 1

Algemene regels betreffende het prudentieel toezicht

Artikel 45

Hoofddoel van het prudentieel toezicht

1. Het hoofddoel van het prudentieel toezicht is het beschermen van de rechten van deelnemers en pensioengerechtigden en het garanderen van de stabiliteit en soliditeit van de IBPV's.
2. De lidstaten zorgen ervoor dat de bevoegde autoriteiten van de noodzakelijke middelen worden voorzien en over de relevante deskundigheid en bekwaamheid alsook het relevante mandaat beschikken om het in lid 1 bedoelde hoofddoel van toezicht te verwezenlijken.

Artikel 46

Reikwijdte van het prudentieel toezicht

De lidstaten zorgen ervoor dat IBPV's onder prudentieel toezicht staan, met inbegrip van het toezicht op het volgende, indien van toepassing:

- a) de voorwaarden voor de uitvoering van de werkzaamheden;
- b) de technische voorzieningen;
- c) de financiering van de technische voorzieningen;
- d) het voorgeschreven eigen vermogen;
- e) de beschikbare solvabiliteitsmarge;
- f) de vereiste solvabiliteitsmarge;
- g) de beleggingsvoorschriften;
- h) het beleggingsbeheer;
- i) het governancestelsel, en
- j) de aan de deelnemers en pensioengerechtigden te verstrekken informatie.

Artikel 47

Algemene beginselen van het prudentieel toezicht

1. De bevoegde autoriteiten van de lidstaat van herkomst zijn verantwoordelijk voor het prudentieel toezicht op IBPV's.
2. De lidstaten zorgen ervoor dat het toezicht op een vooruitziende en risicogebaseerde benadering berust.
3. Het toezicht op IBPV's omvat een passende combinatie van werkzaamheden op afstand en controles ter plaatse.

4. De toezichthoudende bevoegdheden worden tijdig uitgeoefend op een wijze die in verhouding staat tot de omvang, de aard, de schaal en de complexiteit van de werkzaamheden van de IBPV.
5. De lidstaten zorgen ervoor dat de bevoegde autoriteiten naar behoren rekening houden met de potentiële gevolgen van hun optreden voor de stabiliteit van de financiële stelsels in de Unie, met name in noodsituaties.

Artikel 48

Interventiebevoegdheden en taken van de bevoegde autoriteiten

1. De bevoegde autoriteiten eisen dat er in elke IBPV die op hun grondgebied geregistreerd is of een vergunning heeft verkregen, goede administratieve en boekhoudkundige procedures en adequate interne controlemechanismen bestaan.
2. Onverminderd de toezichtbevoegdheden van de bevoegde autoriteiten en het recht van de lidstaten om strafrechtelijke sancties vast te stellen en op te leggen, zorgen de lidstaten ervoor dat hun bevoegde autoriteiten bestuursrechtelijke sancties en andere maatregelen kunnen opleggen met betrekking tot alle schendingen van de nationale bepalingen tot omzetting van deze richtlijn, en nemen zij alle nodige maatregelen om ervoor te zorgen dat deze worden uitgevoerd. De lidstaten zorgen ervoor dat hun bestuursrechtelijke sancties en andere maatregelen doeltreffend, evenredig en afschrikkend zijn.
3. De lidstaten kunnen besluiten geen voorschriften vast te stellen voor bestuursrechtelijke sancties op grond van deze richtlijn voor schendingen ten aanzien waarvan reeds strafrechtelijke sancties krachtens hun nationale recht gelden. In dit geval delen de lidstaten de Commissie de toepasselijke strafrechtelijke bepalingen mede.
4. De lidstaten zorgen ervoor dat de bevoegde autoriteiten alle bestuursrechtelijke sancties of andere maatregelen die bij schending van de nationale bepalingen ter omzetting van deze richtlijn worden opgelegd en waartegen niet tijdig beroep is ingesteld, onmiddellijk moet bekendmaken, waarbij informatie wordt verstrekt over de soort en de aard van de schending en de identiteit van de personen die ervoor verantwoordelijk zijn. Indien de bekendmaking van de identiteit van de rechtspersonen, of van de identiteit of de persoonlijke gegevens van de natuurlijke personen, na een per geval uitgevoerde beoordeling van de evenredigheid van die bekendmaking door de bevoegde autoriteit echter onevenredig wordt geacht, of indien bekendmaking de stabiliteit van de financiële markten of een lopend onderzoek in gevaar brengt, kan de bevoegde autoriteit besluiten bekendmaking uit te stellen, niet tot bekendmaking over te gaan of de sancties zonder vermelding van namen bekend te maken.
5. Een eventueel besluit om activiteiten van een IBPV te verbieden of te beperken, wordt gedetailleerd met redenen omkleed en de betrokken IBPV wordt hiervan in kennis gesteld. Dat besluit wordt ook meegedeeld aan de EIOPA, die dat besluit in geval van de onder artikel 11 bedoelde grensoverschrijdende activiteiten meedeelt aan alle bevoegde autoriteiten.
6. De bevoegde autoriteiten kunnen tevens de vrije beschikking over de activa van de IBPV beperken of verbieden, met name wanneer de IBPV:
 - a) geen toereikende technische voorzieningen heeft gevormd met betrekking tot het geheel van haar werkzaamheden, dan wel onvoldoende activa heeft om de technische voorzieningen te dekken;
 - b) er niet in is geslaagd het voorgeschreven eigen vermogen in stand te houden.
7. De bevoegde autoriteiten kunnen, teneinde de belangen van de deelnemers aan en de pensioengerechtigden van een regeling te beschermen, de bevoegdheden waarover de personen die een IBPV die op hun grondgebied geregistreerd is of een vergunning heeft verkregen, besturen, overeenkomstig het recht van de lidstaat van herkomst beschikken, geheel of gedeeltelijk overdragen aan een bijzondere vertegenwoordiger die geschikt is om die bevoegdheden uit te oefenen.
8. De bevoegde autoriteiten kunnen de activiteiten van een IBPV die op hun grondgebied geregistreerd is of een vergunning heeft verkregen, verbieden of beperken, met name indien:
 - a) de IBPV de belangen van de deelnemers aan en de pensioengerechtigden van de regeling niet afdoende beschermt;
 - b) de IBPV niet langer aan de voorwaarden voor de verrichting van de werkzaamheden voldoet;
 - c) de IBPV ernstig in gebreke blijft bij het voldoen aan de verplichtingen die voortvloeien uit de op haar van toepassing zijnde voorschriften;

d) de IBPV, in geval van grensoverschrijdende activiteiten, de vereisten inzake sociaal en arbeidsrecht van de lidstaat van ontvangst op het gebied van bedrijfspensioenregelingen niet in acht neemt.

9. De lidstaten dragen er zorg voor dat tegen besluiten ten aanzien van IBPV's die worden genomen op grond van overeenkomstig deze richtlijn vastgestelde wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen, beroep kan worden ingesteld bij de rechter.

Artikel 49

Prudentieel toezichtsproces

1. De lidstaten zorgen ervoor dat de bevoegde autoriteiten de nodige bevoegdheden hebben om de strategieën, processen en rapportageprocedures te beoordelen die IBPV's hebben vastgesteld om te voldoen aan de wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen die ter uitvoering van deze richtlijn zijn vastgesteld, rekening houdend met de omvang, aard, schaal en complexiteit van de werkzaamheden van de IBPV.

Bij deze beoordeling wordt rekening gehouden met de omstandigheden waarin de IBPV's optreden, en, in voorkomend geval, de partijen die voor hen sleutelfuncties of enigerlei andere werkzaamheden uitvoeren die zijn uitbesteed. De beoordeling omvat de volgende elementen:

- a) een beoordeling van de kwalitatieve vereisten in verband met het governancestelsel;
- b) een beoordeling van de risico's die de IBPV loopt;
- c) een beoordeling van het vermogen van de IBPV om die risico's te evalueren en te beheren.

2. De lidstaten zorgen ervoor dat de bevoegde autoriteiten beschikken over monitoringinstrumenten, met inbegrip van stresstests, die hen in staat stellen te constateren dat de financiële omstandigheden in een IBPV verslechteren en waarmee ze kunnen volgen hoe een verslechtering wordt verholpen.

3. De bevoegde autoriteiten hebben de nodige bevoegdheden om IBPV's te verplichten zwakke punten of tekortkomingen te verhelpen die in het kader van het prudentieel toezichtsproces zijn geconstateerd.

4. De bevoegde autoriteiten stellen de minimale frequentie en de reikwijdte van de in lid 1 bedoelde beoordeling vast, waarbij rekening wordt gehouden met de omvang, aard, omvang en complexiteit van de werkzaamheden van de betrokken IBPV.

Artikel 50

Aan de bevoegde autoriteiten te verstrekken informatie

De lidstaten dragen er zorg voor dat de bevoegde autoriteiten met betrekking tot elke IBPV die op hun grondgebied geregistreerd is of een vergunning heeft verkregen, over de noodzakelijke bevoegdheden en middelen beschikken om:

- a) de IBPV, het bestuurlijk, beleidsbepalend of toezichthoudend orgaan van de IBPV of de personen die de IBPV daadwerkelijk besturen of sleutelfuncties vervullen, te verplichten te allen tijde informatie te verstrekken over alle zakelijke aangelegenheden of alle bedrijfsdocumenten over te leggen;
- b) toezicht te houden op de betrekkingen tussen de IBPV en andere ondernemingen of tussen IBPV's waarbij sleutelfuncties van de IBPV's of enigerlei andere werkzaamheden aan deze ondernemingen of IBPV's worden uitbesteed en alle verdere onderuitbesteding, waarbij de financiële positie van de IBPV wordt beïnvloed of die op concrete wijze van belang zijn voor de uitoefening van een doeltreffend toezicht;
- c) de volgende documenten te verkrijgen: de eigen-risicobeoordeling, de verklaring inzake de beleggingsbeginselen, de jaarrekening en het jaarverslag, alsmede alle overige documenten die voor de uitoefening van toezicht noodzakelijk zijn;
- d) vast te stellen welke documenten noodzakelijk zijn voor toezichtdoeleinden. Daartoe behoren:
 - i) interne tussentijdse verslagen;
 - ii) actuariële schattingen en gedetailleerde hypothesen;

- iii) activa-passiva-studies;
 - iv) bewijsmateriaal waaruit blijkt dat de beleggingsbeginselen werkelijk worden gevolgd;
 - v) bewijsmateriaal waaruit blijkt dat de bijdragen volgens plan zijn betaald;
 - vi) rapporten van de in artikel 29 bedoelde personen die met de controle van de jaarrekening zijn belast;
- e) verificaties uit te voeren in de bedrijfsruimten van de IBPV en, waar nodig, onderzoek naar uitbestede en alle vervolgens onderuitbestede werkzaamheden in te stellen om na te gaan of deze overeenkomstig de toezichtregels worden verricht;
- f) op gelijk welk tijdstip IBPV's om informatie te verzoeken over uitbestede en alle vervolgens onderuitbestede werkzaamheden.

Artikel 51

Transparantie en verantwoordingsplicht

1. De lidstaten zorgen ervoor dat de bevoegde autoriteiten hun in deze richtlijn vastgelegde taken op een transparante, onafhankelijke en verantwoorde wijze verrichten en daarbij vertrouwelijke informatie op behoorlijke wijze beschermen.
2. De lidstaten zorgen ervoor dat de volgende informatie openbaar wordt gemaakt:
 - a) de bewoordingen van de wet en regelgeving en bestuursrechtelijke voorschriften en algemene richtsnoeren op het gebied van bedrijfspensioenregelingen, en informatie over de vraag of de lidstaat ervoor kiest deze richtlijn overeenkomstig de artikelen 4 en 5 toe te passen;
 - b) gegevens over het in artikel 49 beschreven prudentieel toezichtsproces;
 - c) geaggregeerde statistische gegevens over de voornaamste aspecten van de toepassing van het prudentieel kader;
 - d) het hoofddoel van het prudentieel toezicht en informatie over de voornaamste toezichtfuncties en -werkzaamheden van de bevoegde autoriteiten;
 - e) de voorschriften inzake bestuursrechtelijke sancties en andere maatregelen bij inbreuken op nationale bepalingen die ter uitvoering van deze richtlijn zijn vastgesteld.
3. De lidstaten zorgen ervoor dat er transparante procedures bestaan en worden toegepast voor de benoeming en het ontslag van de leden van de bestuursorganen van hun bevoegde autoriteiten.

HOOFDSTUK 2

Beroepsgeheim en informatie-uitwisseling

Artikel 52

Beroepsgeheim

1. De lidstaten stellen regelgeving vast om ervoor te zorgen dat alle personen die werkzaam zijn of zijn geweest voor de bevoegde autoriteiten, alsmede auditors en deskundigen die in opdracht van deze autoriteiten handelen, aan het beroepsgeheim gebonden zijn. Onverminderd de onder het strafrecht vallende gevallen mogen deze personen vertrouwelijke informatie die zij tijdens de uitvoering van hun taken hebben ontvangen, aan geen enkele persoon of autoriteit bekendmaken, behalve in samengevatte of geaggregeerde vorm, zodat individuele IBPV's niet kunnen worden geïdentificeerd.
2. Indien een pensioenregeling wordt beëindigd, kunnen de lidstaten in afwijking van lid 1 toestaan dat vertrouwelijke informatie in het kader van civiele of handelsrechtelijke procedures openbaar wordt gemaakt.

*Artikel 53***Gebruik van vertrouwelijke informatie**

De lidstaten zorgen ervoor dat de bevoegde autoriteiten die overeenkomstig deze richtlijn vertrouwelijke informatie ontvangen, deze slechts gebruiken bij de uitoefening van hun taken en voor de volgende doeleinden:

- a) om na te gaan of IBPV's aan de voorwaarden voor de toegang tot bedrijfspensioenvoorzieningswerkzaamheden voldoen voordat zij hun werkzaamheden aanvangen;
- b) om de controle van de werkzaamheden van IBPV's te faciliteren, met inbegrip van de controle van de technische voorzieningen, de solvabiliteit, het governancestelsel en de aan deelnemers en pensioengerechtigden verstrekte informatie;
- c) om corrigerende maatregelen, met inbegrip van bestuursrechtelijke sancties, op te leggen;
- d) om, indien hun nationale recht dat toestaat, voor alle individuele IBPV's kernprestatie-indicatoren bekend te maken die de deelnemers en pensioengerechtigden kunnen helpen om financiële beslissingen over hun pensioen te nemen;
- e) in het kader van een beroep tegen een besluit dat de bevoegde autoriteiten op grond van de bepalingen tot omzetting van deze richtlijn hebben genomen;
- f) in rechtszaken betreffende bepalingen tot omzetting van deze richtlijn.

*Artikel 54***Enquêterecht van het Europees Parlement**

De artikelen 52 en 53 doen geen afbreuk aan het enquêterecht dat bij artikel 226 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie aan het Europees Parlement is verleend.

*Artikel 55***Informatie-uitwisseling tussen autoriteiten**

1. De artikelen 52 en 53 vormen geen beletsel voor het volgende:
 - a) de uitwisseling van informatie tussen meerdere bevoegde autoriteiten in dezelfde lidstaat bij de uitoefening van hun toezichthoudende taken;
 - b) de uitwisseling van informatie tussen bevoegde autoriteiten in verschillende lidstaten bij de uitoefening van hun toezichthoudende taken;
 - c) de uitwisseling van informatie bij de uitoefening van hun toezichthoudende taken tussen de bevoegde autoriteiten en een van de volgende, zich in dezelfde lidstaat bevindende partijen:
 - i) autoriteiten aan wie het toezicht op entiteiten uit de financiële sector en andere financiële organisaties is opgedragen, alsmede autoriteiten die belast zijn met het toezicht op de financiële markten;
 - ii) de autoriteiten of instanties die verantwoordelijk zijn voor het bewaren van de stabiliteit van het financiële stelsel in de lidstaten door middel van macroprudentiële regels;
 - iii) instanties die betrokken zijn bij de beëindiging van een pensioenregeling en bij andere soortgelijke procedures;
 - iv) saneringsinstanties of -autoriteiten die gericht zijn op de bescherming van de stabiliteit van het financiële stelsel;
 - v) de met de wettelijke controle van de jaarrekening van IBPV's, verzekeringsondernemingen en andere financiële instellingen belaste personen;
 - d) de verstrekking aan instanties die het beheer over de beëindiging van een pensioenregeling voeren, van de informatie die nodig is voor de vervulling van hun taak.

2. De informatie die de in lid 1 bedoelde autoriteiten, instanties en personen ontvangen, valt onder de overeenkomstig artikel 52 vastgestelde regelgeving betreffende de geheimhoudingsplicht.
3. De artikelen 52 en 53 beletten de lidstaten niet toe te staan dat informatie wordt uitgewisseld tussen de bevoegde autoriteiten en een van de volgende partijen:
 - a) de autoriteiten die verantwoordelijk zijn voor het toezicht op de instanties die betrokken zijn bij de beëindiging van pensioenregelingen en bij andere soortgelijke procedures;
 - b) de autoriteiten die verantwoordelijk zijn voor het toezicht op de personen die belast zijn met de wettelijke controle van de jaarrekening van IBPV's, verzekeringsondernemingen en andere financiële instellingen;
 - c) van de IBPV's onafhankelijke actuarissen die een controlefunctie ten aanzien van deze IBPV's uitoefenen, en de organen die met het toezicht op deze actuarissen belast zijn.

Artikel 56

Doorgifte van informatie aan centrale banken, monetaire autoriteiten, Europese toezichthoudende autoriteiten en het Europees Comité voor systeemrisico's

1. De artikelen 52 en 53 beletten een bevoegde autoriteit niet aan de volgende entiteiten voor de uitoefening van hun respectieve taken dienstige informatie mede te delen:
 - a) centrale banken en andere instanties met een soortgelijke taak in hun hoedanigheid van monetaire autoriteit;
 - b) in voorkomend geval, andere overheidsinstanties die verantwoordelijk zijn voor het toezicht op betalingssystemen;
 - c) het Europees Comité voor systeemrisico's, de EIOPA, de Europese toezichthoudende autoriteit (Europese Bankautoriteit), opgericht bij Verordening (EU) nr. 1093/2010 van het Europees Parlement en de Raad ⁽¹⁾, en de Europese toezichthoudende autoriteit (Europese Autoriteit voor effecten en markten), opgericht bij Verordening (EU) nr. 1095/2010 van het Europees Parlement en de Raad ⁽²⁾.
2. De artikelen 55 tot en met 58 houden voor de in lid 1, onder a), b) en c), van dit artikel bedoelde autoriteiten of instanties geen belemmering in om aan de bevoegde autoriteiten de informatie toe te zenden die de bevoegde autoriteiten nodig kunnen hebben ter uitvoering van artikel 53.
3. De overeenkomstig de leden 1 en 2 ontvangen gegevens zijn onderworpen aan beroepsgeheimvereisten die ten minste gelijkwaardig zijn aan de vereisten van deze richtlijn.

Artikel 57

Openbaarmaking van informatie aan overheidsdiensten die met financiële wetgeving zijn belast

1. Artikel 52, lid 1, artikel 53 en artikel 58, lid 1, beletten de lidstaten niet om de openbaarmaking van vertrouwelijke informatie toe te staan tussen bevoegde autoriteiten en andere centrale overheidsdiensten die verantwoordelijk zijn voor de handhaving van de wetgeving inzake het toezicht op IBPV's, kredietinstellingen, financiële instellingen, beleggingsdiensten en verzekeringsondernemingen, of aan inspecteurs die in opdracht van deze overheidsdiensten optreden.

Die openbaarmaking mag alleen plaatsvinden wanneer dat noodzakelijk is ter wille van het prudentieel toezicht, en de preventie en afwikkeling van falende IBPV's. Onverminderd lid 2 van dit artikel zijn de personen die toegang tot de informatie hebben, onderworpen aan beroepsgeheimvereisten die ten minste gelijkwaardig zijn aan de vereisten van deze richtlijn. De lidstaten bepalen evenwel dat de informatie die op grond van artikel 55 is ontvangen, en informatie welke is verkregen naar aanleiding van verificatie ter plaatse, alleen mag worden bekendgemaakt met uitdrukkelijke instemming van de bevoegde autoriteit waarvan de informatie afkomstig was, of van de bevoegde autoriteit van de lidstaat waar de verificatie ter plaatse is verricht.

⁽¹⁾ Verordening (EU) nr. 1093/2010 van het Europees Parlement en de Raad van 24 november 2010 tot oprichting van een Europese toezichthoudende autoriteit (Europese Bankautoriteit), tot wijziging van Besluit nr. 716/2009/EG en tot intrekking van Besluit 2009/78/EG van de Commissie (PB L 331 van 15.12.2010, blz. 12).

⁽²⁾ Verordening (EU) nr. 1095/2010 van het Europees Parlement en de Raad van 24 november 2010 tot oprichting van een Europese toezichthoudende autoriteit (Europese Autoriteit voor effecten en markten), tot wijziging van Besluit nr. 716/2009/EG en tot intrekking van Besluit 2009/77/EG van de Commissie (PB L 331 van 15.12.2010, blz. 84).

2. De lidstaten kunnen toestaan dat vertrouwelijke informatie over het prudentieel toezicht op IBPV's aan parlementaire onderzoekscommissies en de rekenkamer in hun lidstaat, alsook aan andere voor onderzoek verantwoordelijke entiteiten in hun lidstaat wordt meegegeeld onder de volgende voorwaarden:

- a) de entiteiten hebben de bevoegdheid uit hoofde van het nationale recht om de maatregelen van autoriteiten die voor het toezicht op IBPV's of voor wetten inzake dit toezicht verantwoordelijk zijn, te onderzoeken of te controleren;
- b) de informatie is strikt noodzakelijk om de onder a) bedoelde bevoegdheid te vervullen;
- c) voor de personen die toegang tot de informatie hebben, gelden krachtens het nationale recht beroepsgeheimvereisten die ten minste gelijkwaardig zijn aan die van deze richtlijn;
- d) indien de informatie van een andere lidstaat afkomstig is, mag die informatie niet worden doorgegeven zonder de uitdrukkelijke instemming van de bevoegde autoriteiten die de gegevens hebben meegegeeld, en mag deze alleen worden gebruikt voor de doeleinden waarmee deze autoriteiten hebben ingestemd.

Artikel 58

Voorwaarden voor informatie-uitwisseling

1. Voor de uitwisseling van informatie overeenkomstig artikel 55, de doorgifte van gegevens overeenkomstig artikel 56 en de bekendmaking van informatie overeenkomstig artikel 57 eisen de lidstaten dat ten minste aan de volgende voorwaarden wordt voldaan:

- a) de informatie wordt uitgewisseld, doorgegeven of bekendgemaakt voor de uitoefening van het toezicht;
- b) de ontvangen informatie valt onder het in artikel 52 vastgestelde beroepsgeheim;
- c) informatie die uit een andere lidstaat afkomstig is, wordt niet bekendgemaakt zonder de uitdrukkelijke instemming van de bevoegde autoriteit van wie deze afkomstig is, en wordt, in voorkomend geval, alleen gebruikt voor de doeleinden waarmee deze autoriteit heeft ingestemd.

2. Artikel 53 belet de lidstaten niet om ter versterking van de stabiliteit en integriteit van het financiële stelsel toe te staan dat informatie wordt uitgewisseld tussen de bevoegde autoriteiten en de autoriteiten of instanties die verantwoordelijk zijn voor de opsporing en het onderzoek van inbreuken op het vennootschapsrecht dat op bijdragende ondernemingen van toepassing is.

De lidstaten die de eerste alinea toepassen, eisen dat minimaal aan de volgende voorwaarden wordt voldaan:

- a) de informatie moet bestemd zijn voor opsporing, en onderzoek en controle als bedoeld in artikel 57, lid 2, onder a);
- b) de ontvangen informatie moet onder het in artikel 52 vastgestelde beroepsgeheim vallen;
- c) informatie die uit een andere lidstaat afkomstig is, wordt niet bekendgemaakt zonder de uitdrukkelijke instemming van de bevoegde autoriteit van wie deze afkomstig is, en wordt, in voorkomend geval, alleen gebruikt voor de doeleinden waarmee deze autoriteit heeft ingestemd.

3. Indien de in lid 2, eerste alinea, bedoelde autoriteiten of instanties in een lidstaat bij de uitoefening van hun opsporings- of onderzoekstaken een beroep doen op personen die op grond van hun specifieke deskundigheid met een dergelijke opdracht worden belast en die geen openbaar ambt bekleden, is de in artikel 57, lid 2, bedoelde mogelijkheid tot uitwisseling van informatie van toepassing.

Artikel 59

Nationale bepalingen van prudentiële aard

1. De lidstaten stellen de EIOPA in kennis van hun nationale bepalingen van prudentiële aard die relevant zijn voor het gebied van bedrijfspensioenregelingen en die niet vallen onder het nationale sociale en arbeidsrecht inzake de organisatie van pensioensystemen als bedoeld in artikel 11, lid 1.

2. De lidstaten actualiseren die informatie regelmatig en ten minste om de twee jaar; de EIOPA maakt die informatie beschikbaar op haar website.

TITEL VI

SLOTBEPALINGEN

Artikel 60

Samenwerking tussen de lidstaten, de Commissie en EIOPA

1. De lidstaten dragen op passende wijze zorg voor de uniforme toepassing van deze richtlijn door een regelmatige uitwisseling van informatie en ervaringen, teneinde de beste praktijken op dit gebied alsmede nauwere samenwerking, indien van toepassing samen met de sociale partners, te ontwikkelen en op deze wijze mededingingsverstoringen te voorkomen en de voorwaarden te scheppen voor vlotte grensoverschrijdende deelneming.
2. De Commissie en de bevoegde autoriteiten van de lidstaten werken nauw samen teneinde het toezicht op de activiteiten van IBPV's te vergemakkelijken.
3. De bevoegde autoriteiten van de lidstaten werken voor de toepassing van deze richtlijn samen met de EIOPA, overeenkomstig Verordening (EU) nr. 1094/2010 en verstrekken de EIOPA onverwijld alle informatie die zij nodig heeft voor de uitoefening van haar taken uit hoofde van deze richtlijn en van Verordening (EU) nr. 1094/2010, overeenkomstig artikel 35 van die verordening.
4. Elke lidstaat brengt de Commissie en de EIOPA op de hoogte van eventuele belangrijke moeilijkheden die het gevolg zijn van de toepassing van deze richtlijn. De Commissie, de EIOPA en de bevoegde autoriteiten van de betrokken lidstaten onderzoeken deze moeilijkheden zo spoedig mogelijk teneinde een passende oplossing te vinden.

Artikel 61

Verwerking van persoonsgegevens

Met betrekking tot de verwerking van persoonsgegevens in het kader van deze richtlijn voeren IBPV's en bevoegde autoriteiten hun taken zoals bedoeld in deze richtlijn uit in overeenstemming met Verordening (EU) 2016/679. Met betrekking tot de verwerking van persoonsgegevens door de EIOPA in het kader van deze richtlijn leeft de EIOPA Verordening (EG) nr. 45/2001 na.

Artikel 62

Evaluatie en herziening

1. Uiterlijk op 13 januari 2023 gaat de Commissie over tot evaluatie van deze richtlijn en de opstelling van een verslag over de tenuitvoerlegging en de doeltreffendheid ervan; dat verslag wordt aan het Europees Parlement en de Raad voorgelegd.
2. In de in lid 1 bedoelde evaluatie wordt met name ingegaan op:
 - a) de adequaatheid van deze richtlijn vanuit een prudentieel en governance oogpunt;
 - b) grensoverschrijdende activiteit;
 - c) de ervaringen die zijn opgedaan bij de toepassing van deze richtlijn en het effect ervan op de stabiliteit van de IBPV's;
 - d) het pensioenoverzicht.

Artikel 63

Wijziging van Richtlijn 2009/138/EG

Richtlijn 2009/138/EG wordt als volgt gewijzigd:

1. in artikel 13 wordt punt 7 vervangen door:

„7. Herverzekering: een van de volgende activiteiten:

- a) de activiteit waarbij risico's worden aanvaard die door een verzekeringsonderneming, een verzekeringsonderneming van een derde land, een andere herverzekeringsonderneming of een herverzekeringsonderneming van een derde land worden overgedragen;
- b) in het geval van de assuradeursvereniging die bekend staat als „association of underwriters known as Lloyd's”: een activiteit waarbij een andere verzekerings- of herverzekeringsonderneming dan de „association of underwriters, known as Lloyd's” de risico's overneemt die door een lid van Lloyd's worden overgedragen, of
- c) de verschaffing van dekking door een herverzekeringsonderneming aan een instelling die binnen het toepassingsgebied van Richtlijn (EU) 2016/2341 van het Europees Parlement en de Raad (*) valt;

(*) Richtlijn (EU) 2016/2341 van 14 december 2016 betreffende de werkzaamheden van en het toezicht op instellingen voor bedrijfspensioenvoorziening (IBPV's) (PB L 354 van 23.12.2016, blz. 37).”;

2. in artikel 308 bis wordt lid 15 vervangen door het volgende:

„15. Wanneer lidstaten van herkomst op de datum van inwerkingtreding van deze richtlijn bepalingen als bedoeld in artikel 4 van Richtlijn (EU) 2016/2341 toepassen, kunnen deze lidstaten van herkomst de wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen die zij met het oog op de naleving van de op 31 december 2015 geldende artikelen 1 tot en met 19, 27 tot en met 30, 32 tot en met 35 en 37 tot en met 67 van Richtlijn 2002/83/EG hebben aangenomen, blijven toepassen gedurende een overgangperiode die op 31 december 2022 verstrijkt.

Ingeval een lidstaat van herkomst deze wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen blijft toepassen, berekenen verzekeringsondernemingen in de betrokken lidstaat van herkomst hun solvabiliteitskapitaalvereiste als de som van het volgende:

- a) een fictief solvabiliteitskapitaalvereiste met betrekking tot hun verzekeringsactiviteiten, berekend zonder de werkzaamheden inzake bedrijfspensioenvoorziening uit hoofde van artikel 4 van Richtlijn (EU) 2016/2341;
- b) de solvabiliteitsmarge met betrekking tot de werkzaamheden inzake bedrijfspensioenvoorziening, berekend overeenkomstig de wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen die met het oog op de naleving van artikel 28 van Richtlijn 2002/83/EG zijn aangenomen.

Uiterlijk 31 december 2017 legt de Commissie aan het Europees Parlement en de Raad een verslag voor met betrekking tot de vraag of de in de eerste alinea vermelde termijn moet worden verlengd, rekening houdend met de door deze richtlijn teweeggebrachte Unierechtelijke en nationaalrechtelijke ontwikkelingen.”.

Artikel 64

Omzetting

1. De lidstaten doen de nodige wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen in werking treden om uiterlijk op 13 januari 2019 aan deze richtlijn te voldoen. Zij stellen de Commissie onverwijld in kennis van de tekst van deze bepalingen.

Wanneer de lidstaten die maatregelen aannemen, wordt in die maatregelen zelf of bij de officiële bekendmaking daarvan naar deze richtlijn verwezen. In de bepalingen wordt tevens vermeld dat verwijzingen in bestaande wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen naar de bij deze richtlijn ingetrokken richtlijnen gelden als verwijzingen naar de onderhavige richtlijn. De regels voor deze verwijzing en de formulering van die verklaring worden vastgesteld door de lidstaten.

2. De lidstaten delen de Commissie de tekst van de belangrijkste bepalingen van intern recht mede die zij op het onder deze richtlijn vallende gebied vaststellen.

Artikel 65

Intrekking

Richtlijn 2003/41/EG, zoals gewijzigd bij de in bijlage I, deel A, genoemde richtlijnen, wordt met ingang van 13 januari 2019 ingetrokken, onverminderd de verplichtingen van de lidstaten met betrekking tot de termijnen voor de omzetting in intern recht en de data van toepassing van de in bijlage I, deel B, genoemde richtlijnen.

Verwijzingen naar de ingetrokken Richtlijn 2003/41/EG gelden als verwijzingen naar de onderhavige richtlijn en worden gelezen volgens de concordantietabel in bijlage II.

Artikel 66

Inwerkingtreding

Deze richtlijn treedt in werking op de twintigste dag na die van de bekendmaking ervan in het *Publicatieblad van de Europese Unie*.

Artikel 67

Adressaten

Deze richtlijn is gericht tot de lidstaten.

Gedaan te Straatsburg, 14 december 2016.

Voor het Europees Parlement

De voorzitter

M. SCHULZ

Voor de Raad

De voorzitter

I. KORČOK

BIJLAGE I

DEEL A

Ingetrokken richtlijn met overzicht van de achtereenvolgende wijzigingen

(bedoeld in artikel 65)

Richtlijn 2003/41/EG van het Europees Parlement en de Raad (PB L 235 van 23.9.2003, blz. 10)	
Richtlijn 2009/138/EG van het Europees Parlement en de Raad (PB L 335 van 17.12.2009, blz. 1)	Uitsluitend artikel 303
Richtlijn 2010/78/EU van het Europees Parlement en de Raad (PB L 331 van 15.12.2010, blz. 120)	Uitsluitend artikel 4
Richtlijn 2011/61/EU van het Europees Parlement en de Raad (PB L 174 van 1.7.2011, blz. 1)	Uitsluitend artikel 62
Richtlijn 2013/14/EU van het Europees Parlement en de Raad (PB L 145 van 31.5.2013, blz. 1)	Uitsluitend artikel 1

DEEL B

Termijnen voor omzetting in nationaal recht en toepassing

(bedoeld in artikel 65)

Richtlijn	Omzettingstermijn	Datum van toepassing
2003/41/EG	23.9.2005	23.9.2005
2009/138/EG	31.3.2015	1.1.2016
2010/78/EU	31.12.2011	31.12.2011
2011/61/EU	22.7.2013	22.7.2013
2013/14/EU	21.12.2014	21.12.2014

BIJLAGE II

Concordantietabel

Richtlijn 2003/41/EG	Deze richtlijn
Artikel 1	Artikel 1
Artikel 2	Artikel 2
Artikel 3	Artikel 3
Artikel 4	Artikel 4
Artikel 5	Artikel 5
Artikel 6, onder a)	Artikel 6, lid 1
Artikel 6, onder b)	Artikel 6, lid 2
Artikel 6, onder c)	Artikel 6, lid 3
Artikel 6, onder d)	Artikel 6, lid 4
Artikel 6, onder e)	Artikel 6, lid 5
Artikel 6, onder f)	Artikel 6, lid 6
	Artikel 6, lid 7
Artikel 6, onder g)	Artikel 6, lid 8
Artikel 6, onder h)	Artikel 6, lid 9
Artikel 6, onder i)	Artikel 6, lid 10
Artikel 6, onder j)	Artikel 6, lid 11
	Artikel 6, lid 12 tot en met lid 19
Artikel 7	Artikel 7
Artikel 8	Artikel 8
Artikel 9, lid 1, onder a)	Artikel 9
Artikel 9, lid 1, onder c)	Artikel 10, lid 1, onder a)
Artikel 9, lid 1, onder e)	Artikel 10, lid 1, onder b)
Artikel 9, lid 2	Artikel 10, lid 2
Artikel 20 en artikel 9, lid 5	Artikel 11
	Artikel 12
Artikel 15, lid 1 tot en met lid 5	Artikel 13, lid 1 tot en met lid 5
Artikel 15, lid 6	
Artikel 16	Artikel 14
Artikel 17	Artikel 15

Richtlijn 2003/41/EG	Deze richtlijn
Artikel 17 bis, lid 1 tot en met lid 4	Artikel 16, lid 1 tot en met lid 4
Artikel 17 bis, lid 5	
Artikel 17 ter	Artikel 17
Artikel 17 quater	
Artikel 17 quinquies	Artikel 18
Artikel 18	Artikel 19 Artikel 20 Artikel 21
Artikel 9, lid 1, onder b)	Artikel 22, lid 1 Artikel 22, lid 2 tot en met lid 7 Artikel 23 Artikel 24 Artikel 25 Artikel 26 Artikel 27 Artikel 28
Artikel 10	Artikel 29
Artikel 12	Artikel 30
Artikel 9, lid 4	Artikel 31, lid 1 Artikel 31, lid 2 tot en met lid 7
Artikel 19, lid 1	Artikel 32
Artikel 19, lid 2, tweede alinea	Artikel 33, lid 1 Artikel 33, lid 2
Artikel 19, lid 2, eerste alinea	Artikel 33, lid 3
Artikel 19, lid 3	Artikel 33, lid 4 Artikel 33, lid 5 tot en met lid 8 Artikel 34 Artikel 35 Artikel 36
Artikel 9, lid 1, onder f)	Artikel 37, lid 1
Artikel 11, lid 4, onder c)	Artikel 37, lid 2
Artikel 11, lid 2, onder b)	Artikel 37, lid 3 Artikel 37, lid 4 Artikel 38 Artikel 39 Artikel 40, lid 1, a) tot en met c)

Richtlijn 2003/41/EG	Deze richtlijn
Artikel 11, lid 4, onder b)	Artikel 40, lid 1, onder d) Artikel 40, lid 2 Artikel 41 Artikel 42
Artikel 11, lid 5	Artikel 43
Artikel 11, lid 2, onder a)	Artikel 44, onder a)
Artikel 11, lid 3	Artikel 44, onder b) Artikel 44, onder c) Artikel 45 Artikel 46 Artikel 47
Artikel 14, lid 1	Artikel 48, lid 1
Artikel 14, lid 2, eerste alinea	Artikel 48, lid 2 Artikel 48, lid 3 tot en met lid 5
Artikel 14, lid 2, tweede alinea	Artikel 48, lid 6
Artikel 14, lid 3 tot en met lid 5	Artikel 48, lid 7 tot en met lid 9 Artikel 49
Artikel 13, lid 1	Artikel 50
Artikel 13, lid 2	Artikel 51 Artikel 52 Artikel 53 Artikel 54 Artikel 55 Artikel 56 Artikel 57 Artikel 58
Artikel 20, lid 11, eerste alinea	Artikel 59, lid 1
Artikel 20, lid 11, tweede alinea	Artikel 59, lid 2
Artikel 20, lid 11, derde en vierde alinea	
Artikel 21	Artikel 60 Artikel 61 Artikel 62 Artikel 63
Artikel 22	Artikel 64 Artikel 65 Artikel 66 Artikel 67

Pensioen- en spaarfondsenwet

[Regeling vervallen per 01-01-2007.]

Versie van 01-01-2002 en versie van 20-12-2006

Wet van 15 mei 1952, houdende regelen betreffende pensioen- en spaarvoorzieningen

Wij JULIANA, bij de gratie Gods, Koningin der Nederlanden, Prinses van Oranje-Nassau, enz., enz., enz.

Allen, die deze zullen zien of horen lezen, saluut! doen te weten:

Alzo Wij in overweging genomen hebben, dat het wenselijk is, regelen vast te stellen betreffende pensioen- en spaarvoorzieningen, met name bedrijfs- en ondernemingspensioenfondsen en ondernemingsspaarfondsen;

Zo is het, dat Wij, de Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Artikel 1

[Vervallen per 01-01-2007]

- 1 In deze wet en de daarop rustende bepalingen wordt verstaan onder:
 - a. "pensioen": ouderdoms-, invaliditeits-, weduwen-, weduwnaars-, partner- en wezenpensioen;
 - b. "bedrijfstakpensioenfonds": een in een bedrijfstak werkend fonds, waarin hetzij alleen ten bate van personen, die als werknemer, hetzij mede ten bate van personen, die in andere hoedanigheid in die bedrijfstak werkzaam zijn, gelden worden bijeengebracht, strekkende tot verzekering van pensioen;
 - c. "ondernemingspensioenfonds": een aan een onderneming verbonden fonds, waarin ten bate van personen, die aan die onderneming verbonden zijn, gelden worden bijeengebracht, strekkende tot verzekering van pensioen;
 - d. "ondernemingsspaarfonds": een aan een onderneming verbonden fonds, waarin voor personen, die aan die onderneming verbonden zijn, gelden worden bijeengespaard met het oog op een uitkering bij wijze van oudedagsverzorging;
 - e. "werkgever": het hoofd van een onderneming of, zo deze een rechtspersoon is, die rechtspersoon zelve;

- f. "werknemer": ieder, die in dienst van een onderneming is;
- g. ~~"deelnemer": ieder, ten bate van wie gelden in een fonds als bedoeld onder~~
"deelnemer": ieder, ten bate van wie gelden in een fonds als bedoeld onder b, c of d, worden bijeengebracht; ~~b, c of d, worden bijeengebracht;~~
- h. "bijdrage": iedere onder de naam van bijdrage, spaarbijdrage, premie, spaarpremie, inleg, contributie, koopsom, dan wel, indien de betaling in termijnen is overeengekomen, aflossing, of onder welke andere naam ook, ineens of periodiek verschuldigde geldsom bestemd voor de verzekering van pensioen of voor het sparen voor een uitkering bij wijze van oudedagsverzorging;
- i. "Onze Minister": Onze Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid;
- j. "Pensioen- & Verzekeringskamer ": de Pensioen- & Verzekeringskamer , bedoeld in artikel 2, eerste lid, van de Wet toezicht verzekeringbedrijf 1993;
- k. "nabestaandenpensioen": ~~weduwen-, weduwnaars-, partner- of wezenpensioen;~~
"nabestaandenpensioen": weduwen-, weduwnaars-, partner- of wezenpensioen;
- l. ~~"beroepspensioenfondss": een beroepspensioenfondss als bedoeld in~~
«pensioeninstelling uit een andere lidstaat»: een op basis van kapitaaldekking gefinancierde instelling, ongeacht de rechtsvorm, die zetel heeft in een andere lidstaat dan Nederland en die onafhankelijk van enige bijdragende onderneming of bedrijfstak is opgericht met als doel het verstrekken van arbeidsgelateerde pensioenuitkeringen op basis van een als volgt gesloten overeenkomst: artikel 1, eerste lid, onderdeel f, van de Wet betreffende verplichte deelneming in een beroepspensioenregeling , dat een pensioenregeling uitvoert ten aanzien waarvan artikel 2, eerste lid, van die wet toepassing heeft gevonden.
- 1°. individueel of collectief tussen een of meerdere werkgevers en een of meerdere werknemers of hun respectievelijke vertegenwoordigers, of
- 2°. met zelfstandigen,
- en die hiermee rechtstreeks verband houdende werkzaamheden verricht;
- m. «bijdragende onderneming»: een onderneming of ander lichaam, ongeacht of deze een of meer natuurlijke personen of rechtspersonen die optreden als werkgever of zelfstandige, dan wel een combinatie daarvan, omvat of hieruit bestaat, en die aan een pensioenfonds, beroepspensioenfonds of pensioeninstelling uit een andere lidstaat bijdragen betaalt;
- n. «zetel»: de plaats waar een rechtspersoon volgens zijn statuten of reglementen is gevestigd of, indien het een pensioenfonds of pensioeninstelling uit een andere lidstaat betreft, de plaats waar deze volgens zijn statuten of reglementen

is gevestigd en zijn hoofdbestuur heeft of, indien het een pensioeninstelling uit een andere lidstaat betreft die geen rechtspersoon is of een natuurlijke persoon betreft, de plaats waar die pensioeninstelling of persoon zijn hoofdbestuur heeft;

- o.** «lidstaat»: een lidstaat van de Europese Unie alsmede een staat, niet zijnde een lidstaat van de Europese Unie, die partij is bij de Overeenkomst betreffende de Europese Economische Ruimte.

2 In deze wet en de daarop berustende bepalingen wordt gelijkgesteld met:

- a.** echtgenoot: geregistreerde partner;
- b.** echtgenoten: geregistreerde partners;
- c.** de man en de vrouw: de geregistreerde partners;
- d.** huwelijk: geregistreerd partnerschap;
- e.** gehuwden: als partner geregistreerden;
- f.** huwelijkse voorwaarden: voorwaarden van een geregistreerd partnerschap;
- g.** scheiding of echtscheiding: beëindiging van een geregistreerd partnerschap anders dan door de dood of vermissing;
- h.** weduwe of weduwnaar: achtergebleven partij bij een geregistreerd partnerschap;
- i.** weduwen- en weduwnaarspensioen: pensioen ten behoeve van achtergebleven geregistreerde partners.

3 Voor de toepassing van deze wet wordt:

- a.** met een bedrijfstak gelijkgesteld een groep van instellingen, die niet, of niet alle ondernemingen zijn;
- b.** met een onderneming gelijkgesteld elke instelling van welke aard ook;
- c.** degene, die een vrij beroep uitoefent (zoals een advocaat, notaris, accountant, actuaris), geacht een onderneming te drijven.

4 ~~Waar in deze wet gesproken wordt van pensioenfonds of spaarfonds, wordt daaronder verstaan een fonds, als bedoeld in het eerste lid onder~~ Waar in deze wet gesproken wordt van pensioenfonds of spaarfonds, wordt daaronder verstaan een fonds, als bedoeld in het eerste lid onder b en c, onderscheidenlijk onder d. ~~b en c, onderscheidenlijk onder d.~~

5 Een ondernemingspensioen- of spaarfonds kan aan meer dan één onderneming verbonden zijn.

- 6 Een bedrijfstakpensioenfonds kan meer dan één bedrijfstak omvatten; ook kan de werking van zodanig fonds beperkt zijn tot een deel van een bedrijfstak.
- 7 Tenzij anders vermeld is deze wet niet van toepassing op pensioen- of spaarfondsen, waarvoor bij een andere wet - met uitzondering van de Wet verplichte deelneming in een bedrijfstakpensioenfonds 2000 - of bij algemene maatregel van bestuur regelingen zijn vastgesteld.
- 8 ~~Indien de onderneming, waaraan een pensioenfonds of een spaarfonds verbonden is, ophoudt te bestaan, dan wel de verbondenheid van een pensioen- of spaarfonds aan de onderneming anderszins wordt beëindigd, gaat dat fonds binnen zes maanden over tot het overdragen of herverzekeren van het uit de aangegane verplichtingen voortspruitende risico door het sluiten van overeenkomsten van verzekering met een verzekeraar als bedoeld in~~ Indien de onderneming, waaraan een pensioenfonds of een spaarfonds verbonden is, ophoudt te bestaan, dan wel de verbondenheid van een pensioen- of spaarfonds aan de onderneming anderszins wordt beëindigd, wordt dat fonds voor de toepassing van deze wet geacht zijn karakter als ondernemingspensioen- of spaarfonds niet van rechtswege te verliezen. artikel 2, vierde lid.

Artikel 2

[Vervallen per 01-01-2007]

- 1 Een werkgever, die aan personen, verbonden aan zijn onderneming, toezeggingen omtrent pensioen doet of vóór de inwerkingtreding van dit artikel gedaan heeft, is verplicht ter uitvoering daarvan:
 - a. hetzij toe te treden tot een bedrijfstakpensioenfonds;
 - b. hetzij aan de onderneming een ondernemingspensioenfonds te verbinden;
 - c. hetzij voorzieningen te treffen overeenkomstig het bepaalde in het vierde lid;
 - d. hetzij de toezeggingen omtrent pensioen onder te brengen bij een pensioeninstelling uit een andere lidstaat, die beschikt over een daartoe verleende vergunning, bedoeld in artikel 32r, onderdeel a, en de bevoegde autoriteiten in kennis heeft gesteld als bedoeld in artikel 32r, onderdeel b ;een en ander met inachtneming van de bepalingen van deze wet.
- 2 Tenzij het tegendeel uitdrukkelijk blijkt, wordt een werkgever geacht aan een persoon, als bedoeld in het vorige lid, een toezegging gedaan te hebben, indien die persoon behoort tot een groep van personen, voor wie in de onderneming een regeling betreffende pensioenen geldt.
- 3 Het bepaalde in het eerste lid is niet van toepassing:

- a. op een toezegging, welke een werkgever doet bij of na de opzegging van de dienstbetrekking en welke betreft de uitkering van pensioen terstond na het eindigen van die dienstbetrekking;
 - b. op een toezegging, welke een werkgever doet aan werknemers, die voor de onderneming buiten Nederland werkzaam zijn of bestemd zijn voor dadelijke tewerkstelling buiten Nederland, behalve indien zij hun woonplaats in Nederland hebben, onderscheidenlijk behouden;
 - c. op een toezegging welke een werkgever, zijnde een naamloze vennootschap of een besloten vennootschap met beperkte aansprakelijkheid, doet aan een aan zijn onderneming verbonden persoon, die
 - ~~1e.~~ 1° houder of indirect houder is van aandelen, welke ten minste een tiende gedeelte van het geplaatste kapitaal van de vennootschap vertegenwoordigen, en of houder is van aandelen die ten minste een tiende deel van het geplaatste kapitaal van de vennootschap van de werkgever vertegenwoordigen, of indirect houder is van aandelen die ten minste een tiende deel van het geplaatste kapitaal van de vennootschap van de werkgever vertegenwoordigen, of houder is van certificaten van aandelen, uitgegeven door tussenkomst van een administratiekantoor waarvan hij voor ten minste een tiende deel in het bestuur vertegenwoordigd is, welke ten minste een tiende deel van het geplaatste kapitaal van de vennootschap vertegenwoordigen, en
 - ~~2e.~~ 2°. en opzichte van de werkgever schriftelijk ermede heeft ingestemd dat de toezegging niet overeenkomstig het eerste lid wordt uitgevoerd, zulks indien en voor zolang aan het gestelde onder 1e wordt voldaan en de toezegging voldoet aan de met betrekking tot dit onderdeel bij ministeriële regeling vast te stellen nadere regels;
 - d. op een toezegging respectievelijk een deel van een toezegging omtrent pensioen van een werkgever aan een persoon verbonden aan zijn onderneming op grond van diens leeftijd van 60 jaar of ouder respectievelijk 51 tot en met 59 jaar op het tijdstip van de toezegging. Bij ministeriële regeling worden met betrekking tot dit onderdeel nadere regels gesteld.
- ~~4~~ Voorzieningen, als bedoeld in het eerste lid, onder c, kan een werkgever treffen door:
- ~~B.~~ B. verzekeringsovereenkomsten te sluiten met een verzekeraar:
 - 1°. die in het bezit is van de ingevolge artikel 24, eerste lid, van Wet toezicht verzekeringsbedrijf 1993 vereiste vergunning of heeft voldaan aan de ingevolge de artikelen 37 of 38 van die wet vereiste procedure met betrekking tot een

bijkantoor in Nederland; of

- 2°. die heeft voldaan aan de vereiste procedure als bedoeld in de artikelen 111, eerste lid, onderdelen a tot en met c, of tweede lid, 113, eerste of vierde lid, 116, eerste lid, onderdelen a tot en met c, of derde lid, of 118, tweede of vijfde lid, van genoemde wet indien het de aldaar bedoelde dienstverrichting naar Nederland betreft.
- C. er voor te zorgen, dat personen, verbonden aan zijn onderneming, daartoe door hem geheel of ten dele in staat gesteld, zelf overeenkomsten als onder B bedoeld sluiten.

Onze Minister stelt regelen vast met betrekking tot het geval een werkgever zijn toezegging uitvoert of heeft uitgevoerd door het treffen van voorzieningen, bedoeld in dit lid, onder B en C. Deze regelen moeten waarborgen, dat de positie van de betrokkenen met inachtneming van de aard van die voorzieningen niet beter of slechter is dan bij uitvoering van de toezegging op een van de andere wijzen voorzien in het eerste lid. Bedingen, die in strijd zijn met die regelen, zijn nietig.

- 5 Een werkgever is gehouden ervoor zorg te dragen dat degene, aan wie hij de uitvoering van de pensioentoezegging heeft toevertrouwd, de overeengekomen bijdragen ontvangt.
- 6 Indien de toezegging inhoudt dat de omvang van de werkgeversbijdrage telkens aan het einde van een periode wordt vastgesteld, mag een zodanige periode niet langer dan een jaar duren.
- 7 Indien een werkgever zich bij de toezegging de bevoegdheid tot vermindering of beëindiging van zijn bijdrage aan de pensioenregeling heeft voorbehouden, is hij verplicht van dit voorbehoud schriftelijk mededeling te doen aan degene aan wie hij de uitvoering van de pensioentoezegging heeft toevertrouwd. Hij kan dit voorbehoud slechts maken voor het geval van een ingrijpende wijziging van omstandigheden. Wanneer hij voornemens is tot uitoefening van de bevoegdheid op grond van dit voorbehoud over te gaan, deelt hij dit onverwijld schriftelijk mede aan degene aan wie hij de uitvoering van de pensioentoezegging heeft toevertrouwd, alsmede aan degenen, wier pensioen of aanspraak op pensioen daardoor wordt getroffen.
- 8 Bij algemene maatregel van bestuur worden regels gesteld omtrent het begrip «toezegging omtrent pensioen», bedoeld in het eerste lid. Daarbij kunnen vrijwillige pensioenvoorzieningen onderscheidenlijk deelnemingen in een pensioenfonds of pensioenregeling, anders dan bedoeld in het negende en tiende lid, worden gelijkgesteld met pensioenvoorzieningen op grond van een toezegging omtrent pensioen onderscheidenlijk deelnemingen ter uitvoering van een toezegging omtrent pensioen.

- 9 Met pensioenvoorzieningen op grond van een toezegging omtrent pensioen worden gelijkgesteld vrijwillige pensioenvoorzieningen en regelingen als bedoeld in artikel 13, vierde lid, onderdeel a, onder 3° en 4°, van de Wet toezicht verzekeringsbedrijf 1993 ~~artikel 13, vierde lid, onderdeel a, onder 3° en 4°, van de Wet toezicht verzekeringsbedrijf 1993~~.
- 10 Met deelneming in een pensioenfonds ter uitvoering van een toezegging omtrent pensioen wordt gelijkgesteld deelneming in een bedrijfstakpensioenfonds op grond van de Wet verplichte deelneming in een bedrijfstakpensioenfonds 2000.
- 11 Wanneer een werkgever het voornemen heeft de toezeggingen omtrent pensioen onder te brengen bij een pensioeninstelling uit een andere lidstaat, is artikel 27 van de Wet op de ondernemingsraden hierop van overeenkomstige toepassing.

Artikel 2a

[Vervallen per 01-01-2007]

- 1 Ingeval een werkgever een toezegging omtrent pensioen doet, mogen personen, verbonden aan zijn onderneming, niet worden uitgesloten van deelneming aan de betreffende pensioenregeling vanwege het minder dan de volledige arbeidstijd werkzaam zijn.
- 2 Indien als voorwaarde voor toetreding tot de pensioenregeling een minimum loongrens wordt gesteld, wordt voor de toepassing van die loongrens het loon van een persoon die minder dan de volledige arbeidstijd werkzaam is, herleid naar het loon dat ingeval van een volledige arbeidstijd zou zijn verkregen.
- 3 Bij de vaststelling van aanspraken op ouderdoms-, weduwen-, weduwnaars- en partnerpensioen worden aan personen die minder dan de volledige arbeidstijd werkzaam zijn ten minste pensioenaanspraken verleend naar evenredigheid van de aanspraken die ingeval van een volledige arbeidstijd zouden zijn verkregen.
- 4 Bij de vaststelling van aanspraken op invaliditeitspensioen die aan de deelneming kunnen worden ontleend, is onderscheid op grond van het enkele feit van de omvang van de arbeidstijd niet toegestaan.

Artikel 2b

[Vervallen per 01-01-2007]

- 1 Indien in een pensioenregeling wordt voorzien in een ouderdomspensioen en een nabestaandenpensioen dat bij beëindiging van de deelneming een premievrije aanspraak oplevert, wordt aan een deelnemer of gewezen deelnemer, ongeacht zijn burgerlijke staat, de mogelijkheid geboden, in elk geval met ingang van de datum waarop het ouderdomspensioen ingaat of kan ingaan, in plaats van het nabestaandenpensioen te kiezen voor één of meer van de volgende vormen van ouderdomspensioen:

- a. een hoger ouderdomspensioen;
 - b. een eerder ingaand ouderdomspensioen;
 - c. een hoger en een eerder ingaand ouderdomspensioen.
- 2** Het eerste lid is niet van toepassing op:
- a. het vrijwillige nabestaandenpensioen;
 - b. het wezenpensioen;
 - c. de aanspraak van de gewezen echtgenoot, bedoeld in artikel 8a, eerste en tweede lid.
- 3** De collectieve actuariële waarde van het ouderdomspensioen, bedoeld in het eerste lid, dat wordt gekozen in plaats van het nabestaandenpensioen, bedoeld in het eerste lid, is, ongeacht de datum waarop de keuze wordt gemaakt, ten minste gelijkwaardig aan de collectieve actuariële waarde van dat nabestaandenpensioen.
- 4** Bij de keuze, bedoeld in het eerste lid is, in voorkomend geval in afwijking van artikel 8c, tweede lid, de toestemming van de echtgenoot vereist of is de toestemming van de partner die is aangemeld in het kader van een partnerpensioen vereist. Voor de toepassing van dit artikellid is artikel 32ba, eerste lid, onderdeel c, niet van toepassing.
- 5** Bij of krachtens algemene maatregel van bestuur kunnen nadere regels worden gesteld met betrekking tot het eerste en het derde lid.

Artikel 2c

[Vervallen per 01-01-2007]

- 1** Indien in een pensioenregeling de deelnemer of gewezen deelnemer de mogelijkheid wordt geboden in plaats van een bepaald soort pensioen geheel of gedeeltelijk te kiezen voor een ander soort pensioen, anders dan bedoeld in artikel 2b, is de collectieve actuariële waarde van dat andere pensioen ten minste gelijkwaardig aan de collectieve actuariële waarde van het eerst genoemde pensioen.
- 2** Bij of krachtens algemene maatregel van bestuur kunnen nadere regels worden gesteld met betrekking tot de keuzemogelijkheid, bedoeld in het eerste lid.

Artikel 3

[Vervallen per 01-01-2007]

- 1** Een werkgever, die voor personen, verbonden aan zijn onderneming, de gelegenheid opent of vóór de inwerkingtreding van dit artikel geopend heeft, tot

sparen voor een uitkering bij wijze van oudedagsverzorging, is verplicht met het oog daarop aan de onderneming een spaarfonds te verbinden, dat beantwoordt aan de bepalingen van deze wet.

- 2 Een werkgever is gehouden ervoor zorg te dragen dat het fonds de bijdragen ontvangt welke voor de uitvoering van de spaarregeling overeengekomen zijn.
- 3 Indien een werkgever een zodanige regeling heeft getroffen dat de omvang van zijn bijdrage telkens aan het einde van een periode wordt vastgesteld, mag een zodanige periode niet langer dan een jaar duren. Indien de dienstbetrekking van een werknemer tijdens een zodanige periode eindigt, is de bijdrage naar tijdsevenredigheid verschuldigd.
- 4 Indien een werkgever zich bij de aanvang of wijziging van de spaarregeling de bevoegdheid tot vermindering of beëindiging van zijn bijdrage aan de spaarregeling heeft voorbehouden, is hij verplicht van dit voorbehoud schriftelijk mededeling aan het fonds te doen. Hij kan dit voorbehoud slechts maken voor het geval van een ingrijpende wijziging van omstandigheden. Wanneer hij voornemens is tot uitoefening van de bevoegdheid op grond van dit voorbehoud over te gaan, deelt hij dit onverwijld schriftelijk aan het fonds en aan de deelnemers mede.

Artikel 3a

[Vervallen per 01-01-2007]

- 1 Een werkgever komt met het aan zijn onderneming verbonden fonds dan wel, indien een voorziening overeenkomstig artikel 2, vierde lid, onder B, is getroffen, met de verzekeraar schriftelijk een regeling omtrent de betaling van de bijdragen overeen, welke ten minste voldoet aan de voorschriften van het volgende lid. Een werkgever, die is toegetreden tot een bedrijfstakpensioenfonds, treft eveneens een zodanige regeling met het bedrijfstakpensioenfonds, indien en voor zover de statuten en reglementen van dit fonds niet overeenkomstige voorschriften omtrent de betaling van de bijdragen bevatten.
- 2 Onverminderd artikel 9a, tweede lid, moet een werkgever binnen tien dagen na afloop van elk kalenderkwartaal zijn eigen bijdrage in de voorziening voor elke deelnemer of, indien een voorziening overeenkomstig artikel 2, vierde lid, onder B, is getroffen, verzekerde, berekend over dat kwartaal alsmede de bijdragen, welke hij over dat kwartaal op het loon van de deelnemers of verzekerden heeft ingehouden, voldoen aan het fonds, onderscheidenlijk de verzekeraar. Wordt zijn bijdrage na afloop van een langere termijn dan een kwartaal vastgesteld, dan moet hij binnen tien dagen na afloop van elk kwartaal het vierde gedeelte van zijn geschatte jaarbijdrage voldoen, met dien verstande, dat hij zijn jaarbijdrage in haar geheel binnen zes maanden na afloop van het kalenderjaar moet hebben betaald.
- 3 Indien een werkgever zijn verplichting tot betaling aan het pensioen- of spaarfonds

niet binnen een maand na afloop van de in het tweede lid genoemde termijnen is nagekomen, is ieder der bestuurders van het fonds gehouden ervoor zorg te dragen, dat dit binnen 30 dagen aan de Pensioen- & Verzekeringskamer wordt medegedeeld.

- 4 Indien een werkgever zijn verplichting tot betaling niet binnen een maand na afloop van de in het tweede lid genoemde termijnen is nagekomen, is hij, tenzij hij toepassing heeft gegeven aan het bepaalde in artikel 2, zevende lid, laatste volzin, verplicht daarvan binnen drie maanden na afloop van die maand schriftelijk mededeling te doen aan degenen wier pensioen of aanspraak op pensioen daardoor wordt getroffen.

Artikel 3b

[Vervallen per 01-01-2007]

Door de overgang van een onderneming, bedoeld in artikel 662 van Boek 7 van het Burgerlijk Wetboek, waarbij ten aanzien van de aan die onderneming verbonden werknemers geen toezegging omtrent pensioen is gedaan en geen spaarregeling geldt, wordt:

- a. indien de verkrijger ten aanzien van de aan zijn onderneming verbonden werknemers voor het tijdstip van de overgang reeds een toezegging heeft gedaan, hij geacht deze tevens te hebben gedaan ten aanzien van de in de aanhef genoemde werknemers; dan wel
- b. indien ten aanzien van de aan de verkrijgende onderneming verbonden werknemers voor het tijdstip van de overgang reeds een spaarregeling van toepassing was, deze regeling tevens van toepassing op de in de aanhef genoemde werknemers.

Artikel 4

[Vervallen per 01-01-2007]

- 1 Als pensioen- of spaarfonds mogen slechts werkzaam zijn rechtspersonen met volledige rechtsbevoegdheid.
- 2 Het bestuur van een pensioen- of spaarfonds is verplicht binnen drie maanden na oprichting van het fonds dit te melden bij de Pensioen- & Verzekeringskamer door middel van een door die kamer vast te stellen formulier.
- 3 [Red: Vervallen.]

- 4 Binnen de in het tweede lid genoemde termijn zendt het bestuur van een pensioen- of spaarfonds een afschrift van de akte van oprichting, een door het bestuur gewaarmerkt exemplaar van de reglementen, alsmede een door het bestuur gewaarmerkt afschrift van de overeenkomst, waarin de regeling omtrent de betaling van de bijdragen, als bedoeld in artikel 3 artikel 3a, eerste lid, eerste volzin a ~~eerste lid, eerste volzin~~, is opgenomen, aan de Pensioen- & Verzekeringskamer. Het bestuur van het fonds, met uitzondering van een bedrijfstakpensioenfonds ten aanzien waarvan met toepassing van de Wet betreffende verplichte deelneming in een bedrijfstakpensioenfonds 2000 Wet verplichte deelneming in een bedrijfstakpensioenfonds 2000 een verplichting tot deelneming geldt dan wel een aanvraag tot een dergelijke verplichting in behandeling is, zendt een authentiek afschrift van de akte, houdende wijziging van de statuten, een door het bestuur gewaarmerkt exemplaar van wijzigingen van de reglementen, en een door het bestuur gewaarmerkt afschrift van de wijzigingen van de hiervoor bedoelde overeenkomst binnen drie maanden na de totstandkoming van die wijzigingen aan de Pensioen- & Verzekeringskamer.
- 5 De statuten en reglementen van een pensioen- of spaarfonds moeten bepalingen inhouden, beantwoordende aan de voorschriften van de artikelen 5, 6, 6a, 6b, 6c, eerste en tiende lid, 7a tot en met 10b, 17, 17a en 32b en indien van toepassing aan de voorschriften van de artikelen 2b, 2c en 32ba, een en ander onverminderd het bepaalde in artikel 7.
- 6 Een pensioenfonds verricht slechts activiteiten in verband met pensioenuitkeringen en werkzaamheden die daarmee verband houden.

Artikel 5

[Vervallen per 01-01-2007]

- 1 Het dagelijks beleid van een pensioen- of spaarfonds wordt bepaald door ten minste twee personen.
- 2 ~~De deskundigheid van de personen die het beleid van een pensioen- of spaarfonds bepalen of mede bepalen, dient naar het oordeel van de Pensioen- & Verzekeringskamer voldoende te zijn met het oog op de belangen van de bij het fonds betrokken deelnemers, gewezen deelnemers en overige belanghebbenden. De deskundigheid, reputatie, beroepskwalificatie en beroepservaring van de personen die het beleid van een pensioen- of spaarfonds bepalen of mede bepalen, dient naar het oordeel van de Pensioen- & Verzekeringskamer voldoende te zijn met het oog op de belangen van de bij het fonds betrokken deelnemers, gewezen deelnemers en overige belanghebbenden.~~
- 3 De voornemens, de handelingen of de antecedenten van de personen die het beleid van het pensioen- of spaarfonds bepalen of mede bepalen, mogen de

Pensioen- & Verzekeringskamer geen aanleiding geven tot het oordeel dat, met het oog op de belangen, bedoeld in het tweede lid, de betrouwbaarheid van deze personen niet buiten twijfel staat.

- 4 De personen die het beleid van een pensioen- of spaarfonds bepalen of mede bepalen richten zich bij de vervulling van hun taak naar de belangen van de bij het fonds betrokken deelnemers, gewezen deelnemers en overige belanghebbenden en zorgen ervoor dat dezen zich door hen op evenwichtige wijze vertegenwoordigd kunnen voelen.
- 5 Het bestuur van het fonds brengt elke wijziging in de samenstelling van de personen die het beleid van het fonds bepalen of mede bepalen vooraf ter kennis aan de Pensioen- & Verzekeringskamer .
- 6 Een wijziging als bedoeld in het vijfde lid word niet doorgevoerd indien de Pensioen- & Verzekeringskamer binnen zes weken na ontvangst van de melding, of, indien de Pensioen- & Verzekeringskamer om nadere gegevens of inlichtingen heeft verzocht, binnen zes weken na ontvangst van die gegevens of inlichtingen aan het bestuur van het fonds bekend maakt dat zij niet met de voorgenomen wijziging instemt.
- 7 Indien zich een wijziging voordoet van de antecedenten, bedoeld in het derde lid, stelt het bestuur van het fonds de Pensioen- & Verzekeringskamer daarvan onverwijld schriftelijk in kennis.
- 8 De Pensioen- & Verzekeringskamer stelt beleidsregels vast met betrekking tot de toepassing van dit artikel.
- 9 De Pensioen- & Verzekeringskamer verstrekt aan een autoriteit die ingevolge de Wet toezicht kredietwezen 1992, de Wet toezicht beleggingsinstellingen onderscheidenlijk de Wet toezicht effectenverkeer 1995 belast is met het toezicht op kredietinstellingen, beleggingsinstellingen onderscheidenlijk effectenbemiddelaars en vermogensbeheerders de gegevens of inlichtingen die zij verkregen heeft bij de vervulling van de haar ingevolge deze wet opgedragen taak en die betrekking hebben op de deskundigheid van personen als bedoeld in het tweede lid, onderscheidenlijk de voornemens, de handelingen of de antecedenten van personen als bedoeld in het derde lid, voor zover de Pensioen- & Verzekeringskamer van oordeel is dat deze gegevens of inlichtingen van belang zijn of zouden kunnen zijn voor het toezicht dat door die andere autoriteit wordt uitgeoefend.
- 10 ~~In dit artikel en de daarop berustende bepalingen wordt onder pensioenfonds mede verstaan een beroepspensioenfonds.~~

Artikel 5a

[Vervallen per 01-01-2007]

- 1** ~~Een pensioenfonds, een beroepspensioenfonds en een spaarfonds beschikken over een gedragscode die voor bestuurders en medewerkers van het fonds voorschriften geeft ter voorkoming van belangenconflicten en van misbruik en oneigenlijk gebruik van de bij het fonds aanwezige informatie.~~ Een pensioenfonds en een spaarfonds beschikken over een gedragscode die voor bestuurders en medewerkers van het fonds voorschriften geeft ter voorkoming van belangenconflicten en van misbruik en oneigenlijk gebruik van de bij het fonds aanwezige informatie of zaken.
- 2** De Pensioen- & Verzekeringskamer kan regels stellen met betrekking tot de inhoud van deze gedragscode.
- 3** De Pensioen- & Verzekeringskamer kan gegevens of inlichtingen verkregen bij de vervulling van de haar ingevolge deze wet opgedragen taak verstrekken aan de autoriteiten die ingevolge de Wet toezicht effectenverkeer 1995 zijn belast met het toezicht op het effectenverkeer, tenzij:

 - a** het doel waarvoor de gegevens of inlichtingen zullen worden gebruikt onvoldoende bepaald is;
 - b** het beoogde gebruik van de gegevens of inlichtingen niet past in het kader van het toezicht op financiële markten of op natuurlijke personen en rechtspersonen die op die markten werkzaam zijn;
 - c** de geheimhouding van de gegevens of inlichtingen niet in voldoende mate is gewaarborgd;
 - d** de verstrekking van de gegevens of inlichtingen redelijkerwijs in strijd is of zou kunnen komen met de belangen die deze wet beoogt te beschermen; of
 - e** onvoldoende is gewaarborgd dat de gegevens of inlichtingen niet zullen worden gebruikt voor een ander doel dan waarvoor deze worden verstrekt.

Artikel 6

[Vervallen per 01-01-2007]

- 1** In het bestuur van een bedrijfstakpensioenfonds moeten de vertegenwoordigers van werkgevers- en werknemersvakverenigingen in de betrokken bedrijfstak in gelijken getale zitting hebben.
- 2** In het bestuur van een ondernemingspensioenfonds of van een spaarfonds moeten de vertegenwoordigers van de in het fonds deelnemende werknemers ten minste evenveel zetels bezetten als de vertegenwoordigers van de werkgever.

- 3 Indien de statuten of reglementen van een fonds voorzien in stemgerechtigde vertegenwoordigers in het bestuur van anderen dan werknemers- of werkgeversvakverenigingen binnen de betrokken bedrijfstak onderscheidenlijk in het fonds deelnemende werknemers of de werkgever, worden die vertegenwoordigers voor de toepassing van het eerste onderscheidenlijk tweede lid gelijkgesteld met vertegenwoordigers van werknemersvakverenigingen onderscheidenlijk vertegenwoordigers van de in het fonds deelnemende werknemers.
- 4 Ieder der bestuurders van een pensioenfonds of van een spaarfonds is bevoegd een deskundige te raadplegen, alsmede zich krachtens een bestuursbesluit, waarbij ten minste één vierde der bestuurders zich daarvoor heeft uitgesproken, ter vergadering door een deskundige te laten bijstaan.

Artikel 6a

[Vervallen per 01-01-2007]

- 1 Het bestuur van een bedrijfstakpensioenfonds is verplicht over te gaan tot het instellen van een deelnemersraad indien dit wordt verzocht door één of meer verenigingen die samen binnen het fonds tenminste een ledental hebben van 5% van het totale aantal van de in het fonds deelnemende werknemers en de gewezen deelnemers en hun pensioengerechtigde nagelaten betrekkingen. In de deelnemersraad zijn de in het fonds deelnemende werknemers en de gepensioneerden evenredig op basis van onderlinge getalsverhoudingen vertegenwoordigd. Op grond van door het bestuur van het fonds vast te stellen criteria kunnen daarnaast ook één of meer vertegenwoordigers van gewezen deelnemers met premievrije aanspraken op ouderdomspensioen in de deelnemersraad zitting hebben. In geval van verkiezing van de leden van de deelnemersraad door de belanghebbenden bij een fonds, kunnen slechts kandidaten worden voorgedragen door verenigingen, die elk afzonderlijk ten minste 1% van het aantal belanghebbenden, dan wel, indien dat aantal meer is dan 25 000, ten minste 250 belanghebbenden tot lid hebben; voor zover geen verkiezing door de belanghebbenden plaatsvindt, moeten verenigingen, die voldoen aan deze criteria, evenredig aan hun ledentallen binnen het fonds zijn vertegenwoordigd in de deelnemersraad; een en ander onverminderd de tweede zin. Het in de vierde zin bedoelde percentage en minimumaantal worden in de statuten en reglementen van een fonds niet hoger vastgesteld.
- 2 Het bestuur van een ondernemingspensioenfonds is verplicht over te gaan tot het instellen van een deelnemersraad indien dit wordt verzocht door tenminste 5% van de personen die behoren tot de in het fonds deelnemende werknemers en de gewezen deelnemers en hun pensioengerechtigde nagelaten betrekkingen. In de deelnemersraad moeten de in het fonds deelnemende werknemers en de gepensioneerden evenredig op basis van onderlinge getalsverhoudingen zijn

vertegenwoordigd. Op grond van door het bestuur van het fonds vast te stellen criteria kunnen daarnaast ook één of meer vertegenwoordigers van gewezen deelnemers met premievrije aanspraken op ouderdomspensioen in de deelnemersraad zitting hebben. In geval van verkiezing van de leden van de deelnemersraad door de belanghebbenden bij een fonds, kunnen kandidaten worden voorgedragen door verenigingen en door individuele belanghebbenden; in geval geen verkiezing door de belanghebbenden plaatsvindt, maar de leden worden benoemd door verenigingen, moeten deze verenigingen evenredig aan hun ledentallen binnen hun geleding binnen het fonds zijn vertegenwoordigd in de deelnemersraad, onverminderd de tweede zin.

- 3 De artikelen 6b, 6c, 6d en ~~6d~~ 6e zijn van overeenkomstige toepassing op een deelnemersraad, die krachtens de statuten en reglementen van een fonds is ingesteld anders dan met toepassing van het eerste en tweede lid, mits
 - a. is voldaan aan de tweede zin van het eerste onderscheidenlijk tweede lid; en
 - b. in geval van een bedrijfstakpensioenfonds tevens is voldaan aan de vierde en vijfde zin van het eerste lid en aan het vierde lid.
- 4 Een vereniging als bedoeld in het eerste en tweede lid moet volledige rechtsbevoegdheid bezitten; haar statutair doel moet mede omvatten het behartigen van de belangen van haar leden als belanghebbenden bij een fonds.
- 5 Onze Minister kan verenigingen aanwijzen op wie het eerste lid, vierde volzin, en het vierde lid, voor een bij die aanwijzing te bepalen periode niet van toepassing zijn.

Artikel 6b

[Vervallen per 01-01-2007]

- 1 De deelnemersraad adviseert het fonds desgevraagd of uit eigen beweging over aangelegenheden die het fonds betreffen. De deelnemersraad wordt in ieder geval in de gelegenheid gesteld advies uit te brengen over elk door een daartoe bevoegd orgaan van het fonds voorgenomen besluit tot:
 - a. het nemen van maatregelen van algemene strekking;
 - b. wijziging van de statuten en reglementen van het fonds;
 - c. vaststelling van het jaarverslag, de begroting en de bescheiden bedoeld in de artikelen 9c en 10b voorzover voor het fonds van toepassing;
 - d. wijziging van de hoogte van ingegane pensioenen indien toepassing wordt gegeven aan het gestelde in artikel 7, eerste lid, onderdeel j;

- e. het verlenen van toeslagen hoe ook genaamd of het aanbrengen van wijziging daarin voorzover die besluiten niet reeds onder onderdeel *b* vallen of verband houden met een toezegging neergelegd in een statutaire of reglementaire bepaling van het fonds;
 - f. gehele of gedeeltelijke overdracht van de verplichtingen van het fonds;
 - g. liquidatie van het fonds.
- 2** Het advies van de deelnemersraad moet op een zodanig tijdstip worden gevraagd dat het van wezenlijke invloed kan zijn op de in het eerste lid bedoelde besluiten. Bij het vragen van advies wordt aan de deelnemersraad een overzicht verstrekt van de beweegredenen voor het besluit, alsmede van de gevolgen die het besluit naar te verwachten valt voor de belanghebbenden bij het fonds zal hebben.
- 3** Het bestuur van het fonds en de deelnemersraad komen tenminste tweemaal per kalenderjaar in vergadering bijeen. Tijdens deze vergaderingen worden de aangelegenheden aan de orde gesteld waarover het bestuur of de deelnemersraad overleg wenselijk acht.
- 4** Het bestuur van het fonds is verplicht desgevraagd aan de deelnemersraad tijdig alle inlichtingen en gegevens te verstrekken, die deze voor de vervulling van zijn taak redelijkerwijze nodig heeft. De inlichtingen worden desgevraagd schriftelijk verstrekt.

Artikel 6c

[Vervallen per 01-01-2007]

- 1** Het bevoegde orgaan van het fonds deelt de deelnemersraad zo spoedig mogelijk schriftelijk mee, of het een advies inzake de in artikel 6b, eerste lid, bedoelde aangelegenheden niet of niet geheel volgt, waarbij tevens wordt meegedeeld waarom van het advies of van een daarin vervat minderheidsadvies wordt afgeweken.
- 2** De deelnemersraad kan bij de ondernemingskamer van het gerechtshof te Amsterdam beroep instellen tegen een besluit betreffende een aangelegenheid als bedoeld in artikel 6b, eerste lid, eerste zin, of een besluit als bedoeld in de tweede zin van dat artikellid, hetzij wanneer de deelnemersraad met betrekking tot het besluit, in strijd met artikel 6b, eerste lid, tweede zin, niet voorafgaand in de gelegenheid is gesteld advies uit te brengen, hetzij wanneer dat besluit niet in overeenstemming is met het advies van de deelnemersraad, hetzij wanneer feiten en omstandigheden bekend zijn geworden die, waren zij aan de deelnemersraad bekend geweest ten tijde van het uitbrengen van zijn advies, aanleiding zouden kunnen zijn geweest om dat advies niet uit te brengen zoals het is uitgebracht.

- 3** Het beroep wordt ingediend bij verzoekschrift, binnen acht weken nadat de deelnemersraad van het besluit in kennis is gesteld. Het bevoegde orgaan van het fonds wordt van het ingestelde beroep in kennis gesteld. Het verzoek is niet-ontvankelijk, indien met betrekking tot dezelfde aangelegenheid een aanwijzing is gegeven door de Pensioen- & Verzekeringskamer.
- 4** Het beroep kan uitsluitend worden ingesteld terzake dat het bevoegde orgaan van het fonds bij afweging van de betrokken belangen niet in redelijkheid tot zijn besluit had kunnen komen.
- 5** De ondernemingskamer behandelt het verzoek met de meeste spoed. Alvorens te beslissen kan zij, ook ambtshalve, deskundigen, alsmede bij het fonds werkzame personen horen. Indien de ondernemingskamer het beroep gegrond bevindt, kan zij, indien de deelnemersraad daarom heeft verzocht, een of meer van de volgende voorzieningen treffen:

 - a.** het opleggen van de verplichting aan het bevoegde orgaan van het fonds om het besluit geheel of ten dele in te trekken, alsmede om aan te wijzen gevolgen van dat besluit ongedaan te maken;
 - b.** het opleggen van een verbod aan het bevoegde orgaan van het fonds om handelingen te verrichten of te doen verrichten ter uitvoering van het besluit of onderdelen daarvan.
- 6** Het bevoegde orgaan moet aan de getroffen voorziening voldoen; een voorziening kan door derden verworven rechten echter niet aantasten.
- 7** De ondernemingskamer kan haar beslissing op een verzoek tot het treffen van voorzieningen voor een door haar te bepalen termijn aanhouden, indien beide partijen daar om verzoeken, dan wel indien het bevoegde orgaan van het fonds op zich neemt het besluit waartegen beroep is ingesteld, in te trekken of te wijzigen, of bepaalde gevolgen van het besluit ongedaan te maken.
- 8** Nadat het verzoekschrift is ingediend kan de ondernemingskamer, zo nodig onverwijld, voorlopige voorzieningen treffen. De derde zin van het vijfde lid en het zesde lid zijn van overeenkomstige toepassing.
- 9** Van een beschikking van de ondernemingskamer staat uitsluitend beroep in cassatie open.
- 10** De kosten van het voeren van rechtsgedingen door de deelnemersraad komen ten laste van het fonds, indien zij redelijkerwijs noodzakelijk zijn voor de vervulling van de taak van de deelnemersraad en het fonds van de te maken kosten vooraf in kennis is gesteld. In rechtsgedingen tussen het fonds en de deelnemersraad kan de deelnemersraad niet in de proceskosten worden veroordeeld.

Artikel 6ca

[Vervallen per 01-01-2007]

- 1 Een geleding binnen de deelnemersraad kan bij de ondernemingskamer van het gerechtshof te Amsterdam beroep instellen tegen een besluit als bedoeld in artikel 6b, eerste lid, onderdeel f of g, van het bevoegde orgaan van het fonds, wanneer dat besluit niet in overeenstemming is met het advies van de deelnemersraad.
- 2 Artikel 6c, derde tot en met tiende lid, is van overeenkomstige toepassing.

Artikel 6d

[Vervallen per 01-01-2007]

- 1 Indien binnen de in artikel 6c, derde lid, bedoelde termijn geen beroep bij de ondernemingskamer is ingesteld, kan de deelnemersraad of een gedeelte van ten minste 10% van de leden van de deelnemersraad een klacht indienen bij de Pensioen- & Verzekeringskamer op grond van het oordeel dat het bevoegde orgaan van het fonds bij een aangelegenheid als bedoeld in artikel 6b, eerste lid, de belangen van belanghebbenden niet op evenwichtige wijze behartigt. De klacht wordt binnen acht weken na afloop van die termijn ingediend volgens door de Pensioen- & Verzekeringskamer te stellen regels. Die regels, welke de goedkeuring behoeven van Onze Minister, worden in de Staatscourant bekend gemaakt. Goedkeuring kan slechts worden onthouden wegens strijd met het recht of het algemeen belang.
- 2 De Pensioen- & Verzekeringskamer geeft zo spoedig mogelijk, maar in elk geval binnen twaalf weken na dagtekening van de klacht, een oordeel. Zij stelt het bevoegde orgaan van het fonds en de deelnemersraad hiervan onverwijld in kennis.
- 3 Indien de Pensioen- & Verzekeringskamer de klacht geheel of gedeeltelijk gegrond heeft verklaard, is het bevoegde orgaan van het fonds verplicht om binnen twaalf weken na dagtekening van de kennisgeving, bedoeld in het tweede lid, zijn zienswijze terzake aan de Pensioen- & Verzekeringskamer te berichten.

Artikel 6e

[Vervallen per 01-01-2007]

Door middel van een besluit van het bestuur van het fonds kunnen aan de deelnemersraad verdere bevoegdheden dan de in deze wet genoemde worden toegekend. Een zodanig besluit wordt schriftelijk vastgelegd en behoeft de instemming van de deelnemersraad.

Artikel 7

[Vervallen per 01-01-2007]

- 1 In de statuten en reglementen van een pensioenfonds en van een spaarfonds worden bepalingen opgenomen betreffende:
 - a. de bestemming van het fonds;
 - b. het beheer van het fonds;
 - c. de soorten van deelnemers;
 - d. de inkomsten van het fonds;
 - e. de belegging van de gelden;
 - f. de aanspraken, welke de deelneming geeft, en het systeem van financiering van deze aanspraken;
 - g. de wijze, waarop de bestuursleden en - indien krachtens het eerste of tweede lid van artikel 6a de verplichting tot instelling van een deelnemersraad bestaat - de leden van de deelnemersraad worden aangewezen onderscheidenlijk gekozen;
 - h. de gevallen, waarvoor de werkgever zich de bevoegdheid tot vermindering of beëindiging van zijn bijdrage heeft voorbehouden;
 - i. de wijziging van de statuten en reglementen, met name ook wat betreft wijziging van de rechten en verplichtingen van de deelnemers, gewezen deelnemers en overige belanghebbenden in gevallen, waarin de financiële toestand van het fonds daartoe aanleiding geeft;
 - j. de liquidatie van het fonds, met name ook wat betreft de verplichtingen van de liquidateuren en de bestemming van de bezittingen van het fonds.
- 2 In de reglementen van een pensioenfonds en van een spaarfonds wordt tevens de datum van hun inwerkingtreding vermeld en, in geval van wijziging van die reglementen, de datum van inwerkingtreding van de wijziging.
- 3 De statuten en reglementen van een bedrijfstakpensioenfonds moeten bovendien een omschrijving bevatten van de bedrijfstak of de bedrijfstakken, of het deel van de bedrijfstak, waarvoor het fonds geldt.
- 4 Het is niet toegestaan in de statuten en reglementen van een pensioenfonds bepalingen op te nemen die het bestuurslidmaatschap onmogelijk maken op grond van de hoedanigheid van gewezen deelnemer of op grond van het bereikt hebben van een bepaalde leeftijd.

Artikel 7a

[Vervallen per 01-01-2007]

De opbouw en de financiering van de pensioenaanspraken vinden gedurende het deelnemerschap ten minste evenredig in de tijd plaats.

Artikel 8

[Vervallen per 01-01-2007]

- 1** Degene, die aan een pensioenfonds heeft deelgenomen, verkrijgt, tenzij het bepaalde in het achtste lid toepassing vindt, bij het eindigen van zijn deelneming anders dan door overlijden of het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd een voor hem premievrije aanspraak op ouderdomspensioen en weduwen- of weduwnaarspensioen dan wel partnerpensioen, met inachtneming van het bepaalde in dit artikel.
- 2** De gewezen deelnemer verkrijgt bij beëindiging van de deelneming ten minste een premievrije aanspraak op een evenredig ouderdomspensioen. Daaronder wordt verstaan het verschil tussen het ouderdomspensioen dat de gewezen deelnemer zou hebben gekregen als hij zou hebben deelgenomen tot de pensioengerechtigde leeftijd en het ouderdomspensioen dat hij zou hebben gekregen als hij zou hebben deelgenomen vanaf het tijdstip waarop zijn deelneming eindigde tot de pensioengerechtigde leeftijd. Bij de berekening bedoeld in de vorige volzin wordt, voor wat betreft de gegevens die voor de vaststelling van de pensioenaanspraken van belang zijn, uitgegaan van die gegevens, zoals deze gelden op het tijdstip waarop de deelneming is geëindigd.
- 3** Indien een weduwen- of weduwnaarspensioen respectievelijk een partnerpensioen is toegezegd, verkrijgt de gewezen deelnemer bij beëindiging van de deelneming ten behoeve van zijn echtgenoot respectievelijk zijn partner een door het pensioenfonds naar redelijkheid vast te stellen premievrije aanspraak op weduwen- of weduwnaarspensioen respectievelijk partnerpensioen.
- 4** Het pensioenfonds verstrekt de gewezen deelnemer bij beëindiging van de deelneming een opgave bevattende de hoogte van de premievrije aanspraken als bedoeld in het tweede en derde lid.
- 5** Indien een instelling of persoon op ingegane ouderdomspensioenen van personen die tot de ingang van hun pensioen aan de regeling van het pensioenfonds hebben deelgenomen toeslagen, hoe ook genaamd, verleent, heeft de gewezen deelnemer die aan dezelfde regeling van dat fonds heeft deelgenomen er jegens die instelling of persoon recht op dat hem op zijn ingegaan ouderdomspensioen overeenkomstige toeslagen worden verleend met inachtneming van dezelfde uitgangspunten. Op de overeenkomstige toeslagen kunnen in mindering worden gebracht toeslagen op zijn ingegaan ouderdomspensioen welke de gewezen

deelnemer over hetzelfde tijdvak uit andere hoofde ontvangt. Een overeenkomstig recht op gelijke behandeling heeft zijn weduwe of weduwnaar voor wat betreft toeslagen op weduwen- of weduwnaarspensioen. De partner van een gewezen deelnemer na diens overlijden heeft eveneens een overeenkomstig recht op gelijke behandeling voor wat betreft toeslagen op zijn partnerpensioen.

- 6** Indien een instelling of persoon op ingegane ouderdomspensioenen van personen die tot de ingang van hun pensioen aan de regeling van het pensioenfonds hebben deelgenomen toeslagen, hoe ook genaamd, verleent, heeft de gewezen deelnemer die aan dezelfde regeling van dat fonds heeft deelgenomen er jegens die instelling of persoon recht op dat hem op zijn premievrije aanspraak op ouderdomspensioen overeenkomstige toeslagen worden verleend met inachtneming van dezelfde uitgangspunten. Op de overeenkomstige toeslagen kunnen in mindering worden gebracht toeslagen op zijn premievrije aanspraak op ouderdomspensioen welke de gewezen deelnemer over hetzelfde tijdvak uit andere hoofde ontvangt. Een overeenkomstig recht op gelijke behandeling heeft de gewezen deelnemer voor wat betreft toeslagen op zijn premievrije aanspraak op weduwen- of weduwnaarspensioen. De gewezen deelnemer heeft eveneens een overeenkomstig recht op gelijke behandeling voor wat betreft toeslagen op zijn premievrije aanspraak op partnerpensioen.
- 7** Onze Minister kan aangeven wat voor de toepassing van het vijfde en zesde lid onder gewezen deelnemer en onder toeslagen wordt verstaan.
- 8** De statuten en reglementen van een pensioenfonds kunnen bepalen dat degene die gedurende een tijdvak korter dan een jaar heeft deelgenomen aan een regeling inzake ouderdomspensioen van dat fonds, tenzij hij elders verworven pensioenaanspraken bij het fonds heeft ingebracht, bij beëindiging van de deelneming anders dan door overlijden of het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd een uitkering ontvangt die ten minste gelijk is aan de door hem voor ouderdomspensioen betaalde bijdragen.
- 9** De statuten en reglementen van een pensioenfonds kunnen in plaats van het in het achtste lid bedoelde tijdstip, waarop de deelneming eindigt, een later tijdstip van uitkering noemen, doch niet later dan twee jaren na het eindigen van die deelneming, noch later dan het tijdstip waarop de pensioengerechtigde leeftijd wordt bereikt.
- 10** Indien een pensioenregeling van een pensioenfonds kan worden beschouwd als alleen te worden bepaald door de door de werkgever of de deelnemer beschikbaar gestelde premies of bijdragen, is het tweede lid niet van toepassing en geldt dat de gewezen deelnemer bij beëindiging van de deelneming ten minste een premievrije aanspraak op ouderdomspensioen verkrijgt op de voet van de tot dan door hem en voor hem betaalde en uit hoofde van artikel 2, zesde lid, nog verschuldigde

bijdragen naarmate de voor pensioeningang vereiste duur van de deelneming is verstreken.

Artikel 8a

[Vervallen per 01-01-2007]

- 1 Indien het huwelijk van een deelnemer eindigt door echtscheiding of ontbinding na scheiding van tafel en bed, verkrijgt zijn gewezen echtgenoot een zodanige premievrije aanspraak op weduwen- of weduwnaarspensioen, als de deelnemer ten behoeve van die gewezen echtgenoot zou hebben verkregen, indien op het tijdstip van de echtscheiding of van de ontbinding van het huwelijk zijn deelneming zou zijn geëindigd anders dan door overlijden of het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd.
- 2 Indien het huwelijk van een gewezen deelnemer eindigt door echtscheiding of ontbinding na scheiding van tafel en bed, verkrijgt zijn gewezen echtgenoot een zodanige premievrije aanspraak op weduwen- of weduwnaarspensioen, als de gewezen deelnemer ten behoeve van die gewezen echtgenoot heeft verkregen bij het eindigen van zijn deelneming.
- 3 Het bepaalde in het eerste en tweede lid vindt geen toepassing, indien de man en de vrouw bij huwelijkse voorwaarden of bij een bij geschrift gesloten overeenkomst met het oog op de scheiding anders overeenkomen. De overeenkomst is slechts geldig indien aan de overeenkomst een verklaring van het fonds is gehecht, dat het bereid is een uit de afwijking voortvloeiend pensioenrisico te dekken.
- 4 Het fonds verstrekt aan de gewezen echtgenoot van de deelnemer of gewezen deelnemer een bewijs van diens aanspraak.

Artikel 8b

[Vervallen per 01-01-2007]

- 1 Degene, die aan een spaarfonds heeft deelgenomen, ontvangt, tenzij het bepaalde in het tweede lid toepassing vindt, bij het eindigen van zijn deelneming of op een in de statuten of reglementen van het fonds aangegeven later tijdstip een uitkering op de voet van de door en voor hem betaalde en uit hoofde van artikel 3, derde lid, nog verschuldigde bijdragen.
- 2 De statuten en reglementen van een spaarfonds kunnen bepalen dat degene, die korter dan een jaar aan het fonds heeft deelgenomen, bij het eindigen van zijn deelneming een uitkering ontvangt ten minste gelijk aan de door hem betaalde bijdragen.
- 3 De statuten en reglementen van een spaarfonds kunnen in plaats van het in het tweede lid bedoelde tijdstip, waarop de deelneming eindigt, een later tijdstip van uitkering noemen, doch niet later dan twee jaren na het eindigen van de

deelneming.

Artikel 8c

[Vervallen per 01-01-2007]

- 1 De aanspraak op ouderdomspensioen van een deelnemer of gewezen deelnemer kan zonder toestemming van diens echtgenoot niet bij overeenkomst tussen die deelnemer of gewezen deelnemer en het pensioenfonds of de werkgever worden verminderd anders dan bij afkoop zoals voorzien bij of krachtens deze wet, tenzij de echtgenoten het recht op pensioenverevening ingevolge de Wet verevening pensioenrechten bij scheiding (*Stb.* 1994, 342) hebben uitgesloten.
- 2 De aanspraak op weduwen- of weduwnaarspensioen ten behoeve van de echtgenoot van een deelnemer of gewezen deelnemer kan zonder toestemming van die echtgenoot niet bij overeenkomst tussen de deelnemer of gewezen deelnemer en het pensioenfonds of de werkgever worden verminderd anders dan bij afkoop zoals voorzien bij of krachtens deze wet.
- 3 Elk beding, strijdig met het bepaalde in het eerste en tweede lid, is nietig.

Artikel 9

[Vervallen per 01-01-2007]

- 1 De voor pensioenen bestemde gelden van een pensioenfonds moeten, tenzij artikel 10 toepassing vindt, worden aangewend tot het overdragen of het herverzekeren van het uit de aangegane verplichtingen voortvloeiende risico door het sluiten van overeenkomsten van verzekering met een verzekeraar:
 - a. die in het bezit is van de ingevolge artikel 24, eerste lid, van de Wet toezicht verzekeringsbedrijf 1993 vereiste vergunning of heeft voldaan aan de ingevolge de artikelen 37 of 38 van die wet vereiste procedure met betrekking tot een bijkantoor in Nederland; of vereiste vergunning of heeft voldaan aan de ingevolge de artikelen 37 of 38 van die wet vereiste procedure met betrekking tot een bijkantoor in Nederland; of
 - b. die heeft voldaan aan de vereiste procedure als bedoeld in de artikelen 111, eerste lid, onderdelen die heeft voldaan aan de vereiste procedure als bedoeld in de a artikelen 111, eerste lid, onderdelen a tot en met c, of tweede lid tot en met , c 113, eerste of vierde lid , of tweede lid, 113, eerste of vierde lid, 116, eerste lid, onderdelen , a 116, eerste lid, onderdelen a tot en met c, of derde lid tot en met , of c 118, tweede of vijfde lid, van genoemde wet , of derde lid, of 118, tweede of vijfde lid, van genoemde wet indien het de aldaar bedoelde dienstverrichting naar Nederland betreft. indien het de aldaar bedoelde dienstverrichting naar Nederland betreft.
- 2 De voor pensioenen bestemde gelden van een beroepspensioenfonds moeten,

~~tenzij artikel 10 toepassing vindt, worden aangewend tot het overdragen of het herverzekeren van het risico, dat voortspuit uit de in de statuten en enig pensioenreglement van het fonds neergelegde verplichtingen, door het sluiten van overeenkomsten van verzekering met een verzekeraar naar eigen keuze van de deelnemer, welke verzekeraar voldoet aan de vereisten, bedoeld in het eerste lid onder a of b.~~

- 3 2** Ingeval het bepaalde in het eerste lid toepassing vindt of voor de inwerkingtreding van deze bepaling heeft gevonden, zijn de regelen, welke krachtens artikel 2, vierde lid, zijn vastgesteld voor het geval dat een werkgever verzekeringsovereenkomsten sluit als daar bedoeld, van overeenkomstige toepassing, indien en voor zover een rechthebbende, niet zijnde een deelnemer, aanspraak op pensioen heeft jegens de verzekeraar, bedoeld in het eerste lid. Voor de toepassing van de regelen bedoeld in de vorige volzin wordt als verzekeringnemer aangemerkt het pensioenfonds dan wel, indien het fonds zijn rechten als verzekeringnemer aan de rechthebbende op het pensioen heeft overgedragen, deze rechthebbende.

Artikel 9a

[Vervallen per 01-01-2007]

- 1** ~~De bezittingen van een pensioenfonds, dan wel van een beroepspensioenfonds, moeten, tezamen met de te verwachten inkomsten, toereikend zijn ter dekking van de uit de statuten en reglementen voortvloeiende pensioenverplichtingen.~~
- 2 1** De aanspraak, bedoeld in artikel 8, tweede lid, dient voor de deelnemer in elk geval steeds aan het einde van ieder kalenderjaar dan wel, indien dat eerder is, bij beëindiging van de deelneming, volledig te zijn gefinancierd. De Pensioen- & Verzekeringkamer kan op grond van bijzondere omstandigheden een langere termijn, van ten hoogste dertien weken, toestaan voor financiering als bedoeld in dit lid.
- 2** Een pensioenfonds stelt toereikende technische voorzieningen vast met betrekking tot het geheel van uit de statuten en reglementen voortvloeiende pensioenverplichtingen en beschikt te allen tijde over voldoende en passende activa om deze technische voorzieningen te dekken. De technische voorzieningen worden elk jaar berekend. De berekening wordt uitgevoerd en gewaarmerkt door een actuaaris op grond van met het bij of krachtens deze wet bepaalde overeenstemmende actuariële methoden en met inachtneming van de volgende beginselen:
- a.** het minimumbedrag van de technische voorzieningen wordt berekend aan de hand van een voldoende prudente actuariële waardering, rekening houdend met alle verplichtingen inzake uitkeringen en inzake bijdragen, overeenkomstig de

door het fonds uitgevoerde pensioenregeling. Het minimumbedrag moet voldoende zijn om te waarborgen dat de uitbetaling van reeds verschuldigde pensioenen aan de pensioengerechtigden, kan worden voortgezet, en om de verplichtingen te weerspiegelen die voortvloeien uit de opgebouwde pensioenrechten van de deelnemers. De economische en actuariële hypothesen die voor de waardering van de passiva worden gehanteerd, worden eveneens op prudente wijze bepaald, waarbij een redelijke marge voor negatieve afwijkingen in acht wordt genomen, indien van toepassing;

- b.** de toegepaste maximale rentepercentages worden op prudente wijze bepaald. Bij de bepaling van deze prudente rentepercentages wordt rekening gehouden met:

 - 1°.** het rendement van de overeenkomstige activa die door het pensioenfonds worden beheerd en met de toekomstige beleggingsopbrengsten, of
 - 2°.** marktrendementen van kwalitatief hoogwaardige of staatsobligaties;
 - c.** de voor de berekening van de technische voorzieningen gebruikte tabellen inzake overlijden of arbeidsongeschiktheid en levensverwachting worden gebaseerd op prudente beginselen, rekening houdend met de hoofdkenmerken van de deelnemersgroep en de pensioenregelingen, in het bijzonder de verwachte veranderingen in de relevante risico's;
 - d.** de methode en de grondslag van de berekening van de technische voorzieningen blijven van boekjaar tot boekjaar ongewijzigd, tenzij wijzigingen daarin gerechtvaardigd zijn als gevolg van een verandering van de juridische, demografische of economische omstandigheden die aan de hypothesen ten grondslag liggen.
- 3** Een pensioenfonds dat niet volledig het risico, bedoeld in artikel 9, eerste lid, heeft overgedragen of herverzekerd houdt, naast de technische voorzieningen, permanent bij wijze van buffer een eigen vermogen aan dat:
- a.** in overeenstemming is met het soort risico en de aard van het eigen vermogen met betrekking tot het geheel van de uit de statuten en reglementen voortvloeiende pensioenverplichtingen;
 - b.** vrij is van alle voorzienbare verplichtingen; en
 - c.** dient als veiligheidskapitaal om verschillen op te vangen tussen de verwachte en daadwerkelijke uitgaven en winsten.
- 4** Bij algemene maatregel van bestuur worden regels gesteld over de berekening van het minimumbedrag van het eigen vermogen, bedoeld in het derde lid, overeenkomstig de artikelen 27 en 28 van richtlijn nr. 2002/83/EG van het

Europees Parlement en de Raad van de Europese Unie van 5 november 2002
betreffende levensverzekering (PbEG L 345/24).

Artikel 9aa

[Vervallen per 01-01-2007]

- 1** Een pensioenfonds kan, indien het fonds geen bijdragen ontvangt van een bijdragende onderneming die zetel heeft in een andere lidstaat dan Nederland, in afwijking van artikel 9a, tweede lid, gedurende een korte periode over onvoldoende activa beschikken, mits het fonds beschikt over een daartoe opgesteld en door de Pensioen- & Verzekeringskamer goedgekeurd herstelplan.
- 2** Wanneer een pensioenfonds niet meer over voldoende activa beschikt, dient het een concreet en haalbaar herstelplan in om tijdig de activa, die noodzakelijk zijn om de technische voorzieningen volledig te dekken, te herstellen. Het herstelplan houdt rekening met de gehele, specifieke situatie van het fonds.
- 3** Wanneer een pensioenregeling tijdens de periode, bedoeld in het eerste en tweede lid, wordt beëindigd, stelt het pensioenfonds de Pensioen- & Verzekeringskamer hiervan op de hoogte en stelt het fonds een procedure vast om de op de beëindigde pensioenregeling betrekking hebbende activa en passiva aan een ander pensioenfonds, verzekeraar of pensioeninstelling uit een andere lidstaat over te dragen, welke procedure ter kennis van de Pensioen- & Verzekeringskamer wordt gebracht.
- 4** Het pensioenfonds stelt, wanneer het derde lid van toepassing is, een algemeen overzicht van de procedure, bedoeld in het derde lid, beschikbaar voor de deelnemers, gewezen deelnemers, hun pensioengerechtigde nagelaten betrekkingen of de vertegenwoordigers van de genoemde personen in overeenstemming met het vertrouwelijkheidsbeginsel.

Artikel 9b

[Vervallen per 01-01-2007]

- 1** ~~Belegging van de daartoe beschikbare gelden van een pensioenfonds, een spaarfonds of een beroepspensioenfonds moet op solide wijze geschieden.~~ Belegging van de daartoe beschikbare gelden van een spaarfonds

moet op solide wijze geschieden.

- 2** ~~Vorderingen van een ondernemingspensioenfonds of een spaarfonds op de werkgever, alsmede belegging in aandelen in diens onderneming zijn toegelaten tot een bedrag gelijk aan het twintigste deel van de bezittingen van het fonds, vermeerderd met een bedrag gelijk aan de vrije reserve van dat fonds. Het bedrag van deze vorderingen en aandelen mag evenwel het tiende deel van de bezittingen van het fonds niet overschrijden. Vorderingen van een spaarfonds op de werkgever, alsmede belegging in aandelen in diens onderneming zijn toegelaten tot een bedrag gelijk aan het twintigste deel van de bezittingen van het fonds, vermeerderd met een bedrag gelijk aan de vrije reserve van dat fonds. Het bedrag van deze vorderingen en aandelen mag evenwel het tiende deel van de bezittingen van het fonds niet overschrijden.~~
- 3** ~~Ten aanzien van een ondernemingspensioenfonds mag van het tweede lid worden afgeweken, voor zover de werkgever nieuwe financiële verplichtingen op zich heeft genomen, alsook voor zover het betreft financiële verplichtingen van de werkgever, die verband houden met verhogingen van aanspraken op pensioen over reeds verstreken jaren; zulks onder voorwaarde dat de aanpassing aan dat lid wordt nagestreefd volgens een plan waarmee de Pensioen- & Verzekeringskamer heeft ingestemd. Het tweede lid is tot 23 september 2010 van overeenkomstige toepassing op een pensioenfonds of beroepspensioenfonds, tenzij het fonds bijdragen ontvangt van ondernemingen die zetel hebben in een andere lidstaat dan Nederland, in welk geval artikel 9ba, eerste lid, onderdeel f, van toepassing is.~~

Artikel 9ba

[Vervallen per 01-01-2007]

- 1** Een pensioenfonds voert een beleggingsbeleid dat in overeenstemming is met de prudent person-regel en met name met de volgende voorschriften:

 - a.** de activa worden belegd in het belang van de deelnemers, gewezen deelnemers, gepensioneerden en hun pensioengerechtigde nagelaten betrekkingen;
 - b.** de activa worden op zodanige wijze belegd dat de veiligheid, de kwaliteit, de liquiditeit en het rendement van de portefeuille als geheel zijn gewaarborgd. Activa die ter dekking van de technische voorzieningen worden aangehouden, worden voorts belegd op een wijze die strookt met de aard en de duur van de verwachte toekomstige pensioenuitkeringen;
 - c.** de activa worden hoofdzakelijk op gereguleerde markten belegd. Beleggingen in niet tot de handel op een gereguleerde financiële markt

toegelaten activa, worden tot een prudent niveau beperkt;

- d. beleggingen in derivaten zijn toegestaan voorzover deze bijdragen tot een vermindering van het beleggingsrisico of een doeltreffend portefeuillebeheer vergemakkelijken. Dergelijke beleggingen worden op een prudente basis gewaardeerd, met inachtneming van de onderliggende activa, en worden mede in aanmerking genomen bij de waardering van de activa van het fonds. Het pensioenfonds vermijdt voorts een bovenmatig risico met betrekking tot één en dezelfde tegenpartij en tot andere derivatenverrichtingen;
- e. de activa worden naar behoren gediversifieerd zodat een bovenmatige afhankelijkheid van of vertrouwen in bepaalde activa, of een bepaalde emittent of groep van ondernemingen en risicoaccumulatie in de portefeuille als geheel worden vermeden. Beleggingen in activa, uitgegeven door dezelfde emittent of door emittenten die tot dezelfde groep behoren, mogen het pensioenfonds niet blootstellen aan bovenmatige risicoconcentratie;
- f. beleggingen in de bijdragende onderneming worden beperkt tot ten hoogste 5% van de portefeuille als geheel, en ingeval de bijdragende onderneming tot een groep behoort, worden beleggingen in de ondernemingen die tot dezelfde groep als de bijdragende onderneming behoren, beperkt tot ten hoogste 10% van de portefeuille. Wanneer een groep van ondernemingen aan het pensioenfonds bijdragen betaalt, geschieden beleggingen in deze bijdragende ondernemingen prudent, waarbij rekening wordt gehouden met de noodzaak van een behoorlijke diversificatie.

- 2 Het eerste lid, onderdelen e en f, is niet van toepassing op beleggingen in staatsobligaties.
- 3 Het eerste lid, onderdeel f, is niet van toepassing tot 23 september 2010, tenzij het pensioenfonds bijdragen ontvangt van ondernemingen die zetel hebben in een andere lidstaat dan Nederland.
- 4 Het is een pensioenfonds verboden leningen aan te gaan of namens derde partijen als garant op te treden, tenzij de lening tijdelijk wordt aangegaan voor liquiditeitsdoelstellingen.

Artikel 9c

[Vervallen per 01-01-2007]

- 1 ~~Het pensioenfonds, dan wel het beroepspensioenfonds, stelt een actuariële en bedrijfstechnische nota vast waarin in elk geval een omschrijving is opgenomen van de wijze waarop uitvoering wordt gegeven aan het bepaalde bij en krachtens de~~ Het pensioenfonds stelt een actuariële en bedrijfstechnische nota vast waarin in elk geval een omschrijving is opgenomen van de wijze waarop uitvoering wordt gegeven aan het bepaalde in het tweede lid en het bepaalde bij en krachtens de artikelen 9a, 9aa, 9b, 9ba en 9d. Het spaarfonds stelt een bedrijfstechnische nota vast waarin in elk geval een omschrijving is opgenomen van de wijze waarop uitvoering wordt gegeven aan het bepaalde bij en krachtens de artikelen 9b en 9d.
- 2 ~~Het bestuur van het fonds legt de in het eerste lid bedoelde nota alsmede iedere wijziging daarvan onverwijld over aan de Pensioen- & Verzekeringskamer. Een pensioenfonds beschikt over goede administratieve en boekhoudkundige procedures en adequate interne controlemechanismen.~~
- 3 ~~De Pensioen- & Verzekeringskamer kan regels stellen met betrekking tot de tijdstippen en de wijze waarop uitvoering wordt gegeven aan het tweede lid. In de actuariële en bedrijfstechnische nota wordt een verklaring inzake beleggingsbeginselen opgenomen welke verklaring ten minste onderwerpen omvat als toegepaste wegingsmethoden voor beleggingsrisico's, de risicobeheersprocedures en de strategische allocatie van activa in het licht van de aard en de looptijd van de pensioenverplichtingen. Deze verklaring wordt om de drie jaren en voorts onverwijld na iedere belangrijke wijziging van het beleggingsbeleid herzien.~~
- 4 Het bestuur van het fonds legt de in het eerste lid bedoelde nota alsmede iedere wijziging daarvan onverwijld over aan de Pensioen- & Verzekeringskamer.
- 5 De Pensioen- & Verzekeringskamer kan regels stellen met betrekking tot de tijdstippen en de wijze waarop uitvoering wordt gegeven aan het vierde lid.

Artikel 9d

[Vervallen per 01-01-2007]

Bij of krachtens algemene maatregel van bestuur kunnen regels worden gesteld met betrekking tot de artikelen 9a, 9aa, 9b en 9c. Daarbij kan worden bepaald dat in geval van overdracht of herverzekering als bedoeld in artikel 9, artikel 9c ~~en die regels niet van toepassing zijn dan wel anderszins daarvan mag worden afgeweken.~~ en die regels, met uitzondering van artikel 9c, derde lid, niet van toepassing zijn dan wel anderszins daarvan mag worden afgeweken.

Artikel 10

[Vervallen per 01-01-2007]

- 1 ~~Indien een pensioenfonds, dan wel een beroepspensioenfonds, werkt volgens een~~

~~actuariële en bedrijfstechnische nota als bedoeld in~~ Indien een pensioenfonds werkt volgens een actuariële en bedrijfstechnische nota als bedoeld in artikel 9c, waaruit blijkt dat wordt voldaan aan het bepaalde bij en krachtens de artikelen 9a artikelen 9a tot en met 9d tot en met 9d en bovendien aan de eisen die op grond van het tweede lid worden gesteld, behoeft overdracht of herverzekering van het risico, bedoeld in artikel 9, eerste of tweede lid artikel 9, eerste lid, niet plaats te hebben.

- ~~2~~ Bij of krachtens algemene maatregel van bestuur kunnen regels worden gesteld met betrekking tot de eisen waaraan de financiële opzet in relatie tot het draagvlak van een pensioenfonds, ~~dan wel een beroepspensioenfonds, moet voldoen teneinde de nakoming van de uit de pensioenregeling voortvloeiende verplichtingen op zodanige wijze te waarborgen dat toepassing kan worden gegeven aan het eerste lid.~~ Deze regels kunnen verschillend worden gesteld voor verschillende categorieën van verzekerde risico's, van pensioenfondsen en van beroepspensioenfondsen. Bij of krachtens algemene maatregel van bestuur kunnen regels worden gesteld met betrekking tot de eisen waaraan de financiële opzet in relatie tot het draagvlak van een pensioenfonds moet voldoen teneinde de nakoming van de uit de pensioenregeling voortvloeiende verplichtingen op zodanige wijze te waarborgen dat toepassing kan worden gegeven aan het eerste lid. Deze regels kunnen verschillend worden gesteld voor verschillende categorieën van verzekerde risico's van pensioenfondsen.
- ~~3~~ Zodra het fonds verplichtingen heeft ten aanzien waarvan artikel 9, eerste of tweede lid artikel 9, eerste lid, geen toepassing heeft gevonden doet het bestuur van het fonds daarvan onverwijld mededeling aan de Pensioen- & Verzekeringskamer. Het bepaalde bij en krachtens artikel 9c, tweede en derde lid artikel 9c, vierde en vijfde lid, is van overeenkomstige toepassing.

Artikel 10a

[Vervallen per 01-01-2007]

~~Indien de Pensioen- & Verzekeringskamer zulks noodzakelijk acht in het belang van de deelnemers, de gewezen deelnemers, of andere belanghebbenden, gaat een pensioenfonds binnen de daarvoor door de Pensioen- & Verzekeringskamer gestelde termijn over tot het overdragen of herverzekeren van het uit de aangegane verplichtingen voortspruitende risico door het sluiten van overeenkomsten van verzekering met een verzekeraar als bedoeld in artikel 9.~~

- ~~1~~ Indien de Pensioen- & Verzekeringskamer zulks noodzakelijk acht in het belang van de deelnemers, de gewezen deelnemers, of andere belanghebbenden, gaat een pensioenfonds binnen de daarvoor door de Pensioen- & Verzekeringskamer gestelde termijn over tot het overdragen of herverzekeren van het uit de aangegane verplichtingen voortspruitende risico door het sluiten van

overeenkomsten van verzekering met een verzekeraar als bedoeld in artikel 9.

- 2 Een ondernemingspensioenfonds als bedoeld in artikel 1, achtste lid, informeert de Pensioen- & Verzekeringskamer direct zodra het ondernemingspensioenfonds weet of redelijkerwijs kan voorzien dat de verbondenheid aan de onderneming zal eindigen.
- 3 Het ondernemingspensioenfonds, bedoeld in artikel 1, achtste lid, gaat binnen zes maanden na het eindigen van de verbondenheid over tot:
 - a. het overdragen of herverzekeren van het uit de aangegane verplichtingen voortvloeiende risico door het sluiten van overeenkomsten van verzekering met een verzekeraar als bedoeld in artikel 2, vierde lid,
 - b. of het onderbrengen van het uit de aangegane verplichtingen voortvloeiende risico bij een bedrijfstakpensioenfonds waarvan de werkingssfeer betrekking heeft op de activiteiten van de onderneming.
- 4 De in het derde lid opgenomen verplichting van het ondernemingspensioenfonds geldt niet zolang ten genoegen van de Pensioen- & Verzekeringskamer door het ondernemingspensioenfonds wordt aangetoond dat herverzekering, overdracht of onderbrenging niet noodzakelijk is omdat het ondernemingspensioenfonds kan voldoen aan de voorwaarden in aanvulling op de bij of krachtens de wet geldende eisen die de Pensioen- & Verzekeringskamer stelt met betrekking tot:
 - a. de actuariële en bedrijfstechnische opzet en
 - b. de deskundigheid en betrouwbaarheid van het bestuur.

Artikel 10b

[Vervallen per 01-01-2007]

- 1 ~~Het boekjaar van een pensioenfonds, een spaarfonds of een beroepspensioenfonds loopt van 1 januari tot en met 31 december. Het boekjaar van een pensioenfonds of een spaarfonds loopt van 1 januari tot en met 31 december.~~
- 2 ~~Het bestuur van een pensioenfonds, een spaarfonds of een beroepspensioenfonds legt aan de Pensioen- & Verzekeringskamer jaarlijks binnen zes maanden na afloop van het boekjaar een jaarrekening, een jaarverslag en overige gegevens over het verstreken boekjaar over, waarin een volledig beeld van de financiële toestand van het fonds gegeven wordt en waaruit ten genoegen van die kamer blijkt dat wordt voldaan aan het bepaalde bij en krachtens deze wet alsmede, voor zover van toepassing, aan het bepaalde bij of krachtens de~~ Het bestuur van een pensioenfonds of een spaarfonds legt aan de Pensioen- & Verzekeringskamer jaarlijks binnen zes maanden na afloop van het boekjaar een jaarrekening, een

jaarverslag en overige gegevens over het verstreken boekjaar over, waarin een volledig beeld van de financiële toestand van het fonds gegeven wordt en waaruit ten genoegen van die kamer blijkt dat wordt voldaan aan het bepaalde bij en krachtens deze wet en dat de belangen van de bij het fonds betrokken deelnemers, gewezen deelnemers en overige belanghebbenden voldoende gewaarborgd geacht kunnen worden. In de jaarrekening en het jaarverslag wordt rekening gehouden met iedere door het fonds uitgevoerde pensioenregeling. Wet betreffende verplichte deelneming in een beroepspensioenregeling, en dat de belangen van de bij het fonds betrokken deelnemers, gewezen deelnemers en overige belanghebbenden voldoende gewaarborgd geacht kunnen worden.

- 3 Het bestuur van een fonds ten aanzien waarvan artikel 10 toepassing vindt legt aan de Pensioen- & Verzekeringskamer bovendien jaarlijks binnen zes maanden na afloop van het boekjaar een actuariael verslag betreffende het fonds over, voorzien van de verklaring van een actuaris.
- 4 De jaarrekening moet zijn voorzien van een verklaring omtrent de getrouwheid, ondertekend door een accountant als bedoeld in artikel 393, eerste lid, van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek.
- 5 De accountant, bedoeld in het vierde lid, is verplicht desgevraagd aan de Pensioen- & Verzekeringskamer inzicht te bieden in zijn controlewerkzaamheden alsmede haar alle overige inlichtingen te verstrekken die redelijkerwijze geacht kunnen worden nodig te zijn voor de vervulling van de haar bij of krachtens deze wet dan wel bij of krachtens de De accountant, bedoeld in het vierde lid, is verplicht desgevraagd aan de Pensioen- & Verzekeringskamer inzicht te bieden in zijn controlewerkzaamheden alsmede haar alle overige inlichtingen te verstrekken die redelijkerwijze geacht kunnen worden nodig te zijn voor de vervulling van de haar bij of krachtens deze wet opgelegde taak. De Pensioen- & Verzekeringskamer stelt het bestuur van het fonds in de gelegenheid aanwezig te zijn bij het verstrekken van inlichtingen door de accountant. Wet betreffende verplichte deelneming in een beroepspensioenregeling opgelegde taak. De Pensioen- & Verzekeringskamer stelt het bestuur van het fonds in de gelegenheid aanwezig te zijn bij het verstrekken van inlichtingen door de accountant.
- 6 Het vijfde lid is van overeenkomstige toepassing ten aanzien van de actuaris, bedoeld in het derde lid.
- 7 Voor zover een beroepspensioenregeling de mogelijkheid opent overeenkomstig artikel 2, tweede lid, onderdeel b of c, van de Wet betreffende verplichte deelneming in een beroepspensioenregeling [Red: Vervallen.] naar eigen keuze overeenkomsten van verzekering te sluiten met het in artikel 2, tweede lid, onderdeel a, van die wet bedoelde beroepspensioenfonds, dient de in het tweede lid bedoelde jaarrekening een afzonderlijke bedrijfsrekening te bevatten betreffende

~~deze overeenkomsten van verzekering, waaruit onder meer duidelijk zal moeten blijken welke waarborgen ten behoeve van de betrokken deelnemers aanwezig zijn.~~

- 8** ~~Bij of krachtens algemene maatregel van bestuur kunnen regels worden gesteld met betrekking tot de wijze waarop wordt voldaan aan de verplichtingen, bedoeld in het eerste tot en met het zevende lid. Daarbij kunnen regels worden gesteld omtrent het in bepaalde gevallen meermalen per jaar overleggen van gegevens of verklaringen als bedoeld in dit artikel.~~ Bij of krachtens algemene maatregel van bestuur kunnen regels worden gesteld met betrekking tot de wijze waarop wordt voldaan aan de verplichtingen, bedoeld in het eerste tot en met het zesde lid. Daarbij kunnen regels worden gesteld omtrent het in bepaalde gevallen meermalen per jaar overleggen van gegevens of verklaringen als bedoeld in dit artikel.
- 9** De Pensioen- & Verzekeringskamer kan regels stellen met betrekking tot de wijze van overleggen van de in dit artikel bedoelde bescheiden.
- 10** Indien de accountant naar het oordeel van de Pensioen- & Verzekeringskamer niet of niet meer de nodige waarborgen biedt dat deze de toevertrouwde taak met betrekking tot het fonds naar behoren zal vervullen, kan de Pensioen- & Verzekeringskamer bepalen dat hij niet bevoegd is de verklaring, bedoeld in het vierde lid, met betrekking tot dat fonds af te leggen.

Artikel 11

[Vervallen per 01-01-2007]

- 1** De accountant, bedoeld in artikel 10b, vierde lid, meldt de Pensioen- & Verzekeringskamer zo spoedig mogelijk elke omstandigheid waarvan hij bij de uitvoering van zijn werkzaamheden als bedoeld in die bepaling kennis heeft gekregen en die:
- a.** ~~in strijd is met de bij of krachtens deze wet, dan wel bij of krachtens de Wet betreffende verplichte deelneming in een beroepspensioenregeling, geldende eisen en verplichtingen;~~ in strijd is met de bij of krachtens deze wet geldende eisen en verplichtingen;
 - b.** de nakoming van de door het fonds aangegane verplichtingen bedreigt; of
 - c.** leidt tot weigering van het afgeven van een verklaring omtrent de getrouwheid of tot het maken van voorbehouden.
- 2** Gelijke verplichting als bedoeld in het eerste lid, onderdelen a en b, rust op de actuaris, bedoeld in artikel 10b, derde lid.
- 3** De accountant, onderscheidenlijk de actuaris die op grond van dit artikel tot een melding aan de Pensioen- & Verzekeringskamer is overgegaan, is niet

aansprakelijk voor schade die een derde dientengevolge lijdt, tenzij aannemelijk wordt dat, gelet op alle feiten en omstandigheden, in redelijkheid niet tot melding had mogen worden overgegaan.

Artikel 12

[Vervallen per 01-01-2007]

- 1 Tot het samenstellen van de in artikel 10b, derde lid, bedoelde bescheiden, alsmede tot het verrichten van andere tot de normale beroepsbezigheden van actuarissen behorende werkzaamheden ten behoeve van een pensioenfonds, een spaarfonds of een beroepspensioenfonds is tegenover de Pensioen- & Verzekeringskamer niet bevoegd degene, tegen wiens aanwijzing of handhaving bij het fonds de Pensioen- & Verzekeringskamer bedenkingen heeft geuit, bedoelde bescheiden, alsmede tot het verrichten van andere tot de normale beroepsbezigheden van actuarissen behorende werkzaamheden ten behoeve van een pensioenfonds of een spaarfonds is tegenover de Pensioen- & Verzekeringskamer niet bevoegd degene, tegen wiens aanwijzing of handhaving bij het fonds de Pensioen- & Verzekeringskamer bedenkingen heeft geuit.
- 2 De Pensioen- & Verzekeringskamer kan tegen de aanwijzing of handhaving van een actuaaris slechts bedenkingen uiten, indien de betrokkene, naar haar oordeel, niet of niet meer de nodige waarborgen biedt, dat hij de hem toevertrouwde taak naar behoren zal vervullen.

Artikel 13

[Vervallen per 01-01-2000]

Artikel 14

[Vervallen per 01-01-2000]

Artikel 15

[Vervallen per 01-01-2000]

Artikel 16

[Vervallen per 01-01-2000]

Artikel 17

[Vervallen per 01-01-2007]

- 1 Het bestuur van een pensioen- of spaarfonds zorgt dat de deelnemers bij toetreding schriftelijk op de hoogte gesteld worden van de inhoud van de geldende statuten en reglementen van het fonds. Jaarlijks worden de deelnemers schriftelijk van de wijzigingen daarin door het bestuur op de hoogte gesteld.
- 2 Jaarlijks verstrekt het bestuur van een pensioenfonds ten behoeve van de deelnemer een opgave van de hoogte van het te bereiken reglementaire pensioen en een opgave van de aan het desbetreffende of voorafgaande kalenderjaar toe te rekenen waardeaanwinst van pensioenaanspraken overeenkomstig artikel 3.127 van de Wet inkomstenbelasting 2001 en de daarop berustende bepalingen. Het

eerste jaar waarover de opgave van de waardeangroei van de pensioenaanspraken als bedoeld in de eerste volzin wordt verstrekt is 2001.

- 3 Het bestuur van een ondernemingspensioenfonds of spaarfonds zorgt dat de deelnemers in het bezit gesteld worden van een afschrift van de mededeling die de werkgever overeenkomstig artikel 2, zevende lid, eerste volzin, of artikel 3, vierde lid, eerste volzin, aan het fonds heeft gedaan.
- 4 Het bestuur van een pensioen- of spaarfonds stelt de belanghebbenden in staat desgewenst van de geldende statuten en reglementen kennis te nemen.
- 5 Het bestuur van het pensioenfonds verstrekt op verzoek van de deelnemer een opgave van de over de jaren 1994 tot en met 2000 toe te rekenen waardeangroei van pensioenaanspraken overeenkomstig artikel 3.127 van de Wet inkomstenbelasting 2001 en de daarop berustende bepalingen.
- 6 Het bestuur van een pensioenfonds, spaarfonds of verzekeraar verstrekt eenmalig aan de deelnemers, en aan de gewezen deelnemers eenmalig op verzoek, een opgave van de premievrije waarde op 1 januari 2006 van de aanspraken, opgebouwd ten behoeve van een pensioenuitkering in de periode voorafgaand aan de datum waarop de deelnemer of gewezen deelnemer de leeftijd van 65 jaar bereikt.
- 7 Bij of krachtens algemene maatregel van bestuur kunnen regels worden gesteld over het bepaalde in het zesde lid, de wijze waarop de premievrije waarde wordt berekend en het tijdvak waarbinnen de eenmalige opgave wordt verstrekt.
- 8 Het bestuur van een pensioenfonds, spaarfonds, beroepspensioenfonds of verzekeraar administreert de deelnemingsjaren van de deelnemers. Bij algemene maatregel van bestuur worden regels gesteld met betrekking tot de perioden die in aanmerking komen als deelnemingsjaren.

Artikel 17a

[Vervallen per 01-01-2007]

Onverminderd het bepaalde in artikel 8, vierde lid, verstrekt het bestuur van een pensioenfonds op verzoek aan de deelnemer en de gewezen deelnemer binnen drie maanden een opgave van de hoogte van de opgebouwde aanspraken.

Het fonds kan een vergoeding vragen van de aan de opgave verbonden kosten.

Artikel 17b

[Vervallen per 01-01-2007]

- 1** Het bestuur van een pensioenfonds verstrekt op verzoek aan de deelnemers, gewezen deelnemers, gepensioneerden en hun pensioengerechtigde nagelaten betrekkingen en hun vertegenwoordigers:
 - a.** voldoende inlichtingen over de rechten en plichten van de bij de pensioenregeling betrokken partijen;
 - b.** voldoende inlichtingen over de financiële, technische en andere aan de pensioenregeling verbonden risico's;
 - c.** voldoende inlichtingen over de aard en spreiding van de risico's;
 - d.** de jaarrekeningen en de jaarverslagen;
 - e.** binnen een redelijke termijn, alle relevante informatie over wijzigingen in de voorschriften inzake de pensioenregeling;
 - f.** de in artikel 9c, derde lid , bedoelde verklaring inzake de beleggingsbeginselen;
 - g.** duidelijke en wezenlijke gegevens over:
 - 1°.** indien van toepassing, het richtniveau van de pensioenuitkeringen;
 - 2°.** het niveau van de uitkeringen in geval van beëindiging van de deelneming;
 - 3°.** wanneer de deelnemer het beleggingsrisico draagt, alle beschikbare beleggingsmogelijkheden, indien van toepassing, en de feitelijke beleggingsportefeuille, evenals gegevens over de risicopositie en de kosten in verband met de beleggingen;
 - 4°.** de modaliteiten voor de afkoop van de aanspraken op pensioen, onder aanwending van de afkoopsom om pensioen of aanspraken op pensioen te verwerven bij een ander pensioenfonds, beroepspensioenfonds, verzekeraar of pensioeninstelling uit een andere lidstaat in geval van beëindiging van de dienstbetrekking;
 - h.** beknopte informatie over de situatie van het pensioenfonds en over het actuele financieringsniveau van hun totale individuele aanspraken.
- 2** Bij de ingang van zijn pensioen op grond van een pensioenregeling, ontvangt de pensioengerechtigde de nodige informatie over de uitkeringen waarop hij recht heeft en over de wijze van uitbetaling.

Artikel 18

[Vervallen per 01-01-2007]

Ieder der bestuurders van een pensioenfonds of van een spaarfonds is verplicht te zorgen, dat het bepaalde bij of krachtens deze wet alsmede de bepalingen van de statuten en reglementen van het fonds worden nageleefd en dat, voor zover het een pensioenfonds betreft, het beleid van dat fonds gevoerd wordt overeenkomstig de in artikel 9c bedoelde actuariële en bedrijfstechnische nota.

Artikel 19

[Vervallen per 01-01-2007]

Een pensioenfonds, een spaarfonds, een werkgever en een verzekeraar als bedoeld in artikel 2, vierde lid, verstrekken aan de Pensioen- & Verzekeringskamer binnen de door haar te bepalen termijn kosteloos de inlichtingen die zij voor de vervulling van de haar bij of krachtens deze wet opgelegde taak nodig acht.

Artikel 20

[Vervallen per 01-01-2007]

- 1 Het toezicht op de uitvoering van deze wet berust bij de Pensioen- & Verzekeringskamer.
- 2 De Pensioen- & Verzekeringskamer beheert een register waarin alle pensioenfondsen met zetel in Nederland worden ingeschreven. In het register wordt, indien van toepassing, vermeld in welke lidstaten een fonds pensioenregelingen uitvoert.
- 2 3 Onze Minister kan met betrekking tot de uitvoering van de artikelen 2a, 2b, 2c, 3b, 6a, 6c 6d, 7, 8, 8a, 8b, 8c, 25, 29, 32, 32a, 32b, 32ba 32 ba, 32c, 32e, 32f, 32g en 32e 32h aan de Pensioen- & Verzekeringskamer aanwijzingen van algemene aard geven betreffende de uitoefening van de haar bij of krachtens deze wet opgelegde taak.

Artikel 20a

[Vervallen per 01-01-2007]

- 1 Onze Minister is bevoegd aan de Pensioen- & Verzekeringskamer de gegevens of inlichtingen te vragen die naar zijn oordeel nodig zijn voor een onderzoek naar de toereikendheid van deze wet of de wijze waarop de Pensioen- & Verzekeringskamer deze wet uitvoert of heeft uitgevoerd, indien dat ter wille van het bedrijfseconomisch toezicht nodig blijkt, alsmede gegevens of inlichtingen die betrekking hebben op de uitvoering van de artikelen, genoemd in artikel 20, tweede lid artikel 20, derde lid.
- 2 De Pensioen- & Verzekeringskamer is verplicht aan Onze Minister de in het eerste

lid bedoelde gegevens of inlichtingen te verstrekken. Indien Onze Minister de Pensioen- & Verzekeringskamer vraagt bepaalde gegevens of inlichtingen te verstrekken die ingevolge het bij of krachtens deze wet bepaalde omtrent afzonderlijke pensioen- of spaarfondsen zijn verstrekt of zijn verkregen, en die geen betrekking hebben op de uitvoering van de artikelen, genoemd in artikel 20, tweede lid artikel 20, derde lid, is de Pensioen- & Verzekeringskamer niet verplicht deze gegevens of inlichtingen te verstrekken, indien deze betrekking hebben op of herleidbaar zijn tot een afzonderlijk pensioenfonds, spaarfonds, rechtspersoon, vennootschap of natuurlijke persoon, met uitzondering van gegevens of inlichtingen die betrekking hebben op of herleidbaar zijn tot een pensioenfonds of een spaarfonds dat in staat van faillissement is verklaard of op grond van een rechterlijke uitspraak is ontbonden.

- 3 Onze Minister is bevoegd een derde op te dragen de gegevens of inlichtingen die hem ingevolge het tweede lid zijn verstrekt te onderzoeken en aan hem verslag uit te brengen. Tevens kan Onze Minister de derde die in zijn opdracht handelt, machtigen namens hem gegevens of inlichtingen in te winnen, in welk geval het eerste en tweede lid van overeenkomstige toepassing zijn.
- 4 Onze Minister mag de gegevens of inlichtingen die hij ingevolge het tweede of derde lid heeft verkregen uitsluitend gebruiken voor het vormen van zijn oordeel over de toereikendheid van deze wet of de wijze waarop de Pensioen- & Verzekeringskamer deze wet uitvoert of heeft uitgevoerd.
- 5 Onze Minister en degenen die in zijn opdracht handelen zijn verplicht tot geheimhouding van de op grond van het tweede lid, tweede volzin, ontvangen gegevens of inlichtingen.
- 6 Niettegenstaande het vierde en vijfde lid kan Onze Minister de aan de gegevens of inlichtingen ontleende bevindingen en de daaruit getrokken conclusies aan de Staten-Generaal mededelen en de conclusies in algemene zin openbaar maken.
- 7 De Wet openbaarheid van bestuur ~~en de~~, de Wet Nationale ombudsman en titel 9.2 van de Algemene wet bestuursrecht zijn niet van toepassing met betrekking tot de in dit artikel bedoelde gegevens of inlichtingen die Onze Minister of de in zijn opdracht werkende onder zich heeft.

Artikel 21

[Vervallen per 01-01-2007]

- 1 De Pensioen- & Verzekeringskamer is, ter bevordering van een goede vervulling van de haar bij of krachtens deze wet opgelegde taken, bevoegd getuigen en deskundigen op te roepen; deze personen zijn verplicht op die oproep te verschijnen.

- 2 De in het vorige lid bedoelde oproeping geschiedt op de wijze, door de Pensioen- & Verzekeringskamer te bepalen.
- 3 De oproeping door middel van dagvaarding geschiedt door een deurwaarder of een ambtenaar, aangesteld voor de uitvoering van de politietaak, dan wel een andere ambtenaar of functionaris, voor zover die ambtenaar of functionaris door Onze Minister van Justitie daartoe is aangewezen, op de wijze, voorgeschreven bij de artikelen 586 en 587 van het Wetboek van Strafvordering. De termijn van dagvaarding bedraagt ten minste drie vrije dagen.
- 4 Indien een getuige of deskundige niet op de dagvaarding verschijnt, kan de Pensioen- & Verzekeringskamer daarvan procesverbaal opmaken. Zij kan hem andermaal doen dagvaarden en daarbij een bevel tot medebrenging voegen.
- 5 Tot het uitbrengen van een dagvaarding en tot de tenuitvoerlegging van een bevel tot medebrenging verleent het openbaar ministerie desgevorderd zijn tussenkomst.
- 6 De getuigen zijn verplicht getuigenis af te leggen, behoudens verschoning wegens ambts- of beroepsgeheim. De deskundigen zijn verplicht om hun taak onpartijdig en naar beste weten te verrichten.
- 7 De Pensioen- & Verzekeringskamer is bevoegd de getuige de eed af te nemen. Artikel 177 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering is van toepassing.
- 8 Tot het afnemen van verhoren van getuigen en deskundigen houdt de Pensioen- & Verzekeringskamer zitting ter plaatse, door haar naar gelang van de omstandigheden te bepalen. Zij kan aan een of meer van de leden van haar bestuur opdragen een getuige of deskundige te gaan horen.
- 9 ~~Aan getuigen en deskundigen wordt op hun verlangen door de voorzitter vergoeding toegeschat op de voet van het tarief, vastgesteld ingevolge~~ Aan getuigen en deskundigen wordt op hun verlangen door de Pensioen- & Verzekeringskamer vergoeding toegeschat op de voet van het tarief, vastgesteld ingevolge artikel 8:36 van de Algemene wet bestuursrecht.
- 10 De kosten van de verrichtingen van deurwaarders worden berekend op de voet van het tarief van gerechtskosten in strafzaken.

Artikel 22

[Vervallen per 01-01-2007]

- 1 De Pensioen- & Verzekeringskamer is bevoegd inzage te nemen of door personen, door haar bij uitdrukkelijke en bijzondere machtiging aangewezen, te doen nemen van de zakelijke gegevens en bescheiden van een fonds, waarop deze wet van toepassing is. Gelijke bevoegdheid heeft de Pensioen- & Verzekeringskamer ten aanzien van de zakelijke gegevens en bescheiden van een verzekeraar, als

bedoeld in artikel 2, vierde lid, en van een werkgever, die zijn toezeggingen omtrent pensioen bij een aan zijn onderneming verbonden fonds dan wel bij een bedrijfstakpensioenfonds heeft ondergebracht, voor zover deze zakelijke gegevens en bescheiden naar het oordeel van de Pensioen- & Verzekeringskamer voor de door die werkgever getroffen pensioenvoorziening van belang zijn.

- 2 Hij, die de zakelijke gegevens of bescheiden onder zich heeft, is desgevorderd verplicht deze daartoe open te leggen.
- 3 Ten aanzien van de door de Pensioen- & Verzekeringskamer gemachtigde personen zijn de artikelen 5:13 en 5:15 van de Algemene wet bestuursrecht van overeenkomstige toepassing.
- 4 Het fonds, de werkgever en de verzekeraar zijn verplicht de zakelijke gegevens en bescheiden in Nederland beschikbaar te hebben en deze gedurende ten minste zeven jaren na het boekjaar waarop ze betrekking hebben beschikbaar te houden.
- 5 ~~Het vierde lid is niet van toepassing op een verzekeraar met zetel in een andere lidstaat van de Europese Unie.~~ Het vierde lid is niet van toepassing op een verzekeraar met zetel in een andere lidstaat van de Europese Unie of een pensioeninstelling uit een andere lidstaat.

Artikel 23

[Vervallen per 01-01-2007]

- 1 Indien de Pensioen- & Verzekeringskamer zulks noodzakelijk acht in het belang van de deelnemers, de gewezen deelnemers, of andere belanghebbenden, kan zij aan het bestuur van een pensioenfonds of een spaarfonds een aanwijzing geven.
- 2 Het bestuur volgt een aanwijzing binnen de door de Pensioen- & Verzekeringskamer gestelde termijn op.
- 3 De Pensioen- & Verzekeringskamer kan van haar aanwijzing mededeling doen aan:
 - a. de deelnemersraad, bedoeld in artikel 6a;
 - b. de naar Ons oordeel representatieve centrale organisaties van werkgevers en van werknemers;
 - c. organisaties van werkgevers en werknemers, behorende tot bij koninklijk besluit aangewezen categorieën;
 - d. de bij koninklijk besluit aangewezen centrale organisaties van andere belanghebbenden;
 - e. organisaties van andere belanghebbenden, behorende tot bij koninklijk besluit aangewezen categorieën.

- 4 Een centrale organisatie als bedoeld in het derde lid kan van een op grond van dat lid meegedeelde aanwijzing mededeling doen aan bij haar aangesloten organisaties op het gebied van de bedrijfstak waarin het fonds werkt of waartoe de onderneming behoort waaraan het fonds is verbonden.
- 5 De Pensioen- & Verzekeringskamer stelt het fondsbestuur van de toepassing van het derde lid in kennis.

Artikel 23a

[Vervallen per 01-01-2007]

- 1 De Pensioen- & Verzekeringskamer kan een last onder dwangsom opleggen ter zake van overtreding van voorschriften, gesteld bij of krachtens de artikelen 2, eerste en vierde lid, 2b, eerste, derde lid en vijfde lid 2b, eerste, derde, en vijfde lid, 2c, 3, eerste lid, 4, eerste tot en met vierde lid 4, eerste, tweede, vierde en zesde lid, 5, eerste tot en met zevende lid, 5a, eerste lid, 6a, 6b, vierde lid 6b, tweede en vierde lid, 6c, vijfde lid 6d, derde lid, 7, 7a, 8, vijfde en zesde lid, 9, 9a, eerste en tweede lid 9a, 9aa, 9b, 9ba, 9c, 10 10, derde lid, 10a, 10b, 17b, 18, 19, 21, zesde lid, 22, tweede en vierde lid, 23, tweede lid, 23l, eerste en derde lid, en, 32b, tweede lid, 32i en 32o.
- 2 De artikelen 5:32, tweede tot en met vijfde lid, en 5:33 tot en met 5:35 van de Algemene wet bestuursrecht zijn van toepassing.
- 3 Onze Minister kan regels stellen ter zake van de uitoefening van de bevoegdheid, bedoeld in het eerste lid.

Artikel 23b

[Vervallen per 01-01-2007]

- 1 De Pensioen- & Verzekeringskamer kan een bestuurlijke boete opleggen ter zake van overtreding van voorschriften, gesteld bij of krachtens de artikelen 2, eerste en vierde lid, 2b, eerste, derde lid en vijfde lid 2b, eerste, derde en vijfde lid, 2c, 3, eerste lid, 3a, derde en vierde lid, 4, eerste tot en met vierde lid 4, eerste, tweede, vierde en zesde lid, 5, eerste tot en met zevende lid, 5a, eerste lid, 6a, 6b, vierde lid 6b, tweede en vierde lid, 6c, eerste en vijfde lid 6c, eerste lid, 6d, derde lid, 7, 7a, 8, vijfde en zesde lid, 9, 9a, eerste en tweede lid 9a, 9aa, 9b, 9ba, 9c, 10 10, derde lid, 10a, 10b, 11, eerste en tweede lid, 17b, 18, 19, 21, zesde lid, 22, tweede en vierde lid, 23, tweede lid, 23l, eerste en derde lid, en, 32b, tweede lid, 32i en 32o.
- 2 De bestuurlijke boete komt toe aan de Pensioen- & Verzekeringskamer.
- 3 Onze Minister, in overeenstemming met Onze Minister van Justitie, kan regels stellen ter zake van de uitoefening van de bevoegdheid, bedoeld in het eerste lid.

Artikel 23c

[Vervallen per 01-01-2007]

- 1 Het bedrag van de boete wordt bepaald op de wijze als voorzien in de bijlage, met dien verstande dat de boete voor een afzonderlijke overtreding ten hoogste € 907 560 bedraagt.
- 2 De bijlage bepaalt bij elke daarin omschreven overtreding het bedrag van de deswege op te leggen boete.
- 3 De bijlage kan bij algemene maatregel van bestuur worden gewijzigd.
- 4 De Pensioen- & Verzekeringskamer kan het bedrag van de boete lager stellen dan in de bijlage is bepaald, indien het bedrag van de boete in een bepaald geval op grond van bijzondere omstandigheden onevenredig hoog moet worden geacht.
- 5 Voor overtreding van voorschriften, gesteld bij of krachtens een algemene maatregel van bestuur op grond van de artikelen 2b, vijfde lid, 2c, tweede lid, 9d, 10, tweede lid, 10b, achtste lid, en, 32, negende lid en 32b, derde lid, wordt het bedrag van de boete bepaald op de wijze als voorzien in de bijlage behorend bij die algemene maatregel van bestuur, met dien verstande dat de boete voor een afzonderlijke overtreding ten hoogste € 907 560 bedraagt. Ten aanzien van de regelen, bedoeld in artikel 2, vierde lid, tweede volzin, is de eerste volzin van overeenkomstige toepassing.

Artikel 23d

[Vervallen per 01-01-2007]

Degene jegens wie door de Pensioen- & Verzekeringskamer een handeling is verricht waaraan hij in redelijkheid de gevolgtrekking kan verbinden dat hem wegens een overtreding een boete zal worden opgelegd, is niet verplicht ter zake daarvan enige verklaring af te leggen. Hij wordt hiervan in kennis gesteld alvorens hem mondeling om informatie wordt gevraagd.

Artikel 23e

[Vervallen per 01-01-2007]

- 1 Indien de Pensioen- & Verzekeringskamer voornemens is een boete op te leggen geeft zij de betrokkene daarvan kennis onder vermelding van de gronden waarop het voornemen berust.
- 2 In afwijking van afdeling 4.1.2. van de Algemene wet bestuursrecht stelt de Pensioen- & Verzekeringskamer de betrokkene in de gelegenheid om naar keuze schriftelijk of mondeling zijn zienswijze naar voren te brengen voordat de boete wordt opgelegd, tenzij het een overtreding betreft die in de bijlage, de algemene maatregel van bestuur of de regelen, bedoeld in artikel 23c, is aangewezen.

Artikel 23f

[Vervallen per 01-01-2007]

- 1 De Pensioen- & Verzekeringskamer legt de boete op bij beschikking.
- 2 De beschikking vermeldt in ieder geval:
 - a. het feit ter zake waarvan de boete wordt opgelegd, alsmede het overtreden voorschrift;
 - b. het bedrag van de boete en de gegevens op basis waarvan dit bedrag is bepaald; en
 - c. de termijn, bedoeld in artikel 23h, eerste lid, waarbinnen de boete moet worden betaald.

Artikel 23g

[Vervallen per 01-01-2007]

- 1 De werking van de beschikking tot oplegging van een boete wordt opgeschort totdat de beroepstermijn is verstreken of, indien beroep is ingesteld, op het beroep is beslist.
- 2 In afwijking van het eerste lid wordt de werking van de beschikking tot oplegging van een boete voor een overtreding die op grond van artikel 23e, tweede lid, is aangewezen, opgeschort totdat de bezwaartermijn is verstreken of, indien bezwaar is gemaakt, op het bezwaar is beslist.

Artikel 23h

[Vervallen per 01-01-2007]

- 1 De boete wordt betaald binnen zes weken na de inwerkingtreding van de beschikking waarbij zij is opgelegd.
- 2 De boete wordt vermeerderd met de wettelijke rente, te rekenen vanaf de dag waarop sedert de bekendmaking van de beschikking zes weken zijn verstreken, tenzij het een overtreding betreft die op grond van artikel 23e, tweede lid, is aangewezen.
- 3 Indien de boete niet tijdig is betaald stuurt de Pensioen- & Verzekeringskamer schriftelijk een aanmaning om binnen twee weken de boete, verhoogd met de kosten van de aanmaning, alsnog te betalen. De aanmaning bevat de aanzegging, dat de boete, voor zover deze niet binnen de gestelde termijn wordt betaald, overeenkomstig het vierde lid zal worden ingevorderd.
- 4 Bij gebreke van tijdige betaling kan de Pensioen- & Verzekeringskamer de boete, verhoogd met de kosten van de aanmaning en van de invordering, bij dwangbevel

invorderen.

- 5 Het dwangbevel wordt op kosten van de overtreder bij deurwaardersexploit betekend en levert een executoriale titel op in de zin van het Tweede Boek van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering.
- 6 Gedurende zes weken na de dag van betekening staat verzet tegen het dwangbevel open door dagvaarding van de Pensioen- & Verzekeringskamer.
- 7 Het verzet schorst de tenuitvoerlegging niet, tenzij de voorzieningenrechter van de rechtbank in kort geding desgevraagd anders beslist.
- 8 Het verzet kan niet worden gegrond op de stelling dat de boete ten onrechte of op een te hoog bedrag is vastgesteld.

Artikel 23i

[Vervallen per 01-01-2007]

- 1 De bevoegdheid een boete op te leggen vervalt indien ter zake van de overtreding een strafvervolgning is ingesteld en het onderzoek ter terechtzitting een aanvang heeft genomen, dan wel het recht tot strafvordering is vervallen ingevolge artikel 74 van het Wetboek van Strafrecht.
- 2 Het recht tot strafvordering met betrekking tot een overtreding als bedoeld in artikel 23b vervalt, indien de Pensioen- & Verzekeringskamer ter zake van die overtreding reeds een boete heeft opgelegd.

Artikel 23j

[Vervallen per 01-01-2007]

- 1 De bevoegdheid een boete op te leggen vervalt drie jaren na de dag waarop de overtreding is begaan.
- 2 De termijn, bedoeld in het eerste lid, wordt gestuit door de bekendmaking van de beschikking waarbij een boete wordt opgelegd.

Artikel 23k

[Vervallen per 01-01-2007]

De werkzaamheden in verband met het opleggen van een dwangsom of van een boete worden verricht door personen die niet betrokken zijn geweest bij het vaststellen van de overtreding en het daaraan voorafgaande onderzoek.

Artikel 23l

[Vervallen per 01-01-2007]

- 1 Indien aan een aanwijzing als bedoeld in artikel 23 ~~binnen de gestelde termijn niet of onvoldoende gevolg is gegeven kan de Pensioen- & Verzekeringskamer aan het~~

~~bestuur van het fonds aanzeggen dat het vanaf een bepaald tijdstip zijn bevoegdheden slechts mag uitoefenen na toestemming door een of meer door de Pensioen- & Verzekeringskamer aangewezen personen en met inachtneming van de opdrachten van deze personen; deze aanzegging wordt terstond van kracht. binnen de gestelde termijn niet of onvoldoende gevolg is gegeven kan de Pensioen- & Verzekeringskamer aan het bestuur van het fonds aanzeggen dat het vanaf een bepaald tijdstip zijn bevoegdheden slechts mag uitoefenen na toestemming door een of meer door de Pensioen- & Verzekeringskamer aangewezen personen en met inachtneming van de opdrachten van deze personen; deze aanzegging wordt terstond van kracht. De Pensioen- & Verzekeringskamer kan een op grond van de vorige volzin aangewezen persoon een bezoldiging toekennen ten laste van het fonds of van de onderneming waaraan het fonds is verbonden.~~

- 2 Indien naar het oordeel van de Pensioen- & Verzekeringskamer onverwijld ingrijpen noodzakelijk is kan zij zonder voorafgaande aanwijzing onmiddellijk uitvoering geven aan het eerste lid, nadat zij het bestuur in de gelegenheid heeft gesteld zijn mening over de onmiddellijke uitvoering te geven.
- 3 Het bestuur verleent de door de Pensioen- & Verzekeringskamer aangewezen personen alle medewerking. De Pensioen- & Verzekeringskamer kan het bestuur toestaan bepaalde handelingen zonder machtiging te verrichten.
- 4 De door de Pensioen- & Verzekeringskamer aangewezen personen oefenen hun bevoegdheden uit gedurende ten hoogste twee jaren na de bekendmaking van de aanzegging, bedoeld in het eerste lid, behoudens de bevoegdheid van de Pensioen- & Verzekeringskamer om deze termijn te verlengen telkens voor ten hoogste een jaar. Een zodanige verlenging maakt de Pensioen- & Verzekeringskamer aan het fonds bekend. De verlenging wordt terstond van kracht. De Pensioen- & Verzekeringskamer kan te allen tijde de door haar aangewezen personen door anderen vervangen.
- 5 Voor schade ten gevolge van handelingen, die zijn verricht in strijd met een aanzegging als bedoeld in het eerste lid, zijn degenen die deze handelingen als orgaan van het fonds verrichten, persoonlijk aansprakelijk tegenover het fonds. Het fonds kan de ongeldigheid van deze handelingen inroepen, indien de wederpartij wist dat de vereiste toestemming ontbrak of daarvan niet onkundig kon zijn.
- 6 De Pensioen- & Verzekeringskamer trekt in elk geval de maatregel, bedoeld in het eerste lid, in zodra zij van oordeel is, dat deze maatregel niet langer noodzakelijk is.

Artikel 23m

[Vervallen per 01-01-2007]

- 1 Op verzoek van de Pensioen- & Verzekeringskamer kan de ondernemingskamer

van het gerechtshof te Amsterdam over een pensioenfonds of een spaarfonds een bewindvoerder aanstellen, indien:

- a. het beheer van een fonds, waarop deze wet van toepassing is, blijk geeft van een zodanig wanbeleid dat de belangen van de deelnemers en andere gerechtigden een onmiddellijke voorziening vereisen;
 - b. het bestuur van het fonds is komen te ontbreken.
- 2 De Pensioen- & Verzekeringkamer dient haar verzoekschrift tot aanstelling van een bewindvoerder in tweevoud in. De griffier doet een exemplaar van het verzoekschrift onverwijld aan het fonds toekomen.
 - 3 Indien de ondernemingskamer het verzoek toewijst, bepaalt zij de duur waarvoor de bewindvoerder is aangesteld. Zij kan deze duur op verzoek van de Pensioen- & Verzekeringkamer of van de bewindvoerder verlengen dan wel verkorten. De ondernemingskamer kan de bewindvoerder een bezoldiging toekennen ten laste van het fonds of van de onderneming waaraan het fonds is verbonden.
 - 4 De bewindvoerder treedt in de plaats van het bestuur van het fonds.
 - 5 De voorlopige tenuitvoerlegging van de beschikking tot aanstelling van een bewindvoerder kan worden bevolen, indien het verzoek daartoe is gedaan op de grond, genoemd in het eerste lid, onder a, van dit artikel.

Artikel 24

[Vervallen per 01-01-2007]

Telkenjare brengt de Pensioen- & Verzekeringkamer aan Ons verslag uit omtrent haar bevindingen betreffende de toepassing van deze wet.

Artikel 25

[Vervallen per 01-01-2007]

- 1 De Pensioen- & Verzekeringkamer verzamelt en bewerkt ten behoeve van het door Onze Minister te voeren beleid inzake aanvullende pensioenvoorzieningen de daarvoor van belang zijnde gegevens met betrekking tot de aanvullende pensioenregelingen, alsmede met betrekking tot het aantal personen dat onder de werking van die regelingen valt.
- 2 De instellingen die de in artikel 2 bedoelde pensioentoezeggingen uitvoeren, zijn verplicht op verzoek van de Pensioen- & Verzekeringkamer alle gegevens te verstrekken die noodzakelijk zijn voor de uitvoering van het eerste lid.
- ~~3.3.~~ Het bestuur van de Pensioen- & Verzekeringkamer raadpleegt de pensioenraad bedoeld in De Pensioen- & Verzekeringkamer organiseert ten minste één keer per jaar een overleg met belanghebbenden aangaande pensioenen. artikel 3,

~~onderdeel c, van de Wet toezicht verzekeringsbedrijf 1993 over de wijze van uitvoering van het eerste lid.~~

- 4 Onze Minister of de Sociaal Economische Raad kunnen beschikken over de resultaten van de uitvoering van het eerste lid.
- 5 Bij algemene maatregel van bestuur kan nader worden geregeld over welke gegevens van pensioenfondsen Onze Minister of de Sociaal Economische Raad kunnen beschikken bij de uitvoering van het eerste en vierde lid.

Artikel 25a

[Vervallen per 01-01-2007]

Ieder is verplicht aan Onze Minister of aan een bij ministeriële regeling aangewezen instelling desgevraagd alle inlichtingen te verstrekken die nodig zijn voor onderzoek inzake het ontbreken van aanvullende pensioenvoorzieningen voor werknemers.

Artikel 26

[Vervallen per 01-01-2007]

De pensioenfondsen en spaarfondsen zijn verplicht tot vergoeding van de kosten, welke aan de uitvoering van deze wet verbonden zijn. Onze Minister stelt hiervoor nadere regelen vast.

Artikel 27

[Vervallen per 01-09-1992]

Artikel 28

[Vervallen per 01-01-2007]

Wij behouden Ons voor, bij algemene maatregel van bestuur nadere regelen tot uitvoering van deze wet te geven.

Artikel 29

[Vervallen per 01-01-2007]

- 1 De Pensioen- & Verzekeringskamer kan desgevraagd in bijzondere gevallen van het bepaalde bij of krachtens de artikelen 2, 3, 3a, 5, eerste lid, 6, 6a, 8, eerste tot en met vierde, achtste en negende lid, 8b, 9b, tweede lid, 10b, eerste tot en met derde lid, 32a, onderdeel c, en artikel 32ba, eerste lid, onderdeel f, ontheffing verlenen, indien die kamer van oordeel is, dat de belangen van de personen die betrokken zijn bij een pensioen- of spaarregeling voldoende gewaarborgd zijn. De ontheffing kan geen betrekking hebben op een verzoek om afkoop van pensioen of een aanspraak op pensioen, anders dan met het oog op verwerving van aanspraken op pensioen jegens een in het buitenland gevestigde instelling, en een verzoek om ontheffing van het voorschrift van gelijke behandeling wat betreft het verlenen van toeslagen.
- 2 De ontheffing kan onder beperkingen worden verleend en daaraan kunnen

voorschriften worden verbonden; zij kan voorts worden gewijzigd en ingetrokken.

- 3 De Pensioen- & Verzekeringskamer stelt beleidsregels vast met betrekking tot het nemen van beslissingen ter zake van ontheffing en publiceert die regels in de *Staatscourant*.

Artikel 30

[Vervallen per 01-01-2007]

- 1 Overtreding van het bij de artikelen 2, eerste lid, 3, eerste lid, 4, tweede lid, 10b, vijfde en zesde lid, 11, eerste en tweede lid, 18, 19, 22, tweede en vierde lid, 23, tweede lid, en 23l, eerste en derde lid, bepaalde wordt gestraft met een geldboete van de tweede categorie. Overtreding van het bepaalde in 32, vierde en vijfde lid, en 32ba, wordt gestraft met een geldboete van de vierde categorie.
- 2 Met een geldboete van de tweede categorie wordt gestraft overtreding van voorschriften, krachtens deze wet bij algemene maatregel van bestuur gegeven, voor zover uitdrukkelijk als strafbaar feit in de zin dezer wet aangeduid.
- 3 De bij deze wet strafbaar gestelde feiten worden beschouwd als overtredingen.

Artikel 31

[Vervallen per 01-01-1994]

Artikel 32

[Vervallen per 01-01-2007]

- 1 [Red: Vervallen.]
- 2 Overdracht, inpandgeving of elke andere handeling, waardoor de deelnemer of gewezen deelnemer enig recht op zijn pensioen of zijn aanspraak op pensioen aan een ander toekent, anders dan het verlenen van zekerheid voor het verkrijgen van uitstel van betaling als bedoeld in artikel 25, vijfde lid, van de Invorderingswet 1990 is slechts geldig voor zover beslag op zijn pensioen geldig zou zijn bij ontbreken van andere inkomsten.
- 3 Volmacht tot invordering van het pensioen, onder welke vorm of welke benaming ook verleend, is steeds herroepelijk.
- 4 Onverminderd het bepaalde in het vijfde lid, de ~~artikelen 32~~ artikelen 32a a en 32 32b b en het bepaalde krachtens artikel 2, vierde lid, kan pensioen of een aanspraak op pensioen slechts worden afgekocht in bij ministeriële regeling aan te wijzen gevallen.
- 5 ~~In afwijking van het bepaalde in het vorige lid heeft zowel het pensioenfonds of de verzekeraar zonder toestemming van de rechthebbende, als de rechthebbende zonder toestemming van het pensioenfonds of de verzekeraar het recht tot afkoop~~

van het pensioen, indien het pensioen op het tijdstip van ingang een bedrag van € 332,29 per jaar niet te boven gaat. De afkoopsom wordt ter hand gesteld van de rechthebbende. In het geval de rechthebbende zich in het buitenland heeft gevestigd geldt voor het in de eerste volzin genoemde bedrag het tweevoudige en is het pensioenfonds of de verzekeraar op verzoek van de rechthebbende verplicht voor het tijdstip van ingang aanspraken op pensioen af te kopen indien op het tijdstip van afkoop de hoogte van de pensioenaanspraak het tweevoudige van het in de eerste volzin genoemde bedrag niet te boven gaat. In afwijking van het bepaalde in het vorige lid heeft zowel het pensioenfonds of de verzekeraar zonder toestemming van de rechthebbende, als de rechthebbende zonder toestemming van het pensioenfonds of de verzekeraar het recht tot afkoop van het pensioen, indien het pensioen op het tijdstip van ingang een bedrag van € 332,29 [Red: per 1 januari 2006: € 361,02] per jaar niet te boven gaat. De afkoopsom wordt ter hand gesteld van de rechthebbende. In het geval de rechthebbende zich in het buitenland heeft gevestigd geldt voor het in de eerste volzin genoemde bedrag het tweevoudige en is het pensioenfonds of de verzekeraar op verzoek van de rechthebbende verplicht voor het tijdstip van ingang aanspraken op pensioen af te kopen indien op het tijdstip van afkoop de hoogte van de pensioenaanspraak het tweevoudige van het in de eerste volzin genoemde bedrag niet te boven gaat.

- 6 Het bedrag, genoemd in het vorige lid, wordt bij ministeriële regeling telkens herzien met ingang van 1 januari met hetzelfde percentage waarmee de consumentenprijsindex Alle Huishoudens, zoals dat wordt berekend door het Centraal Bureau voor de Statistiek, over de maand oktober daaraan voorafgaande naar boven of beneden afwijkt van die index over de maand oktober van het jaar voorafgaande aan de eerstgenoemde maand oktober.
- 7 De afkoopsom, bedoeld in het vijfde lid, is voor mannen en vrouwen gelijk. De afkoopsom, bedoeld in het vierde en vijfde lid, is voor mannen en vrouwen gelijk.
- 8 Elk beding, strijdig met een der voorgaande leden, is nietig.
- 9 Bij of krachtens algemene maatregel van bestuur worden regels gesteld omtrent het zevende lid.

Artikel 32a

[Vervallen per 01-01-2007]

Onverminderd de artikelen 32b en 32ba is een pensioenfonds uitsluitend bevoegd pensioen of aanspraken op pensioen af te kopen voor zover zijn statuten en reglementen dat mogelijk maken, indien de rechthebbende daarmee instemt en indien:

- 1 Onverminderd de artikelen 32b en 32ba is een pensioenfonds uitsluitend bevoegd pensioen of aanspraken op pensioen af te kopen voor zover zijn statuten en reglementen dat mogelijk maken, indien de rechthebbende daarmee instemt en

indien:

- a. die afkoop ertoe strekt het de rechthebbende mogelijk te maken om onder aanwending van de afkoopsom pensioen of aanspraken op pensioen te verwerven overeenkomstig een toezegging omtrent pensioen van een andere inhoud van een andere werkgever dan de werkgever die het af te kopen pensioen heeft toegezegd, bij de instelling waar die andere werkgever de toezegging omtrent pensioen heeft ondergebracht;
 - b. de in onderdeel a bedoelde afkoopsom rechtstreeks wordt overgedragen aan de instelling jegens welke de in onderdeel a bedoelde aanspraken op pensioen worden verworven;
 - c. het pensioen of de aanspraken op pensioen worden verworven jegens een instelling:
 - 1°. waarop de Pensioen- & Verzekeringskamer toezicht houdt;
 - 2°. die bij ministeriële regeling is aangewezen;
 - 3°. die heeft voldaan aan de ingevolge de artikelen 37 of 38 van de Wet toezicht verzekeringsbedrijf 1993 vereiste procedure met betrekking tot een bijkantoor in Nederland; dan wel
 - 4°. die heeft voldaan aan de vereiste procedure als bedoeld in de artikelen 111, eerste lid, onderdelen a tot en met c, of tweede lid, 113, eerste of vierde lid, 116, eerste lid, onderdelen a tot en met c, of derde lid, of 118, tweede of vijfde lid, van de Wet toezicht verzekeringsbedrijf 1993 indien het de aldaar bedoelde dienstverrichting naar Nederland betreft;
 - d. het voornemen tot afkoop uiterlijk drie maanden voor de beoogde datum van afkoop schriftelijk wordt gemeld aan de Pensioen- & Verzekeringskamer in die gevallen waarin er sprake is van groepsgewijze afkoop en de Pensioen- & Verzekeringskamer binnen die periode niet van eventuele bezwaren heeft doen blijken;
 - e. met de pensioenbelangen van de echtgenoot of gewezen echtgenoot op redelijke wijze rekening is gehouden en
 - f. het pensioen of de aanspraak op pensioen door de instelling jegens welke het pensioen of de aanspraak op pensioen wordt verworven, aldus wordt vastgesteld, dat de actuariële waarde ervan ten minste gelijk is aan de op dezelfde grondslagen berekende actuariële waarde van het af te kopen pensioen of de af te kopen aanspraken op pensioen.
- a. ~~die afkoop ertoe strekt het de rechthebbende mogelijk te maken om onder~~

aanwending van de afkoopsom pensioen of aanspraken op pensioen te verwerven overeenkomstig een toezegging omtrent pensioen van een andere inhoud van een andere werkgever dan de werkgever die het af te kopen pensioen heeft toegezegd, bij de instelling waar die andere werkgever de toezegging omtrent pensioen heeft ondergebracht;

- b.** de in onderdeel a bedoelde afkoopsom rechtstreeks wordt overgedragen aan de instelling jegens welke de in onderdeel a bedoelde aanspraken op pensioen worden verworven;
 - c.** het pensioen of de aanspraken op pensioen worden verworven jegens een instelling:

 - 1°.** waarop de Pensioen- & Verzekeringskamer toezicht houdt;
 - 2°.** die bij ministeriële regeling is aangewezen;
 - 3°.** die heeft voldaan aan de ingevolge de artikelen 37 of 38 van de Wet toezicht verzekeringsbedrijf 1993 vereiste procedure met betrekking tot een bijkantoor in Nederland; dan wel
 - 4°.** die heeft voldaan aan de vereiste procedure als bedoeld in de artikelen 111 , eerste lid, onderdelen a tot en met c , of tweede lid, 113 , eerste of vierde lid, 116 , eerste lid, onderdelen a tot en met c , of derde lid, of 118 , tweede of vijfde lid, van de Wet toezicht verzekeringsbedrijf 1993 indien het de aldaar bedoelde dienstverrichting naar Nederland betreft;
 - d.** het voornemen tot afkoop uiterlijk drie maanden voor de beoogde datum van afkoop schriftelijk wordt gemeld aan de Pensioen- & Verzekeringskamer in die gevallen waarin er sprake is van groepsgewijze afkoop en de Pensioen- & Verzekeringskamer binnen die periode niet van eventuele bezwaren heeft doen blijken;
 - e.** met de pensioenbelangen van de echtgenoot of gewezen echtgenoot op redelijke wijze rekening is gehouden en
 - f.** het pensioen of de aanspraak op pensioen door de instelling jegens welke het pensioen of de aanspraak op pensioen wordt verworven, aldus wordt vastgesteld, dat de actuariële waarde ervan ten minste gelijk is aan de op dezelfde grondslagen berekende actuariële waarde van het af te kopen pensioen of de af te kopen aanspraken op pensioen.
- 2** In afwijking van het eerste lid, onderdeel a, is het pensioenfonds bevoegd pensioen of aanspraken op pensioen af te kopen indien die afkoop ertoe strekt het de rechthebbende mogelijk te maken om onder aanwending van de afkoopsom pensioen of aanspraken op pensioen te verwerven overeenkomstig een

beroepspensioenregeling ten aanzien waarvan artikel 3 van de Wet verplichte beroepspensioenregeling toepassing heeft gevonden. Het eerste lid onderdeel b is van overeenkomstige toepassing. Het eerste lid, onderdeel c tot en met f, zijn van toepassing.

Artikel 32b

[Vervallen per 01-01-2007]

- 1 Een pensioenfonds is verplicht, tenzij naar het oordeel van de Pensioen- & Verzekeringskamer de financiële toestand van het fonds dat niet toelaat, in geval van individuele beëindiging van de deelneming anders dan door overlijden of het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd op verzoek van een gewezen deelnemer aanspraken op pensioen af te kopen, indien:
 - a. die afkoop ertoe strekt het de rechthebbende mogelijk te maken om onder aanwending van de afkoopsom aanspraken op pensioen te verwerven bij de instelling waar de nieuwe onderneming waaraan hij verbonden is de toezegging omtrent pensioen ter uitvoering heeft ondergebracht,
 - b. de afkoopsom rechtstreeks wordt overgedragen aan die instelling en
 - c. de aanspraken op pensioen worden verworven jegens een instelling:
 - 1°. waarop de Pensioen- & Verzekeringskamer toezicht houdt;
 - 2°. die bij ministeriële regeling is aangewezen;
 - 3°. die heeft voldaan aan de ingevolge de artikel 37 of 38 van de Wet toezicht verzekeringsovereenkomsten Pensioen- en spaarfondsenwet 1993 vereiste procedure met betrekking tot een bijkantoor in Nederland, dan wel
 - 4°. die heeft voldaan aan de vereiste procedure als bedoeld in de artikelen 111, eerste lid, onderdelen a tot en met c, of tweede lid, eerste lid, onderdelen a tot en met c, of tweede lid, 113 113, eerste of vierde lid, eerste of vierde lid, 116 116, eerste lid, onderdelen a tot en met c, of derde lid, eerste lid, onderdelen a tot en met c, of derde lid, of 118, tweede of vijfde lid, van de Wet toezicht verzekeringsovereenkomsten Pensioen- en spaarfondsenwet 1993 indien het de aldaar bedoelde dienstverrichting naar Nederland betreft.
- 2 Een pensioenfonds is verplicht op verzoek van een deelnemer de afkoopsom op grond van het eerste lid en van artikel 16 Een pensioenfonds is verplicht op verzoek van een deelnemer de afkoopsom op grond van a het eerste lid, artikel 16a van de Regelen verzekeringsovereenkomsten Pensioen- en spaarfondsenwet van de Regelen verzekeringsovereenkomsten Pensioen- en spaarfondsenwet aan te wenden ter verwerving van aanspraken op pensioen voor die deelnemer. en artikel 41 van de Wet verplichte beroepspensioenregeling aan te wenden ter

verwerving van aanspraken op pensioen voor die deelnemer.

- 3** Met betrekking tot het eerste en tweede lid worden bij of krachtens algemene maatregel van bestuur regels gesteld ten aanzien van de berekening van de waarde van de af te kopen aanspraken op pensioen en de met de afkoopsom in te kopen aanspraken op pensioen alsmede de in acht te nemen procedure. Deze regels kunnen met betrekking tot aanspraken op nabestaandenpensioen het recht op afkoop van de gewezen deelnemer beperken. De Stichting van de Arbeid verstrekt Onze Minister desgevraagd de ter zake benodigde inlichtingen.
- 4** Een pensioenfonds is verplicht op verzoek van een gewezen deelnemer bij diens aanstelling in vaste dienst van een van de Europese Gemeenschappen een premievrije aanspraak op ouderdomspensioen, bedoeld in artikel 8, af te kopen en de afkoopsom over te dragen aan de betrokken Gemeenschap. Bij de berekening van de afkoopsom zijn de rekenregels van het derde lid van toepassing. Een pensioenfonds is bevoegd op verzoek van de gewezen deelnemer en diens echtgenoot of partner een premievrije aanspraak op weduwen-, weduwnaars- of partnerpensioen in de in de eerste zin bedoelde afkoop en overdracht te betrekken.
- 5** In afwijking van het eerste lid, onderdeel a, is het pensioenfonds bevoegd pensioen of aanspraken op pensioen af te kopen indien die afkoop ertoe strekt het de rechthebbende mogelijk te maken om onder aanwending van de afkoopsom pensioen of aanspraken op pensioen te verwerven overeenkomstig een beroepspensioenregeling ten aanzien waarvan artikel 3 van de Wet verplichte beroepspensioenregeling toepassing heeft gevonden. Het eerste lid, onderdeel b is van overeenkomstige toepassing. Het eerste lid, onderdeel c is van toepassing.

Artikel 32ba

[Vervallen per 01-01-2007]

- 1** Onverminderd het derde lid en de artikelen 32a en 32b is een pensioenfonds uitsluitend bevoegd pensioen of aanspraken op pensioen af te kopen voor zover zijn statuten en reglementen dat mogelijk maken en indien:
 - a.** de rechthebbende daarmee instemt;
 - b.** die afkoop ertoe strekt het de rechthebbende mogelijk te maken om onder aanwending van de afkoopsom pensioen of aanspraken op pensioen overeenkomstig een toezegging omtrent pensioen van de werkgever die het af te kopen pensioen heeft toegezegd of op grond van een toezegging omtrent pensioen met dezelfde inhoud van een andere werkgever die de onderneming of een deel van de onderneming van de werkgever die het af te kopen pensioen heeft toegezegd, heeft overgenomen, te verwerven bij de instelling waar de werkgever de toezegging omtrent pensioen ter uitvoering heeft ondergebracht;

- c. met de pensioenbelangen van de echtgenoot of gewezen echtgenoot op redelijke wijze rekening is gehouden;
 - d. de afkoopsom of zodanig wordt vastgesteld dat het te verwerven pensioen voor mannen en vrouwen gelijk is of, indien het pensioen wordt berekend of mede wordt berekend op grond van een geldelijke bijdrage, zodanig wordt vastgesteld dat de omvang van het te verwerven pensioen naar het inzicht op het tijdstip van vaststelling van die afkoopsom gelijk is;
 - e. onverminderd de artikelen 2b en 2c, het in te kopen pensioen collectief actuarieel gelijkwaardig is aan het af te kopen pensioen;
 - f. het pensioen of de aanspraken op pensioen worden verworven jegens een instelling:
 - 1°. waarop de Pensioen- & Verzekeringskamer toezicht houdt;
 - 2°. die bij ministeriële regeling is aangewezen;
 - 3°. die heeft voldaan aan de ingevolge de artikel 37 of 38 van de Wet toezicht verzekeringsbedrijf 1993 vereiste procedure met betrekking tot een bijkantoor in Nederland, dan wel
 - 4°. die heeft voldaan aan de vereiste procedure, bedoeld in de artikelen 111, eerste lid, onderdelen a tot en met c, of tweede lid, 113, eerste of vierde lid, 116, eerste lid, onderdelen a tot en met c, of derde lid, of 118, tweede of vijfde lid, van de Wet toezicht verzekeringsbedrijf 1993 indien het de aldaar bedoelde dienstverrichting naar Nederland betreft; en
 - g. het voornemen tot afkoop uiterlijk drie maanden voor de beoogde datum van afkoop schriftelijk wordt gemeld aan de Pensioen- & Verzekeringskamer in die gevallen waarin er sprake is van groepsgewijze afkoop en de Pensioen- & Verzekeringskamer binnen die periode niet van eventuele bezwaren heeft doen blijken.
- 2** Indien de rechthebbende aan de onderneming verbonden is geweest of verbonden zou zijn geweest indien zijn deelneming niet was geëindigd, en deze onderneming is opgehouden te bestaan, kan ingeval van liquidatie van het pensioenfonds afkoop overeenkomstig het eerste lid plaatsvinden. Ingeval de afkoopsom wordt overgedragen aan een pensioenfonds zijn deze wet en de daarop berustende bepalingen van overeenkomstige toepassing. Indien de afkoopsom wordt overgedragen aan een verzekeraar als bedoeld in het eerste lid, onderdeel a, zijn artikel 2, vierde lid en de daarop berustende bepalingen van overeenkomstige toepassing.
- 3** Een pensioenfonds is, voorzover zijn statuten en reglementen dat mogelijk maken,

in afwijking van het eerste lid, onderdeel b, bevoegd aanspraken op pensioen af te kopen, indien die afkoop ertoe strekt het de rechthebbende mogelijk te maken om op de datum waarop het pensioen ingaat onder aanwending van de afkoopsom bij een andere instelling pensioen te verwerven, mits de afkoopsom rechtstreeks wordt overgedragen aan die instelling en wordt voldaan aan het eerste lid, onderdeel a, c, d, e en f . Ingeval deze andere instelling een pensioenfonds is, zijn deze wet en de daarop berustende bepalingen van overeenkomstige toepassing op dat pensioen. Indien deze andere instelling een verzekeraar is als bedoeld in het eerste lid, onderdeel c, zijn artikel 2, vierde lid, en de daarop berustende bepalingen van overeenkomstige toepassing op dat pensioen.

Artikel 32c

[Vervallen per 01-01-2007]

Ingeval het bepaalde in artikel 5 van de Wet verevening pensioenrechten bij scheiding toepassing vindt is het bepaalde bij of krachtens deze wet van overeenkomstige toepassing op het eigen recht op pensioen van de tot verevening gerechtigde echtgenoot.

Artikel 32d

[Vervallen per 01-01-2007]

In de ~~artikelen 32e artikelen 32d tot en met 32u tot en met 32h~~ wordt verstaan onder:

- a. ~~pensioenregeling: een pensioenregeling op grond van een pensioentoezegging in de zin van pensioenregeling: artikel 2, eerste lid, dan wel een andere pensioenregeling welke niet bij of krachtens een wet is vastgesteld;~~
 - 1°. een pensioenregeling op grond van een pensioentoezegging in de zin van artikel 2, eerste lid, of een andere pensioenregeling welke niet bij of krachtens een wet is vastgesteld dan wel,
 - 2°. indien de bijdragende onderneming zetel heeft in een andere lidstaat dan Nederland, een overeenkomst, een trustakte of voorschriften waarin is bepaald welke pensioenuitkeringen worden toegezegd en onder welke voorwaarden;
- b. pensioen: pensioen op grond van een pensioenregeling als bedoeld onder a;
- c. deelnemer: een deelnemer aan een pensioenregeling als bedoeld onder a;
- d. ~~lidstaat: een lidstaat van de Europese Unie;~~ gedetacheerd werknemer: een werknemer die in een andere lidstaat wordt gedetacheerd om daar te werken en die krachtens titel II van verordening (EEG) nr. 1408/71 van de Raad van de Europese gemeenschappen van 14 juni 1971 betreffende de toepassing van de socialezekerheidsregelingen op loontrekkenden en hun gezinnen, die zich binnen de gemeenschap verplaatsen (PbEG L 149), onderworpen blijft aan de wetgeving van de lidstaat van oorsprong;

- e. ~~gedetacheerd werknemer: een werknemer die in een andere lidstaat wordt gedetacheerd om daar te werken en die krachtens titel II van verordening (EEG) nr. 1408/71 richtlijn 2003/41/EG van de Raad van de Europese gemeenschappen van 14 juni 1971 betreffende de toepassing van de socialezekerheidsregelingen op loontrekkenden en hun gezinnen, die zich binnen de gemeenschap verplaatsen (PbEG L 149), onderworpen blijft aan de wetgeving van de lidstaat van oorsprong. : richtlijn nr. 2003/41/EG van het Europees Parlement en de Raad van de Europese Unie van 3 juni 2003 betreffende de werkzaamheden van en het toezicht op instellingen voor bedrijfspensioenvoorziening (PbEG L 235/10);~~
- f. bevoegde autoriteiten: de nationale autoriteiten van andere lidstaten dan Nederland die op grond van artikel 6, onderdeel g, van richtlijn 2003/41/EG zijn aangewezen om de in die richtlijn vastgelegde taken te verrichten.

Artikel 32e

[Vervallen per 01-01-2007]

Deelnemers en andere rechthebbenden die zich na beëindiging van de deelneming aan een pensioenregeling naar een andere lidstaat begeven behouden hun aanspraak op pensioen in dezelfde mate als deelnemers en andere rechthebbenden die na beëindiging van de deelneming in Nederland blijven.

Artikel 32f

[Vervallen per 01-01-2007]

Het orgaan dat de pensioenregeling uitvoert, betaalt het pensioen op verzoek van de rechthebbende in een andere lidstaat dan de lidstaat waar dat orgaan is gevestigd, waarbij transactiekosten op het pensioen in mindering gebracht kunnen worden.

Artikel 32g

[Vervallen per 01-01-2007]

- 1 Een gedetacheerd werknemer kan tijdens de detachering blijven deelnemen aan de pensioenregeling.
- 2 Indien tijdens detachering in Nederland de betaling van bijdragen in een andere lidstaat wordt voortgezet, worden de in Nederland gedetacheerde werknemer en diens werkgever vrijgesteld van de verplichting tot het betalen van bijdragen in Nederland.

Artikel 32h

[Vervallen per 01-01-2007]

- 1 Het orgaan dat de pensioenregeling uitvoert verstrekt deelnemers en gewezen deelnemers die zich naar een andere lidstaat begeven informatie over hun aanspraken op pensioenen en over de mogelijkheden die hun op grond van de

pensioenregeling worden geboden.

- 2 De informatie die op grond van het eerste lid wordt verstrekt is ten minste overeenkomstig de informatie die wordt verstrekt aan deelnemers en gewezen deelnemers die in Nederland blijven.

Artikel 32i

[Vervallen per 01-01-2007]

Het is een pensioenfonds verboden bijdragen te ontvangen van een bijdragende onderneming die zetel heeft in een andere lidstaat dan Nederland:

- a. zonder een daartoe door de Pensioen- & Verzekeringskamer verleende vergunning; en
- b. zonder de Pensioen- & Verzekeringskamer van het voornemen daartoe in kennis te hebben gesteld, op de wijze, bedoeld in artikel 32l, en met inachtneming van artikel 32o.

Artikel 32j

[Vervallen per 01-01-2007]

De vergunning, bedoeld in artikel 32i, onderdeel a, wordt op aanvraag door de Pensioen- & Verzekeringskamer verleend wanneer het fonds:

- a. is ingeschreven in het register, bedoeld in artikel 20, tweede lid; en
- b. voldoet aan de artikelen 3a, 5, tweede lid, 9a, tweede lid, en 17b.

Artikel 32k

[Vervallen per 01-01-2007]

De Pensioen- & Verzekeringskamer kan de vergunning, bedoeld in artikel 32i, onderdeel a, geheel of gedeeltelijk intrekken of daaraan nadere voorschriften verbinden wanneer:

- a. het pensioenfonds niet langer voldoet aan artikel 32j ;
- b. de bij de aanvraag verstrekte gegevens onjuist of onvolledig zijn en de verstrekking van de juiste of volledige gegevens tot een andere beschikking op de aanvraag tot verlening van de vergunning zou hebben geleid;
- c. de verlening van de vergunning anderszins onjuist was en het fonds dit wist of behoorde te weten, of
- d. van de vergunning gedurende twee jaren, na de dagtekening van de beschikking waarbij de vergunning is verleend, geen gebruik is gemaakt.

Artikel 32l

[Vervallen per 01-01-2007]

- 1 Een pensioenfonds stelt de Pensioen- & Verzekeringskamer in kennis van een voornemen bijdragen te gaan ontvangen van een bijdragende onderneming met zetel in een andere lidstaat dan Nederland.
- 2 De kennisgeving, bedoeld in het eerste lid, gaat vergezeld van een opgave van:
 - a. de lidstaat waarvan de voor bedrijfspensioenvoorziening geldende sociale en arbeidswetgeving van toepassing is op de rechtsverhouding tussen de bijdragende onderneming en de werknemers;
 - b. de naam van de bijdragende onderneming; en
 - c. de voornaamste kenmerken van de pensioenregeling die voor die onderneming zal worden uitgevoerd.

Artikel 32m

[Vervallen per 01-01-2007]

- 1 De Pensioen- & Verzekeringskamer doet binnen drie maanden na ontvangst van de gegevens, bedoeld in artikel 32l, tweede lid , mededeling van deze gegevens aan de bevoegde autoriteiten van de lidstaat waarvan de voor bedrijfspensioenvoorziening geldende sociale en arbeidswetgeving van toepassing

is op de rechtsverhouding tussen de bijdragende onderneming en de werknemers of op degene die een vrij beroep uitoefent, tenzij het pensioenfonds niet beschikt over de vergunning, bedoeld in [artikel 32i](#), of de Pensioen- & Verzekeringskamer reden heeft te betwijfelen dat de administratieve structuur of de financiële positie van het pensioenfonds, of de goede reputatie en de beroepskwalificaties of beroepservaring van de personen die het fonds besturen met de in die lidstaat voorgenomen activiteiten verenigbaar zijn.

- 2** De Pensioen- & Verzekeringskamer doet gelijktijdig mededeling aan het fonds van de verstrekking van de gegevens aan de bevoegde autoriteiten, bedoeld in het eerste lid.
- 3** De Pensioen- & Verzekeringskamer doet mededeling aan het fonds van informatie over de toepasselijke bepalingen van sociale en arbeidswetgeving, ontvangen van de bevoegde autoriteiten, bedoeld in het eerste lid.

Artikel 32n

[Vervallen per 01-01-2007]

- 1** De Pensioen- & Verzekeringskamer verbiedt een pensioenfonds bijdragen te ontvangen van een onderneming met een zetel in een andere lidstaat wanneer de Pensioen- & Verzekeringskamer reden heeft tot twijfel als bedoeld in [artikel 32m, eerste lid](#), of het fonds niet beschikt over een vergunning, bedoeld in [artikel 32i, onderdeel a](#).
- 2** De Pensioen- & Verzekeringskamer kan een fonds verbieden nog langer bijdragen te ontvangen van een bijdragende onderneming met zetel in een andere lidstaat wanneer door de bevoegde autoriteiten van de lidstaat waarvan de voor bedrijfspensioenvoorziening geldende sociale en arbeidswetgeving van toepassing is, melding heeft gemaakt van een door het fonds gemaakte inbreuk op de toepasselijke sociale en arbeidswetgeving.
- 3** De Pensioen- & Verzekeringskamer legt een verbod als bedoeld in dit artikel op in de vorm van een aanwijzing als bedoeld in [artikel 23](#).

Artikel 32o

[Vervallen per 01-01-2007]

- 1 Een pensioenfonds kan na ontvangst van de mededeling, bedoeld in artikel 32m, derde lid, dan wel nadat twee maanden zijn verstreken na ontvangst van de mededeling, bedoeld in artikel 32m, tweede lid, beginnen met het uitvoeren van de voorgenomen pensioenregeling.

- 2 Het fonds neemt bij de uitvoering van de pensioenregeling de op bedrijfspensioenvoorziening toepasselijke sociale en arbeidswetgeving en de voorschriften die krachtens de artikelen 11 en 18, zevende lid, van richtlijn 2003/41/EG moeten worden nageleefd, in acht. De Nederlandse sociale en arbeidswetgeving is niet van toepassing op de uitvoering van de pensioenregeling.

Artikel 32p

[Vervallen per 01-01-2007]

De Pensioen- & Verzekeringskamer neemt, in coördinatie met de bevoegde autoriteiten van de lidstaat waarvan de voor bedrijfspensioenvoorziening geldende sociale en arbeidswetgeving van toepassing is op de pensioenregeling, de nodige maatregelen om ervoor te zorgen dat een pensioenfonds of beroepspensioenfonds een einde maakt aan een vastgestelde inbreuk op de toepasselijke regelgeving.

Artikel 32q

[Vervallen per 01-01-2007]

- 1 De Pensioen- & Verzekeringskamer informeert, binnen twee maanden na de datum van ontvangst van gegevens als bedoeld in artikel 32l, tweede lid, de bevoegde autoriteiten van de lidstaat waar de pensioeninstelling uit een andere lidstaat haar zetel heeft en die deze gegevens hebben verstrekt, over de bepalingen van de Nederlandse sociale en arbeidswetgeving die van toepassing zijn op de pensioenregeling waaraan wordt bijgedragen door de in Nederland zetel hebbende bijdragende onderneming en de artikelen 17, 17a en 17b.

- 2 De Pensioen- & Verzekeringskamer stelt de bevoegde autoriteiten, bedoeld in het eerste lid, in kennis van elke significante wijziging in de op de pensioenregeling toepasselijke sociale en arbeidswetgeving die gevolgen kan hebben voor de kenmerken van de pensioenregeling en voorts van iedere wijziging in de artikelen 17, 17a en 17b.

Artikel 32r

[Vervallen per 01-01-2007]

Het is een pensioeninstelling uit een andere lidstaat verboden bijdragen te aanvaarden van een in Nederland zetel hebbende bijdragende onderneming zonder:

- a. een daartoe verleende vergunning van de bevoegde autoriteiten van de lidstaat waar de pensioeninstelling uit een andere lidstaat haar zetel heeft; en
- b. zonder de bevoegde autoriteiten van de lidstaat waar de pensioeninstelling zetel heeft in kennis te hebben gesteld van het voornemen een pensioenregeling uit te voeren voor een in Nederland gevestigde bijdragende onderneming.

Artikel 32s

[Vervallen per 01-01-2007]

De Pensioen- & Verzekeringskamer is verplicht nauw samen te werken met de Europese Commissie en de bevoegde autoriteiten uit andere lidstaten dan Nederland, zoals voorgeschreven door richtlijn 2003/41/EG.

Artikel 32t

[Vervallen per 01-01-2007]

Wanneer bij het toezicht door de Pensioen- & Verzekeringskamer blijkt dat een pensioeninstelling uit een andere lidstaat bij de uitvoering van een pensioenregeling waaraan wordt bijgedragen door een in Nederland zetel hebbende bijdragende onderneming in strijd met de Nederlandse sociale en arbeidswetgeving of de artikelen 17, 17a en 17b handelt,

stelt de Pensioen- & Verzekeringskamer de bevoegde autoriteiten van de lidstaat waar de pensioeninstelling haar zetel heeft hiervan onverwijld in kennis, onder mededeling van deze kennisgeving aan de pensioeninstelling uit een andere lidstaat.

Artikel 32u

[Vervallen per 01-01-2007]

- 1** Indien een pensioeninstelling uit een andere lidstaat inbreuk blijft maken op de op de pensioenregeling toepasselijke Nederlandse sociale en arbeidswetgeving, in weerwil van de door de bevoegde autoriteiten van de lidstaat waar de pensioeninstelling uit een andere lidstaat haar zetel heeft getroffen maatregelen of omdat die bevoegde autoriteiten geen passende maatregelen hebben getroffen, kan de Pensioen- & Verzekeringskamer, na die bevoegde autoriteiten daarvan in kennis te hebben gesteld, passende maatregelen nemen om de inbreuk op de toepasselijke regelgeving door de pensioeninstelling te beëindigen en, voorzover zulks volstrekt noodzakelijk is, de pensioeninstelling te beletten activiteiten te verrichten voor de Nederlandse bijdragende onderneming.
- 2** De Pensioen- & Verzekeringskamer kan, ter uitvoering van het eerste lid, de bevoegdheden, bedoeld in de artikelen 23 tot en met 23b, toepassen.
- 3** De Pensioen- & Verzekeringskamer kan, na toepassing van artikel 32t, de bevoegdheden, bedoeld in de artikelen 23 tot en met 23b, toepassen wanneer een pensioeninstelling uit een andere lidstaat artikel 32r niet naleeft.

Artikel 33

[Vervallen per 01-01-2007]

Van burgerlijke rechtsvorderingen ter zake van deelneming in en uitkering uit een fonds, waarop deze wet van toepassing is, neemt de kantonrechter kennis.

Artikel 33a

[Vervallen per 01-01-2007]

In afwijking van artikel 8:7 van de Algemene wet bestuursrecht is voor beroepen tegen besluiten op grond van deze wet de rechtbank te Rotterdam bevoegd.

Artikel 34

[Vervallen per 01-01-2007]

Inlichtingen uit de basisadministratie persoonsgegevens en inlichtingen en uittreksels uit de registers van de burgerlijke stand, welke met het oog op deelneming in of uitkering uit een fonds, waarop deze wet van toepassing is, ten behoeve van deelnemers en gewezen deelnemers van een zodanig fonds worden gevraagd, zijn vrij van leges.

Artikel 35

[Vervallen per 01-01-2007]

Pensioenfondsen brengen hun statuten en reglementen binnen twee jaar na inwerkingtreding van de Verzamelwet sociale verzekeringen 2003 in overeenstemming met de artikelen 2c, 6a, 6b en 6c, eerste en tiende lid, van de Pensioen- en spaarfondsenwet.

Artikel 36

[Vervallen per 01-01-2007]

- 1 De artikelen 929, 935, eerste lid, 936, tweede tot en met zesde lid, 941 vijfde lid, 969, 972, 977, tweede lid, 978, 979, 980 en 983 van Boek 7 van het Burgerlijk Wetboek zijn niet van toepassing op verzekeringsovereenkomsten die worden gesloten in verband met een toezegging omtrent pensioen als bedoeld in deze wet, alsmede op verzekeringsovereenkomsten die worden gesloten in verband met een pensioenvoorziening, een deelneming in een pensioenfonds of pensioenregeling of een regeling die op grond van deze wet gelijkgesteld is met een toezegging omtrent pensioen.
- 2 Het verminderen of vervallen van een uitkering op grond van een verzekeringsovereenkomst als bedoeld in het eerste lid op basis van artikel 930, derde tot en met vijfde lid, van Boek 7 van het Burgerlijk Wetboek is niet mogelijk, tenzij door een persoon aan wie een toezegging omtrent pensioen is gedaan of door een persoon voor wie een pensioenvoorziening, deelneming of regeling geldt die op grond van deze wet daarmee gelijkgesteld is, niet is voldaan aan de in artikel 928 van Boek 7 van het Burgerlijk Wetboek omschreven mededelingsplicht betreffende zijn risico. In dat geval beperkt de vermindering of het verval van de uitkering zich tot het risico met betrekking tot de in de eerste zin bedoelde persoon. Voorzover de eerste zin in de weg staat aan vermindering dan wel verval van een uitkering, heeft het pensioenfonds of de verzekeraar een recht van verhaal op de werkgever.
- 3 Een beding als bedoeld in artikel 941, vierde lid, van Boek 7 van het Burgerlijk Wetboek is nietig wanneer dit is opgenomen in een verzekeringsovereenkomst als bedoeld in het eerste lid.
- 4 Voor zover bepalingen van de titels 17 en 18 van Boek 7 van het Burgerlijk Wetboek in strijd zijn met het bij of krachtens deze wet bepaalde, blijven die bepalingen van de titels 17 en 18 van Boek 7 van het Burgerlijk Wetboek buiten toepassing.

Artikel 37

[Vervallen per 01-01-2000]

Artikel 38

[Vervallen per 01-01-2007]

Deze wet kan worden aangehaald onder de titel Pensioen- en spaarfondsenwet.

Artikel 39

[Vervallen per 01-01-2000]

Lasten en bevelen dat deze in het *Staatsblad* zal worden geplaatst, en dat alle Ministeriële Departementen, Autoriteiten, Colleges en Ambtenaren, wie zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven ten Paleize Soestdijk , 15 Mei 1952

JULIANA.

De Minister van Sociale Zaken en Volksgezondheid,

A. M. JOEKES.

De Minister van Justitie,

H. MULDERIJE.

Uitgegeven de eerste December 1952.

De Minister van Justitie,

L. A. DONKER.

~~Bijlage als bedoeld in artikel 23c, eerste lid, van de Pensioen- en spaarfondsenwet als bedoeld in artikel 23c, eerste lid, van de Pensioen- en spaarfondsenwet~~

[Vervallen per 01-01-2007]

Artikel 1

[Vervallen per 01-01-2007]

Voor de overtredingen genoemd in tabel 1 en tabel 2, begaan na het tijdstip van inwerkingtreding van artikel 23b van deze wet, zijn de boetebedragen vastgesteld als volgt:

Tariefnummer	Bedrag (vast tarief)
1.	€ 453
2.	€ 907

3.	€ 5 445
4.	€ 21 781
5.	€ 87 125

Artikel 2

[Vervallen per 01-01-2007]

1. Indien een boete wordt opgelegd voor het overtreden van een bepaling als genoemd in tabel 11, is bij de vaststelling van de hoogte van deze boete de volgende categorie-indeling naar balanstotaal van toepassing met de daarbij behorende factor:

~~Categorie I: pensioenfondsen, spaarfondsen en verzekeraars als bedoeld in artikel 2, vierde lid, van deze wet, met een balanstotaal minder dan € 9 075 604: factor 1; Categorie I: pensioenfondsen, spaarfondsen en verzekeraars als bedoeld in artikel 2, vierde lid, van deze wet, met een balanstotaal minder dan € 9 075 604: factor 1;~~

~~Categorie II: pensioenfondsen, spaarfondsen en verzekeraars als bedoeld in artikel 2, vierde lid, van deze wet, met een balanstotaal van ten minste € 9 075 604 maar minder dan € 45 378 022: factor 2; Categorie II: pensioenfondsen, spaarfondsen en verzekeraars als bedoeld in artikel 2, vierde lid, van deze wet, met een balanstotaal van ten minste € 9 075 604 maar minder dan € 45 378 022: factor 2;~~

~~Categorie III: pensioenfondsen, spaarfondsen en verzekeraars als bedoeld in artikel 2, vierde lid, van deze wet, met een balanstotaal van ten minste € 45 378 022 maar minder dan € 226 890 108: factor 3; Categorie III: pensioenfondsen, spaarfondsen en verzekeraars als bedoeld in artikel 2, vierde lid, van deze wet, met een balanstotaal van ten minste € 45 378 022 maar minder dan € 226 890 108: factor 3;~~

~~Categorie IV: pensioenfondsen, spaarfondsen en verzekeraars als bedoeld in artikel 2, vierde lid, van deze wet, met een balanstotaal van ten minste € 226 890 108 maar minder dan € 453 780 216 : factor 4; Categorie IV: pensioenfondsen, spaarfondsen en verzekeraars als bedoeld in artikel 2, vierde lid, van deze wet, met een balanstotaal van ten minste € 226 890 108 maar minder dan € 453 780 216 : factor 4;~~

~~Categorie V: pensioenfondsen, spaarfondsen en verzekeraars als bedoeld in artikel 2, vierde lid, van deze wet, met een balanstotaal van € 453 780 216 of meer: factor 5. Categorie V: pensioenfondsen, spaarfondsen en verzekeraars als bedoeld in artikel 2, vierde lid, van deze wet, met een balanstotaal van € 453 780 216 of meer: factor 5.~~

~~2. De boete wordt vastgesteld door het bedrag, bedoeld in 2. De boete wordt vastgesteld door het bedrag, bedoeld in artikel 1, te vermenigvuldigen met de factor behorende bij de categorie naar balanstotaal, bedoeld in het eerste lid. artikel 1, te vermenigvuldigen met de factor behorende bij de categorie naar balanstotaal, bedoeld in het eerste lid.~~

3. Indien de gegevens omtrent het balanstotaal niet aan de Pensioen- & Verzekeringskamer beschikbaar zijn gesteld, kan de Pensioen- & Verzekeringskamer aan degene aan wie de boete wordt opgelegd, verzoeken deze gegevens binnen een door haar te stellen termijn te verstrekken. Indien de betrokkene niet binnen de gestelde termijn voldoet aan dit verzoek, is bij de vaststelling van de hoogte van de boete categorie V van toepassing.

Artikel 3

[Vervallen per 01-01-2007]

Op grond van artikel 23e, tweede lid, van deze wet behoeft de betrokkene niet in de gelegenheid te worden gesteld om zijn zienswijze naar voren te brengen voordat de boete wordt opgelegd, indien het een overtreding betreft waarvoor tariefnummer 1 is vastgesteld.

Tabel 1

Overtreding van voorschriften, gesteld bij artikel:	Tariefnummer:
2, vierde lid, eerste volzin 2b, derde lid	5- 4
2c, eerste lid	4
3a, derde lid	4
4, eerste lid	3
4, tweede lid	3
4, derde lid 4, vierde lid	3
4, vierde lid 4, zesde lid	3- 4
5, eerste lid	3
5, tweede lid	2
5, derde lid	2
5, vierde lid	2
5, vijfde lid	2
5, zesde lid,	2

Overtreding van voorschriften, gesteld bij artikel:	Tariefnummer:
5, zevende lid,	2
5a, eerste lid	2
6a	2
6b, tweede lid	3
6b, vierde lid	2
6c, eerste lid	2
6c, vijfde lid 6d, derde lid	2
7	2
7a	3
8, vijfde lid 9	4
8, zesde lid 9a, eerste lid	4 3
9 9a, eerste lid	4 5
9a, tweede lid	3
9a, eerste lid 9a, tweede lid	5
9a, vierde lid	5
9aa, tweede lid	5
9a, tweede lid 9aa, derde lid	3
9b	4

Overtreding van voorschriften, gesteld bij artikel:**Tariefnummer:**

9ba	4
9c	3
9c, tweede lid	3
9c, derde lid	3
10, derde lid	3
10a	4
10b, eerste lid	1
10b, tweede lid	1
10b, derde lid	1
10b, vierde lid	1
23, tweede lid	4
23l, eerste lid	4
23l, derde lid	3
32b, tweede lid	4
32i	3
32l	2

Overtreding van voorschriften, gesteld bij artikel:	Tariefnummer:
32o, tweede lid	3
32r	3

Tabel 2

Overtreding van voorschriften, gesteld bij artikel:	Tariefnummer
2, eerste lid	5
2, vierde lid, eerste volzin 2, vierde lid	5 5
2b, eerste lid	4
3, eerste lid	5
3a, vierde lid	3
8, vijfde lid	4
8, zesde lid	4
10b, vijfde lid	2
10b, zesde lid	2
11, eerste lid	3

Overtreding van voorschriften, gesteld bij artikel:	Tariefnummer
11, tweede lid	3
18	1
19	3
21, zesde lid	1
22, tweede lid	3
22, vierde lid	3

1. In tabel 1 zijn die bepalingen opgesomd die zich uitsluitend richten tot pensioenuitvoerders of spaarfondsen. In tabel 2 zijn de bepalingen opgesomd die zich niet uitsluitend tot pensioenuitvoerders en spaarfondsen richten

↵

Regeling Pensioenwet en Wet verplichte beroepspensioenregeling Geldend van 01-01-2021 t/m heden

Regeling van de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid van 19 december 2006, nr. AV/PB/102565A, tot vaststelling van regels op grond van de Pensioenwet en de Wet verplichte beroepspensioenregeling en tot aanpassing van enige Ministeriele regelingen in verband met de invoering van de Pensioenwet (Regeling Pensioenwet en Wet verplichte beroepspensioenregeling)

De Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid,

Gelet op artikel 2, derde lid, 70, tweede lid, 109, zevende lid, en 158 van de Pensioenwet; artikel 81, tweede lid en 153 van de Wet verplichte beroepspensioenregeling; artikel 9, vierde lid, 23, vierde lid, 25, eerste en vijfde lid en 27, eerste lid, van het Besluit uitvoering Pensioenwet en Wet verplichte beroepspensioenregeling; artikel 12, derde lid en 22, vierde lid, van het Besluit financieel toetsingskader pensioenfondsen; artikel 8, zesde lid, van de Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte zelfstandigen; artikel 50, vijfde lid, van de Wet op de arbeidsongeschiktheidsverzekering; artikel 67, zesde lid, van de Wet werk en inkomen naar arbeidsvermogen en artikel 7, vierde lid, en artikel 10 van de Wet verevening pensioenrechten bij scheiding;
Met betrekking tot de artikelen 32, 33 en 34 handelend in overeenstemming met de Minister van Justitie;

Besluit:

Hoofdstuk 1. Regels op grond van de Pensioenwet en de Wet verplichte beroepspensioenregeling

Paragraaf 1. Aanwijzingen

Artikel 1. Aangewezen werknemers

Als categorie van personen als bedoeld in artikel 2, derde lid, van de Pensioenwet worden aangewezen:

- a. de personen die in de Generale regeling predikantpensioenen als deelnemer zijn aangemerkt;
- b. de bestuurders van vennootschappen als bedoeld in artikel 132, derde lid, van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek, met uitsluiting van de directeur-groootaandeelhouder;
- c. de ambtsdragers behorende tot het Kerkgenootschap der Zevende-dags Adventisten;
- d. de predikanten die een pensioenovereenkomst hebben gesloten met de Stichting voor de predikantpensioenen.

Artikel 1a. Stichting Pensioenregister

Als instelling als bedoeld in artikel 51, zesde lid, van de Pensioenwet dan wel artikel 62, zesde lid, van de Wet verplichte beroepspensioenregeling wordt aangewezen de Stichting Pensioenregister.

Artikel 2. Aangewezen instellingen

Als instelling als bedoeld in artikel 70, tweede lid, van de Pensioenwet dan wel artikel 81, tweede lid, van de Wet verplichte beroepspensioenregeling worden de in bijlage 1 genoemde instellingen en aan die instellingen verbonden pensioenuitvoerders, aangewezen.

Artikel 3. Aangewezen verenigingen

[Vervallen per 01-01-2015]

Paragraaf 1a. Tijdelijke regeling pensioenknip

3a. Gelijikstelling met pensioen

1. De uitkeringen, bedoeld in artikel 2, negende lid, van de Pensioenwet of artikel 2, vierde lid, van de Wet verplichte beroepspensioenregeling worden gelijkgesteld met pensioen in de zin van artikel 1 van de Pensioenwet of artikel 1 van de Wet verplichte beroepspensioenregeling indien wordt voldaan aan de artikelen 3b en 3c en de pensioendatum ligt voor 1 juli 2017.
2. Indien het pensioen, bedoeld in het eerste lid, ouderdomspensioen is, voldoet dit ouderdomspensioen aan artikel 15 van de Pensioenwet of artikel 31 van de Wet verplichte beroepspensioenregeling.

3b. De tijdelijke uitkering

1. De duur van de tijdelijke uitkering, bedoeld in artikel 2, negende lid, van de Pensioenwet of artikel 2, vierde lid, van de Wet verplichte beroepspensioenregeling, bedraagt ten hoogste twee jaar.
2. De hoogte van de tijdelijke uitkering wordt vastgesteld op de hoogte die een levenslange uitkering op de pensioendatum zou hebben.
3. Indien bij het vaststellen van de hoogte van de tijdelijke uitkering artikel 63, eerste lid, onderdeel a, van de Pensioenwet of artikel 75, eerste lid, onderdeel a, van de Wet verplichte beroepspensioenregeling in acht is genomen, voldoet het pensioen aan artikel 63 van de Pensioenwet of artikel 75 van de Wet verplichte beroepspensioenregeling.
4. In afwijking van het eerste lid bedraagt de duur van de tijdelijke uitkering ten hoogste vijf jaar indien de pensioendatum was gelegen voor 1 januari 2014.

3c. De levenslange uitkering

1. De levenslange uitkering, bedoeld in artikel 2, negende lid, van de Pensioenwet of artikel 2, vierde lid, van de Wet verplichte beroepspensioenregeling, wordt ingekocht tijdens de uitkeringsperiode van de tijdelijke uitkering, bedoeld in artikel 3b.
2. Indien de pensioengerechtigde in het laatste jaar van de tijdelijke uitkering, bedoeld in artikel 3b, niet binnen een door de pensioenuitvoerder gestelde termijn overgaat tot inkoop van een levenslange uitkering, gaat de pensioenuitvoerder over tot aanwending van het resterend kapitaal, bedoeld in artikel 3d, voor een levenslange, vastgestelde, uitkering.
3. De hoogte van de levenslange uitkering varieert na ingang niet, als bedoeld in artikel 63 van de Pensioenwet dan wel artikel 75 van de Wet verplichte beroepspensioenregeling.

3d. Resterend kapitaal

1. Het kapitaal dat na aankoop van de tijdelijke uitkering, bedoeld in artikel 3b, resteert wordt door de pensioenuitvoerder zodanig samengesteld dat de risico's vergelijkbaar of lager zijn dan voor de aankoop van de tijdelijke uitkering.
2. Indien de pensioengerechtigde de verantwoordelijkheid voor de beleggingen heeft overgenomen, adviseert de pensioenuitvoerder de pensioengerechtigde over de spreiding van de beleggingen conform het eerste lid.
3. In de uitkeringsperiode van de tijdelijke uitkering, bedoeld in artikel 3b, ontvangt de pensioengerechtigde, naast de informatie die op grond van artikel 44 van de Pensioenwet of artikel 55 van de Wet verplichte beroepspensioenregeling wordt verstrekt, voor zover van toepassing ten minste een keer per jaar informatie over:
 - a. de hoogte van het resterende kapitaal; en
 - b. de hoogte van de met dit kapitaal te kopen uitkering.

3e. Verplichting pensioenuitvoerder

1. De pensioenuitvoerder is verplicht om op verzoek van de deelnemer, gewezen deelnemer of andere aanspraakgerechtigde mee te werken aan een splitsing als bedoeld in artikel 2, negende lid, van de Pensioenwet of artikel 2, vierde lid, van de Wet verplichte beroepspensioenregeling indien het op de pensioendatum beschikbaar komende kapitaal tenminste € 10.000 bedraagt en met inachtneming van de artikelen 3a tot en met 3d.
2. De pensioenuitvoerder informeert de daarvoor in aanmerking komende deelnemer, gewezen deelnemer of andere aanspraakgerechtigde tijdig over hetgeen in deze paragraaf is bepaald.

Paragraaf 2. Consistentie verzekeraars en de voorwaardelijkheidsverklaring

Artikel 4. Vaststelling toeslagenlabel

[Vervallen per 01-01-2015]

Artikel 4a. Fictieve dekkingsgraden continuïteitsanalyse

[Vervallen per 01-01-2015]

Artikel 4b. Rekeninstrument verzekeraars

[Vervallen per 01-01-2015]

Artikel 4c. Gebruik toeslagenlabel

[Vervallen per 01-01-2015]

Artikel 4d. Vormvereisten toeslagenlabel

[Vervallen per 01-01-2015]

Artikel 5. Consistentie verzekeraars

1. Voor de toepassing van artikel 95, eerste lid, van de Pensioenwet en artikel 103, eerste lid, van de Wet verplichte beroepspensioenregeling wordt verstaan onder:
 - a. *gewekte verwachtingen*: de toeslagambitie;
 - b. *financiering*: hetgeen in de uitvoeringsovereenkomst over de financiering is geregeld; en
 - c. *het realiseren van voorwaardelijke toeslagen*: de toeslagverlening over de afgelopen drie jaar.
2. Consistentie bestaat indien op basis van een berekening met het rekeninstrument voor verzekeraars over een periode van 15 jaar een toeslagverlening wordt verwacht die in voldoende mate aansluit bij de toeslagambitie.
3. Het rekeninstrument, bedoeld in het tweede lid, is door verzekeraars op te vragen bij het Verbond van Verzekeraars. Voor wijziging van dit rekeninstrument is instemming van De Nederlandsche Bank en de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid vereist.

Artikel 6. Voorwaardelijkheidsverklaring

De voorwaardelijkheidsverklaring, bedoeld in artikel 95, derde lid, van de Pensioenwet dan wel artikel 103, derde lid, van de Wet verplichte beroepspensioenregeling, is vormvrij.

Paragraaf 3. Reële dekkingsgraad

Artikel 7. Reële dekkingsgraad

De reële dekkingsgraad, bedoeld in artikel 133b van de Pensioenwet dan wel artikel 128b van de Wet verplichte beroepspensioenregeling, is gelijk aan de beleidsdekkingsgraad gedeeld door de

beleidsdekkingsgraad die ingevolge artikel 137, tweede lid, onderdeel b, van de Pensioenwet dan wel artikel 132, tweede lid, onderdeel b, van de Wet verplichte beroepspensioenregeling is vereist voor voorwaardelijke toeslagverlening ter hoogte van de minimale verwachtingswaarde voor de groeivoet van het prijsindexcijfer, bedoeld in artikel 23a, eerste lid, onderdeel a, en tweede lid, van het Besluit financieel toetsingskader pensioenfondsen.

Paragraaf 4. Vrijstellingsregeling

Artikel 8. Vrijstelling termijn tien jaar en aantal van zes

1. Een fonds waarvan de dekkingsgraad op 31 december 2019 of 31 december 2020 ligt onder het niveau dat nodig is om zonder vermindering van pensioenaanspraken en pensioenrechten in tien jaar te voldoen aan artikel 132 van de Pensioenwet dan wel artikel 127 van de Wet verplichte beroepspensioenregeling, wordt vrijgesteld van de termijn van tien jaar, bedoeld in artikel 138, tweede lid, van de Pensioenwet dan wel artikel 133, tweede lid, van de Wet verplichte beroepspensioenregeling indien het, met inachtneming van dit artikel, een herstelplan indient met een looptijd van maximaal twaalf jaar.
2. Een fonds dat op 31 december 2019 of 31 december 2020 voor de zesde maal opeenvolgend een beleidsdekkingsgraad heeft die ligt onder het niveau van het minimaal vereist eigen vermogen en die op dat tijdstip een dekkingsgraad heeft die ook ligt onder dat niveau, wordt vrijgesteld van het in artikel 140, eerste lid, van de Pensioenwet dan wel artikel 135, eerste lid, van de Wet verplichte beroepspensioenregeling, genoemde aantal van zes, indien het een herstelplan indient met inachtneming van dit artikel.
3. Een fonds dat gebruik maakt van de vrijstelling, bedoeld in het eerste of tweede lid, en dat op 31 december 2019 of 31 december 2020 een dekkingsgraad heeft waarbij de technische voorzieningen voor minder dan 90% door waarden worden gedekt, neemt telkens binnen zes maanden maatregelen waardoor de dekkingsgraad van het fonds direct zodanig wordt dat de technische voorzieningen voor 90% door waarden worden gedekt.
4. Voor zover het bij de maatregelen, bedoeld in het derde lid, een vermindering van pensioenaanspraken en pensioenrechten betreft, worden deze direct in de technische voorzieningen verwerkt en ofwel direct doorgevoerd, ofwel in beginsel evenredig gespreid in de tijd gedurende maximaal de termijn die wordt gebruikt voor het herstelplan.
5. Een fonds dat gebruik maakt van de vrijstelling, bedoeld in het eerste of tweede lid:
 - a. onderbouwt bij het indienen van het herstelplan waarom het vanuit het belang van deelnemers, gewezen deelnemers, andere aanspraakgerechtigden en pensioengerechtigden gebruik maakt van de vrijstelling; en
 - b. stelt informatie over het gebruik van de regeling en de onderbouwing daarvan tijdig ter beschikking van de deelnemers, gewezen deelnemers, andere aanspraakgerechtigden en pensioengerechtigden of verstrekt deze informatie tijdig.
6. Indien een fonds gebruik maakt van de vrijstelling, bedoeld in het tweede lid, is artikel 140, eerste lid, van de Pensioenwet dan wel artikel 135, eerste lid, van de Wet verplichte beroepspensioenregeling, van overeenkomstige toepassing bij iedere volgende vaststelling van de beleidsdekkingsgraad op grond van artikel 138, zevende lid, van de Pensioenwet dan wel artikel 133, zevende lid, van de Wet verplichte beroepspensioenregeling, totdat de beleidsdekkingsgraad ligt op of boven het niveau van het minimaal vereist eigen vermogen of de beleidsdekkingsgraad en de dekkingsgraad liggen onder dat niveau en maatregelen zijn genomen waardoor de dekkingsgraad voldoet aan het minimaal vereist eigen vermogen. Artikel 142 van de Pensioenwet dan wel artikel 137 van de Wet verplichte beroepspensioenregeling is van overeenkomstige toepassing bij iedere volgende vaststelling.

Artikel 9. Eisen aan de toelichting bij de begroting

[Vervallen per 01-01-2013]

Artikel 10. Eisen aan de gewijzigde of aanvullende begroting

[Vervallen per 01-01-2013]

Artikel 11. Indienen van jaarverslag en jaarrekening of verantwoording

[Vervallen per 01-01-2013]

Artikel 12. Eisen aan jaarrekening of verantwoording

[Vervallen per 01-01-2013]

Artikel 13. Eisen aan het jaarverslag

[Vervallen per 01-01-2013]

Hoofdstuk 2. Regels op grond van het Besluit uitvoering Pensioenwet en Wet verplichte beroepspensioenregeling

Paragraaf 1. Communicatiebepalingen

Artikel 14. Informatie over de pensioenregeling

De opschriften, iconen en sjablonen, bedoeld in artikel 2, tweede lid, en artikel 9b, eerste lid, van het Besluit uitvoering Pensioenwet en Wet verplichte beroepspensioenregeling, betreft de opschriften, iconen en sjablonen die op 30 juni 2016 op de website www.pensioen123.nl zijn gepubliceerd.

Artikel 14a. Rekenmethodiek weergave in scenario's

1. Voor de toepassing van dit artikel en de artikelen 14b tot en met 14h wordt verstaan onder:
 - a. *berekeningsdatum*: de eerste dag van het kwartaal vanaf welke de rekenmethode wordt uitgevoerd over het aantal toekomstige jaren;
 - b. *scenarioset*: de scenarioset, bedoeld in artikel 23b van het Besluit financieel toetsingskader pensioenfondsen, voor het kwartaal waarin de berekeningsdatum ligt;
 - c. *scenarioprijsinflatie*: de veronderstelde prijsinflatie die voor ieder jaar in elk scenario in de scenarioset wordt vermeld;
 - d. *uitkeringsovereenkomst*: uitkeringsovereenkomst of uitkeringsregeling;
 - e. *premieovereenkomst*: premieovereenkomst of premieregeling;
 - f. *kapitaalovereenkomst*: kapitaalovereenkomst of kapitaalregeling;
 - g. *rekenmethodes*: de toegelaten rekenmethodes, bedoeld in de onderdelen h, i en j, die door uitvoerders gebruikt kunnen worden;
 - h. *generieke rekenmethode*: rekenmethode voor alle soorten pensioenovereenkomsten en pensioenuitkeringen;
 - i. *rekenmethode 1*: rekenmethode voor uitkeringsovereenkomsten en vastgestelde uitkeringen;
 - j. *rekenmethode 2*: rekenmethode voor uitkeringsovereenkomsten en vastgestelde uitkeringen uitgevoerd door fondsen; en
 - k. *pensioenbedrag*: de hoogte van de op basis van een rekenmethode in een scenario op te bouwen of opgebouwde ouderdomspensioenrechten en ouderdomspensioenaanspraken op jaarbasis, op A jaren vanaf de berekeningsdatum, waarbij het aantal jaren A wordt bepaald door het moment, gerekend vanaf de berekeningsdatum, waarvoor het pensioenbedrag wordt berekend.
2. Tot 2022 kan, in afwijking van het eerste lid, onderdeel b, onder scenarioset ook verstaan worden:
 - a. de scenarioset die bij een eerdere berekeningsdatum gebruikt is, en niet meer dan drie kwartalen eerder; of
 - b. de scenarioset van het vierde kwartaal van het voorafgaande kalenderjaar indien de berekeningsdatum 1 januari is.

Artikel 14b. Uitvoering rekenmethodiek

1. Voor een deelnemer, gewezen deelnemer of gepensioneerde wordt voor het moment, bedoeld in artikel 14a, eerste lid, onderdeel k, een pensioenbedrag berekend voor een verwacht scenario, een optimistisch scenario en een pessimistisch scenario. De status van deelnemer, gewezen deelnemer of gepensioneerde op de berekeningsdatum is bepalend bij de toepassing van de rekenmethode.
2. Bij de berekeningen voor een deelnemer of gewezen deelnemer wordt uitgegaan van de pensioenleeftijd in de pensioenregeling. Indien het moment waarvoor de pensioenbedragen worden berekend de individuele pensioengerechtigde leeftijd op grond van de Algemene Ouderdomswet is en deze afwijkt van de pensioenleeftijd, dan wordt de berekening eerst uitgevoerd op basis van de pensioenleeftijd en vindt vervolgens een herrekening plaats van het pensioenbedrag naar een pensioenbedrag op de individuele pensioengerechtigde leeftijd op grond van de Algemene Ouderdomswet op basis van de ten tijde van de berekening gebruikte vervroegingfactoren en uitstelfactoren.
3. Indien bij de berekeningen voor een deelnemer, gewezen deelnemer of gepensioneerde de berekeningsdatum ligt na de individuele pensioengerechtigde leeftijd op grond van de Algemene Ouderdomswet en de pensioenbedragen worden berekend voor weergave in het pensioenregister, bedraagt het aantal jaren A vanaf de berekeningsdatum tien.
4. Voor de berekening op het individuele niveau worden een wijziging van het pensioengevend salaris en een op een looninflatie gebaseerde wijziging van andere premie- en pensioengrondslag bepalende grootheden, gebaseerd op de scenarioprijsinflatie.

Artikel 14c. Berekeningen generieke rekenmethode

1. De generieke rekenmethode berekent het pensioenbedrag op basis van een zo realistisch mogelijke doorrekening van het pensioenbeleid in elk scenario van de scenarioset.
2. Bij toepassing van de generieke methode wordt het in elk scenario van de scenarioset berekende pensioenbedrag gecorrigeerd voor de scenarioprijsinflatie over de A jaren.
3. Het pensioenbedrag voor een verwacht scenario, een optimistisch scenario en een pessimistisch scenario wordt als volgt bepaald:
 - a. het 50e percentiel van de pensioenbedragen van alle scenario's, is het pensioenbedrag voor het verwacht scenario;
 - b. het 95e percentiel van de pensioenbedragen van alle scenario's, is het pensioenbedrag voor het optimistisch scenario;
 - c. het 5e percentiel van de pensioenbedragen van alle scenario's, is het pensioenbedrag voor het pessimistisch scenario.

Artikel 14d. Berekeningen generieke methode uitkeringsovereenkomsten

1. Bij het toepassen van de generieke rekenmethode bij een uitkeringsovereenkomst wordt voor elke deelnemer, gewezen deelnemer of gepensioneerde in elk scenario van de scenarioset een pensioenbedrag bepaald op basis van de op de berekeningsdatum opgebouwde pensioenaanspraken en pensioenrechten en, voor de deelnemer, ook de toekomstige tijdsevenredige pensioenopbouw met medeneming van de aanpassing van het pensioen voor elk jaar van de A jaren in dat scenario.
2. De aanpassing van het pensioen kan zijn: toeslagverlening, vermindering van pensioenaanspraken en pensioenrechten of een aanpassing in het kader van een pensioenregeling gebaseerd op een eindloonstelsel gedurende de opbouwfase.
3. Voor fondsen volgt de aanpassing van het pensioen uit een doorrekening van de haalbaarheidstoets met de scenarioset die van toepassing is op de berekeningsdatum. Voor andere pensioenuitvoerders volgt de aanpassing van het pensioen uit een zo realistisch mogelijke

projectieberekening die eveneens gebaseerd is op dezelfde scenario'set en dezelfde berekeningsdatum.

4. Indien bij een uitkeringsovereenkomst het premieniveau voor een bepaalde periode wordt vastgelegd en in verband daarmee de opbouw van pensioen in enig jaar kan worden aangepast, wordt in de doorrekening van het pensioenbeleid daarmee rekening gehouden.

Artikel 14e. Berekeningen generieke methode premieovereenkomsten

1. Bij het toepassen van de generieke rekenmethode bij een premieovereenkomst in de opbouwfase gevolgd door een variabele pensioenuitkering vanaf pensioendatum, wordt voor elke deelnemer, gewezen deelnemer of gepensioneerde in elk scenario van de scenario'set een pensioenbedrag bepaald op basis van de beleggingsportefeuille op de berekeningsdatum en, voor een deelnemer, ook de toekomstige premies in de opbouwfase en, indien van toepassing, de uitkeringen in de uitkeringsfase in de periode van A jaren.
2. Bij een premieovereenkomst in de opbouwfase gevolgd door een vastgestelde uitkering vanaf pensioendatum, wordt voor elke deelnemer, gewezen deelnemer of gepensioneerde in elk scenario van de scenario'set een pensioenbedrag bepaald:
 - a. in het geval van een deelnemer of gewezen deelnemer, voor de opbouwfase op basis van het eerste lid, en, indien van toepassing, vanaf de pensioendatum op basis van de uit de opbouwfase voortkomende pensioenrechten op pensioendatum met medeneming van de aanpassing van het pensioen voor elk jaar van de A jaren in dat scenario vanaf de pensioendatum; en
 - b. in het geval van een gepensioneerde op basis van de pensioenrechten op de berekeningsdatum met medeneming van de aanpassing van het pensioen voor elk jaar van de A jaren in dat scenario vanaf de berekeningsdatum.
3. Bij toepassing van het tweede lid geldt het volgende:
 - a. op de aanpassing van het pensioen is artikel 14d, tweede en derde lid, van overeenkomstige toepassing; en
 - b. indien het moment op A jaren vanaf de berekeningsdatum gelegen is na de pensioendatum dan wordt in het geval van toepassing van het eerste lid voor de opbouwfase voor A jaren gelezen het aantal jaren vanaf berekeningsdatum tot de pensioendatum.
4. Bij een premieovereenkomst in de opbouwfase en een variabele pensioenuitkering in de uitkeringsfase geldt voor elke deelnemer, gewezen deelnemer of gepensioneerde met de beleggingsportefeuille op de berekeningsdatum voor elk scenario in de scenario'set het volgende:
 - a. de waarde van de beleggingsportefeuille wordt op basis van de scenario'set en conform de specifieke kenmerken van de pensioenregeling op jaarbasis ontwikkeld vanaf de berekeningsdatum over A jaren met medeneming in enig jaar van onder andere de toevoeging van premie en de onttrekking van uitkeringen, kosten en risicopremies waarbij, als het niet een geheel jaar is, de ontwikkeling in dat jaar naar evenredigheid wordt toegepast; en
 - b. een omzetting van de waarde van de beleggingsportefeuille in volgens de regeling te verkrijgen pensioenrechten geschiedt op basis van de in dat scenario voorkomende marktrente en specifieke factoren van de pensioenregeling die het tarief bepalen van die omzetting.
5. De beleggingsportefeuille, bedoeld in het vierde lid, is opgedeeld in de twee beleggingscategorieën waarop de scenario'set wordt toegepast, risicovrije vastrentende waarden en zakelijke waarden. De vastrentende waarden worden onderverdeeld in risicovrije vastrentende waarden en zakelijke waarden op basis van de tabel in artikel 23a, vijfde lid, van het Besluit financieel toetsingskader pensioenfondsen. Alle niet vastrentende waarden worden ingedeeld in de categorie zakelijke waarden.
6. In het geval van een kapitaalovereenkomst zijn het eerste tot en met vijfde lid van overeenkomstige toepassing met dien verstande dat:

- a. voor premieovereenkomst wordt gelezen kapitaalovereenkomst;
- b. in de opbouwfase voor de beleggingsportefeuille op de berekeningsdatum en de waardeontwikkeling daarvan wordt gelezen het volgens de kapitaalovereenkomst opgebouwde kapitaal en de ontwikkeling daarvan; en
- c. in de uitkeringsfase in het geval van een variabele uitkering de waarde van de beleggingsportefeuille voor de deelnemer en de gewezen deelnemer volgens het vierde lid ontwikkeld wordt vanaf de pensioendatum over de resterende jaren tot A jaren vanaf de berekeningsdatum.

Artikel 14f. Uitgangspunten berekening rekenmethode 1

1. Bij rekenmethode 1 wordt voor elk scenario in de scenarioset en voor elk jaar in dat scenario het volgende bepaald:
 - a. de aanpassing van het pensioen, uitgedrukt als een percentage van dat pensioen, waarbij de aanpassing kan zijn toeslagverlening of vermindering van pensioenaanspraken en pensioenrechten;
 - b. de koopkrachtfactor, door de aanpassing voor dat jaar en de scenarioprijsinflatie voor dat jaar als volgt te bepalen: $(1 + \text{aanpassing}) / (1 + \text{scenarioprijsinflatie})$;
 - c. de cumulatieve koopkrachtfactor, door de vermenigvuldiging van de koopkrachtfactoren over de voorgaande jaren tot en met dat jaar; en
 - d. de aanpassingsfactor oorspronkelijke pensioenopbouw.
2. In een pensioenregeling gebaseerd op een eindloonstelsel gedurende de opbouwfase wordt in de aanpassing in ieder geval toeslagverlening ter hoogte van de scenarioprijsinflatie meegenomen.
3. De aanpassingsfactor oorspronkelijke pensioenopbouw is voor uitkeringsovereenkomsten waarbij het premieniveau voor een bepaalde periode wordt vastgelegd en in verband daarmee de opbouw van pensioen in enig jaar kan worden aangepast, de aangepaste pensioenopbouw voor dat jaar uitgedrukt als een percentage van de oorspronkelijke opbouw. Voor andere uitkeringsovereenkomsten is dit percentage 100%.
4. Uit de factoren, bedoeld in het eerste lid, onderdelen c en d, worden drie rekenmethodescenario's afgeleid. Elk rekenmethodescenario bevat voor elk jaar in de scenarioset telkens twee getallen:
 - a. bij het verwacht rekenmethodescenario is het eerste getal het 50e percentiel van de cumulatieve koopkrachtfactoren in dat jaar van alle scenario's en het tweede getal de aanpassingsfactor oorspronkelijke pensioenopbouw voor dat jaar afkomstig uit hetzelfde scenario dat dit 50e percentiel bepaalt;
 - b. bij het optimistisch rekenmethodescenario is het eerste getal het 95e percentiel van de cumulatieve koopkrachtfactoren in dat jaar van alle scenario's en het tweede getal de aanpassingsfactor oorspronkelijke pensioenopbouw voor dat jaar afkomstig uit hetzelfde scenario dat dit 95e percentiel bepaalt;
 - c. bij het pessimistisch rekenmethodescenario is het eerste getal het 5e percentiel van de cumulatieve koopkrachtfactoren in dat jaar van alle scenario's en het tweede getal de aanpassingsfactor oorspronkelijke pensioenopbouw voor dat jaar afkomstig uit hetzelfde scenario dat dit 5e percentiel bepaalt.
5. Als er bij de factoren, bedoeld in het eerste lid, onderdelen a en d, onderscheid wordt gemaakt tussen de groepen deelnemers, gewezen deelnemers of gepensioneerden of deelgroepen hiervan, dan worden de drie rekenmethodescenario's opgesteld voor elke groep.
6. Voor fondsen volgt de aanpassing en de aanpassingsfactor oorspronkelijke pensioenopbouw uit een doorrekening van de haalbaarheidstoets met de scenarioset die van toepassing is op de berekeningsdatum. Voor andere pensioenuitvoerders volgen deze factoren uit een zo realistisch mogelijke projectieberekening die eveneens gebaseerd is op dezelfde scenarioset en dezelfde berekeningsdatum.

Artikel 14g. Berekeningen rekenmethode 1

1. In rekenmethode 1 wordt voor elke deelnemer, gewezen deelnemer of gepensioneerde met het verwachte, optimistische en pessimistische rekenmethodescenario, bedoeld in artikel 14f, vierde lid, het pensioenbedrag als volgt berekend:
 - a. het op de berekeningsdatum opgebouwde ouderdomspensioen wordt vermenigvuldigd met de cumulatieve koopkrachtfactor in jaar A van het rekenmethodescenario;
 - b. voor de jaren vanaf de berekeningsdatum tot en met jaar A worden voor elk jaar j de volgende drie grootheden met elkaar vermenigvuldigd:
 - 1°. het op te bouwen ouderdomspensioen in jaar 1, op jaarbasis;
 - 2°. het eerste getal, bedoeld in artikel 14f, vierde lid, in jaar A van het rekenmethodescenario gedeeld door het eerste getal, bedoeld in artikel 14f, vierde lid, in jaar j van het rekenmethodescenario, en
 - 3°. het tweede getal, bedoeld in artikel 14f, vierde lid, in jaar j van het rekenmethodescenario; en
 - c. het in onderdeel a berekende bedrag en de in onderdeel b berekende bedragen worden bij elkaar opgeteld.
2. Voor de gewezen deelnemer of de gepensioneerde is de grootte in het eerste lid, onderdeel b, onder 1° gelijk aan nul. Dit is ook het geval indien voor een deelnemer het pensioenbedrag berekend wordt voor alleen het op de berekeningsdatum opgebouwde ouderdomspensioen.
3. Als A niet een geheel aantal jaren is, dan wordt het pensioenbedrag P als volgt berekend. Laat [A] het gehele aantal jaren zijn door het naar beneden op een geheel getal afronden van A. Met het volgens dit artikel berekende pensioenbedrag P0 op [A] jaren vanaf berekeningsdatum en het volgens dit artikel berekende pensioenbedrag P1 op [A]+1 jaren wordt het pensioenbedrag P als volgt bepaald: $P = P0 + (P1 - P0) * (A - [A])$.

Artikel 14h. Uitgangspunten berekening rekenmethode 2

1. Bij rekenmethode 2 wordt voor elk scenario in de scenarioset en voor elk jaar in dat scenario het volgende bepaald:
 - a. de dekkingsgraad, waarbij de dekkingsgraad van jaar J gelijk is aan de dekkingsgraad van het begin van jaar J en het effect van het beleggingsbeleid, de toevoeging van premie en onttrekking van uitkeringen in dat jaar;
 - b. de aanpassing van het pensioen, uitgedrukt als een percentage van dat pensioen, waarbij de aanpassing kan zijn toeslagverlening of vermindering van pensioenaanspraken en pensioenrechten; en
 - c. de correctiefactor voor het reeds opgebouwd pensioen, door de aanpassing van het pensioen te verminderen met de scenarioprijnsinflatie.
2. Het effect van het beleggingsbeleid is een resultante van het rendement op zakelijke waarden en vastrentende waarden van de beleggingsportefeuille en het rendement op renteafdekking, ten opzichte van de waardeverandering in de technische voorziening door wijziging van de rentetermijnstructuur.
3. De dekkingsgraad van het begin van jaar J+1 is gelijk aan de dekkingsgraad van jaar J gecorrigeerd voor de aanpassing in jaar J.
4. De jaarlijkse aanpassing wordt bepaald aan de hand van het beleid ten aanzien van toeslagverlening en vermindering van pensioenaanspraken en pensioenrechten en de dekkingsgraad van dat jaar.
5. Fondsen waarbij vermindering van pensioenaanspraken en pensioenrechten niet mogelijk is, verwerken dit in hun berekening door de vereiste dekkingsgraad en minimaal vereiste dekkingsgraad aan een hierbij passende waarde gelijk te stellen.

Artikel 14i. Berekeningen rekenmethode 2

1. Bij het toepassen van rekenmethode 2 bij een uitkeringsovereenkomst wordt voor elke deelnemer,

gewezen deelnemer of gepensioneerde in elk scenario van de scenario'set een pensioenbedrag bepaald op basis van de op de berekeningsdatum opgebouwde pensioenaanspraken en pensioenrechten en, voor de deelnemer, ook de toekomstige tijdsevenredige pensioenopbouw met medeneming van de jaarlijkse correctiefactor voor het reeds opgebouwde pensioen.

2. Het pensioenbedrag wordt als volgt berekend:
 - a. de opgebouwde pensioenaanspraken en pensioenrechten worden vermenigvuldigd met de koopkrachtfactor voor de opgebouwde pensioenaanspraken en pensioenrechten;
 - b. het nog op te bouwen pensioen wordt vermenigvuldigd met de koopkrachtfactor voor het nog op te bouwen pensioen;
 - c. de bedragen in onderdeel a en b worden opgeteld.
3. Het pensioenbedrag voor een verwacht scenario, een optimistisch scenario en een pessimistisch scenario wordt als volgt bepaald:
 - a. het 50e percentiel van de pensioenbedragen van alle scenario's, is het pensioenbedrag voor het verwacht scenario;
 - b. het 95e percentiel van de pensioenbedragen van alle scenario's, is het pensioenbedrag voor het optimistisch scenario;
 - c. het 5e percentiel van de pensioenbedragen van alle scenario's, is het pensioenbedrag voor het pessimistisch scenario.
4. Als A niet een geheel aantal jaren is, dan wordt het pensioenbedrag als volgt berekend. Laat [A] het gehele aantal jaren zijn door het naar beneden op een geheel getal afronden van A. Met het volgens dit artikel berekende pensioenbedrag P0 op [A] jaren vanaf berekeningsdatum en het volgens dit artikel berekende pensioenbedrag P1 op [A]+1 jaren wordt het pensioenbedrag P als volgt bepaald: $P = P0 + (P1-P0) * (A-[A])$.
5. Voor de berekeningen bij rekenmethode 2 worden de in bijlage 4 opgenomen formules en procedures gebruikt.

Artikel 14j. Normen rekenmethodiek

1. De pensioenuitvoerder kiest de rekenmethode die passend is gegeven de kenmerken van de pensioenuitvoerder en de pensioenregelingen die worden uitgevoerd.
2. De onderbouwing van een doorrekening van de haalbaarheidstoets en van de projectieberekening, bedoeld in artikel 14d, derde lid, en artikel 14f, zesde lid, is gedegen en biedt voldoende inzicht in onder meer de gebruikte gegevens, veronderstellingen, grondslagen en modellering.
3. De onderbouwing van de berekening volgens de generieke rekenmethode is gedegen en biedt voldoende inzicht in onder meer de gebruikte gegevens, veronderstellingen, grondslagen en modellering.
4. De pensioenuitvoerder stelt procedures vast voor de uitvoering, vaststelling en verantwoording van de rekenmethodes.

Artikel 15. Prijsinflatie

[Vervallen per 30-09-2019]

Paragraaf 2. Waardeoverdracht

Artikel 16. Bepaling rente

1. De rente, bedoeld in artikel 23, vierde lid, van het Besluit uitvoering Pensioenwet en Wet verplichte beroepspensioenregeling, wordt berekend aan de hand van het u-rendement, waarbij de periode wordt vastgesteld in volle maanden. Het aantal volle maanden wordt bepaald op het verschil in maanden en dagen tussen de overdrachtsdatum en de datum van betaling van de

overdrachtswaarde, waarbij alle kalendermaanden op 30 dagen worden gesteld.

2. Het in het eerste lid genoemde u-rendement is het op 1 januari van het jaar waarin de overdrachtsdatum valt geldende u-rendement, zoals gepubliceerd door het Centrum voor Verzekeringsstatistiek van het Verbond van Verzekeraars.

Artikel 17. Verschuldigde rente

Wanneer waardeoverdracht plaatsvindt van een pensioenaanspraak als bedoeld in artikel 25, vierde lid, van het Besluit uitvoering Pensioenwet en Wet verplichte beroepspensioenregeling, rekent de ontvangende uitvoerder, met toepassing van artikel 16, terug welk deel van de overdrachtswaarde als verschuldigde rente moet worden aangemerkt over de periode tussen de betaaldatum en de overdrachtsdatum.

Artikel 18. Het standaardtarief

1. Bij de vaststelling van het standaardtarief, bedoeld in artikel 25, eerste lid, van het Besluit uitvoering Pensioenwet en Wet verplichte beroepspensioenregeling, wordt uitgegaan van de periodetafel GBM/V 2010–2015 met de volgende leeftijdterugstellingen:
 - a. 5 jaar voor mannelijke deelnemers;
 - b. 3 jaar voor vrouwelijke deelnemers;
 - c. 1 jaar voor de vrouwelijke partner van mannelijke deelnemers; en
 - d. 3 jaar voor de mannelijke partner van vrouwelijke deelnemers.
2. De berekening van het standaardtarief geschiedt op basis van algemeen gebruikelijke actuariële formules. Uitgegaan wordt daarbij van netto tarieven en een marktconforme disconteringsvoet.
3. De in het tweede lid bedoelde disconteringsvoet is de op 1 oktober geldende rente uit de door De Nederlandsche Bank gepubliceerde rentetermijnstructuur voor verplichtingen met een looptijd van 25 jaar. De vastgestelde rente geldt voor de periode van 1 januari tot en met 31 december van enig jaar.
4. Bij de bepaling van koopsommen voor lijfrenten, overlevingsrenten en erfrenten wordt de continue rente gebruikt.
5. Voor koopsommen van uitkeringen bij overlijden wordt uitgegaan van overlijden halverwege het jaar.
6. Voor de berekening van het partnerpensioen wordt de gehuwdheidsfrequentie op 1 gesteld op de datum waarop het ouderdompensioen op grond van een pensioenregeling aanvangt.
7. Voor het ouderdompensioen en het partnerpensioen dat is opgebouwd vóór 1 januari 2002, dan wel 1 januari 2006, indien sprake is van perioden van opbouw op grond van een beroepspensioenregeling, wordt uitgegaan van de gehuwdheidsfrequenties, opgenomen in artikel 1 van bijlage 2. Mannen worden geacht gehuwd te zijn met een drie jaar jongere partner, vrouwen worden geacht gehuwd te zijn met een drie jaar oudere partner.
8. De contantewaardefactoren worden gebaseerd op de pensioenleeftijd en het verschil tussen de pensioendatum en de overdrachtsdatum in jaren en maanden die de overdragende uitvoerder hanteert.

Artikel 19. Berekening pensioenaanspraken

1. De berekening van de pensioenaanspraken, bedoeld in artikel 27, eerste lid, van het Besluit uitvoering Pensioenwet en Wet verplichte beroepspensioenregeling, wordt gemaakt volgens de formules en symbolen, opgenomen in artikel 2 van bijlage 2.
2. De contantewaardefactoren worden gebaseerd op de pensioenleeftijd en het verschil tussen de pensioenleeftijd en de overdrachtsdatum in jaren en maanden die de ontvangende uitvoerder

hanteert.

3. Indien de overdrachtswaarde lager is dan het bedrag benodigd voor de financiering van de toe te kennen pensioenaanspraken komt het verschil ten laste van de nieuwe werkgever of het ontvangende fonds.

Artikel 20. Afwijking standaardtarief

1. Bij pensioenaanspraken als bedoeld in artikel 25, vierde lid, van het Besluit uitvoering Pensioenwet en Wet verplichte beroepspensioenregeling, wordt de overdrachtswaarde berekend op basis van de actuariële grondslagen van de overdragende pensioenuitvoerder.
2. In dit artikel wordt onder actuariële grondslagen verstaan: de grondslagen die de uitvoerder hanteert voor de vaststelling van de technische voorzieningen.

Paragraaf 3. Kosten

Artikel 21

[Vervallen per 01-01-2013]

Artikel 22

[Vervallen per 01-01-2013]

Artikel 23. Vaststelling verschuldigd bedrag kosten

[Vervallen per 01-01-2013]

Hoofdstuk 3. Regels op grond van het Besluit financieel toetsingskader pensioenfondsen

Paragraaf 1. Vaststelling vereist eigen vermogen

Artikel 24. Standaardmodel

1. Voor de berekening van het vereist eigen vermogen per risicofactor volgens het standaardmodel, bedoeld in artikel 12, eerste lid, van het Besluit financieel toetsingskader pensioenfondsen, gaat het fonds uit van een scenariomethode op basis van de volgende risicofactoren:
 - a. het renterisico wordt bepaald aan de hand van het voor het fonds in termen van netto verlies meest negatieve scenario van een rentestijging c.q. rentedaling op basis van de in artikel 1 van bijlage 3 opgenomen rentefactoren;
 - b. het aandelen- en vastgoedrisico wordt bepaald aan de hand van een daling van de waarde van de beleggingen in:
 - 1°. aandelen ontwikkelde markten en beursgenoteerd vastgoed met 30%;
 - 2°. aandelen opkomende markten met 40%;
 - 3°. niet-beursgenoteerde aandelen met 40%; en
 - 4°. niet-beursgenoteerd vastgoed met 15%, waarbij de waarde van de beleggingen wordt aangepast voor financiering met vreemd vermogen;
 - c. het valutarisico wordt bepaald aan de hand van een daling van de waarde van de beleggingen in andere valuta dan de euro met 20% voor valutarisico in ontwikkelde markten en 35% voor valutarisico in opkomende markten;
 - d. het grondstoffenrisico wordt bepaald aan de hand van een daling van de waarde van beleggingen in grondstoffen met 35%;
 - e. het kredietrisico wordt bepaald aan de hand van een stijging van de rentemarge voor het kredietrisico van het fonds, afhankelijk van een ratingklasse als bedoeld in het derde lid:
 - 1°. 0,60%-punt voor beleggingen met rating AAA, met uitzondering van Europese staatsobligaties;
 - 2°. 0,80%-punt voor beleggingen met rating AA;
 - 3°. 1,30%-punt voor beleggingen met rating A;

- 4°. 1,80%-punt voor beleggingen met rating BBB; en
 - 5°. 5,30%-punt voor beleggingen met rating BB en lager, alsook beleggingen zonder rating;
 - f. het verzekeringstechnische risico;
 - g. het liquiditeitsrisico bedraagt 0%;
 - h. het concentratierisico bedraagt 0%;
 - i. het operationeel risico bedraagt 0%; en
 - j. het actief beheer risico.
2. Het vereist vermogen per risicofactor, bedoeld in het eerste lid, is gelijk aan het absolute getal van de waardedaling van het eigen vermogen als gevolg van het scenario voor de betreffende risicofactor. Het vereist vermogen per risicofactor wordt vastgesteld op grond van het strategisch beleggingsbeleid waarbij het aanwezig vermogen van het fonds per berekeningsdatum wordt belegd volgens de beoogde beleggingsportefeuille, bedoeld in artikel 13a, tweede lid, van het Besluit financieel toetsingskader pensioenfondsen.
 3. Voor de vaststelling van het scenario voor kredietrisico overeenkomstig het eerste lid, onderdeel e, wordt een ratingklasse zoveel mogelijk bepaald op basis van het oordeel van een gekwalificeerde derde partij. De Nederlandsche Bank kan hierover nadere regels stellen.
 4. De Nederlandsche Bank kan nadere regels stellen over de vaststelling van het vereist eigen vermogen per risicofactor.

Artikel 25. Correlaties

1. Bij de samenvoeging van het vereist eigen vermogen per risicofactor als bedoeld in artikel 24 tot het totale vereist eigen vermogen wordt uitgegaan van de volgende correlaties:
 - a. tussen het aandelen- en vastgoedrisico enerzijds en het renterisico anderzijds: een correlatie $\rho_{1,2}$ van 0,40 indien het scenario voor het renterisico is gebaseerd op een rentedaling en nihil indien wordt uitgegaan van een rentestijging;
 - b. tussen de risico's die zijn onderscheiden bij het aandelen- en vastgoedrisico: een correlatie ρ' van 0,75;
 - c. tussen het renterisico enerzijds en het kredietrisico anderzijds: een correlatie $\rho_{1,5}$ van 0,40 indien het scenario voor het renterisico is gebaseerd op een rentedaling en nihil indien wordt uitgegaan van een rentestijging;
 - d. tussen het aandelen- en vastgoedrisico enerzijds en het kredietrisico anderzijds: een correlatie $\rho_{2,5}$ van 0,50;
 - e. tussen de risico's die zijn onderscheiden voor het valutarisico: een correlatie van 0,50 tussen valuta in ontwikkelde markten; een correlatie van 0,75 tussen valuta in opkomende markten en een correlatie van 0,25 tussen het valutarisico voor ontwikkelde markten enerzijds en het valutarisico voor opkomende markten anderzijds; en
 - f. tussen de overige risico's: een correlatie van 0.
2. Voor de berekeningen, bedoeld in het eerste lid, worden de in artikel 2 van bijlage 3 opgenomen formules en de in dat onderdeel beschreven procedures gebruikt.

Artikel 26. Partiële interne modellen

1. Indien het standaardmodel leidt tot uitkomsten die onvoldoende overeenkomen met het risicoprofiel van het fonds, dan treedt het fonds in overleg met De Nederlandsche Bank over de invulling van een of meer partiële interne modellen in aanvulling op het standaardmodel.
2. Het fonds beoordeelt jaarlijks of het risicoprofiel adequaat wordt weergegeven door het standaardmodel, zo nodig aangevuld met een of meer partiële interne modellen, en legt deze beoordeling vast.
3. De methodieken en procedures voor het gebruik en vaststelling van een of meer partiële interne modellen sluiten aan op de aard, omvang en complexiteit van de betreffende risico's in de portefeuille. Het fonds legt de methodieken en procedures vast.

4. Een partieel intern model is specifiek voor een belegging of beleggingsportefeuille van het fonds en onderscheidt zich van de risicoscenario's zoals omschreven in artikel 24, eerste lid.
5. Voor de vaststelling van het vereist eigen vermogen wordt de uitkomst van de doorrekening van een partieel intern model opgeteld bij de uitkomst van het standaardmodel. Op verzoek mogen fondsen onderbouwd en na voorafgaande goedkeuring door De Nederlandsche Bank van deze methode afwijken.
6. De Nederlandsche Bank kan aan de toestemming, bedoeld in artikel 12, tweede lid, van het Besluit financieel toetsingskader pensioenfondsen voorwaarden verbinden.

Artikel 27. Vereenvoudigd model

[Vervallen per 01-01-2015]

Artikel 28. Intern model

1. De Nederlandsche Bank kan toestemming verlenen voor de berekening van het vereist eigen vermogen volgens een intern model als bedoeld in artikel 12, derde lid, van het Besluit financieel toetsingskader pensioenfondsen indien het fonds voldoet aan door De Nederlandsche Bank gestelde regels ten aanzien van:
 - a. de organisatorische inbedding van het intern model; en
 - b. de te hanteren data en de technische aspecten van het interne model.
2. Het intern model vormt een integraal onderdeel van het risicomanagement van het fonds.
3. Voor het vaststellen van het vereist eigen vermogen volgens een intern model gaat het fonds uit van een stochastische benaderingswijze waarbij het fonds de risicofactoren bepaalt en rekening houdt met de waarde van de ontwikkeling van activa en passiva in hun onderlinge samenhang.
4. In een intern model kan gebruik worden gemaakt van elementen of benaderingsmethoden van het standaardmodel, mits deze aan het karakter van het intern model geen afbreuk doen.
5. Een fonds dat een intern model hanteert:
 - a. geeft, als de uitkomsten van het intern model verschillen met die van het voorgaande jaar, aan De Nederlandsche Bank aan waaruit die verschillen bestaan; en
 - b. dient bij De Nederlandsche Bank eens in de 3 jaar een analyse in volgens het standaardmodel als bedoeld in artikel 24.
6. De Nederlandsche Bank kan aan de toestemming, bedoeld in het eerste lid, voorwaarden verbinden.

Artikel 29. Overgangsregeling

1. In afwijking van artikel 28, eerste lid, kan De Nederlandsche Bank een fonds dat niet voldoet aan de in artikel 28, eerste lid, genoemde regels toestemming verlenen voor het toepassen van een intern model, indien:
 - a. naar het oordeel van De Nederlandsche Bank de regels waaraan het fonds niet voldoet het gebruik van een intern model niet belemmeren; en
 - b. de verwachting is dat het fonds binnen twee jaren wel aan de regels zal voldoen.
2. Voor zover tijdens de overgangperiode het model incompleet is, kan voor de ontbrekende onderdelen gebruik worden gemaakt van een prudente bijschatting.

Paragraaf 2. Haalbaarheidstoets

Artikel 30. Haalbaarheidstoets

1. Voor de toepassing van dit artikel en de artikelen 30a, 30b en 30c wordt verstaan onder:
 - a. *rapportagedatum*: de datum vanaf welke de haalbaarheidstoets wordt uitgevoerd over het aantal prognosejaren;
 - b. *geboortegaargroep*: een op de rapportagedatum bestaande groep personen met hetzelfde geboortjaar en pensioenaanspraken of pensioenrechten jegens het fonds;
 - c. *scenarioset*: de scenarioset, bedoeld in artikel 23b van het Besluit financieel toetsingskader pensioenfondsen;
 - d. *scenarioprijsinflatie*: de veronderstelde prijsinflatie die voor ieder jaar in elk scenario in de scenarioset wordt vermeld;
 - e. *pensioenresultaat*: een per scenario als percentage uitgedrukt quotiënt met in de teller de som van de verwachte uitkeringen ouderdomspensioen en nabestaandenpensioen en in de noemer de som van de verwachte uitkeringen ouderdomspensioen en nabestaandenpensioen, zonder toepassing van vermindering van pensioenaanspraken en pensioenrechten en met toepassing van jaarlijkse toeslagverlening ter hoogte van de scenarioprijsinflatie.
2. Voor de verwachte uitkeringen, bedoeld in het eerste lid, onderdeel e, wordt uitgegaan van de op de rapportagedatum opgebouwde pensioenaanspraken en pensioenrechten en van de toekomstige opbouw van pensioenaanspraken en pensioenrechten vanaf de rapportagedatum.
3. Voor de haalbaarheidstoets wordt voor een op 1 januari 2015 bestaand fonds verondersteld dat op die datum de feitelijk opgebouwde pensioenaanspraken en pensioenrechten gelijk zijn aan de opgebouwde pensioenaanspraken en pensioenrechten, zonder toepassing van vermindering van pensioenaanspraken en pensioenrechten en met toepassing van jaarlijkse toeslagverlening ter hoogte van de gerealiseerde prijsinflatie voor dat moment. Voor een na 1 januari 2015 opgericht fonds geldt deze veronderstelling voor de datum van oprichting.
4. In de noemer, bedoeld in het eerste lid, onderdeel e, wordt op de rapportagedatum, gelegen na 1 januari 2015 dan wel de datum van oprichting, uitgegaan van de opgebouwde pensioenaanspraken en pensioenrechten zonder toepassing van vermindering van pensioenaanspraken en pensioenrechten en met toepassing van jaarlijkse toeslagverlening ter hoogte van een door alle fondsen te hanteren uniforme gerealiseerde prijsinflatie.
5. In een haalbaarheidstoets worden kalenderjaren gehanteerd. De haalbaarheidstoets omvat 60 prognosejaren.

Artikel 30a. Uitvoering haalbaarheidstoets

1. Voor de aanvangshaalbaarheidstoets geldt:
 - a. de rapportagedatum is 1 januari van het kalenderjaar waarin het fonds heeft besloten een nieuwe pensioenregeling uit te voeren of zich een significante wijziging heeft voorgedaan;
 - b. de haalbaarheidstoets wordt uitgevoerd op basis van de pensioenfondsbalans en de onderliggende gegevens op de rapportagedatum;
 - c. er wordt gebruik gemaakt van de scenarioset die De Nederlandsche Bank beschikbaar heeft gesteld voor het kwartaal waarin het fonds heeft besloten een nieuwe pensioenregeling uit te voeren of zich een significante wijziging heeft voorgedaan, waarbij De Nederlandsche Bank bepaalt hoe in de berekeningen wordt omgegaan met de periode tussen 1 januari en het begin van dat kwartaal;
 - d. de datum van inlevering bij De Nederlandsche Bank is een maand nadat het fonds heeft besloten een nieuwe pensioenregeling uit te voeren of zich een significante wijziging heeft voorgedaan.
2. Voor de jaarlijkse haalbaarheidstoets geldt:
 - a. de rapportagedatum is 1 januari;
 - b. de haalbaarheidstoets wordt uitgevoerd op basis van de pensioenfondsbalans en de onderliggende gegevens die ten grondslag liggen aan de staten, bedoeld in artikel 147 van de Pensioenwet dan wel artikel 142 van de Wet verplichte beroepspensioenregeling, over het aan de rapportagedatum voorafgaande boekjaar;

- c. er wordt gebruik gemaakt van de scenario'set die De Nederlandsche Bank beschikbaar heeft gesteld voor het kwartaal waarin de rapportagedatum ligt;
 - d. de datum van inlevering is niet later dan de datum van inlevering van de staten, bedoeld in onderdeel b.
3. Na voorafgaande toestemming van De Nederlandsche Bank kan een fonds afwijken van het eerste en tweede lid en van artikel 30, vijfde lid.
 4. De Nederlandsche Bank kan nadere regels stellen over de bij de haalbaarheidstoets te leveren gegevens en de wijze waarop de gegevens worden geleverd.

Artikel 30b. Berekeningen haalbaarheidstoets

1. Voor de berekening van het pensioenresultaat worden de verwachte uitkeringen gecorrigeerd voor de scenario'sprijsinflatie.
2. Het pensioenresultaat voor een geboortegaargroep wordt voor elk scenario uit de scenario'set berekend.
3. Het pensioenresultaat op fondsniveau is voor elk scenario uit de scenario'set gelijk aan het gewogen gemiddelde van de pensioenresultaten van de geboortegaargroepen. Er wordt gewogen naar het aantal personen in een geboortegaargroep.
4. Het verwachte pensioenresultaat op fondsniveau is het 50^e percentiel in de doorrekening van de scenario'set.
5. Het pensioenresultaat op fondsniveau in het slechtweersscenario is het 5^e percentiel in de doorrekening van de scenario'set.

Artikel 30c. Normen haalbaarheidstoets

1. Bij de aanvangshaalbaarheidstoets mag het verschil in procentpunten tussen het verwacht pensioenresultaat op fondsniveau vanuit de financiële positie dat precies aan de vereisten van het vereist eigen vermogen wordt voldaan en de daarbij door het fonds gekozen ondergrens niet kleiner zijn dan het verschil in procentpunten tussen het verwacht pensioenresultaat op fondsniveau vanuit de feitelijke financiële positie en de daarbij door het fonds gekozen ondergrens.
2. De maximale afwijking, bedoeld in artikel 22, derde lid, onderdeel d, van het Besluit financieel toetsingskader pensioenfondsen, drukt het fonds uit als een percentage dat de afwijking ten opzichte van het verwachte pensioenresultaat op fondsniveau aangeeft.
3. De onderbouwing van de haalbaarheidstoets is gedegen en biedt voldoende inzicht in onder meer de gebruikte gegevens, veronderstellingen, grondslagen en modellering.
4. Het fonds stelt procedures vast voor de uitvoering, vaststelling en verantwoording van de haalbaarheidstoets.

Paragraaf 3. Overige bepalingen

Artikel 30d. Commissie Parameters

1. De Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid benoemt de leden van de Commissie Parameters, bedoeld in artikel 23, eerste lid, van het Besluit financieel toetsingskader pensioenfondsen.
2. Het secretariaat van de commissie wordt gevoerd door het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid.
3. Het beheer van de bescheiden van de commissie geschiedt op overeenkomstige wijze als bij het, in het tweede lid genoemd, ministerie. De bescheiden worden na beëindiging van de

werkzaamheden van de werkgroep bij het archief van dit ministerie opgeborgen.

4. De leden van de commissie kunnen een vergoeding ontvangen volgens de regels van de Wet vergoedingen adviescolleges en commissies respectievelijk het Besluit vergoedingen adviescolleges en commissies.

Hoofdstuk 4. Overgangsrecht

Artikel 31. Overgangsrecht waardeoverdracht

[Vervallen per 01-01-2015]

Artikel 31a. Tijdelijk rekeninstrument fondsen

[Vervallen per 01-01-2015]

Hoofdstuk 5. Wijziging overige Ministeriele regelingen

Artikel 32

[Wijzigt de Regeling voor berekening in geval van waarde-overdracht.]

Artikel 33

[Wijzigt de Regeling vaststelling regels pensioenberekening bij scheiding voor 27 november 1981.]

Artikel 34

[Wijzigt de Regeling vaststelling regels pensioenberekening over deelnemingsjaren voor 1 mei 1995.]

Artikel 35

[Wijzigt de Betaalbaarstelling uitkeringen ingevolge de sociale verzekeringswetten door andere organen dan de Sociale Verzekeringsbank en bedrijfsverenigingen.]

Artikel 36

[Wijzigt de Regeling vermogenswaardering loaz.]

Artikel 37. Inwerkingtreding

Deze regeling treedt in werking met ingang van 1 januari 2007.

Artikel 38. Citeertitel

Deze regeling wordt aangehaald als Regeling Pensioenwet en Wet verplichte beroepspensioenregeling.

Deze regeling zal met toelichting en de bijlagen in de Staatscourant worden geplaatst.

Den Haag, 19 december 2006

De Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid,
A.J. de Geus

Bijlage 1. als bedoeld in artikel 2

1. Het Europees Centrum voor Kernonderzoek (CERN), bedoeld in het op 1 juli 1953 te Parijs tot stand gekomen Verdrag betreffende de instelling van een Europese Organisatie voor Kernonderzoek;
2. het Europees Centrum voor weervoorspellingen op Middellange termijn, bedoeld in het te Brussel op 11 oktober 1973 tot stand gekomen Verdrag betreffende de instelling van het Europees Centrum voor weervoorspellingen op Middellange termijn;
3. het Europees Laboratorium voor Moleculaire Biologie, bedoeld in het op 10 mei 1973 te Genève tot stand gekomen Overeenkomst tot oprichting van het Europees Laboratorium voor Moleculaire Biologie;
4. het Europees Observatorium voor de Zuidelijke Sterrenhemel, bedoeld in het op 5 oktober 1962 te Parijs tot stand gekomen Verdrag tot oprichting van een Europese organisatie voor astronomisch onderzoek op het zuidelijk halfrond;
5. het Europees Ruimtevaart Agentschap (ESA), bedoeld in het op 30 mei 1975 te Parijs tot stand gekomen Verdrag tot oprichting van een Europees Ruimte-Agentschap;
6. de Europese Centrale Bank, bedoeld in artikel 4 A van het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap en het op 7 februari 1992 te Maastricht tot stand gekomen Protocol betreffende de statuten van het Europees Stelsel van Centrale Banken en van de Europese Centrale Bank;
7. de Europese Meteorologische Satelliet Organisatie (EUMETSAT), bedoeld in het op 24 mei 1983 te Genève tot stand gekomen Verdrag tot oprichting van een Europese Organisatie voor de exploitatie van meteorologische satellieten;
8. de Europese Octrooi-organisatie, bedoeld in het op 5 oktober 1973 te München tot stand gekomen Verdrag inzake de verlening van Europese octrooien;
9. de Europese Organisatie van Tele-communicatiesatellieten (EUTELSAT), bedoeld in het op 15 juli 1982 te Parijs tot stand gekomen Verdrag tot Oprichting van de Europese Organisatie van Telecommunicatiesatellieten;
10. de Europese Organisatie voor de Veiligheid van de Luchtvaart (Eurocontrol), bedoeld in het op 13 december 1960 te Brussel tot stand gekomen Internationaal Verdrag tot samenwerking in het belang van de veiligheid van de luchtvaart;
11. de Intergouvernementele Commissie voor Migratie, bedoeld in het op 19 oktober 1953 te Venetië tot stand gekomen Statuut van de Intergouvernementele Commissie voor Europese Migratie;
12. de Internationale Organisatie voor Atoomenergie, bedoeld in het Statuut dat op 23 oktober 1956 is goedgekeurd door de Conferentie over het Statuut van de Internationale Organisatie voor Atoomenergie die werd gehouden in het Hoofdkwartier van de Verenigde Naties;
13. de Noord-Atlantische Verdragsorganisatie (NATO), bedoeld in het op 4 april 1949 te Washington D.C. tot stand gekomen Noord-Atlantisch Verdrag;
14. de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OECD), bedoeld in het op 14 december 1960 te Parijs tot stand gekomen Verdrag nopens de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling;
15. de Raad van Europa, bedoeld in het op 5 mei 1949 te Londen tot stand gekomen Statuut van de Raad van Europa;
16. de Verenigde Naties (UN), inclusief de hiermee verbonden gespecialiseerde organisaties, bedoeld in het op 26 juni 1945 te San Francisco tot stand gekomen Handvest van de Verenigde Naties;
17. de Wereld Handelsorganisatie (WTO), bedoeld in het op 15 april 1994 tot stand gekomen Verdrag tot oprichting van de Wereld Handelsorganisatie;
18. de West-Europese Unie (WEU), bedoeld in het op 17 maart 1948 te Brussel tot stand gekomen Verdrag van Brussel en het op 23 oktober 1954 te Parijs tot stand gekomen Protocol tot wijziging en aanvulling van het Verdrag van Brussel;
19. de Europese politiedienst (Europol), bedoeld in de op 26 juli 1995 te Brussel tot stand gekomen Overeenkomst op grond van artikel K.3 van het Verdrag betreffende de Europese Unie tot oprichting van een Europese politiedienst (Europol-overeenkomst);
20. de Europese Investeringsbank, bedoeld in artikel 9 van het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap en het op 25 maart 1957 te Rome tot stand gekomen Protocol betreffende de statuten van de Europese Investeringsbank;
21. het Instituut voor veiligheidsstudies van de Europese Unie, bedoeld in het op 20 juli 2001 te Brussel tot stand gekomen Gemeenschappelijk optreden van de Raad betreffende de oprichting van een instituut voor veiligheidsstudies van de Europese Unie;
22. het Satellietcentrum van de Europese Unie, bedoeld in het op 20 juli 2001 te Brussel tot stand gekomen Gemeenschappelijk optreden van de Raad betreffende de oprichting van een satellietcentrum van de Europese Unie.

Bijlage 1a

[Vervallen]

Bijlage 1b

[Vervallen]

Bijlage 2. als bedoeld in de artikelen 18 en 19

Artikel 1

1. De gehuwdheidsfrequenties, bedoeld in artikel 18, zevende lid, luiden als volgt:

	Mannen	Vrouwen
$x < 18$	0	0
$18 \leq x < 25$	$0,01 + 0,07 (x-18)$	$0,05 + 0,10 (x-18)$
$25 \leq x < 30$	$0,50 + 0,04 (x-25)$	$0,75 + 0,02 (x-25)$
$30 \leq x < 35$	$0,50 + 0,04 (x-25)$	0,85
$35 \leq x < 50$	0,90	0,85
$50 \leq x < 68$	0,90	$0,85 - 0,01 (x-50)$

2. In het eerste lid betekent de aanduiding 'x': de leeftijd van de deelnemer.

Artikel 2

1. De formules voor de berekening van de pensioenaanspraken, bedoeld in artikel 19, eerste lid, luiden als volgt:

[Illustratie 241926.png]

2. De in het eerste lid gebruikte symbolen en afkortingen hebben de volgende betekenis:

a: de verhouding nabestaandenpensioen/ouderdompensioen in de regeling ondergebracht bij het overnemende uitvoeringsorgaan, zoals deze voor de rechthebbende geldt op de overdrachtsdatum;

β : de verhouding tussen een eventuele andere pensioenvorm en het ouderdompensioen, zonodig berekend uit de totale aanspraken (zonder overdracht) volgens de regeling ondergebracht bij het overnemende uitvoeringsorgaan, zoals deze voor de rechthebbende geldt op de overdrachtsdatum;

OP: ouderdompensioen;

NP: nabestaandenpensioen;

OV: overige pensioenvormen;

OW: overdrachtswaarde;

kps-OP: de contantewaardefactor voor ouderdompensioen volgens het standaardtarief;

kps-NP: de contantwaardefactor voor nabestaandenpensioen volgens het standaardtarief;
kps-OV: de contantwaardefactor voor overige pensioenvormen volgens het standaardtarief.
3. Wanneer in het eerste lid aan OP, NP en OV de letters nw zijn toegevoegd, betekent dit dat het pensioenaanspraken in de regeling bij het overnemende uitvoeringsorgaan ondergebracht uit hoofde van de waardeoverdracht betreft.

Bijlage 3. als bedoeld in de artikelen 24 en 25 van de Regeling Pensioenwet en Wet verplichte beroepspensioenregeling

Artikel 1. Rentefactoren voor het bepalen van het vereist eigen vermogen voor renterisico						
Rentefactor Nominale rente			Rentefactor Reële rente			
Looptijd	Stijging	Daling	Looptijd	Stijging	Daling	
1 (jaar)	2,05	0,49	1 (jaar)	1,53	0,75	
2	1,79	0,56	2	1,40	0,78	
3	1,65	0,61	3	1,33	0,81	
4	1,55	0,64	4	1,28	0,82	
5	1,49	0,67	5	1,25	0,84	
6	1,44	0,70	6	1,22	0,85	
7	1,40	0,71	7	1,20	0,86	
8	1,37	0,73	8	1,19	0,87	
9	1,35	0,74	9	1,18	0,87	
10	1,34	0,75	10	1,17	0,88	
11	1,33	0,75	11	1,17	0,88	
12	1,33	0,75	12	1,17	0,88	
13	1,33	0,75	13	1,17	0,88	
14	1,33	0,75	14	1,17	0,88	

15	1,33	0,75	15	1,17	0,88
16	1,32	0,76	16	1,16	0,88
17	1,32	0,76	17	1,16	0,88
18	1,32	0,76	18	1,16	0,88
19	1,32	0,76	19	1,16	0,88
20	1,32	0,76	20	1,16	0,88
21	1,32	0,76	21	1,16	0,88
22	1,32	0,76	22	1,16	0,88
23	1,32	0,76	23	1,16	0,88
24	1,32	0,76	24	1,16	0,88
25	1,32	0,76	25	1,16	0,88
> 25	1,32	0,76	> 25	1,16	0,88

Het scenario voor renterisico wordt bepaald door de rentefactoren in de tabel toe te passen op de rentetermijnstructuur, gepubliceerd door De Nederlandsche Bank, per looptijd te vermenigvuldigen met hetzij de rentefactoren voor een rentestijging dan wel de rentefactoren voor een rentedaling, afhankelijk wat voor het fonds het meest negatieve scenario is. In het algemeen gaat het dan om een rentedaling. Indien de rente bij looptijd 16 jaar bijvoorbeeld 4% is, moet in de bepaling van de rentegevoeligheid voor deze looptijd rekening gehouden worden met een rentedaling met 0,96%-punt ($= (0,76 - 1) * 4\%$) dan wel met een rentestijging met 1,28%-punt ($= (1,32 - 1) * 4\%$). Voor beleggingen die gerelateerd zijn aan de reële rente, zoals inflation linked bonds, worden kleinere renteschokken toegepast (rechts in de tabel). Verondersteld is dat 50% van de nominale renteschok zichtbaar is in een schok in de reële rente en dat de overige 50% toegeschreven kan worden aan een mutatie in de (break-even) inflatie.

Artikel 2. Formules en procedure standaardmodel

Het vereist eigen vermogen per risicofactor als bedoeld in artikel 24 wordt als volgt aangeduid:

S₁ voor het vereist eigen vermogen voor het renterisico.

S₂ voor het vereist eigen vermogen voor het aandelen- en vastgoedrisico.

S₃ voor het vereist eigen vermogen voor het valutarisico.

S₄ voor het vereist eigen vermogen voor het grondstoffenrisico.

S₅ voor het vereist eigen vermogen voor het kredietrisico.

S₆ voor het vereist eigen vermogen voor het verzekeringstechnische risico.

S₇ voor het vereist eigen vermogen voor het liquiditeitsrisico.

S₈ voor het vereist eigen vermogen voor het concentratierisico.

S₉ voor het vereist eigen vermogen voor het operationeel risico.

S₁₀ voor het vereist eigen vermogen voor het actief beheer risico.

Het vereist eigen vermogen (VEV) wordt bepaald aan de hand van de volgende formule en op basis van onderstaande procedure:

[Illustratie 254672.png]

waarbij $\rho_{1,2} = 0,40$ en $\rho_{1,5} = 0,40$ indien voor S_1 wordt uitgegaan van een rentedaling en nihil indien S_1 is gebaseerd op een rentestijging, en $\rho_{2,5} = 0,50$.

Het vereist eigen vermogen van het fonds, bedoeld in artikel 132 van de Pensioenwet dan wel artikel 127 van de Wet verplichte beroepspensioenregeling, wordt bepaald aan de hand van een iteratief proces. Dit proces bestaat uit het herhaald toepassen van het standaardmodel. Het beleggingsbeleid met de bijbehorende beleggingskarakteristieken blijft daarbij gelijk. Het belegde vermogen in de tweede toepassing en in iedere daaropvolgende herhaalde toepassing is gelijk aan het belegde vermogen in de daaraan voorafgaande toepassing minus het aan het eind van de daaraan voorafgaande toepassing bepaalde verschil tussen het eigen vermogen en de uitkomst van de formule. De herhalingsprocedure stopt indien dit verschil niet langer significant is. Dit is doorgaans het geval na twee herhalingen. De uitkomst van de formule is dan gelijk aan het vereist eigen vermogen. In deze formule komt het vereist vermogen voor het aandelen- en beursgenoteerd vastgoedrisico S_2 als volgt tot stand. In artikel 25 is bepaald dat in het standaardmodel bij de aggregatie van het vereist eigen vermogen voor respectievelijk aandelen ontwikkelde markten, inclusief beursgenoteerd vastgoed (S_{2A}), aandelen opkomende markten (S_{2B}), niet-beursgenoteerde aandelen (S_{2C}) en niet-beursgenoteerd vastgoed (S_{2D}) tot het totale vereist eigen vermogen voor aandelen- en vastgoedrisico (S_2) rekening wordt gehouden met de mogelijke statistische samenhang tussen de effecten van de scenario's. Bij de aggregatie wordt uitgegaan van een uniforme correlatie ρ' van 0,75. De componenten S_{2A} tot en met S_{2D} worden vervolgens gecombineerd tot het totaal vereist eigen vermogen voor aandelen- en vastgoedrisico S_2 aan de hand van de formule:

[Illustratie 254673.png]

waarbij $\rho' = 0,75$.

In deze formule komt het vereist vermogen voor het valutarisico S_3 als volgt tot stand. In artikel 25 is bepaald dat in het standaardmodel bij de aggregatie van het vereist eigen vermogen voor valutarisico, (S_3), rekening wordt gehouden met een correlatie (ρ) van 0,50 tussen valuta in ontwikkelde markten; 0,75 tussen valuta in opkomende markten en 0,25 tussen het valutarisico voor ontwikkelde markten enerzijds en het valutarisico voor opkomende markten anderzijds. Het vereist vermogen voor valutarisico wordt vastgesteld voor enerzijds ontwikkelde markten (S_{3A}) en anderzijds opkomende markten (S_{3B}) en gecombineerd aan de hand van de volgende formules:

Het vereist vermogen voor valutarisico (S_3) voor de totale portefeuille is gelijk aan de som van het vereist vermogen voor valutarisico van ontwikkelde en opkomende markten, rekening houdend met een correlatie van 0,25:

[Illustratie 254674.png]

Waarbij het vereist vermogen voor valutarisico op ontwikkelde markten (S_{3A}) wordt bepaald als de som van exposures op individuele valuta in ontwikkelde markten, rekening houdend met een correlatie van 0,50 en een daling van deze valuta ten opzichte van de euro met 20%:

[Illustratie 255074.png]

Het vereist vermogen voor valutarisico op opkomende markten (S_{3B}) wordt bepaald als de som van exposures op individuele valuta van opkomende markten, rekening houdend met een correlatie van 0,75 en een daling van deze valuta ten opzichte van de euro met 35%:

[Illustratie 255075.png]

Bij de bepaling van het vereist vermogen per individuele valuta wordt rekening gehouden met de 'net exposure', dat wil zeggen de gevoeligheid voor een daling in deze valuta ten opzichte van de euro rekening houdend met eventuele valutahedges.

Bijlage 4

Bijlage als bedoeld in artikel 14i

De berekening bestaat uit een algemeen deel dat voor de gehele regeling geldt en een specifiek deel dat toegepast wordt op de pensioenaanspraken van de individuele deelnemer. In het algemene deel worden de koopkrachtfactoren bepaald die gelden voor het fonds. Voor ieder scenario worden de volgende stappen 60 keer doorlopen vanwege de simulatiehorizon van 60 jaar. De berekeningsstappen die tot de verwachte pensioenbedragen leiden, zijn:

Stap 1: Effect beleggingsbeleid

Op basis van de duratie van de uitkeringen, het fondsspecifieke beleggingsbeleid en de voorgeschreven uniforme scenarioset worden de overrendementen op de beleggingen berekend ten opzichte van de verplichtingen.

Stap 2: Dekkingsgraadontwikkeling

- a. Op basis van het overrendement, het dekkingsgraadeffect door premie en uitkeringen wordt een 'dekkingsgraad vóór toeslagverlening' bepaald;
- b. afhankelijk van de hoogte van de 'dekkingsgraad vóór toeslagverlening' en het toeslagbeleid wordt het toeslagpercentage voor dat jaar berekend;
- c. kortingen worden berekend;
- d. de 'dekkingsgraad vóór toeslagverlening' wordt aangepast in verband met de verleende toeslag en kortingen, zo resulteert de dekkingsgraad ultimo jaar.

Stap 3: Koopkrachtfactoren

Op basis van de aanpassingen berekend in stappen 2b, 2c en de prijsinflatie uit het scenario wordt de jaarlijkse correctiefactor berekend. De koopkrachtfactor wordt hiermee aangepast. Er wordt bij de koopkrachtfactor onderscheid gemaakt tussen reeds opgebouwd en te bereiken pensioen. Ten slotte, wordt op basis van het verschil tussen de pensioenleeftijd en huidige leeftijd van iedere deelnemer bepaald welke koopkrachtfactoren van toepassing zijn op het opgebouwde pensioen en op het nog op te bouwen pensioen. De betreffende bedragen worden met deze koopkrachtfactoren vermenigvuldigd om de te verwachten pensioenbedragen te bepalen.

Stap 1 – Effect van het beleggingsbeleid

Het effect van het beleggingsbeleid, bedoeld in artikel 14h, tweede lid, is een resultante van het rendement op zakelijke waarden en vastrentende waarden van de beleggingsportefeuille en het rendement op renteafdekking, ten opzichte van de waardeverandering in de technische voorziening door wijziging van de rentetermijnstructuur.

Bepaling renteveranderings-effect op de technische voorziening

De waardeverandering van de technische voorziening bestaat uit twee componenten; de renteverandering en het verdisconteringseffect. Het wordt als volgt bepaald:

[Illustratie 261024.png]
Waarbij

[Illustratie 261025.png]

De gemiddelde rentes zijn bepaald voor ieder projectiejaar in ieder scenario per interval. De intervallen zijn: [1, 1], [1, 10], [1, 20], [1, 30], etc. Het betreffende interval wordt bepaald door de duratie van de verplichtingen te vermenigvuldigen met twee en af te ronden op een tiental.

Bepaling renteverandering effect op vastrentende waarden

Het renteverandering effect op de vastrentende waarden wordt op vergelijkbare wijze berekend, maar dan op basis van de gemiddelde rente bij de duratie van de vastrentende waarden:

[Illustratie 261026.png]
Waarbij

[Illustratie 261027.png]
Gecombineerd renteveranderingseffect vastrentende waarden en rente afdekking

Het effect van een eventuele renteafdekking wordt meegenomen in het fondsrendement. Als het renteafdeckingspercentage (β) 0% is, heeft de renteafdekking geen aanvullende effect op het rendement. Het rendement van vastrentende waarden en de hierin opgenomen duratie wordt wel behaald.

Het renteafdeckingspercentage wordt uitgedrukt als percentage van de technische voorziening. Het rendement van de renteafdekking wordt alleen meegenomen als hierdoor een duratie verhogend effect optreedt, en een afname van de rentegevoeligheid, ten opzichte van de rentegevoeligheid die door de reeds aanwezige vastrentende waarden wordt veroorzaakt. In de formule wordt dit zichtbaar door het maximum te nemen van de twee grootheden en bij toename van de waarde van de verplichtingen door de gerealiseerde renteverandering. Juist bij een daling van de waarde van de verplichtingen door een renteverandering wordt het minimum van deze twee grootheden genomen:

[Illustratie 261028.png]
waarbij

r^β = renteveranderingseffect renteafdekking

α = percentage aandelen volgens mapping

β = percentage afdekking renterisico

DG_t = dekkingsgraad primo

Effect van beleggingsbeleid

Het effect van het beleggingsbeleid, bedoeld in artikel 14h, tweede lid, is het overrendement van behaalde rendementen op de beleggingen uitgedrukt ten opzichte van de groei van de verplichtingen. Deze geeft aan in welke mate de dekkingsgraad verandert.

Het behaalde rendement op de beleggingen wordt bepaald door het rendement op aandelen, het rendement op vastrentende waarden en het rendement op de renteafdekking. Het rendement op vastrentende waarden en rente afdekking wordt bepaald door de som van het 1-jaars rente-effect plus het renteveranderingseffect van vastrentende waarden en de rente afdekking (r^β).

De verplichtingen nemen toe met de 1-jaars rente plus het renteveranderingseffect van de technische voorziening.

[Illustratie 261029.png]
waarbij

r^v = effect van beleggingsbeleid

r^a = aandelenrendement

Stap 2 – Dekkingsgraadontwikkeling

De ontwikkeling van de dekkingsgraad bestaat uit vier deelstappen:

Stap 2a Dekkingsgraad voor toeslagverlening en kortingen

Om de dekkingsgraad vóór toeslagverlening en kortingen te bepalen wordt eerst het effect van de premie en de uitkeringen bepaald.

Effect premie op dekkingsgraad

Het verschil in de netto benodigde premie (wegens toename van de voorziening) en ontvangen netto premie komt ten gunste aan de dekkingsgraad. Bij de vaststelling van de impact van premie en koopsom op de dekkingsgraad wordt impliciet aangenomen dat de betaalde premie en de koopsom, een vast percentage van de technische voorziening zijn.

[Illustratie 261030.png]

waarbij

$TV =$ Technische voorziening

$P^f =$ premie als toevoeging aan het vermogen

$P^k =$ koopsom nieuwe pensioenopbouw als toevoeging aan TV

Effect uitkering op DG

Indien uitkeringen kunnen leiden tot vrijval van middelen voor toeslagen, wordt dit meegenomen in de ontwikkeling van de dekkingsgraad. Indien uitkeringen geen invloed hebben op de toeslagen wordt dit buiten beschouwing gelaten. Dit kan vormgegeven worden door de parameter u (het % van de technische voorziening dat jaarlijks in de vorm van uitkeringen het fonds verlaat), op 0% te stellen:

[Illustratie 261031.png]

Dekkingsgraad voor toeslagverlening

De dekkingsgraad vóór toeslagverlening, bedoeld in artikel 14h, eerste lid, onderdeel a, is de dekkingsgraad uit periode t , gecorrigeerd voor het effect van het beleggingsbeleid, vermenigvuldigd met het uitkeringeneffect en het premie-effect

$$DG_{t+1-0} = DG_t \cdot (1+r)^y \cdot \text{effect premie op DG} \cdot \text{effect uitkering op DG}$$

Waarbij

$$DG_{t+1-0} = \text{dekkingsgraad ultimo jaar } t \text{ vóór toeslagverlening}$$

Stap 2b Toeslagpercentage

Afhankelijk van de hoogte van de 'dekkingsgraad voor toeslagverlening' en het toeslagbeleid wordt het toeslagpercentage voor dat jaar berekend, bedoeld in artikel 14h, vierde lid.

$$I_t =$$

[Illustratie 261032.png]

Waarbij

[Illustratie 261033.png]

Stap 2c Kortingen

Bij de vermindering van pensioenaanspraken en pensioenrechten, bedoeld in artikel 14h, vierde lid, worden onvoorwaardelijke en voorwaardelijke kortingen onderscheiden.

Onvoorwaardelijke korting:

[Illustratie 261034.png]

Waarbij

[Illustratie 261035.png]

Waarbij a oploopt met de jaren als er meerdere jaren achter elkaar sprake is van onderdekking, en a gelijk is aan nul als er geen sprake is van onderdekking. Onvoorwaardelijke kortingen worden uitgesmeerd over de hiervoor geldende periode.

Voorwaardelijke kortingen volgens herstelplansystematiek

[Illustratie 261036.png]

Waarbij

[Illustratie 261037.png]

Voor fondsen waar vermindering van pensioenaanspraken en pensioenrechten niet mogelijk is, bedoeld in artikel 14h, vijfde lid, worden K_t^o en K_t^v beide gelijk gesteld aan 0. Om dit in de berekening te vatten, is het noodzakelijk dat in de berekening de vereiste dekkingsgraad (VDG) en minimaal vereiste dekkingsgraad (MVDG) gelijk gesteld worden aan 1%. De dekkingsgraad primo is voor die uitvoerders gelijk aan de dekkingsgraad ultimo na toeslagverlening van het vorige jaar.

Stap 2d Dekkingsgraad ultimo jaar na toeslagverlening en korting

Om de dekkingsgraad ultimo jaar te bepalen, bedoeld in artikel 14h, derde lid, wordt de dekkingsgraad vóór toeslagverlening aangepast in verband met de verleende toeslag.

[Illustratie 261038.png]

waarbij

DG_{t+1} = dekkingsgraad ultimo jaar t na indexatie

Stap 3 – Koopkrachtfactoren

De koopkrachtfactoren worden bepaald aan de hand van de jaarlijkse correctiefactor. Op basis van de toeslagverlening en kortingen berekend in stap 2b en 2c, en de prijsinflatie uit het scenario wordt de jaarlijkse correctiefactor berekend. Er wordt bij de koopkrachtfactoren onderscheid gemaakt tussen reeds opgebouwd en nieuw op te bouwen pensioen

Correctiefactor en indexatieachterstand

De correctiefactor voor het reeds opgebouwde pensioen, bedoeld in artikel 14h, eerste lid, onderdeel c, is gelijk aan de aanpassing van het pensioen verminderd met de scenarioprijsinflatie. Indien de aanpassing van het pensioen minder is dan de prijsinflatie, dan daalt het reeds opgebouwde pensioen en indien de aanpassing van het pensioen hoger is dan de prijsinflatie, dan stijgt dat bedrag. De indexatieachterstand wordt in deze stap ook aangepast.

[Illustratie 261039.png]
Koopkrachtfactoren

De koopkrachtfactor voor het reeds opgebouwd pensioen wordt als volgt bepaald:

$$C_{t+1} = C_t(1 + \Delta C_{t+1})$$

waarbij

C_t = koopkrachtfactor reeds opgebouwd pensioen op tijdstip t

$$C_0 = 1$$

Bij de berekening van het scenariobedrag voor nieuw op te bouwen pensioen is het uitgangspunt dat in ieder berekeningsjaar alleen het op dat moment reeds opgebouwd pensioen wordt aangepast door het toeslagbeleid en gecorrigeerd door de scenarioprijsinflatie. De koopkrachtfactor voor nieuw op te bouwen pensioen wordt als volgt bepaald:

[Illustratie 261040.png]
waarbij

[Illustratie 261041.png]
Berekening per deelnemer

Het verwachte pensioenbedrag wordt bepaald door het reeds opgebouwde pensioen te vermenigvuldigen met factor C_A en op te tellen bij het nieuw op te bouwen pensioen rekening houdend met factor

[Illustratie 261042.png]

Het uiteindelijke pensioenbedrag, bedoeld in artikel 14i, tweede lid, wordt berekend door het scenariobedrag van het reeds opgebouwde pensioen en het scenariobedrag voor het nieuw op te bouwen pensioen bij elkaar op te tellen:

[Illustratie 261043.png]
waarbij

R = reeds opgebouwd pensioen

Met OPBOUW wordt bedoeld het nog op te bouwen pensioen vanaf berekeningsdatum tot het moment waarvoor het pensioenbedrag wordt berekend. Dit nog op te bouwen bedrag moet passen bij de onderliggende pensioenregeling, maar zal in beginsel neerkomen op het product van deze factoren: A , het opbouwpercentage en loonsom minus franchise waarbij rekening wordt gehouden met een eventuele deeltijdfactor.

Om te komen tot een pensioenbedrag per scenario, bedoeld in artikel 14i, derde lid, wordt vervolgens het 5%, 50% en 95% percentiel pensioenbedrag gekozen uit alle doorgerekende scenario's.

Bij een gebroken duur tot moment A wordt lineair geïnterpoleerd tussen de twee hele jaren waar tussen moment A ligt

	C	D
27		
28		
29		S1 Renterisico (a)
30	1.1	Technische voorzieningen
31	1.2	Vastrentende waarden (exclusief derivaten en index-linked bonds)
32	1.3	Index-linked bonds
33	1.4	Rente derivaten (exclusief inflatiederivaten)
34	1.5	Inflatie derivaten
35	1.6	Vreemd vermogen
36	1.7	Totaal renterisico
37		
38		S2 Zakelijke waarden risico
39	2.1	Aandelen ontwikkelde markten + beursgenoteerd vastgoed
40	2.2	Aandelen opkomende markten
41	2.3	Niet-beursgenoteerde aandelen (private equity)
42	2.4	Niet-beursgenoteerd vastgoed
43	2.5	Totaal zakelijke waardenrisico
44		
45		S3 Valutarisico
46	3.1	Valutarisico op ontwikkelde markten
47	3.2	Valutarisico op opkomende markten
48	3.3	Totaal valutarisico
49		
50	4.1	S4 Grondstoffenrisico
51		
52		S5 Kredietrisico
53	5.1	Vastrentende waardenportefeuille
54	5.2	Herverzekeraar
55	5.3	Totaal kredietrisico
56		
57		S6 Verzekeringstechnisch risico
58	6.1	Proces risico
59	6.2	Trendsterfteonzekerheid (TSO)
60	6.3	Negatieve stochastische afwijkingen (NSA)
61	6.4	Totaal verzekeringstechnisch risico
62		
63		S10 Actief beheer risico
64	7.1	Actief beheer risico
65		
66	7.2	Overig risico
67		
68	8.1	Toetswaarde solvabiliteit in situatie ultimo verslagjaar
69		(op basis van standaardmodel)

Afdeling Wetenschappelijk Onderzoek

PALMNET: een Pensioen Asset en Liability Model voor Nederland

M.C.J. van Rooij, A.H. Siegmann en P.J.G. Vlaar

Onderzoeksrapport WO nr. 760

April 2004

PALMNET:

een Pensioen Asset en Liability Model voor Nederland

M.C.J. van Rooij, A.H. Siegmann en P.J.G. Vlaar *

* De auteurs bedanken Dirk Broeders, Peter van Els, Maarten Gelderman, Lex Hoogduin, Jos Kleverlaan, Klaas Knot, Gaston Siegelaer, Lucas Smid, Laura Spierdijk en Henrico Wanders voor hun bijdrage aan de bouw van het pensioenmodel en hun commentaar op eerdere resultaten en Menno Grevelink voor statistische ondersteuning. Verkondigde standpunten zijn die van de auteurs en weerspiegelen niet noodzakelijkerwijs die van De Nederlandsche Bank.

Onderzoeksrapport WO nr. 760/0406

April 2004

De Nederlandsche Bank NV
Afdeling
Wetenschappelijk Onderzoek
Postbus 98
1000 AB AMSTERDAM

SAMENVATTING

PALMNET: een Pensioen Asset en Liability Model voor Nederland

M.C.J. van Rooij, A.H. Siegmann en P.J.G. Vlaar

Deze studie presenteert een nieuw pensioenmodel voor Nederland en laat aan de hand hiervan de gevolgen van schokken en beleidskeuzes zien. We gaan uit van een defined benefit pensioenstelsel gebaseerd op het middelloonsysteem. Nominale verplichtingen zijn gegarandeerd en indexatie wordt nagestreefd. Het model geeft een analysekader voor aanpassingen in bijvoorbeeld de beleggingsmix, de pensioenleeftijd, rendementen of de methodiek van discontering, premieheffing of indexatie. Het belang van onzekerheid over rentebewegingen en aandelenrendementen wordt expliciet gemaakt door middel van stochastische en historische simulaties. Hiermee onderscheidt PALMNET zich van bestaande, veelal deterministische pensioenmodellen. De belangrijkste bevinding is dat ook in de huidige situatie van vermogenstekorten een loongeïndexeerd pensioen betaalbaar blijft. Daarnaast blijkt dat het verminderen van risico (door het verhogen van de fractie obligaties) gepaard gaat met hoge kosten in termen van gemiddelde pensioenpremies. Beide conclusies zijn gebaseerd op realistische tot conservatieve veronderstellingen ten aanzien van rendement en risico.

Trefwoorden: Actuarieel pensioenmodel; Monte Carlo simulaties; historische simulaties

JEL codes: C15, C59, G23, J18

ABSTRACT

PALMNET: A Pension Asset and Liability Model for the Netherlands

M.C.J. van Rooij, A.H. Siegmann and P.J.G. Vlaar

This study presents a pension model that is representative for the Dutch situation and shows the consequences of shocks and policy decisions. Starting point is a defined benefit pension system, based on the average lifetime wage, where only a nominal pension is guaranteed, but where the pension fund has the ambition to increase the pension with wage inflation. The model provides a work horse to analyze changes in for instance the asset mix, the retirement age, expected returns, the method used to discount future payments, the premium setting or the decision on discounts. The importance of risks is made explicit by means of both Monte Carlo and historical simulations. The main findings are, first, a wage-indexed defined benefit pension is still affordable despite the current shortfall of wealth of pension funds. Second, fair value accounting considerably increases the volatility of pension premiums. Third, reducing risks by adjusting the asset mix towards more bonds is costly in terms of average premiums, but reduces the volatility. These conclusions are based on realistic to conservative assumptions regarding expected returns and risks.

Key words: Actuarial pension model, Monte Carlo simulation, historical simulation

JEL codes: C15, C59, G23, J18

1 INLEIDING

De Nederlandse pensioensector lijkt zich momenteel in een diepe crisis te bevinden. De vermogens van pensioenfondsen blijven ver achter bij ambitieniveaus waarbij te allen tijde met een grote mate van zekerheid een geïndexeerd pensioen kan worden toegezegd. Met andere woorden de dekkingsgraad, dat wil zeggen de verhouding tussen het pensioenvermogen en de voorziening voor pensioenverplichtingen, is veel lager dan de doeldekkingsgraad. Voor deze situatie is een aantal oorzaken aan te wijzen. Ten eerste zijn pensioenfondsen zich in de jaren '90 in toenemende mate gaan toeleggen op beleggingen in aandelen. De uitbundige aandelenrendementen in deze periode hebben de dekkingsgraad van pensioenfondsen naar grote hoogte doen stijgen met als gevolg dat pensioenpremies tot duidelijk onder het kostendekkende niveau zijn verlaagd. De aandelencrash van na de eeuwwisseling legde de schaduwzijde van aandelenbeleggingen, namelijk de hogere risico's, bloot. Een tweede oorzaak voor de vermogenstekorten is de geleidelijke daling van de kapitaalmarktrente vanaf begin jaren negentig. Aangezien de verplichtingen voor toekomstige pensioenuitkeringen al sinds oktober 1969 contant worden gemaakt met een vaste rekenrente van 4%, betekende de hoge nominale rente van begin jaren negentig dat pensioenfondsen een grote stille reserve hadden. Deze reserve werd onder andere gebruikt om de nominale pensioenaanspraken te indexeren aan de looninflatie. Nu de rente is gedaald tot circa 4% is deze stille reserve en daarmee de impliciete buffer voor indexatie verdwenen. Gedeeltelijk is deze afname van de stille reserve gecompenseerd door een afname van de looninflatie en daarmee de noodzaak tot indexeren. Ook de reële rente is echter gedaald, zonder dat dit tot op heden heeft geleid tot een aanpassing in de disconteringsvoet voor pensioenverplichtingen. Dit laatste staat overigens wel te gebeuren; de vaste rekenrentemethode wordt vervangen door een methode van marktwaardering (fair value accounting), waarbij pensioenverplichtingen worden berekend aan de hand van de actuele kapitaalmarktrente. Volgens de Pensioenadviescommissie CPB/DNB/PVK (2003) dekte het vermogen van het gemiddelde pensioenfonds eind 2002 op basis van deze methode nog slechts 75% van de geïndexeerde pensioenverplichtingen.

De PVK heeft in september 2002 in een brief aan de pensioenfondsen de contouren geschetst voor herstel van het pensioenvermogen. Mogelijke maatregelen die bijdragen aan herstel zijn bijvoorbeeld een verhoging van de pensioenpremies, onvolledige indexatie van pensioenen of een aanpassing van pensioenregelingen (bijvoorbeeld de overschakeling van een eindloon- naar een middelloonstelsel). In de PVK-brief wordt onderscheid gemaakt tussen de situatie van een acute onderdekking (dekkingsgraad voor nominale verplichtingen lager dan 105%) en onderdekking ten opzichte van een

bepaalde doeldeckingsgraad die onder andere afhangt van de mate waarin pensioenfondsen in aandelen beleggen. Bij acute onderdekking wordt verwacht dat deze binnen een jaar ongedaan wordt gemaakt, terwijl voor de op te bouwen buffers herstelplannen met meerjarige herstelperiodes konden worden ingediend volgens het principe van maatwerk.

In reactie hierop is - in aanloop naar een kabinetsbesluit over de regeling van het financiële toezicht op pensioenfondsen in de Pensioenwet - een maatschappelijke discussie ontstaan over de gewenste hoogte van de doeldeckingsgraad (afhankelijk van de mate van zekerheid die men pensioengerechtigden wil bieden) en de lengte van de herstelperiode. Het kabinetsbesluit, hierna te noemen het Hoofdlijnenakkoord (Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, 2004), schetst de hoofdlijnen voor de regeling van het financiële toezicht op pensioenfondsen die de basis zullen vormen voor de nieuwe Pensioenwet. Het kabinet benadrukt dat deelnemers van pensioenfondsen moeten kunnen vertrouwen op een hoge mate van zekerheid en heeft daarnaast oog voor de specifieke langetermijnoriëntatie van pensioenfondsen en de negatieve welvaartseffecten van sterke schommelingen van pensioenpremies. Hieraan wordt invulling gegeven door te kiezen voor een maximale herstelperiode van vijftien jaar en een zekerheidsmaatstaf van 97,5%, dat wil zeggen dat de kans dat een fonds in een normale periode een jaar later met onderdekking te kampen heeft maximaal 2,5% mag zijn. Het gaat bij deze berekeningen om gegarandeerde, doorgaans nominale pensioenniveaus. Zodra garanties worden afgegeven over de indexatie van pensioenen moet hier een extra voorziening tegenover staan. Dit is niet nodig als pensioenfondsen duidelijk communiceren dat iedere indexatie voorwaardelijk is. Wat betreft de relevante disconteringsvoet ter bepaling van pensioenverplichtingen gaat het Hoofdlijnenakkoord uit van marktwaardering.

Doel van deze studie is een analysekader te scheppen waarbinnen de veelal impliciete beleidskeuzes die gemaakt moeten worden ten aanzien van de pensioenproblematiek expliciet worden gemaakt en op hun effect worden doorgerekend. Startpunt hierbij is een pensioenfonds dat gebruik maakt van een middelloonsysteem waarbij de nominale uitkeringen zijn gegarandeerd, terwijl het fonds tevens als doelstelling heeft te indexeren met de looninflatie. Deze indexatieambitie is bepalend voor de premiezetting van het fonds. Het centraal stellen van het geïndexeerde pensioen, en niet slechts het nominale zoals in het Hoofdlijnenakkoord, is met name bij een middelloonsysteem cruciaal, omdat een nominaal middelloonpensioen zeer onaantrekkelijk is voor jonge deelnemers. Indien onvoldoende kapitaal wordt opgebouwd voor indexatie kan het draagvlak voor het huidige pensioenstelsel aldus in gevaar komen, zie ook Van Ewijk en Van de Ven (2004). De voorziening die nodig is voor de harde nominale verplichting wordt in deze studie berekend op basis van de nominale kapitaalmarktrente, terwijl voor de indexatieambitie zowel een vaste rekenrentemethode als een marktwaarderingstechniek kan worden toegepast. Naast de disconteringsmethode biedt het model onder andere inzicht in de

gevolgen van aanpassingen in de beleggingsmix, het verhogen van de pensioenleeftijd, het toepassen van kortingen op pensioenaanspraken, de berekening van premies en de verhoging van de arbeidsparticipatie. De studie is partieel van opzet in de zin dat de macro-economische consequenties van de gemaakte keuzes niet zijn gemodelleerd. Bestaande modellen voor de pensioensector zijn veelal deterministisch van aard, terwijl de onzekere beleggingsrendementen cruciaal zijn voor de keuzes ten aanzien van de pensioenproblematiek. PALMNET onderscheidt zich onder andere van de bestaande modellen door de sterke nadruk op stochastiek in beleggingsrendementen, waardoor risico en rendementsafwegingen beter kunnen worden onderbouwd. Het model is gekalibreerd op basis van geaggregeerde gegevens van de totale Nederlandse pensioensector, maar kan tevens dienen als basis voor een model voor een specifiek fonds.

Het rapport is als volgt opgebouwd. Hoofdstuk 2 beschrijft het Nederlandse stelsel van oudedagsvoorzieningen in het algemeen en de opbouw via pensioenfondsen in het bijzonder, schetst het belang van pensioenopbouw tegen de achtergrond van een vergrijzende samenleving en gaat in op bestaande modellen. Hoofdstuk 3 bespreekt de belangrijkste elementen van het rekenmodel. Het betreft geen uitgekristalliseerde rekenmodule, maar een flexibele ‘workhorse’ op basis waarvan vele beleidsvarianten onder diverse veronderstellingen kunnen worden doorgerekend. Het hoofdstuk wordt besloten met een uiteenzetting over de verschillen tussen een vaste rekenrentemethodiek en discontering op basis van marktwaardering. Hoofdstuk 4 laat een aantal deterministische doorrekeningen zien om gevoel te krijgen voor de kwantitatieve relaties tussen bijvoorbeeld pensioenpremies en rendementen. Hoofdstuk 5 presenteert een aantal stochastische simulaties. Hierbij wordt expliciet rekening gehouden met het feit dat rendementen op obligaties en aandelenbeleggingen in hoge mate onzeker zijn en zich volgens diverse scenario’s kunnen ontwikkelen. Hoofdstuk 6 laat de resultaten van historische simulaties zien. Deze analyse doet beter recht aan de correlatie door de tijd van aandelenrendementen. Hoofdstuk 7 sluit af met een aantal concluderende opmerkingen. De Bijlagen 1 en 2 bespreken respectievelijk de berekening van de doeldeckingsgraad en de hoogte van de benodigde inhaalpremies.

2 HET NEDERLANDSE PENSIOENSTELSEL

Dit hoofdstuk schetst in vogelvlucht de achtergronden van het Nederlandse systeem van ouderdagsvoorzieningen, de rol van pensioenfondsen bij de opbouw van pensioenvermogen en de gevolgen van de vergrijzing. Hierbij is tevens aandacht voor de Nederlandse situatie, gezien vanuit een internationaal perspectief. Ten slotte wordt het model gepositioneerd ten opzichte van een aantal bestaande modellen over de vergrijzing en pensioenen in Nederland.

2.1 Drie pijlers

Het Nederlandse systeem van ouderdagsvoorzieningen bestaat uit drie pijlers. De eerste pijler betreft de basisuitkering voor iedereen van 65 jaar en ouder uit hoofde van de algemene ouderdomswet (AOW). Deze uitkering wordt van overheidswege gefinancierd volgens het omslagstelsel, dat wil zeggen dat de huidige AOW-uitkeringen worden betaald uit de huidige premie-inkomsten. De tweede pijler heeft betrekking op de verplichte deelname van werknemers aan de collectieve pensioenregelingen van hun werkgever. Hiermee sparen werknemers voor een pensioenuitkering bovenop de AOW-uitkering volgens een systeem van kapitaaldekking. Dat betekent dat daadwerkelijk pensioenpremies worden opgepot, welke spaarpot wordt aangesproken voor de betaling van uitkeringen vanaf het tijdstip van pensioneren. Dit geld wordt beheerd door pensioenfondsen die de premies innen en pensioenen uitkeren, de administratie van pensioenrechten verzorgen en de middelen beleggen in voornamelijk aandelen, obligaties en vastgoed. De derde pijler van de ouderdagsvoorzieningen bestaat uit alle regelingen die mensen op individuele basis treffen bovenop de eerste en tweede pijler regelingen.

De Nationale Rekeningen van het CBS geven een indruk van het relatieve belang van de eerste en tweede pijler op macroniveau. De jaarlijks afgedragen AOW-premies (als onderdeel van de eerste twee belastingschijven voor loonbelasting in box 1) en betaalde pensioenpremies (door werkgevers en werknemers samen) houden elkaar bij benadering in evenwicht. Hetzelfde geldt ten aanzien van de AOW- en pensioenuitkeringen, zij het dat het totaal aan pensioenuitkeringen sinds 2000 hoger ligt dan het totaal aan AOW-overdrachten. Hierbij is een duidelijke trend waarneembaar, want in 1980 bedroegen de AOW-uitgaven op macroniveau nog meer dan het dubbele van de pensioenuitkeringen. Afgezet tegen de eerste twee pijlers zijn de uitkeringen uit individuele regelingen via koopsom- en lijfrentepolissen van ondergeschikt belang. De tendens is echter dat het belang hiervan zal toenemen. Personen onder de 65 jaar gaven bij een representatieve enquête aan te verwachten dat gemiddeld 10% van hun inkomsten na de leeftijd van 65 jaar uit uitkeringen van lijfrente- en koopsompolissen zou komen (Van den End e.a., 2002).

2.2 Het pensioenvermogen van Nederland

Nederland kent ongeveer 850 pensioenfondsen. Zij beheren momenteel ruwweg 400 à 500 miljard euro aan pensioengelden voor circa 6 miljoen actieve deelnemers, 2 miljoen gepensioneerden en 7 miljoen slapers (personen die geen premies meer inleggen, wel pensioenrechten hebben opgebouwd, maar daar nog geen gebruik van maken). Pensioenfondsen maken de te verwachten toekomstige pensioenverplichtingen (afhankelijk van opgebouwde rechten en verwachte levensduur van deelnemers) contant door uit te gaan van een vastgestelde rekenrente van 4%. Het aldus berekende bedrag, de voorziening voor pensioenverplichtingen (VPV) bedraagt circa €400 miljard.

Tegenover iedere euro aan verwachte verplichtingen stond ultimo 2002 landelijk gezien 1,08 euro aan middelen, met andere woorden op macroniveau was de dekkingsgraad gelijk aan 108%. Deze 108% is laag gezien het belang van een grote mate van zekerheid over pensioenuitkeringen, de onzekerheid over vooral de beleggingsopbrengsten en de wellicht te hoog vastgestelde rekenrente van 4%. Pensioenfondsen streven immers niet alleen naar een gegarandeerd nominaal pensioen, maar tevens naar indexatie aan prijsontwikkelingen (een waardevast pensioen) of loonontwikkelingen (een welvaartsvast pensioen). Voor deze indexatieambitie hoeven de fondsen echter geen geld meer te reserveren volgens het Hoofdlijnenakkoord. Voorwaarde hiervoor is wel dat de voorwaardelijkheid van de indexatie duidelijk aan haar deelnemers wordt gecommuniceerd, zodat niet ten onrechte de indruk zou kunnen ontstaan dat een recht op indexering bestaat.

Ten aanzien van bovenstaande berekeningen geldt dat het bedrag aan pensioenverplichtingen aanzienlijk hoger en de corresponderende dekkingsgraad aanmerkelijk lager is dan de genoemde niveaus indien de te verwachten verplichtingen contant gemaakt worden tegen de huidige reële marktrente, die beneden het niveau van de vaste rekenrente ligt. Bij de modelbeschrijving en berekeningen in de hoofdstukken 3, 4 en 5 gaan we hier uitgebreid op in.

2.3 De Nederlandse pensioenopbouw en het internationaal perspectief

De Nederlandse wet kent een verplichte deelname aan de collectieve pensioenregeling van de werkgever. Doorgaans betaalt zowel de werkgever als de werknemer pensioenpremies, waarbij de werkgever het grootste deel voor zijn rekening neemt. Pensioenpremies worden geheven over het bruto loon van werknemers verminderd met een bepaalde drempel, de zogenoemde franchise. Deze franchise is doorgaans gekoppeld aan het niveau van de AOW-uitkering. Het achterliggende idee is dat op deze manier gespaard wordt voor een uitkering bovenop de eerste pijler inkomsten. Het bedrag waarover pensioenpremies worden betaald heet de pensioengrondslag.

De meeste pensioenregelingen in Nederland zijn van het type ‘toegezegde uitkering’ ofwel ‘defined benefit’ regelingen, dat wil zeggen dat tegenover de betaalde premie een bepaald toegezegd pensioen staat. Dit in tegenstelling tot ‘defined contribution’ of ‘vastgestelde bijdrage’ regelingen, waarin alleen de inleg van middelen vastligt en de uiteindelijke uitkering mede afhangt van het rendement op de belegde middelen. Wat betreft de omvang van de toezegging garanderen de meeste pensioencontracten alleen een nominaal pensioen. Daarnaast wordt echter indexatie aan lonen of prijzen nagestreefd. Op deze indexatie kan echter worden gekort indien het pensioenbestuur dit wenselijk acht (in de praktijk als het pensioenvermogen tekort schiet). De Nederlandse situatie kan dan ook het beste worden beschreven als een *defined* benefit nominaal pensioen gecombineerd met een ‘*targeted* benefit’ ofwel ‘streefwaarde uitkering’ geïndexeerd pensioen.

Bij de defined benefit regelingen wordt onderscheid gemaakt tussen eindloon- en middelloonregelingen. Bij de eindloonregeling is de pensioenuitkering gekoppeld aan het laatst verdiende salaris. Indien werknemers carrière maken binnen een bedrijf betaalt de werkgever de extra pensioenlasten, de zogenoemde ‘backservice’, om te zorgen dat de pensioenrechten meegroeien. In het middelloonsysteem is de pensioenuitkering gekoppeld aan het gemiddeld verdiende salaris. Om die reden zijn de pensioenlasten voor de werkgever beter beheersbaar en eerlijker verdeeld over individuele werknemers. Hoewel de meerderheid van de pensioenregelingen in Nederland nog van het eindloontype is, is de trend onmiskenbaar dat steeds vaker wordt overgegaan op middelloonregelingen. Het aandeel van eindloonregelingen is teruggelopen van 67% in 1998 naar 54% in 2003. Daarnaast hebben diverse pensioenfondsen, waaronder enkele met veel deelnemers zoals het ABP en het PGGM aangegeven over te stappen op een middelloonsysteem.

In internationaal perspectief neemt het Nederlandse systeem van oudedagsvoorzieningen een unieke positie in. Slechts weinig landen hebben in een vergelijkbare mate via een systeem van kapitaaldekking voor hun pensioen gespaard. Bovendien zijn in het Nederlandse systeem de meeste pensioenregelingen (97% in 2003) van het type defined benefit. Het Verenigd Koninkrijk en de Verenigde Staten, landen die ook een substantieel pensioenvermogen hebben opgebouwd volgens het kapitaaldekkingssysteem, kennen meer en in toenemende mate pensioenregelingen op basis van vastgestelde bijdragen. In Nederland vallen lijfrente- en koopsompolissen, een belangrijk onderdeel van de derde pijler voorzieningen, veelal wel in deze categorie.

2.4 De gevolgen van de vergrijzing

Demografische ontwikkelingen, zoals de afname van geboortecijfers en de toename van de levensverwachting, leiden ertoe dat de bevolking langzaam maar zeker vergrijst. Door de daling van de geboortecijfers na de naoorlogse geboortegolf, die in 1965 haar top bereikte, zal het aandeel van

65plussers in de Nederlandse bevolking vooral tussen 2010 en 2030 sterk oplopen. Nu staan tegenover iedere Nederlander die ouder is dan 65 jaar vijf Nederlanders in de leeftijdscategorie 20-64 jaar; volgens de laatste bevolkingsprognoses van het CBS verdubbelt deze verhouding in dertig jaar tot twee staat tot vijf. In internationaal perspectief vond de daling van de geboortecijfers in Nederland laat plaats waardoor de vergrijzing relatief laat haar hoogtepunt zal bereiken. Hierdoor heeft Nederland in verhouding met andere landen veel tijd om te anticiperen op deze ontwikkelingen. Nederland heeft daarnaast een betere uitgangspositie bij het opvangen van de financiële gevolgen van de vergrijzing dan veel andere landen doordat een substantieel deel van de pensioenvoorzieningen is geregeld volgens het systeem van kapitaaldekking. Ook voor Nederland zal echter gelden dat uitgaande van de bestaande regelingen de AOW-uitgaven sterk zullen stijgen en de zorgkosten fors zullen toenemen. Daarnaast leidt de vergrijzing naar verwachting tot een lager arbeidsaanbod en in de aanloopfase tot een grote hoeveelheid pensioenbesparingen. Dit leidt aanvankelijk tot hogere loonstijgingen (en daarmee tot hogere indexatielasten) en tot minder investerings- en beleggingsmogelijkheden, wat zich hoogstwaarschijnlijk tijdelijk zal vertalen in lagere obligatie- en aandelenrendementen (Knaap, e.a., 2003; Canton e.a., 2004). Nederland is bovendien door de sterke nadruk op kapitaaldekking extra gevoelig voor inflatie, omdat sterke prijsstijgingen het opgebouwde pensioenvermogen kunnen aantasten. Het pensioenmodel is voldoende flexibel om de diverse varianten voor loon- en inflatieontwikkelingen en rendementsscenario's in kaart te brengen (zie hoofdstuk 4 en 5).

2.5 Vergrijzing en pensioenen gemiddeld

Bovenstaande ontwikkelingen komen niet als een verrassing. Demografische veranderingen kunnen bij uitstek vroegtijdig worden gesignaleerd. Verschillende bestaande modellen zijn dan ook, ieder vanuit een eigen perspectief, opgezet voor onderzoek naar de vergrijzing met daarbij ook aandacht voor het Nederlandse pensioenstelsel. Een voorbeeld hiervan is de analyse van Huijser en Van Loo (1986). Midden jaren '80 brachten zij al de gevolgen in kaart van diverse scenario's ten aanzien van demografie, inflatie, productiviteit, rendementen en verschillende beleidsopties voor de financiering van de oudedagsvoorzieningen. Het ging daarbij om deterministische scenario's zonder rol voor de dekkingsgraad van pensioenfondsen.

Verwant aan deze studie zijn de zogenoemde Generatie Rekening Modellen ('Generational Accounting Models') die zijn toegepast op de Nederlandse situatie door bijvoorbeeld Hebbink (1996, 1997) en Ter Rele (1997a, 1997b). Deze modellen rekenen onder andere door wat de gevolgen zijn van de vergrijzing voor de houdbaarheid van de overheidsfinanciën. Vooral de uitgaven voor de AOW en zorgkosten zijn daarvoor van belang. Tweede pijler pensioenen spelen op zijn best een beperkte rol, via de pensioenpremies die de overheid in haar rol van werkgever betaalt.

Van recenter datum zijn het GAMMA model van het CPB (Draper en Westerhout, 2002) en het IMAGE model van OCFEB (Knaap e.a., 2003). Deze algemene evenwichtsmodellen onderscheiden niet alleen de overheidssector, maar tevens gezinnen, bedrijven en pensioenfondsen. Het voordeel van de modellen is dat ze theoretisch goed onderbouwd zijn en rekening houden met de interacties tussen de diverse sectoren. De modellen zijn gebaseerd op de veronderstelling van ‘perfect foresight’; verwachtingen komen overeen met realisaties, zodat geen rekening wordt gehouden met onzekerheid. Een gevolg hiervan is dat geen onderscheid kan worden gemaakt tussen aandelen en obligaties. Omdat onzekerheid in rendementen niet bestaat is de zogenoemde equity-premium, het extra rendement op aandelen als vergoeding voor een hoger risico, afwezig. In deze deterministische wereld is ook het begrip dekkingsgraad minder relevant.

Specifiek gericht op pensioenfondsen is het rekenmodel van Van Heerwaarden, Ekelboom en Den Heijer (1996). De basis vormt een gedetailleerd micromodel voor individuele pensioenfondsen. Zo wordt onderscheid gemaakt naar leeftijdsklasse, geslacht en status (actief, gepensioneerd, slapend) van de deelnemers. Resultaten op macroniveau zijn te verkrijgen door aggregatie van een aantal zogenoemde archetypen pensioenfondsen. Het model is deterministisch en richt zich sterk op de modellering van de verplichtingen van pensioenfondsen. Het PALMNET-model, zoals uiteengezet in hoofdstuk 3, richt zich in sterkere mate op de vermogenskant van pensioenfondsen en de invloed van stochastische beleggingsrendementen op de verhouding tussen vermogen, verplichtingen en gewenste premieniveaus. In die zin bestaan overeenkomsten met de stochastische opzet van ALM-studies door pensioenfondsen. Deze studies worden zeer regelmatig geactualiseerd en richten zich op de optimale samenstelling van de beleggingsmix met aandacht voor bijvoorbeeld diverse beleggingscategorieën (aandelen, obligaties, vastgoed etc.), de geografische spreiding van beleggingen en de duration van de diverse beleggingen. Het PALMNET-model beschouwt echter een aanzienlijk langere horizon en richt zich meer op vragen rond de inrichting en houdbaarheid van het pensioenstelsel en de afweging tussen premiehoogte, premievariabiliteit en pensioenzekerheid. De macro-economische consequenties van premieheffing of kortingen op pensioenopbouw en –uitkeringen zijn vooralsnog niet gemodelleerd.

3 PALMNET: EEN MODELBESCHRIJVING

Dit hoofdstuk beschrijft alle voor het model relevante elementen; de gebruikte data, de gehanteerde veronderstellingen en een onderbouwing van de gemaakte keuzes. In beginsel richt deze beschrijving zich op de standaardversie van het model, de zogenoemde ‘default mode’. De standaardkeuzen zijn doorgaans niet beperkend in die zin dat het model flexibel genoeg is om diverse variaties op de standaardversie door te rekenen.

3.1 Pensioenregeling

Het model beschrijft pensioenregelingen die worden uitgevoerd door de collectieve pensioenfondsen in Nederland. Collectieve (bedrijfs)pensioenregelingen verzekerd bij levensverzekeraars laten we buiten beschouwing. Het model sluit zoveel mogelijk aan bij het kenmerkende pensioencontract in Nederland. Dit betekent we een middelloonstelsel modelleren, dat wil zeggen dat eventuele backservice, zoals dat in een eindloonregeling gebruikelijk is, niet mee wordt genomen. Hierbij zij opgemerkt dat momenteel nog een belangrijk deel van de Nederlandse pensioenen is gebaseerd op eindloonregelingen. Zoals aangegeven in paragraaf 2.4 zet de trend naar meer middelloonregelingen die al langere tijd is ingezet zich naar het laat aanzien versterkt door nu grote pensioenfondsen als het ABP en het PGGM overstappen van eindloon naar middelloon. Hierdoor is voor de periode die wij beschouwen (tot 100 jaar vooruit) de middelloonsystematiek relevanter dan de eindloonregelingen. Bovendien kiezen we het opbouwpercentage met 1,9% van de pensioengrondslag hoger dan bij eindloonregelingen gebruikelijk is (1,75% van de pensioengrondslag) zodat het uitkeringsniveau niet noodzakelijkerwijs lager hoeft te zijn dan bij eindloonregelingen. Zoals gebruikelijk wordt de pensioengrondslag verkregen door van het bruto loon een franchisebedrag af te trekken. Deze franchise is gebaseerd op de AOW-uitkering voor alleenstaanden. Uitgangspunt van het pensioenmodel is een ‘geïndexeerd pensioen’; het streven is om de opgebouwde pensioenrechten ieder jaar op te hogen met de contractloonstijging. De gehanteerde pensioenleeftijd is 65 jaar. Dit is de wettelijke pensioenleeftijd, waarop ook de AOW-uitkering ingaat. Eén van de varianten in hoofdstuk 4 bestudeert de gevolgen van een verhoging van de pensioengerechtigde leeftijd.

In het model wordt alleen het individuele ouderdomspensioen actuariael berekend. Dit is in zekere mate beperkend omdat de betalingen van pensioenfondsen voor ouderdomspensioen slechts ongeveer tweederde vormen van de totale uitkeringen. Met name het nabestaandenpensioen is met circa 23% een erg belangrijke categorie. Daarnaast vinden nog aanzienlijke uitkeringen plaats uit hoofde van prepensioen regelingen (5%) en invaliditeitspensioen (5%). Ontwikkelingen in deze categorieën zijn echter moeilijker te modelleren. De standaard veronderstelling die we in het model maken is dat deze

aanvullende pensioenregelingen proportioneel mee veranderen met eventuele wijzigingen in het ouderdomspensioen. Met andere woorden, de totale pensioenaanspraken en –uitkeringen blijven anderhalf maal zo groot als die uit hoofde van alleen het ouderdomspensioen.

3.2 Data

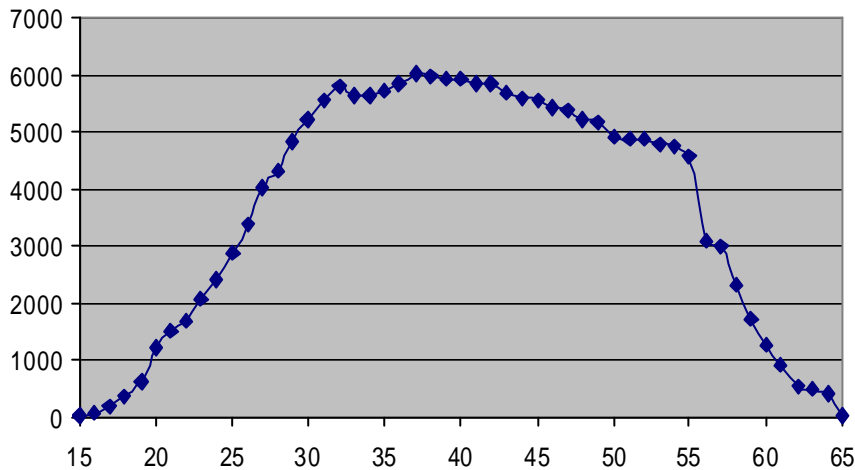
Het model gebruikt een aantal gegevens, te weten startwaarden voor de pensioengegevens van pensioenfondsen, demografische gegevens en gegevens over de pensioenopbouw van de huidige deelnemers. De in hoofdstuk 4 tot en met 6 te presenteren modelberekeningen zijn gebaseerd op gegevens van pensioenfondsen (Bron: PVK). In 2002 bedroegen de door pensioenfondsen betaalde uitkeringen en ontvangen premies € 14,6 miljard respectievelijk € 18,5 miljard. De waarde van de activa minus schulden van de pensioenfondsen was ultimo 2002 gelijk aan €427 miljard, waardoor de dekkingsgraad uitkwam op 108% (bij een rekenrente van 4%). Op macroniveau is de gemiddelde pensioenpremie 10,5% van de bruto loonsom. Op basis hiervan schatten we de bruto loonsom van de deelnemers aan pensioenregelingen bij de pensioenfondsen op €176 miljard in 2002.

Voor het modelleren van demografische ontwikkelingen gebruiken we de middenvariant van de meest recente bevolkingsprognoses van het CBS voor de jaren 2003 tot 2050, met een extrapolatie naar 2100 op basis van constante geboorte- en sterftcijfers per leeftijdscategorie. Deze gegevens verdelen voor ieder kalenderjaar de Nederlandse bevolking in 100 leeftijdsgroepen, beginnend bij de groep 0-jarigen en eindigend met de categorie personen van 99 jaar en ouder.

In de standaardversie van het model wordt gerekend met een aantal normwaarden voor de belangrijke macro-economische variabelen, inflatie, lonen, lange rente en aandelenrendement, die zijn gebaseerd op historisch waargenomen waarden ten tijde van gematigde inflatie. In de stochastische simulaties wordt daarnaast onzekerheid geïntroduceerd ten aanzien van renteveranderingen en aandelenrendementen in de vorm van een extra random storingsterm. Voor de inflatie wordt uitgegaan van 1,75%. Vanuit historisch perspectief is dit weliswaar relatief laag, maar het is in lijn met de doelstelling voor de inflatie in het eurogebied van maximaal 2%. De contractloonstijging is gelijk verondersteld aan 3% (1,25% boven op de inflatie). Het gemiddelde van de lange rente, ofwel het obligatierendement wordt gelijk verondersteld aan 4,75%, terwijl het gemiddelde aandelenrendement, uitgaande van een equity premium van 3% gelijk is verondersteld aan 7,75%. Ten behoeve van de actualiteit van de uitkomsten worden de in 2003 gerealiseerde rendementen en de verwachte loonontwikkeling tot en met 2005 meegenomen (in lijn met het Najaarsakkoord over bevrozing van de contractloonstijgingen in 2004 en 2005). Voor de jaren 2004 en 2005 wordt dientengevolge gerekend met verwachte bruto contractloonstijgingen van 1,4% respectievelijk 0,6%.

Het totale bruto loon per leeftijdsgroep is bepaald aan de hand van CBS-gegevens over het gemiddeld bruto looninkomen per leeftijdscategorie in het jaar 2001, gecombineerd met de bevolkingsopbouw en participatiegraden over 2002. Figuur 3.1 toont het hieruit afgeleide looninkomen naar leeftijd van de Nederlandse bevolking in 2002. Hoewel het gemiddelde bruto loon voor werkenden stijgt tot en met de leeftijdscategorie 55-59 jaar, is de geaggregeerde bruto loonsom het hoogste voor de 37-jarigen in 2002. Dit wordt veroorzaakt door de geleidelijk dalende arbeidsparticipatie vanaf het 28ste levensjaar. De sterke daling bij 56 jaar wordt vooral veroorzaakt door de bevolkingsopbouw, als gevolg van de naoorlogse babyboom. Gegeven de huidige aandacht voor de effecten van de vergrijzing en de diverse maatregelen om de arbeidsparticipatie van oudere werknemers te bevorderen, zoals het afschaffen van de VUT, kunnen verwachte veranderingen in de arbeidsparticipatie per leeftijdsgroep worden ingebouwd, bijvoorbeeld conform de schattingen van het CPB (Van Ewijk e.a., 2000).

Figuur 3.1 Geaggregeerde bruto lonen per leeftijdscategorie (in miljoenen euro) in 2002.

3.3 Modelvergelijkingen

Het model is grofweg op te delen in definitie- en gedragsvergelijkingen. De definitievergelijkingen geven de ontwikkeling van de pensioenfondsv variabelen weer gegeven het verloop van de economische variabelen en genomen beleidsbeslissingen. De gedragsvergelijkingen zijn een modellering van de beleidsbeslissingen die in de pensioensector worden genomen. Variabelen die een rol spelen voor de pensioensector zijn de totale activa, voorziening pensioenverplichtingen (VPV), premie, opbouw en uitkeringen. Premies en de beleggingsopbrengsten op activa vormen de pensioeninkomsten, uitkeringen de grootste last.

Beleggingen

De beleggingsmix die we beschouwen bestaat uit twee categorieën beleggingen: aandelen en obligaties ¹. Conform de huidige feitelijke situatie veronderstellen we in beginsel een vaste beleggingsmix met 50% aandelen en 50% obligaties. Feitelijk verandert de mix als gevolg van de ontwikkelingen op de aandelen- en obligatiemarkten, maar we veronderstellen dat aan het eind van het jaar de beleggingsmix weer wordt geherbalanceerd. Het obligatierendement wordt bepaald door (veranderingen van) de rentestand. Het verwachte rendement op aandelen is gelijk aan de verwachte obligatierente plus een equity premium. Ten aanzien van renteveranderingen gaan we hierbij uit van een aanpassingsmechanisme naar een lange termijn evenwichtsniveau (in de standaardversie is dit gelijk aan 4,75%):

$$\log(\text{rente}) = 0,25 * \log(\text{evenwichtsrente}) + 0,75 * \log(\text{rente}(-1)) + \text{renteschok}$$

De renteschok weerspiegelt de onzekerheid in de renteveranderingen. We kiezen voor een logaritmische specificatie omdat de volatiliteit van de rente mede afhangt van het renteniveau. Bovendien garandeert deze formulering dat de rente nooit negatief wordt. Voor de deterministische scenario's wordt de renteschok op nul gesteld, terwijl in de stochastische scenario's aselechte trekkingen worden genomen uit een normale verdeling met een standaarddeviatie van 15% (bij een renteniveau van 4,75% betekent dit een rentevolatiliteit van 0,71 procentpunt). Deze parameterwaarden zijn gekalibreerd op basis van historische ontwikkelingen ten tijde van lage inflatie.

Voor de risicopremie op aandelen wordt geen afhankelijkheid door de tijd verondersteld aangezien evenwichtsmechanismen op de aandelenmarkt empirisch niet overtuigend zijn aan te tonen.

$$\text{aandelenrendement} = \text{evenwichtsrente}^{0,25} \text{rente}(-1)^{0,75} + \text{risico_premie} + (e^{\text{aandelenschok}} - 1)$$

De aandelenschok (voor logaritmische rendementen) in stochastische scenario's is eveneens normaal verdeeld verondersteld met een standaarddeviatie van 18% (in procentuele rendementen gemeten is deze 18,5%). De veronderstelling van normaliteit voor (log)rendementen is adequaat aangezien de dikstaartigheid van aandelenrendementen alleen speelt bij hoog frequente data. Historisch gezien is een volatiliteit van 18% realistisch, ervan uitgaande dat valutarisico wordt afgedekt. De correlatie tussen rente- en aandelenschokken kan vrij gekozen worden, maar wordt standaard op nul gekalibreerd aangezien perioden met positieve en negatieve correlatie beide regelmatig voorkomen.

¹ De categorie aandelen omvat tevens de overige risicovolle beleggingen, voornamelijk vastgoed. De algemenere benaming 'zakelijke waarden' past eigenlijk beter voor deze categorie.

Uitkeringen

De pensioenuitkeringen groeien per definitie met de mate van indexatie (contractloonstijging minus eventuele indexatiekorting) en met het aantal gepensioneerden. Deze modellering gaat voorbij aan het feit dat de komende generatie van gepensioneerden waarschijnlijk meer pensioen heeft opgebouwd dan vorige generaties. Met de toegenomen welvaart is het huidige inkomensniveau en daarmee het opgebouwde pensioen ook in relatieve termen toegenomen. Bovendien is het aantal bedrijfstakken waar werkenden via hun werkgever pensioenrechten opbouwen in de loop der jaren gestaag gestegen. Dit wordt meegenomen in het model door middel van een exogene extra stijging van de pensioenuitkeringen in de eerste jaren, zodat de uitkeringengroei een realistisch beloop te zien geeft. Naast deze exogene ontwikkeling zijn de uitkeringen in het model afhankelijk van (aanpassingen in) de pensioenleeftijd en indexatiekortingen uit het verleden. Op lange termijn wordt het uitkeringenniveau dusdanig gemodelleerd dat voor een stationair fonds, i.e. een fonds waarbij de instroom en uitstroom van deelnemers stabiel is, zowel de verplichtingen als de uitkeringen met het indexatiepercentage groeien.

Lonen

De totale bruto loonsom wordt in het model bepaald door per leeftijdscategorie het aantal werkenden te vermenigvuldigen met het gemiddelde loon voor de desbetreffende leeftijdsklasse en vervolgens te aggregeren over alle cohorten. Met als startpunt de totale bruto loonsom per cohort in 2002 groeien de lonen per leeftijdsgroep y met het aantal mensen en de participatiegraad in de groep y -jarigen en de contractloonstijging. De volgende vergelijking beschrijft deze relatie

$$\text{loongroei}(y) = \text{populatie_groei}(y) + \text{participatie_groei}(y) + \text{contractloon_groei}$$

Het startpunt van de loonsom wordt hierbij gecorrigeerd voor het feit dat niet iedereen pensioen opbouwt via een pensioenfonds. De totale loonsom in 2002 van de 20- tot en met 64-jarigen wordt gelijk gesteld aan de berekende loonsom op basis van de gemiddelde pensioenpremie van 10,5%. Op basis van deze vergelijking komen we tot een gemiddelde deelname via pensioenfonds van 95,5%. Door de loongroei te baseren op de populatiegroei per leeftijdsgroep wordt automatisch het structureffect op de loongroei meegenomen dat ontstaat als de leeftijdssamenstelling van de werkzame bevolking wijzigt. Overige componenten van incidentele loonstijgingen laten we buiten beschouwing, zoals veranderingen in het gemiddelde opleidingsniveau van de werkzame beroepsbevolking of loondrift als gevolg van krapte op de arbeidsmarkt. De gevoeligheid van deze componenten is eenvoudig na te gaan door met een hogere contractloonstijging te rekenen.

Premiegrondslag

De premiegrondslag voor een werknemer is gelijk aan het brutoloon minus de franchise. Deze franchise staat symbool voor de bij pensionering te ontvangen AOW. Voor dit deel van het inkomen is het niet nodig pensioen op te bouwen (en wordt dus geen premie geheven). In de praktijk varieert de precieze hoogte van de franchise echter per pensioenfonds, onder andere in combinatie met het opbouwpercentage en de regeling (eind- of middelloon). In dit model berekenen we de AOW franchise als $(10/8) * AOW$ voor een alleenstaande. Dit bedrag ligt marginaal hoger dan het minimumloon en stemt overeen met de keuze voor de modellering van een doorsnee pensioenfonds als karakteristiek voor alle pensioenfondsen. De aldus berekende grondslag bedraagt ruim 56% van het bruto loon. Omdat we met de totale loonsom per cohort werken, moeten we de totale premiegrondslag per leeftijdsgroep benaderen. Met $franchise_pp$ als franchise per persoon kunnen we de franchise per leeftijdsgroep y berekenen als

$$franchise(y) = populatie(y) * participatie(y) * franchise_pp * deeltijdfactor * deelnamefactor$$

De deeltijdfactor corrigeert voor het feit dat deeltijdwerkers ook pensioen opbouwen, ondanks het feit dat hun inkomen mogelijk niet boven de franchise uitkomt. De deelnamefactor (95,5%) corrigeert voor de werknemers die in het geheel geen pensioen opbouwen bij een pensioenfonds. De premiegrondslag per leeftijd is nu gelijk aan de effectieve loonsom per cohort minus franchise per cohort. De grondslag heeft uiteraard een minimumniveau van 0.

Opbouw van nieuwe pensioenrechten

Gegeven de premiegrondslag is het bedrag dat een pensioenfonds apart moet zetten voor de opbouw van nieuwe ouderdomspensioenrechten eenvoudig te bepalen. Als opbouwpercentage is 1,9% genomen, in overeenstemming met het opbouwpercentage van een doorsnee pensioenfonds met middelloonregeling. Dit houdt in dat 1,9% van de grondslag wordt gegarandeerd als pensioen vanaf de 65-jarige leeftijd tot aan het overlijden (in nominale termen). Per leeftijdsgroep kan, aan de hand van de leeftijd, sterftetabellen en de disconteringsvoet worden bepaald hoe dit recht wordt vertaald in een voorziening voor ouderdomspensioenverplichtingen, met andere woorden wat de contante waarde hiervan is. In formulevorm:

$$Opbouw_ouderdom(y) = 0.019 * premie_grondslag(y) * opbouw_factor(y, disconteringsvoet)$$

De opbouw factor representeert de koopsom die nodig is voor het verkrijgen van 1 euro pensioen vanaf de pensioenleeftijd tot overlijden. Deze factor wordt actuariael berekend gebruik makend van de

sterftetabel 1995-2000 (gemiddelde mannen en vrouwen) en varieert met leeftijd en disconteringsvoet (ofwel de rekenrente). Ter compensatie van een veronderstelde stijging van de levensverwachting wordt een leeftijdsterugstelling van twee jaar toegepast. Dat wil zeggen dat de opbouw van bijvoorbeeld een dertigjarige die met zijn 65ste met pensioen gaat wordt berekend als de kosten van een koopsom voor een achtentwintigjarige die uitbetaald vanaf zijn 63ste. Aggregatie over alle leeftijdsgroepen geeft dan het totale bedrag dat in het desbetreffende jaar aan de VPV moet worden toegevoegd vanwege nieuw opgebouwde ouderdomspensioenrechten. Aangezien deze pensioenopbouw alleen rekening houdt met het ouderdomspensioen en niet met een nabestaanden- of invaliditeitspensioen wordt deze opbouw vermenigvuldigd met anderhalf om de totale nieuwe opbouw aan pensioenrechten te bepalen.

Premie

De kostendekkende ofwel actuariële premie is de premie die juist voldoende is om de nieuwe pensioenrechten plus de uitvoeringskosten (deze groeien in het model met de contractloonstijging) te financieren. Deze premie is een zinvol eikpunt omdat zij een indicatie geeft of de pensioenlasten fair verdeeld worden tussen generaties. Immers bij individuele pensioenopbouw is gemiddeld eenzelfde premie nodig om tot een naar verwachting even hoog pensioen te komen, zij het dat in dat geval de feitelijke uitkeringen in grotere mate afhankelijk zullen zijn van de beleggingsresultaten. Een pensioenpremie die langdurig ver boven het kostendekkende niveau uitstijgt, ondermijnt aldus de intergenerationale solidariteit aangezien de opgebouwde pensioenrechten voor de individuele deelnemer niet langer opwegen tegen de kosten.

Alhoewel de kostendekkende premie optimaal is vanuit het oogpunt van intergenerationale eerlijkheid, zal de feitelijk betaalde premie hier dikwijls van af moeten wijken. Immers, indien het fonds momenteel een tekort heeft zal dit bekostigd worden uit extra pensioenpremies. Een groot overschot maakt een lage premie mogelijk vanwege het extra renderende vermogen. In het model hangt de betaalde premie dan ook af van de dekkingsgraad. De snelheid van aanpassing ligt vast in het basispad, maar kan gevarieerd worden. Hoewel uit het oogpunt van pensioenzekerheid een snelle premieaanpassing wenselijk is, is duidelijk dat uit macro-oogpunt een zo stabiel mogelijke premie de minste verstoringen veroorzaakt. De premie kan immers gezien worden als een impliciete belasting, omdat bijvoorbeeld een inhaalpremie niet gepaard gaat met hogere pensioenrechten, maar slechts dient voor de opbouw van de vermogensbuffer van de pensioenfondsen. Ter beperking van de premievolatiliteit bedraagt de maximale stijging of daling van de pensioenpremie 2,5 procentpunt van de pensioengrondslag per jaar. De basisversie van het model kent de volgende premieregel:

Dekkingsgraad (in %)	Premie (als % van de premiegrondslag)
Onder 118	Jaarlijkse stijging van 2,5 procentpunt tot een maximum van 35%
118 – 125	Actuariële premie
125 – 140	Actuariële premie minus lineaire korting
140 – 200	Geen premie
boven 200	Negatieve premie

De doelwaarde van 118% geldt bij het disconteren met een vaste rekenrente en een beleggingsmix met 50% aandelen. Deze waarde is dusdanig gekalibreerd dat de kans op onderdekking binnen een jaar gelijk is aan 2,5% (zie Bijlage 1). Bij marktwaardering dient de doeldekking aanzienlijk hoger te zijn (129% bij 50% aandelen) in verband met het volatiel worden van de verplichtingen. De overige parameterwaarden hebben geen duidelijke economische achtergrond. Een alternatieve premieregel die in het model kan worden gekozen bij een dekkingsgraad onder de doeldekking is die met een herstelpad van 15 jaar voor de dekkingsgraad naar het richtniveau (zie Bijlage 2). In dat geval wordt geen maximum meer opgelegd aan het premie(stijgings)percentage aangezien herstel in 15 jaar anders niet gegarandeerd is. De hersteltermijn van 15 jaar is in lijn met de voorstellen van het kabinet in het Hoofdlijnenakkoord. De korting op de pensioenpremie wordt berekend door middel van lineaire interpolatie tussen het niveau van de dekkingsgraad waarop de korting ingaat en het niveau van de dekkingsgraad waarbij de premie nihil is. Teruggave van premie is boven een zekere dekkingsgraad noodzakelijk aangezien de beleggingswinst op de buffer op een gegeven moment groter wordt dan de benodigde voorziening voor nieuw opgebouwde pensioenrechten plus de uitvoeringskosten. Zonder premierestitutie zou de dekkingsgraad dan exponentieel blijven groeien.

Indexatie

Naast de premie wordt ook de indexatie, of beter gezegd, de indexatiekorting, bepaald aan de hand van een zogenoemde beleidsstaffel.

Reële dekkingsgraad	Indexatie
onder 85	Geen indexatie
85 – 105	Lineair afnemende korting
105 – 125	Volledige loonindexatie, geen inhaal
boven 125	Volledige indexatie met inhaal van korting

Volledige indexatie betekent dat de pensioentoezeggingen en –uitkeringen worden opgehoogd met de gemiddelde contractloonstijging. Een indexatiekorting betekent dat de pensioenen slechts gedeeltelijk met de loonstijging meebewegen. Echter, een eens gedane korting wordt weer ingehaald als de hoogte

van de dekkingsgraad toereikend is ². Inhalen betekent dat de bestaande pensioenaanspraken inclusief huidige uitkeringen alsnog met het kortingspercentage worden opgehoogd, maar niet dat de effectieve korting op gedane uitkeringen tussen het tijdstip van korting en inhalen alsnog met terugwerkende kracht wordt uitbetaald. Het mechanisme van inhalen is belangrijk, omdat zonder inhaal de pensioenopbouw voor jongeren veel minder aantrekkelijk is. Al deze modelparameters kunnen aangepast worden.

Voorziening Pensioenverplichtingen (VPV)

Gegeven de bovenstaande definities kan de volgende vergelijking voor het verloop van de VPV-groei gegeven worden:

$$\text{VPV} = \text{VPV}(-1) * (1 + \text{disconteringsvoet}/100 + \text{indexatie}/100) * \text{correctie_sterfte} \\ + \text{opbouw nieuwe rechten} - \text{uitkeringen}$$

Zowel discontering als indexatie beïnvloedt alle oude verplichtingen in dezelfde mate, uitgaande van een gelijke behandeling van alle actieven en inactieven met betrekking tot indexatie en eventuele kortingen. Daarnaast dienen oude voorzieningen aangepast te worden indien nieuwe inzichten in sterftetekansen worden meegenomen. De variabele ‘opbouw nieuwe rechten’ representeert nieuw verworven pensioenrechten en komt dus bovenop de VPV. Omdat de VPV een voorziening is voor het doen van uitkeringen, gaan uitkeringen ten laste van de VPV. Omdat de pensioenlasten een lang-uitgesteld karakter hebben, speelt de variabele VPV een cruciale rol. VPV representeert de contante waarde van alle uitgestelde verplichtingen. De VPV stijgt met de hoogte van de toekomstige uitkeringen, en (via de disconteringsvoet) naarmate het gemiddelde tijdstip van uitkeren dichterbij komt. Beide effecten zullen zichtbaar worden in een sterke stijging van de VPV in het basispad in de komende jaren. Een grote groep 50-plussers zit immers op de top van de salarisschalen en bouwt veel pensioenrechten en dus toekomstige uitkeringen op. Tegelijk ligt het tijdstip van uitkeren voor deze groep niet ver weg.

Disconteringsvoet

In de hiervoor beschreven ontwikkeling van de VPV speelt de disconteringsvoet een belangrijke rol. De traditionele manier van disconteren is met een vaste rekenrente, waarbij de maximaal toegestane

² De inhaal vindt zo snel mogelijk plaats, onder de randvoorwaarde dat de dekkingsgraad door de inhaal niet onder de grens van 125% terechtkomt.

rekenrente wordt voorgeschreven door de toezichthouder. Deze maximaal toegestane rekenrente is voor pensioenfondsen vanaf oktober 1969 constant gebleven op 4%. Hoewel deze rekenrente oorspronkelijk bedoeld was als nominale disconteringsvoet, ter bepaling van het benodigde vermogen voor alleen de nominale garantie, is men deze rekenrente gaandeweg op gaan vatten als een reële rente. Dat wil zeggen, de pensioenvoorziening op basis van de 4% rekenrente zou niet alleen genoeg zijn voor nominale uitkeringen, maar tevens voor indexatie met de looninflatie. In de jaren tachtig en de eerste helft van de jaren negentig was deze zienswijze alleszins realistisch aangezien de feitelijke met de looninflatie gedefleerde kapitaalmarktrente 5% of meer bedroeg. De geleidelijke daling van de kapitaalmarktrente heeft de reële rente echter doen zakken tot 2 à 3%. Een pensioenvermogen dat gelijk zou zijn aan de 4% VPV garandeert aldus geen volledige kapitaaldekking meer. Tegelijkertijd met de daling van de kapitaalmarktrente zijn pensioenfondsen echter ook in toenemende mate gaan beleggen in zakelijke waarden, waarover een hoger rendement verwacht mag worden. Het gemiddelde reële rendement over de totale beleggingsportefeuille zou aldus nog steeds 4% kunnen bedragen, zij het dat dit dan slechts geldt in verwachting en niet meer met een redelijke mate van zekerheid.

Een alternatieve methode om tot een disconteringsvoet te komen is op basis van “fair value” oftewel “marktwaardering”, waarbij zo veel mogelijk de huidige marktconforme waarde van de toekomstige pensioenaanspraken wordt bepaald. Deze methode zal vanaf 2005 de internationale accountancy standaard worden en ook het Hoofdlijnenakkoord gaat hier van uit. Het uitgangspunt van de methode is dat de toegezegde verplichtingen op ieder moment overgedragen moeten kunnen worden aan een derde partij indien dit wenselijk zou zijn. De waarde van de onvoorwaardelijke toezeggingen komt overeen met die van een portefeuille met staatsobligaties die een identieke kasstroom garandeert. Voor nominale verplichtingen betekent dit disconteren tegen de huidige rente op staatsobligaties. Voor reële verplichtingen is geen directe marktconforme replicerende portefeuille beschikbaar, aangezien er geen markt voor loongeïndexeerde leningen bestaat. Om het marktwaarderingsbegrip hierop toe te passen is dan ook een veronderstelling ten aanzien van de toekomstige loonontwikkeling noodzakelijk. Voorwaardelijke verplichtingen zouden volgens het marktwaarderingsprincipe berekend moeten worden op basis van optieberekeningen. De toezegging van het pensioenfonds om in de toekomst onder voorwaarden te gaan indexeren kan gezien worden als de combinatie van geschreven callopties op de beleggingsportefeuille van het fonds met als uitoefenprijs de dekkingsgraad waarbij men begint met indexeren en gekochte callopties met als uitoefenprijs de dekkingsgraad waarbij men maximaal indexeert.

Een belangrijk verschil tussen de rekenrente- en de marktwaarderingsmethode is dat de eerste methode uit gaat van continuïteit, terwijl bij marktwaardering het risico bij een faillissement van de sponsor centraal staat. Immers, bij continuïteit is het gemiddeld te verwachten rendement op de lange termijn

het meest relevant, terwijl bij een faillissement van de sponsor alleen de exacte waarde van de toezeggingen op dat moment ertoe doet. Wat betreft onvoorwaardelijke (nominale) verplichtingen (waaronder al toegekende indexatie) is de discontinuïteitbenadering opportuun. Immers, deze verplichtingen dienen gegarandeerd te zijn, ook in het geval de sponsor omvalt. De in het Hoofdlijnenakkoord overeengekomen marktconforme waardering is hier dan ook op zijn plaats. Ook in PALMNET wordt de *nominale* dekkingsgraad bepaald op basis van de nominale actuele kapitaalmarktrente.

De marktwaarderingmethodiek van replicerende obligatieportefeuilles is daarentegen minder geschikt voor het waarderen van de indexeringsambitie van een pensioenfonds. Een dergelijk fonds zal immers risicovol (met op langere termijn bijbehorend hoger rendement) moeten beleggen om de premies betaalbaar te houden. De replicerende obligatieportefeuille sluit daarom haast onvermijdelijk slecht aan bij de daadwerkelijke beleggingsportefeuille van een fonds met indexeringsambitie. In plaats van uit te gaan van het rendement op een niet passende *replicerende* portefeuille kan men er ook voor kiezen om de voorwaardelijke verplichtingen contant te maken tegen het (conservatief geschat) te verwachten lange termijn reële rendement op een *representatief geachte* portefeuille. Bij een verwachte reële rente van 1,75% (reëel gemaakt met de verwachte looninflatie), een risicopremie op aandelen van 3% en een representatieve beleggingsmix met 50% aandelen komt dit neer op een vaste rekenrente van 3,25%. Het opnemen van de risicopremie in de disconteringsvoet heeft als consequentie dat volledige kapitaaldekking uit de huidige middelen niet meer gegarandeerd is. Dit is te valideren vanuit het feit dat het hier gaat om een indexeringsambitie en niet om een *garantie*. Zodra het rendement tegenvalt, kan er immers gekort worden op de indexatie. Bovendien kan een tekort gecompenseerd worden door inhaalpremies te heffen. Wel is het van belang om te benadrukken dat bovenstaande afweging met betrekking tot de 50/50 mix niet gezien moet worden als een vrije keuze, maar als een redelijke mix met een acceptabel risico, gezien de gewenste pensioenzekerheid.

In PALMNET kan men ter bepaling van de *reële* dekkingsgraad (de dekkingsgraad inclusief verplichtingen voor volledige loonindexatie) kiezen tussen een vaste rekenrentemethode en een marktwaarderingmethodiek. In het laatste geval is de disconteringsvoet gelijk aan de actuele kapitaalmarktrente, minus de veronderstelde loonstijging (bepalend voor indexatie), plus eventueel een risico-opslag³. De risico-opslag is bij marktwaardering te verdedigen met het feit dat de omvang van de indexering onzeker is, ten eerste omdat de toekomstige loonontwikkeling niet bekend is en ten

³ Aangezien de rente varieert is de hiervoor besproken recursieve VPV regel niet rechtstreeks toepasbaar onder fair value. In plaats van de actuele rente wordt de 'evenwichtsrente' gebruikt ter bepaling van nieuwe opbouw en een 'evenwichts'-VPV. De daadwerkelijke VPV wordt vervolgens berekend uit de evenwichts-VPV onder de veronderstelling van een vaste duration van de verplichtingen van 16 jaar. Ook de nominale dekkingsgraad wordt op basis van dit principe berekend.

tweede omdat indexering voorwaardelijk is op voldoende vermogen van het pensioenfonds. Onzekere uitkeringen hebben minder waarde dan vaste garanties en mogen dan ook tegen een hogere disconteringsvoet contant gemaakt worden. Deze redenering heeft echter wel als onaangename logische consequentie dat een fonds met een zeer solvabele en gecommitteerde sponsor eigenlijk een lagere risico-opslag voor de disconteringsvoet zou moeten hebben, aangezien de kans op kortingen door dit fonds kleiner is. Daarmee heeft zo'n solvabel fonds echter een hogere waarde van de VPV en, gegeven een gewenste hoogte van de dekkingsgraad, een hoger vermogen nodig dan een vergelijkbaar fonds met een minder solvabele sponsor. Vanuit het oogpunt van pensioenzekerheid is dit juist tegengesteld aan de gewenste situatie. Overigens is de 'juiste' waarde voor de risico-opslag onmogelijk met zekerheid vast te stellen, evenmin als de toekomstige waarden voor de kapitaalmarktrente, de looninflatie, of de risicopremie op aandelen. In de praktijk gaan we net als bij de rekenrentemethode uit van een risico-opslag van 1,5%. Het verschil tussen de rekenrente- en de marktwaarderingsmethode voor geïndexeerde verplichtingen is aldus dat de rekenrentemethode uitgaat van een vaste reële rente op lange termijn, terwijl de fair value methodiek een constante looninflatie veronderstelt.

Het model genereert aldus zowel een benodigde voorziening voor nominale verplichtingen als één voor geïndexeerde verplichtingen. Deze twee grootheden zijn echter niet direct met elkaar te vergelijken aangezien ze zijn berekend vanuit verschillende benaderingen. De nominale dekkingsgraad gaat uit van een discontinuïteitbenadering en controleert de actuele waarde *garantie* voor alleen de nominale uitkeringen. De reële dekkingsgraad daarentegen geeft aan of het totale vermogen *naar verwachting* toereikend is om op lange termijn aan alle verplichtingen (inclusief voorwaardelijke indexatie) te voldoen. Onder normale omstandigheden zal de reële verplichting hoger zijn dan de nominale. Bij de rekenrentemethode hoeft dit echter niet noodzakelijkerwijs het geval te zijn. Immers, zodra de nominale kapitaalmarktrente onder de rekenrente zou belanden is de nominale verplichting hoger. Dit hoeft echter geen gevolgen te hebben voor het indexatiebeleid. In het model wordt alleen de reële dekkingsgraad gebruikt om het premie- en indexatiebeleid te bepalen. De nominale dekkingsgraad geeft een additionele check en stemt overeen met de dekkingseis uit het Hoofdlijnenakkoord, maar heeft standaard geen actieve rol.

Bij marktconforme waardering met behulp van de optiewaarderingsmethodiek zou wel sprake zijn van additionele voorzieningen voor indexatietoezeggingen bovenop de nominale voorziening. Deze methodiek hebben we echter niet overwogen aangezien aan de operationalisering daarvan een aantal zwaarwegende bezwaren kleefte. Ten eerste geeft de methode verkeerde prikkels af. Een fonds dat onvoldoende vermogen in kas heeft wordt namelijk 'beloond' voor beleid dat de kans op herstel zo klein mogelijk maakt. In dat geval is de optiewaarde immers het kleinste en dus het huidige tekort ook.

Ten tweede zijn de gewenste vermogensbuffers die nodig zijn voor de nominale en indexatieverplichtingen niet onafhankelijk. De nominale buffers zijn nodig voor als de beleggingsrendementen tegenvallen, terwijl de indexatiebuffers juist voor een goed beleggingsresultaat 'beschermen'. Deze voorzieningen kunnen dus niet zonder meer bij elkaar opgeteld worden. Ten derde is de praktische uitvoerbaarheid van deze optieberekeningen beperkt aangezien opties berekend moeten worden met een looptijd van één tot circa zestig jaar, die bovendien allemaal afhankelijk zijn van elkaar. Ten vierde leidt de methode tot instabiele cirkelredeneringen zolang de indexatie niet (bijna) volledig gegarandeerd is. Immers, zodra een sponsor kapitaal bijstort om een situatie van onderdekking te compenseren zal de kans op toekomstige indexatie toenemen. Hierdoor neemt de indexatieoptiewaarde ook toe en daarmee de totale pensioenverplichting hetgeen wederom onderdekking tot gevolg zal hebben. Ten slotte is ook de veronderstelde transparantie van de methode beperkt. Op de balans van het pensioenfonds staat weliswaar het concrete bedrag dat de indexatie waard is, maar dit is niet eenvoudig te vertalen naar bijvoorbeeld een te verwachten indexatiepercentage.

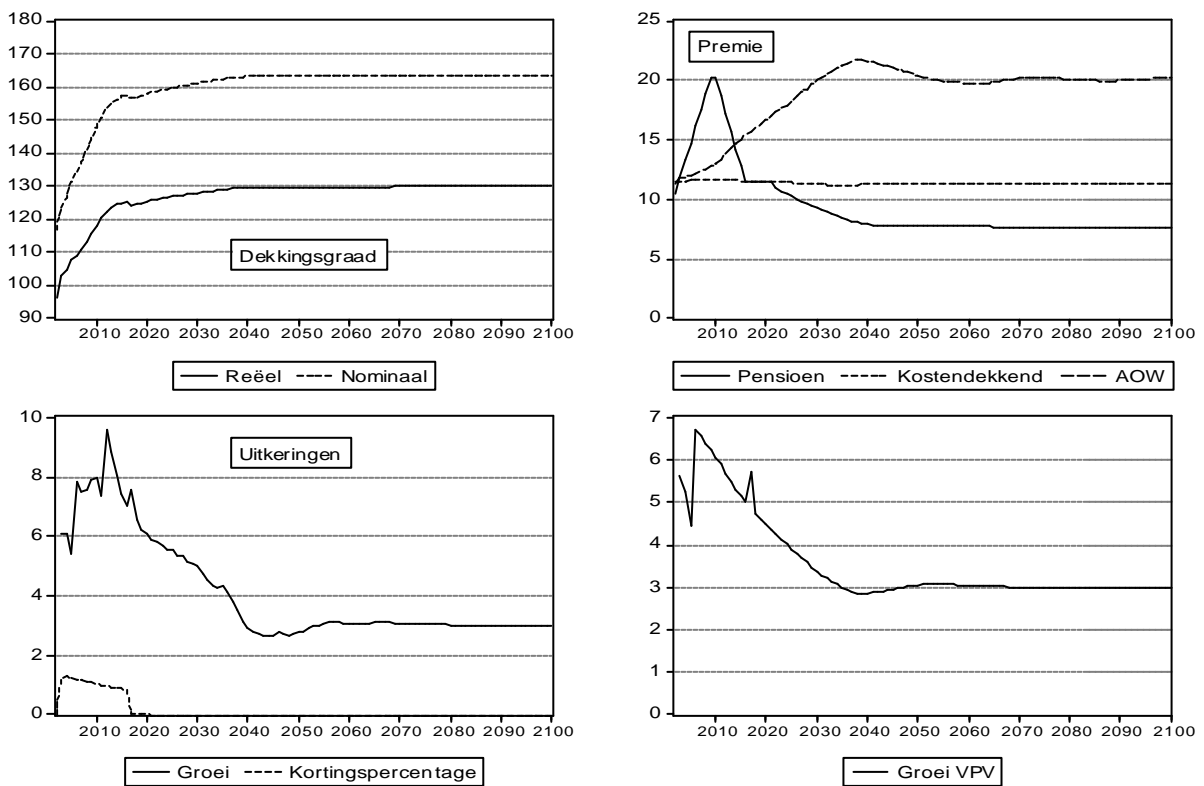
4 RESULTATEN VOOR HET DETERMINISTISCHE MODEL

Dit hoofdstuk geeft de resultaten weer van het model over de planningsperiode 2003-2100. Uitgangspunt is een deterministische analyse, dat wil zeggen we beschouwen een situatie zonder onzekerheid over toekomstige realisaties van de financieel-economische variabelen. Het voordeel van de deterministische aanpak is dat de uitkomsten gemakkelijk te begrijpen zijn daar zij het *gemiddelde* scenario weergeven en door veronderstellingen te variëren inzicht verschaffen in de kwantitatieve relaties tussen de diverse grootheden. In hoofdstuk 5 en 6 wordt wel rekening gehouden met onzekerheid die in de werkelijkheid een grote rol speelt. Hieronder volgt eerst een analyse van het basispad met alleen de standaardveronderstellingen. Daarna volgt een gevoeligheidsanalyse die laat zien hoe de uitkomsten veranderen als gevolg van parameterwijzigingen.

4.1 Basispad

Onder de basisveronderstellingen geeft Figuur 4.1 voor de periode 2002-2100 de ontwikkeling van dekkingsgraad (in procenten), premie (in procenten van de bruto loonsom) evenals de procentuele groei van uitkeringen en de voorziening voor pensioenverplichtingen.

Figuur 4.1: Ontwikkeling van dekkingsgraad, premie, uitkeringen en VPV in het basispad.

De reële dekkingsgraad in Figuur 1 laat een stijgende lijn zien vanaf het startpunt van 96,2% in 2002 (bij een rekenrente van 3,25%) naar een evenwichtsniveau van bijna 130% dat rond 2040 wordt gerealiseerd. De nominale dekkingsgraad stijgt in deze deterministische setting proportioneel mee tot een evenwichtsniveau van 163,5%. De pensioenpremie stijgt initieel maximaal van 10,5% van het brutoloon in 2002 tot 20,2% in 2009. In 2010 wordt de streefdekkingsgraad van 118% gehaald, waarna de premie weer maximaal gaat dalen. Vanaf 2022 daalt de premie onder het kostendeekkende niveau aangezien een gedeelte van de nieuwe pensioenrechten betaald kan worden uit het rendement op de vermogensbuffer. Uiteindelijk stabiliseert de premie rond 7,7% van het brutoloon wat 3,6 procentpunt lager is dan de kostendeekkende premie.

Met de gegevens over demografie en lonen kunnen we ook de verwachte hoogte van de AOW-premie berekenen (zie Figuur 4.1). Als gevolg van de vergrijzing zullen de kosten van de AOW vanaf 2030 circa 20% van het brutoloon bedragen (ruwweg een verdubbeling ten opzichte van het startjaar). De lage pensioenpremie op lange termijn biedt aldus een gedeeltelijke compensatie voor de sterk stijgende AOW-premie.

De onderste twee panelen laten zien dat uitkeringen en VPV in de beginjaren sterk groeien, als gevolg van het toenemende aantal gepensioneerden. Het hoogtepunt van de uitkeringengroei wordt bereikt in 2012, waarna deze afvlakt tot een evenwichtsniveau van 3%. Dit is het groeicijfer dat past bij een stationair fonds, dat wil zeggen een pensioenfonds waarbij de instroom en uitstroom van deelnemers stabiel is. De piek in VPV groei in 2017 is het gevolg van het inhalen van de indexatiekortingen. In 2003 en 2004 wordt namelijk gekort op de indexatie vanwege een ontoereikende dekkingsgraad ultimo 2002 en 2003. Na 2004 wordt er niet meer gekort, wat mede te danken is aan de lage loonstijging in de jaren 2004 en 2005 in navolging van het Najaarsakkoord.

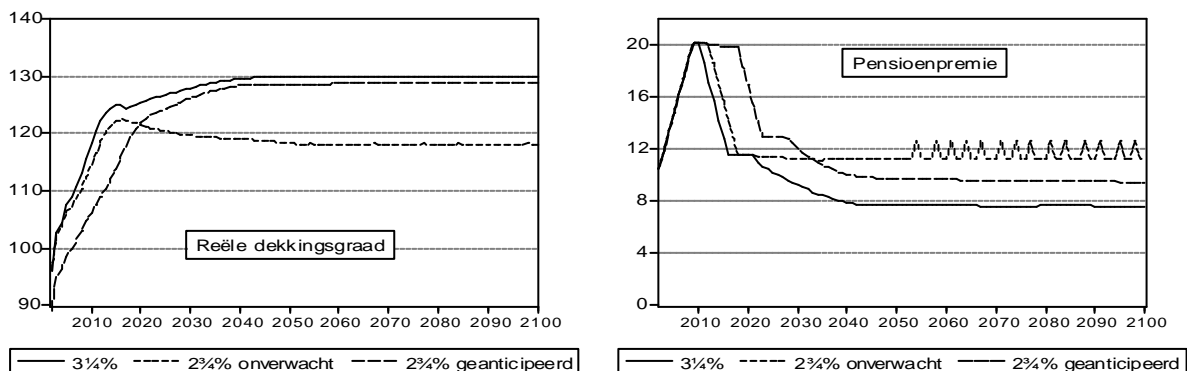
4.2 Gevoeligheidsanalyse

Hoewel een echte analyse van het pensioenbeleid pas kan plaatsvinden in een stochastische opzet (hoofdstuk 5), kunnen de consequenties van sommige veranderingen in de economische aannames ook goed aangetoond worden in een deterministische setting. We laten de invloed op het premiepad zien voor een viertal varianten, te weten een lagere risicopremie, een beleggingsmix met minder aandelen, een hogere pensioenleeftijd en een verhoging van de levensverwachting. De effecten op uitkeringen en VPV laten we buiten beschouwing, omdat ze nauwelijks veranderen of rechtstreeks volgen uit de dekkingsgraad.

Variante 4.1 een één procentpunt lagere risicopremie

De eerste variant bevat een onverwacht één procentpunt lagere aandelenrisicopremie; in plaats van 3% blijkt de risicopremie slechts 2% te bedragen. Als gevolg van het lagere rendement op aandelen is een bijna 4 procentpunt hogere pensioenpremie noodzakelijk (zie Figuur 4.2). De belangrijkste factor achter dit aanzienlijke effect is de verhouding tussen de VPV en de loonsom van op termijn circa 4,5. Bij een dekkingsgraad van 100% dient een 0,5% daling van het rendement op beleggingen (gegeven 50% aandelen) aldus gecompenseerd te worden door een 2,25 procentpunt stijging van de premie ten opzichte van het basispad. De renderende buffer vergroot dit effect nog. Indien het lagere reële rendement niet wordt bemerkt en men blijft rekenen met een rekenrente van 3,25%, zal de gemiddelde dekkingsgraad sterk dalen tot zelfs onder de streefwaarde. Ook op lange termijn blijft de premie veel hoger met incidentele uitschieters nadat de doeldekkingsgraad niet wordt gehaald. Als daarentegen de rekenrente ook met een half procentpunt wordt verlaagd heeft dit op lange termijn juist een positief effect op de vermogensbuffer. De dekkingsgraad blijft weliswaar fractioneel lager dan bij het hogere rendement, maar aangezien in dit geval de verplichtingen (de noemer) contant zijn gemaakt tegen een lagere rekenrente is het totale vermogen op lange termijn toch hoger. Om dit hogere vermogen op te bouwen zijn in de aanloopfase wel aanzienlijk hogere premies noodzakelijk. Op lange termijn blijft de premie circa 1,8 procentpunt hoger. Overigens is de veronderstelling van een risicopremie van 3% al aan de conservatieve kant. Over de periode 1960-2003 was de gemiddelde risicopremie voor een representatieve, internationaal gediversifieerde portefeuille voor Nederlandse pensioenfondsen bijvoorbeeld 4,3%. Dimson, Marsh en Staunton (2002) onderzoeken de risicopremie voor 16 verschillende geïndustrialiseerde landen over de periode 1900-2000 en vinden gemiddelde premies variërend van 3,3% tot 10,3%, ondanks de effecten van twee wereldoorlogen en de jaren dertig crisis. De kans op een lagere risicopremie dan de veronderstelde 3% lijkt tegen deze achtergrond gering. Overigens zijn de gevolgen van een gemiddeld half procentpunt hogere loonstijging of een half procentpunt lagere nominale rente exact hetzelfde in deze deterministische setting.

Figuur 4.2: Gevolgen van een gemiddeld half procentpunt lager reëel beleggingsrendement.

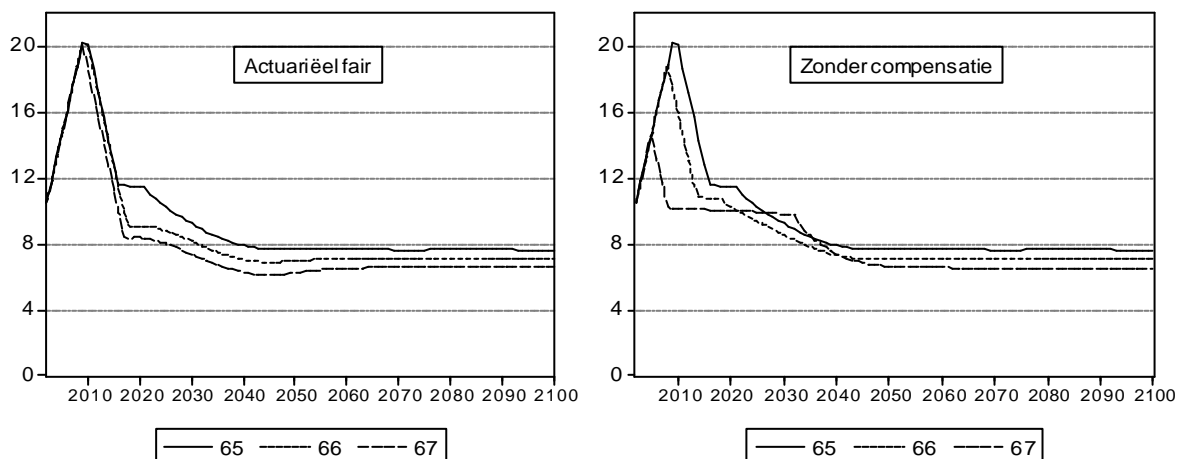
Variant 4.2 Aanpassing van de beleggingsmix

De volatiliteit van het rendement op de activa kan worden verkleind door het percentage aandelen in de beleggingsmix te verlagen ten gunste van obligaties. Het is eenvoudig in te zien dat in een deterministische wereld een verlaging van de aandelenrisicopremie met 1 procentpunt equivalent is aan het verlagen van de fractie aandelen in de beleggingsportefeuille van 50% naar 33%. Aangezien de gevolgen voor het verwachte rendement vooraf bekend zijn is het geanticipeerde scenario uit figuur 4.2 hierop van toepassing. Het verlagen van risico's door het aanhouden van minder aandelen is aldus gemiddeld genomen een kostbare aangelegenheid, vooral in de aanloopfase. Het lagere percentage aandelen rechtvaardigt wel een iets lagere doeldeckingsgraad, hetgeen de aanloopproblematiek weer iets verzacht, maar gelijktijdig de steady state premie wat verhoogt.

Variant 4.3 Een verhoging van de pensioenleeftijd

Een alternatieve methode om een pensioen crisis te lijf te gaan is een verhoging van de pensioenleeftijd (Bovenberg, 2003). Hiervoor zijn twee varianten uitgerekend, waarbij wordt uitgegaan van een direct hogere pensioenleeftijd in 2004 (zie Figuur 4.3). In de eerste variant worden opgebouwde rechten actuariëel 'fair' verrekend in de vorm van een hogere uitkering vanaf de nieuwe pensioengerechtigde leeftijd. In de tweede variant wordt daarentegen niet gecompenseerd voor het feit dat een of twee jaar aan pensioenuitkeringen wordt afgenomen.

Figuur 4.3: Gevolgen voor de pensioenpremie van een aanpassing in de pensioenleeftijd.

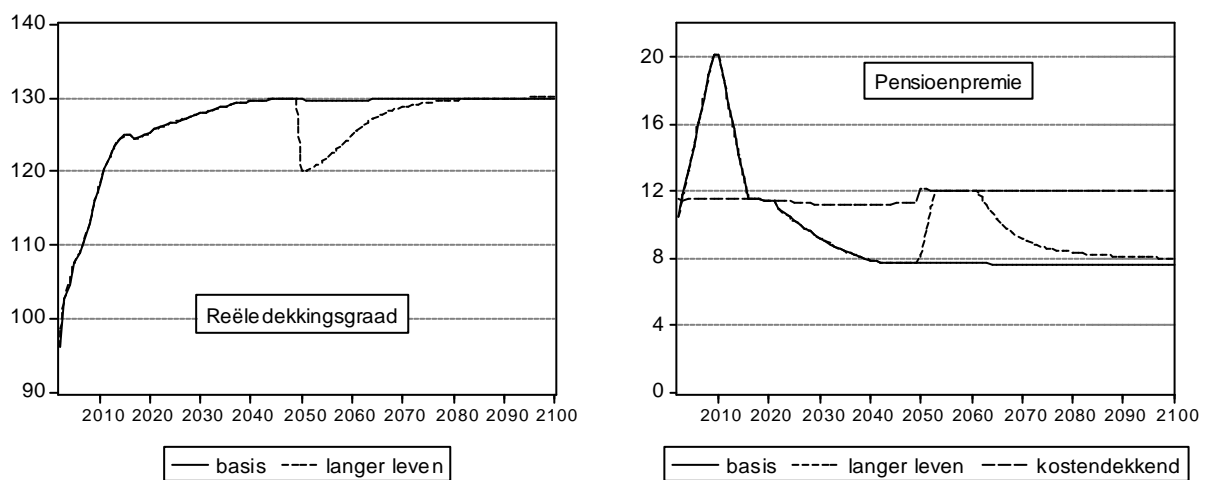
Indien reeds opgebouwde rechten intact blijven blijkt het verhogen van de pensioenleeftijd aanvankelijk nauwelijks te leiden tot een verzachting van de pensioenproblematiek. Op de korte termijn werkt het verlagen van de pensioenleeftijd alleen positief op het vermogenstekort van pensioenfondsen indien toegezegde uitkeringen vervallen zonder volledige compensatie. De

kostendekkende premie voor nieuwe pensioenopbouw wordt wel in beide varianten direct lager als gevolg van het uitstellen en verkorten van de uitkeringsperiode. Op de wat langere termijn zal de pensioenpremie dan ook dalen bij beide varianten. Overigens is het totale effect in deze berekeningen nog overschat aangezien een verandering van de pensioenleeftijd wel gevolgen heeft voor het ouderdomspensioen, maar niet voor het nabestaanden- of invaliditeitspensioen. De vaste ophogingfactor van anderhalf ter berekening van de totale pensioenrechten uit de opbouw voor alleen ouderdomspensioen dient dus verhoogd te worden.

Variant 4.4 Een stijging van de levensverwachting

Een van de verzekeringsrisico's van een pensioenfonds betreft de onzekerheid omtrent de toekomstige levensverwachting. Een lager dan verwacht sterftcijfer betekent dat pensioenen langer uitbetaald moeten worden en dus een extra last voor het fonds. In het model wordt standaard rekening gehouden met een stijgende trend in de levensverwachting door op de sterftetabellen over 1995-2000 een leeftijdsterugstelling van twee jaar toe te passen. Effectief betekent dit dat voor nieuwe opbouw rekening wordt gehouden met een gemiddeld twee jaar langere levensduur. Figuur 4.4 laat de gevolgen zien van een extra aanpassing van de levensverwachting. Vanaf 2050 wordt de levensverwachting met nog eens twee jaar verlengt. Dit blijkt een verhoging van de VPV met 7,7% tot gevolg te hebben. Ook de vanaf dat moment geldende kostendekkende premie stijgt met 7,7%, naar ruim 12% van het bruto loon.

Figuur 4.4: Gevolgen van een stijging van de levensverwachting met 2 jaar.

5 STOCHASTISCHE SCENARIO'S

De berekeningen in het vorige hoofdstuk zijn gebaseerd op een situatie zonder onzekerheid over de toekomst. Onzekerheid over bijvoorbeeld beleggingsopbrengsten of toekomstige uitkeringen is echter essentieel in pensioendiscussies. Een risicovol beleggingsbeleid zal immers weliswaar gemiddeld in een lagere premie resulteren, maar daar staat tegenover dat de negatieve uitschieters in het rendement kunnen leiden tot onacceptabel hoge inhaalpremies en/of kortingen op uitkeringen. Met het expliciet modelleren van onzekerheid door middel van scenarioanalyse wordt de impliciete afweging tussen risico en rendement zichtbaar gemaakt. Dit soort inzichten geeft een extra dimensie aan de beleidsbeslissingen: niet alleen een lage premie/hoge dekkingsgraad is gewenst, maar misschien nog wel meer een pensioenstelsel dat robuust is voor de invloed van schokken. Ook in het Hoofdlijnenakkoord speelt de kans op onderdekking een belangrijke rol. Dit kan alleen goed geanalyseerd worden in een simulatie context.

Pensioenfondsen staan onder invloed van een groot aantal risicofactoren. De belangrijkste zijn waarschijnlijk onzekerheid in aandelenrendementen, renteveranderingen, loonontwikkeling en in sterftetabellen. Met name bij aandelenrendementen en renteveranderingen speelt volatiliteit een grote rol. In het pensioenmodel wordt deze invloed in beeld gebracht door de uitkomsten te baseren op zogenoemde Monte Carlo simulaties. Bij ieder scenario worden 1000 paden gegenereerd voor dekkingsgraad, premiebeslissingen etc. Ieder pad is gebaseerd op trekkingen uit de kansverdeling voor aandelen- en obligatierendementen voor de jaren 2004-2100. De schokken in het rendement worden getrokken uit een normale kansverdeling met een verwachting en variantie die zijn gebaseerd op historische waarden (alleen de aandelenrisicopremie is met 3% wat lager gekozen). De correlatie tussen rente- en aandelenschokken wordt standaard op nul gekalibreerd aangezien perioden met positieve en negatieve correlatie beide regelmatig voorkomen. De scenario-uitkomsten worden gepresenteerd door voor ieder jaar het gemiddelde van de 1000 paden te beschouwen alsook de 97,5%, 95%, 90%, 80% en 50%-percentielen. Bij het 97,5%-percentiel geeft in het betreffende jaar 2,5% van de paden een ongunstigere uitkomst te zien, terwijl 97,5% van de 1000 paden een positiever beloop kent. Het 50%-percentiel wordt ook wel de mediaan genoemd.

De loon- en prijsinflatie zijn in het model vooralsnog deterministisch. Een reden hiervoor is dat voor het berekenen van de verplichtingen niet alleen de huidige inflatie van belang is, maar nog meer de verwachte inflatie over de hele beleggingshorizon. Deze verwachte inflatie is moeilijk te meten (vooral voor looninflatie) en het lijkt niet waarschijnlijk dat deze op korte termijn sterk varieert. Op lange termijn is het aannemelijk dat inflatieveranderingen gepaard gaan met nominale renteveranderingen. In die zin kan de rentevolatiliteit opgevat worden als reële rentevolatiliteit.

Aangezien zowel de premiebepaling als de indexatiestafel in het model gebaseerd is op de reële dekkingsgraad is dit geen groot bezwaar. Alleen de getoonde patronen voor de nominale dekkingsgraden geven mogelijk een te positief beeld.

Hieronder worden allereerst de resultaten voor de standaardwaarden van het pensioenmodel gepresenteerd. Dit basisscenario gaat uit van een premieverhoging met maximale stapgrootten als de dekkingsgraad ontoereikend is. Scenario 2 en volgende scenario's baseren de inhaal van vermogenstekorten op 15-jaars herstelplannen. Scenario 3 beschouwt de paden die volgen als wordt uitgegaan van marktconforme waardering. Scenario 4 en 5 rekenen achtereenvolgens met een lagere rekenrente en met een lager percentage aandelen in de beleggingsmix. Scenario 6 gaat in op de gevolgen van een beleggingsbeleid waarbij het percentage aandelen afhangt van de hoogte van de dekkingsgraad. Ten slotte brengen de laatste drie scenario's de consequenties van hogere respectievelijk lagere aandelenrendementen, al dan niet geanticipeerd, in kaart.

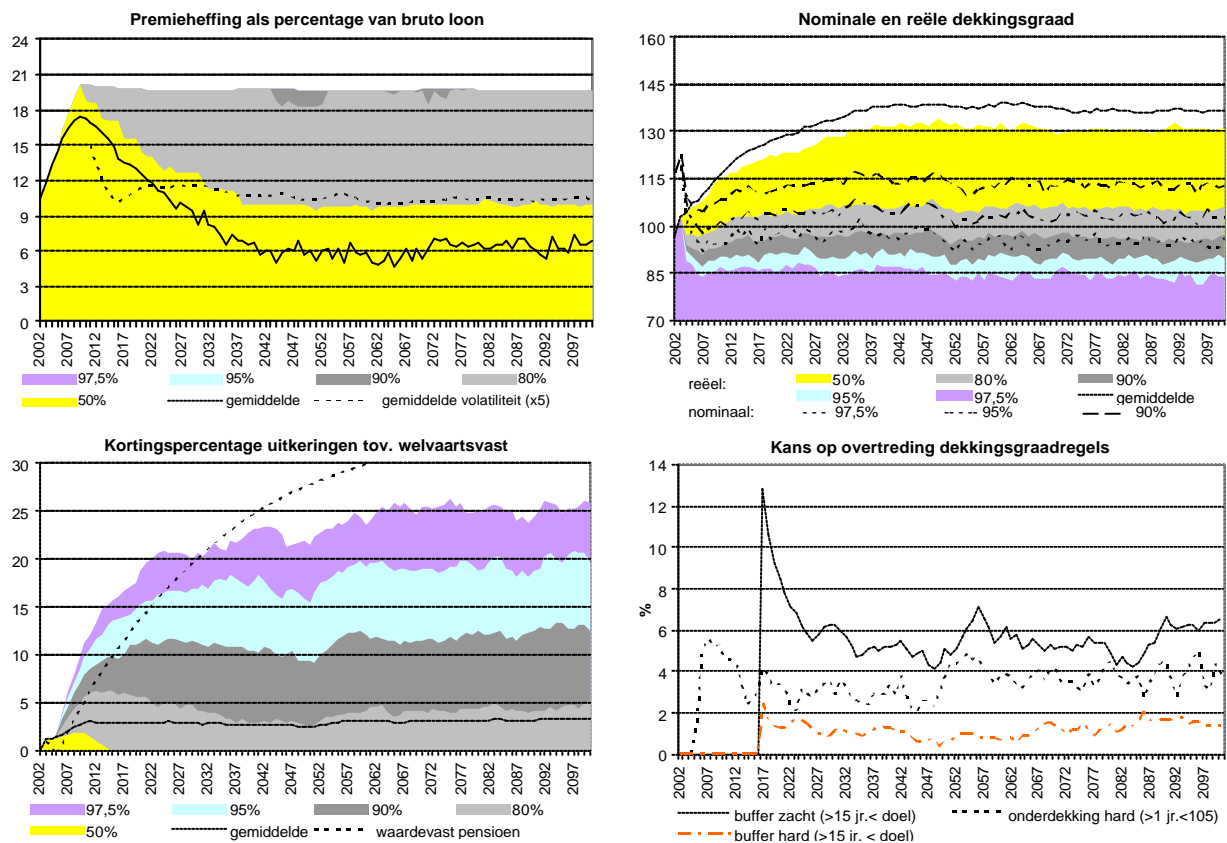
5.1 Scenario 5.1: basisscenario met maximale premieverhoging bij ontoereikende buffer

Figuur 5.1 geeft een samenvatting van de resultaten van het standaardscenario, waarbij de uitgangspunten hetzelfde zijn als die bij het deterministische scenario zoals getoond in Figuur 4.1:

- ? Discontering totale verplichtingen (inclusief indexatieambitie): vaste rekenrente van 3,25%.
- ? Doeldekkingsgraad (reëel): 118%.
- ? Risicopremie aandelen: 3%.
- ? Evenwichtsrente: 4,75%.
- ? Volatiliteit (standaarddeviatie) procentuele renteverandering: 15%.
- ? Volatiliteit (standaarddeviatie) aandelenrendement: 18,5%.
- ? Correlatie renteveranderingen en aandelenrendement: 0.
- ? Percentage aandelen in beleggingsmix: 50%.
- ? Looninflatie: 3%.
- ? Gemiddelde duration obligaties: 5 jaar.
- ? Gemiddelde duration pensioenverplichtingen: 16 jaar.
- ? Pensioenleeftijd: 65 jaar.
- ? Indexatiekorting: maximaal tot en met een reële dekkingdraad van 85%, lineair afnemend tot nul bij 105% dekking, inhaal vanaf 125%.
- ? Premie: stijging met 2,5 procentpunt (tot maximaal 35% van de grondslag) bij een reële dekkingsgraad onder de 118%, kostendekkend tot 125%, lineair afnemend tot nul bij 140% dekking, teruggave vanaf 200%.

De figuur toont voor de premieheffing, de dekkingsgraad en het kortingspercentage op uitkeringen zowel de gemiddelde waarde over de 1000 paden (de verwachting), als het 50%, 80%, 90%, 95% en 97,5% percentiel. Voor de premieheffing wordt bovendien de gemiddelde volatiliteit over de tijd van de verschillende scenario's getoond. Voor ieder scenario is de standaarddeviatie berekend over een schuivende periode van 10 jaar, waarbij negatieve premies op nul zijn gesteld. Deze waarden zijn vervolgens gemiddeld over de 1000 scenario's. Ten aanzien van de dekkingsgraad wordt zowel de reële dekkingsgraad (inclusief indexatieambitie) getoond als enige percentielen van de nominale dekkingsgraad. De laatste is hierbij berekend op basis van de kapitaalmarktrente zonder risico-opslag. Daarnaast wordt getoond in hoeveel procent van de gevallen de reële dekkingsgraad langer dan 15 jaar onder de doeldekking van 118% (zachte buffer) blijft, evenals de kans op nominale onderdekking gedurende meer dan één jaar ten opzichte van de 105%-grens en de kans op een onvoldoende nominale buffer (harde buffer) gedurende meer dan 15 jaar (nominale dekkingsgraad lager dan 130%). De kortingspercentages worden tevens vergeleken met de korting van een waardevast pensioen (indexatie met prijsinflatie) ten opzichte van het welvaartsvast pensioen (indexatie met looninflatie).

Figuur 5.1: Standaardscenario met maximale premieverhoging bij ontoereikende buffer

Ten opzichte van het overeenkomstige deterministische pad (figuur 4.1) valt op dat de gemiddelde premieheffing in de evenwichtssituatie lager ligt in het stochastische scenario. Dit is een gevolg van de

gemiddeld hogere dekkingsgraad bij stochastische rendementen. Meevallende rendementen worden immers niet volledig gecompenseerd door dalende premies, terwijl negatieve rendementen wel tot een sterke stijging van de premies leiden. Tegenover de gemiddeld lagere premie staat dan ook een kans van circa 20% dat de maximale premie betaald moet worden. De gemiddelde premie is lager dan de mediane premie (de premie die in 50% van de gevallen minimaal betaald moet worden), wat een gevolg is van het feit dat bij een zeer hoge dekkingsgraad soms zeer grote premierestituties plaatsvinden.

Ten aanzien van indexatie is het mediane resultaat nog gunstiger dan het deterministische scenario in die zin dat in minimaal 50% van de gevallen vanaf 2015 de uitkering vrij is van indexatiekortingen. In de 2,5% slechtste gevallen is het gemiddelde uitkeringenniveau daarentegen minimaal circa 25% lager dan het geval zou zijn indien nooit gekort zou worden op de indexatie. Voor het 5%, 10% en 20% slechtste scenario zijn deze kortingspercentages respectievelijk ongeveer 20%, 12,5% en 5%. In vergelijking met een waardevast pensioen gaat men er in eerste instantie op achteruit in verband met de lage loonstijging in 2004 en 2005, alsmede vanwege kortingen. Vanaf 2011 is men echter met een waardevast pensioen nog maar in 20% van de gevallen beter af. Vanaf 2015, 2025 en 2031 nog in respectievelijk 10%, 5% en 2,5% van de gevallen.

Wat betreft de reële dekkingsgraad zien we dat de kans op onderdekking ruim 13% blijft, ondanks het feit dat de doeldekking dusdanig gekozen is dat deze kans slechts 2,5% zou mogen zijn. Dit is een gevolg van het feit dat ook in de tweede helft van deze eeuw, de feitelijke dekkingsgraad in ruim 35% van alle scenario's lager is dan de doeldekking. Als dit het geval is wordt weliswaar de premie extra verhoogd, maar gedurende de herstelperiode is de kans op onderdekking wel hoger dan 2,5%. Ook voor de nominale dekkingsgraad vinden we een te hoge kans op onderdekking. Ook op lange termijn blijft de kans om onder de 105% te zakken circa 6%, terwijl 2,5% de doelstelling is. De kans op langdurige onderdekking of langdurig te lage buffers is echter betrekkelijk gering, mede in het licht van de veronderstelde onafhankelijkheid van aandelenrendementen.

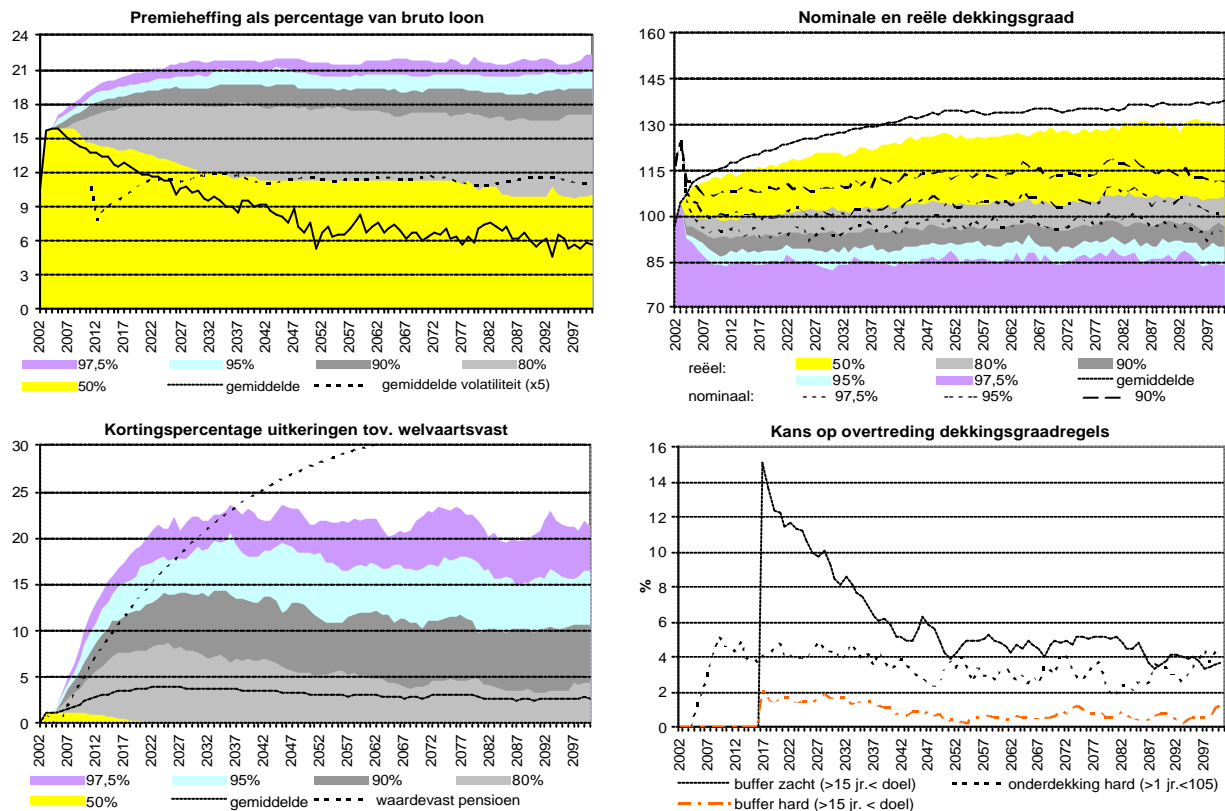
5.2 Scenario 5.2: 15-jaarsherstelplan bij ontoereikende buffer

Het tweede scenario dat we hier beschouwen volgt het hoofdlijnenakkoord van het Kabinet met de sociale partners verder in de zin dat bij onvoldoende buffers een inhaalpremie wordt berekend, bovenop de kostendeckende premie, die ervoor zorgt dat het fonds in verwachting na 15 jaar weer aan de streefdekkingsgraad voldoet (zie Bijlage 2). Hierbij wordt ervan uitgegaan dat de inhaalpremie niet wordt aangepast zolang de streefdekkingsgraad nog niet is bereikt en zolang de feitelijke dekkingsgraad minimaal gelijk is aan de te verwachten dekkingsgraad gegeven het herstelplan. Indien nieuwe negatieve schokken het oorspronkelijke herstelplan doorkruisen wordt dit herstelplan

vervangen door een nieuw plan met een nieuwe 15-jaars horizon. Randvoorwaarde hierbij is wel dat de pensioenpremie niet verlaagd mag worden zolang de doeldekking nog niet gehaald is. Figuur 5.2 toont de resultaten.

In eerste instantie stijgen de premies minder ver door onder dit scenario. Hoewel dit macro-economisch gezien aantrekkelijk is, heeft dit als consequentie dat het herstel minder snel verloopt. De minder agressieve premieaanpassing maakt de kans op langdurig onvoldoende buffers in eerste instantie iets hoger. Bij langdurig slechte beleggingsresultaten kan de premie echter doorstijgen tot boven de 20% van het bruto loon, terwijl deze in het vorige scenario begrensd was. De maximale kortingspercentages zijn dan ook iets lager bij 15-jaars hersteltermijnen. De kans op nominale en reële onderdekking onder dit scenario is op lange termijn 5,2% respectievelijk 13,5%.

Figuur 5.2: Standaardscenario met 15-jaars herstelplan bij ontoereikende buffer

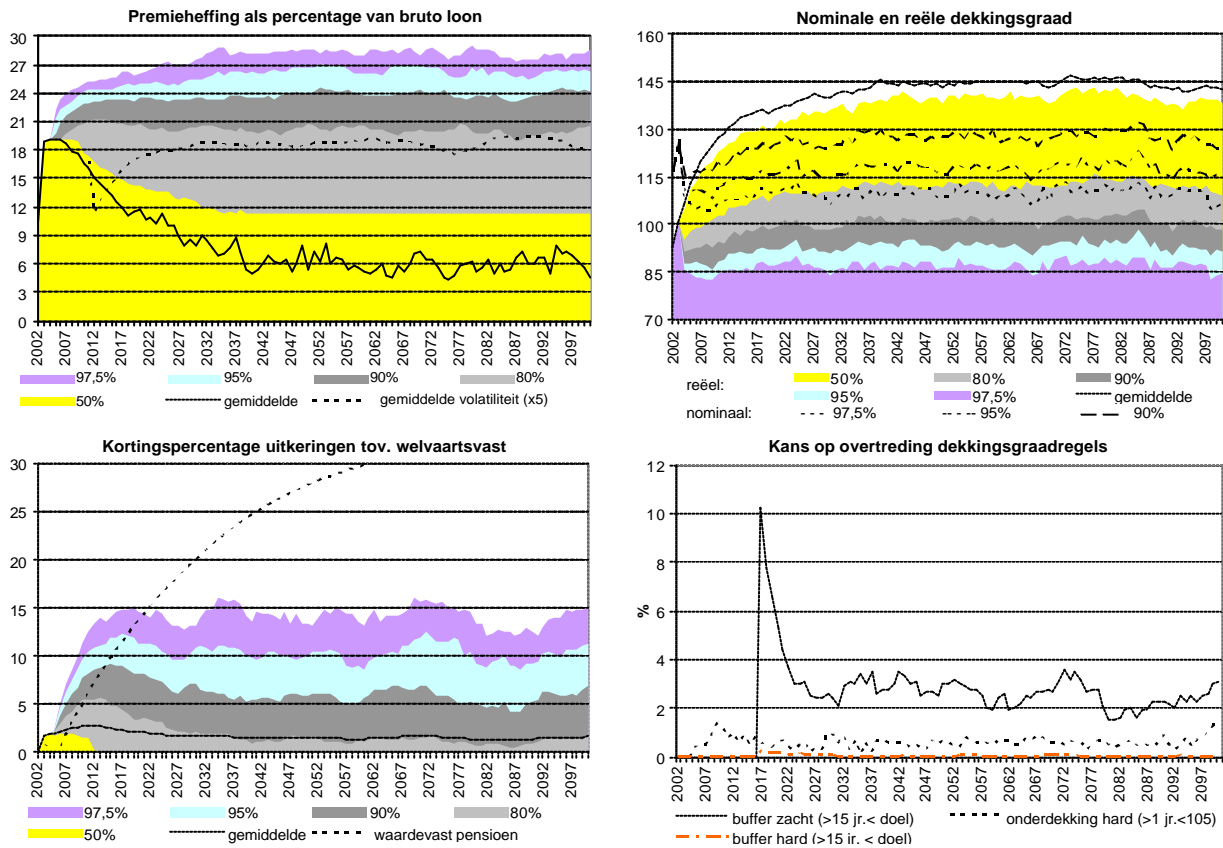

5.3 Scenario 5.3: 15-jaarsherstelplan bij marktwaardering van pensioenverplichtingen

Het derde scenario (figuur 5.3) past marktwaardering (fair-value accounting) niet alleen toe ter bepaling van de nominale dekkingsgraad, maar ook op de totale verplichting (nominaal plus indexatieambitie). Ter bepaling van de disconteringsvoet voor de reële dekkingsgraad gaan we uit van een risico-opslag van 1,5% bovenop de reële rente. Deze disconteringsvoet is dus gelijk aan de actuele

kapitaalmarktrente minus 1,5% (waarbij de 1,5% overeenkomt met de indexatie minus de risico-opslag). Aangezien in dit geval de verplichtingen meebewegen met de kapitaalmarktrente wordt de reële dekkingsgraad volatieler. Dientengevolge dient de doeldekkingsgraad gelijk te zijn aan 129% (in plaats van 118%), om de kans op onderdekking een jaar later te houden op 2,5% (zie bijlage 1). De dekkingsgraden tot waar de kostendeckende premie wordt geheven en waarboven kortingen worden ingehaald respectievelijk vanaf waar premieholida's plaatsvinden worden proportioneel opgehoogd tot 136.5% en 153% dekking. In overeenstemming met de voorgaande scenario's vindt teruggave van premie nog steeds plaats vanaf 200% dekking.

Figuur 5.3: Scenario met 15-jaars herstelplan bij marktconforme waardering

Het meest opvallende verschil tussen dit scenario en varianten met een vaste rekenrente is dat de pensioenpremies in de extremen veel hoger liggen. Dit is een gevolg van het feit dat de pensioenverplichtingen zeer sterk oplopen indien de kapitaalmarktrente daalt. Een daling van de kapitaalmarktrente van 4,75% (de evenwichtswaarde) naar 3,32% (2 standaarddeviaties lager) heeft bijvoorbeeld een stijging van de VPV met 25% tot gevolg. De impliciete veronderstelling bij marktconforme waardering is dat dit lage renteniveau vervolgens zo blijft. Het rente-effect op het vermogen is veel kleiner aangezien slechts 50% vastrentend is belegd, waarbij bovendien de gemiddelde duration van de beleggingen slechts 5 jaar is en van de verplichtingen 16 jaar. Indien deze looptijd-mismatch wordt ondervangen door bijvoorbeeld compenserende contracten op de swapmarkt

wordt de premievolatiliteit wel minder, maar deze blijft hoger bij marktwaardering dan bij een vaste rekenrente.

Aangezien de kapitaalmarktrente in werkelijkheid in een stabiele inflatieomgeving naar een evenwicht tendeert zal het feitelijke herstel sneller plaatsvinden en bestaat in vergelijking met het voorgaande scenario een kleinere kans op indexatiekorting. Bovendien is de kans op (langdurige) onderdekking wat kleiner. Met name wat betreft de nominale dekkingsgraad ziet dit scenario er gunstig uit. Dit is een rechtstreeks gevolg van het feit dat de disconteringsvoet voor de reële en nominale verplichtingen een 100% samenhang vertonen en de premiestelling wordt gestuurd op de reële verplichtingen. De kosten voor deze kleinere kans op onderdekking zijn echter aanzienlijk in de vorm van veel volatielere premiepaden (de standaarddeviatie is circa 3,8 procentpunt per jaar tegen 2,2 bij een vaste rekenrente) met extreem grote uitschieters.

De getoonde premievolatiliteit is feitelijk nog een onderschatting aangezien geen rekening is gehouden met de feitelijke kapitaalmarktrente bij de berekening van nieuwe pensioenopbouw en de bepaling van de inhaalpremies. Bij een volledig consistente toepassing van marktwaardering dient het verwachte rendement op ieder moment aangepast te worden aan de dan geldende marktrente. In het model laten we dit achterwege, omdat dit de berekeningslast zeer sterk zal doen toenemen. Dit impliceert dat zowel de kostendeekkende premie als de inhaalpremie nog hoger zullen zijn dan hier berekend indien de marktrente lager is dan de lange termijn evenwichtsrente.

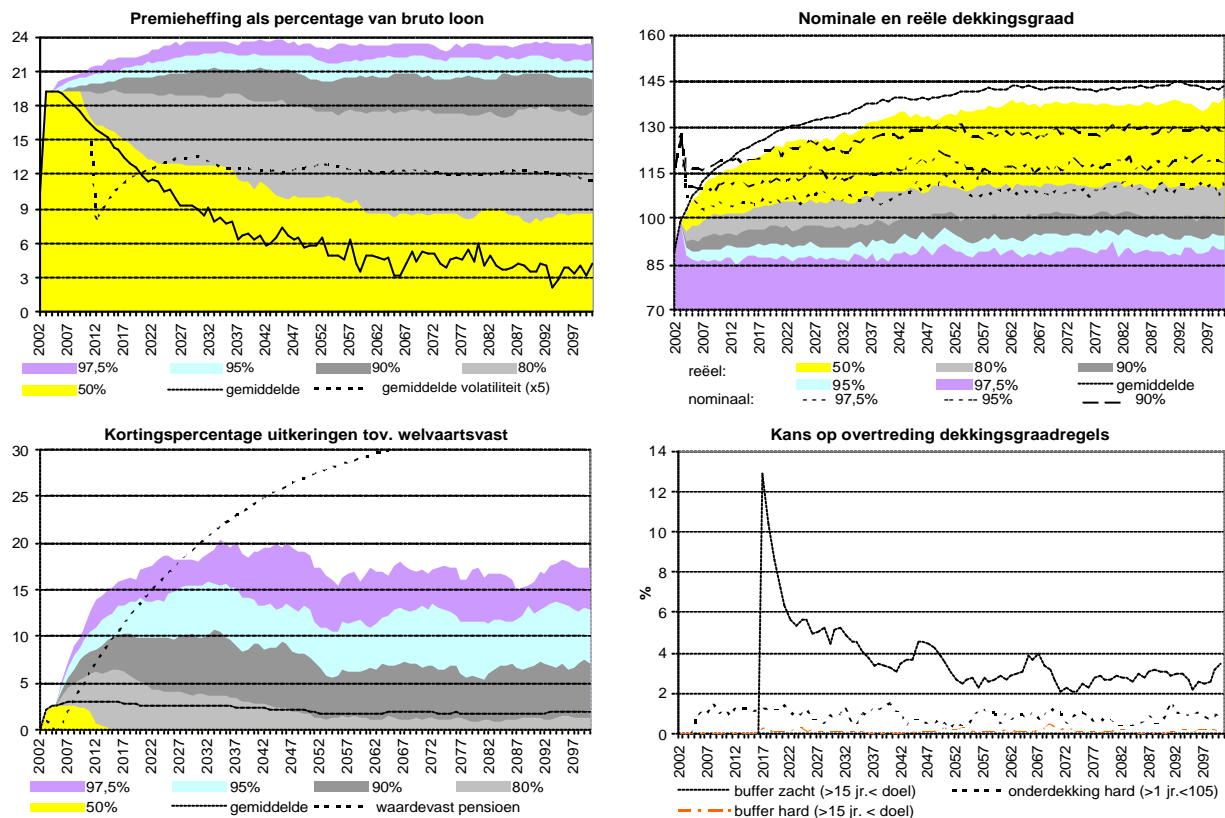
5.4 Scenario 5.4: 15-jaarsherstelplan bij een lagere rekenrente

Een alternatieve methode om tot een lagere kans op onderdekking te komen is door uit te gaan van een lagere rekenrente. Een lagere rekenrente biedt bescherming tegen een te optimistische schatting van de lange termijn evenwichtsrente of van de aandelenrisicopremie. Ten opzichte van de marktwaarderingsmethode heeft het als voordeel dat de verplichtingen beter voorspelbaar blijven en dus dat de dekkingsgraad minder volatiel is. Bovendien zal een sterke stijging van de nominale rente niet meteen leiden tot druk op de pensioenfondsen om premies te restitueren .

Figuur 5.4 toont de resultaten bij een vaste rekenrente van 2,75%. De lagere rekenrente heeft geen invloed op de doeldekkingsgraad (deze blijft 118%), omdat de onzekerheid omtrent de rendementen niet verandert. Bij de lagere rekenrente nemen aanvankelijk de pensioenpremies meer toe dan in scenario 5.2. De premie van circa 19% in 2003 is vergelijkbaar met de benodigde premie bij marktconforme waardering. De kans dat de premies hierna nog verder doorstijgen is echter veel kleiner bij een vaste rekenrente dan bij marktwaardering. De premievolatiliteit is met circa 2,5 procentpunt substantieel lager bij de vaste lage rekenrente. Het verschil tussen de rekenrente- en

marktwaarderingmethode ten aanzien van kortingspercentage en dekkingsgraden is kleiner bij de lagere rekenrente. De kans op een langdurig te lage reële dekkingsgraad is bij een lagere rekenrente lager, omdat de lagere disconteringsvoet bij een gegeven dekkingsgraad een hoger vermogen impliceert, wat ook een hogere verwachte beleggingsopbrengst meebrengt. Het gemiddelde premieniveau is op lange termijn dan ook lager dan bij een hogere rekenrente. Al met al oogt dit scenario aantrekkelijk, zij het dat de benodigde initiële stijging van de premies momenteel mogelijk te kostbaar is, gezien de macro-economische consequenties.

Figuur 5.4: Scenario met 15-jaars herstelplan bij een vaste rekenrente van 2,75%

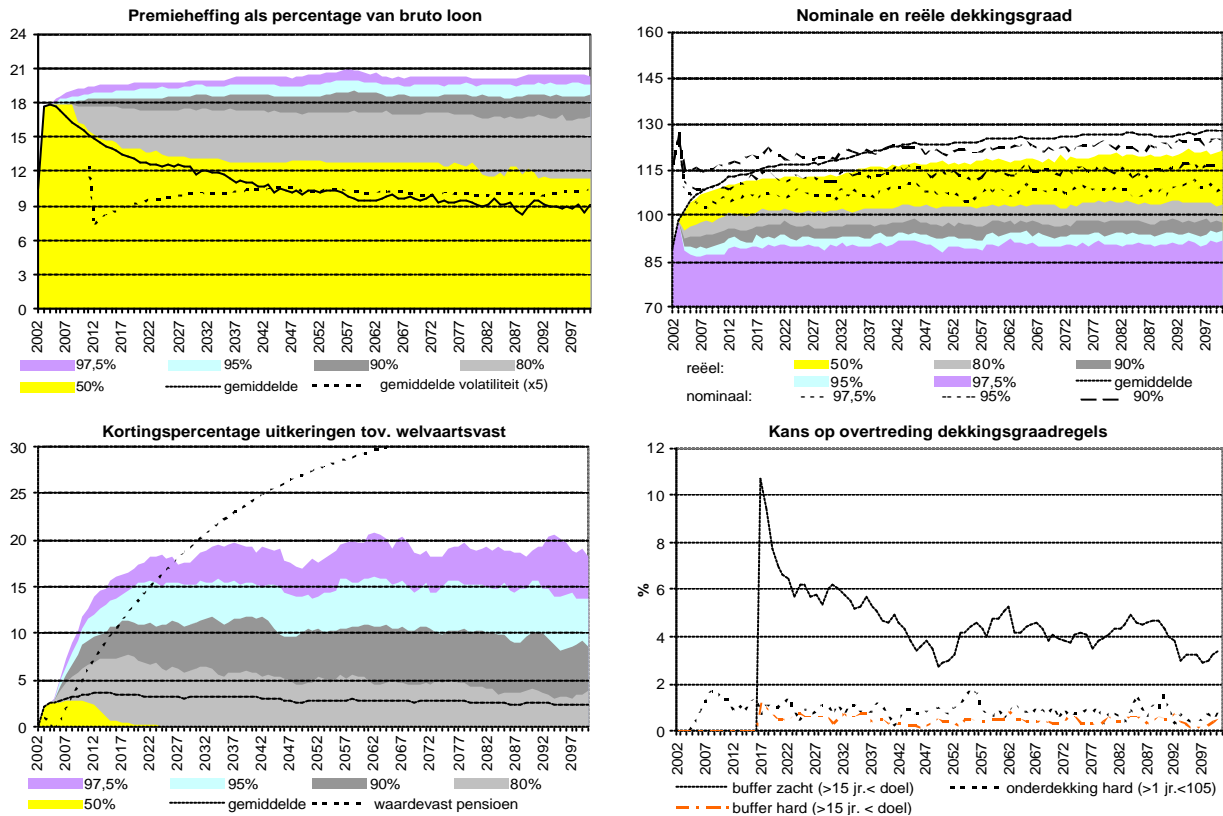

5.5 Scenario 5.5: 15-jaarsherstelplan bij lager percentage aandelen in de beleggingsmix

Het risico van onderdekking en premievolatiliteit kan verder worden verlaagd door het percentage aandelen in de beleggingsmix en daarmee het beleggingsrisico te verminderen. Figuur 5.5 toont de resultaten van het verlagen van het percentage aandelen van 50% naar 33%. Het lagere percentage aandelen heeft gevolgen voor de streefdekkingsgraad. Deze wordt bij een vaste rekenrente gelijk aan 111,5% (tegenover 118% bij 50% aandelen). De premieholidaygrens en de dekkingsgraad tot waar de kostendekkende premie wordt geheven en waarboven inhaal van kortingen plaatsvindt worden proportioneel aangepast tot respectievelijk 132,5% en 118%. Premierestitutie vindt nog steeds plaats vanaf een dekkingsgraad van 200%. We gaan wederom uit van een vaste rekenrente van 2,75%,

overeenkomstig het verwachte reële beleggingsrendement bij 33% aandelen. Deze relatie tussen de rekenrente en het verwachte rendement is overigens geen automatisme. In principe weerspiegelt de rekenrente het verwachte rendement op een *representatieve* portefeuille. Het is echter altijd toegestaan op een lagere rekenrente toe te passen en indien het verwachte rendement op de *feitelijke* portefeuille lager is dan op de representatieve portefeuille is dit zeer aan te bevelen. Bij een risicvollere portefeuille mag de rekenrente daarentegen niet worden verhoogd.

Figuur 5.5: Scenario met 15-jaars herstelplan bij een lager percentage aandelen in de beleggingsmix

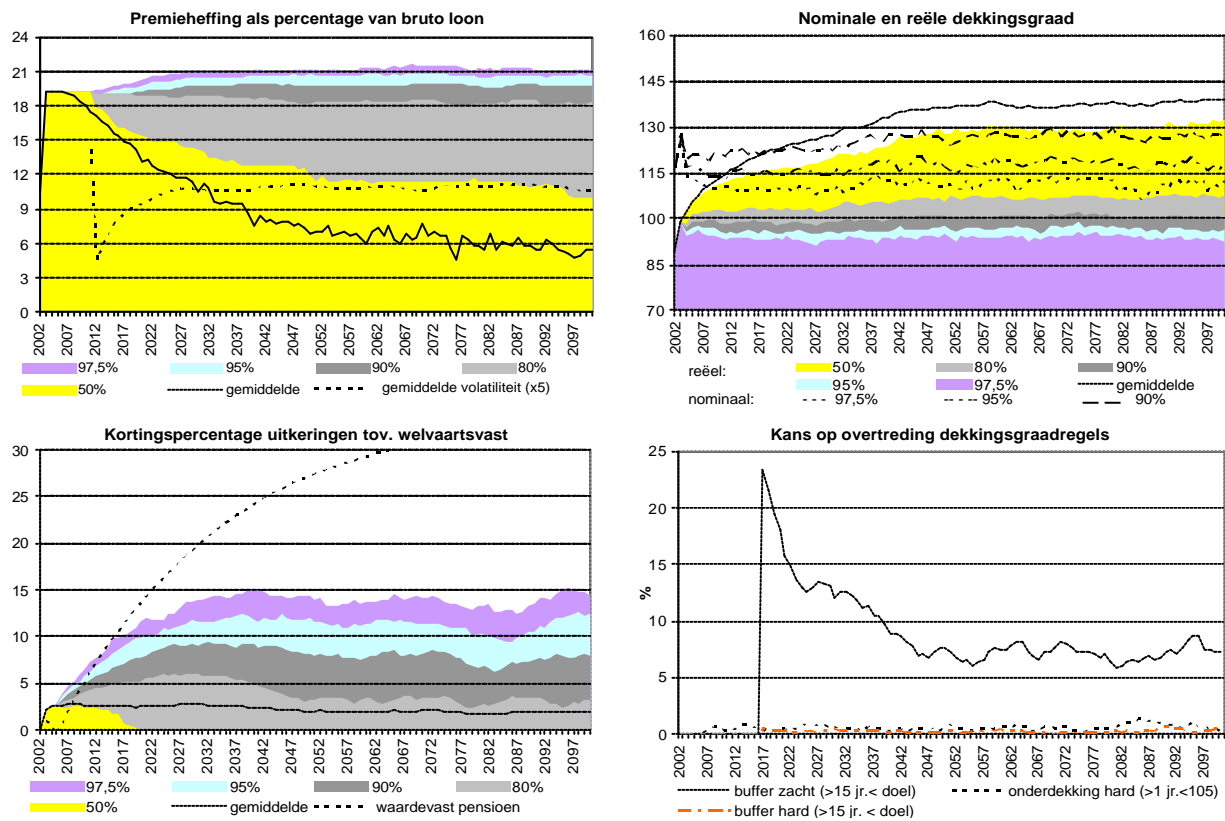

Als gevolg van het lagere percentage aandelen neemt de volatiiliteit in de premieheffing inderdaad af. Ook voor de slechtste rendementspaden blijft de premieheffing acceptabel. Daar staat echter tegenover dat de gemiddelde premieheffing circa 3 procentpunt hoger ligt dan in het basisscenario met 50% aandelen en een rekenrente van 3,25% (Figuur 5.2) en zelfs ongeveer 5 procentpunt hoger dan in het scenario met 50% aandelen en een rekenrente van 2,75% (Figuur 5.4). Dit kwam ook al naar voren bij de deterministische scenario's (Figuur 4.2). Ten aanzien van de kortingspercentages en de kans op (langdurige) onderdekking zijn de resultaten iets minder gunstig dan die van het vorige scenario.

5.6 Scenario 5.6: 15-jaarsherstelplan bij variabel aandelenpercentage in de beleggingsmix

Het grootste nadeel van minder aandelen in de beleggingsmix is aldus de gemiddeld hogere premie. Een mogelijke tussenweg is het aanpassen van de beleggingsmix aan de hand van de hoogte van de dekkingsgraad. Bij een hoge dekkingsgraad kan men meer risico lopen en kan het percentage aandelen in de beleggingsmix dus toenemen. Omgekeerd zal een fonds dat in onderdekking komt vanwege een aandelencrash zijn beleggingsmix moeten aanpassen en aandelen moeten verkopen. Deze gedachte is vooral opgekomen na de serie van drie slechte beleggingsjaren in 2000-2002. Aan de ene kant kan een fonds in onderdekking minder schokken verdragen. Dat pleit voor het reduceren van risico en dus minder aandelen. Aan de andere kant beperkt de relatief laag renderende obligatieportefeuille de kans op een spoedig herstel. Daarnaast leidt deze strategie er toe dat aandelen juist verkocht moeten worden nadat de prijs ervan is gedaald. In de huidige simulatiesetting is dit echter geen nadeel aangezien aandelenrendementen volledig onafhankelijk in de tijd verondersteld zijn (dat wil zeggen dat we geen mean reversion veronderstellen). Indien gedwongen verkopen na een crash beleid zou worden, bestaat bovendien het risico dat pensioenfondsen de volatiliteit op de aandelenbeurzen gaan versterken evenals de correlatie tussen aandelenrendementen en renteveranderingen.

Figuur 5.6: Scenario met 15-jaars herstelplan bij een variabel aandelen percentage

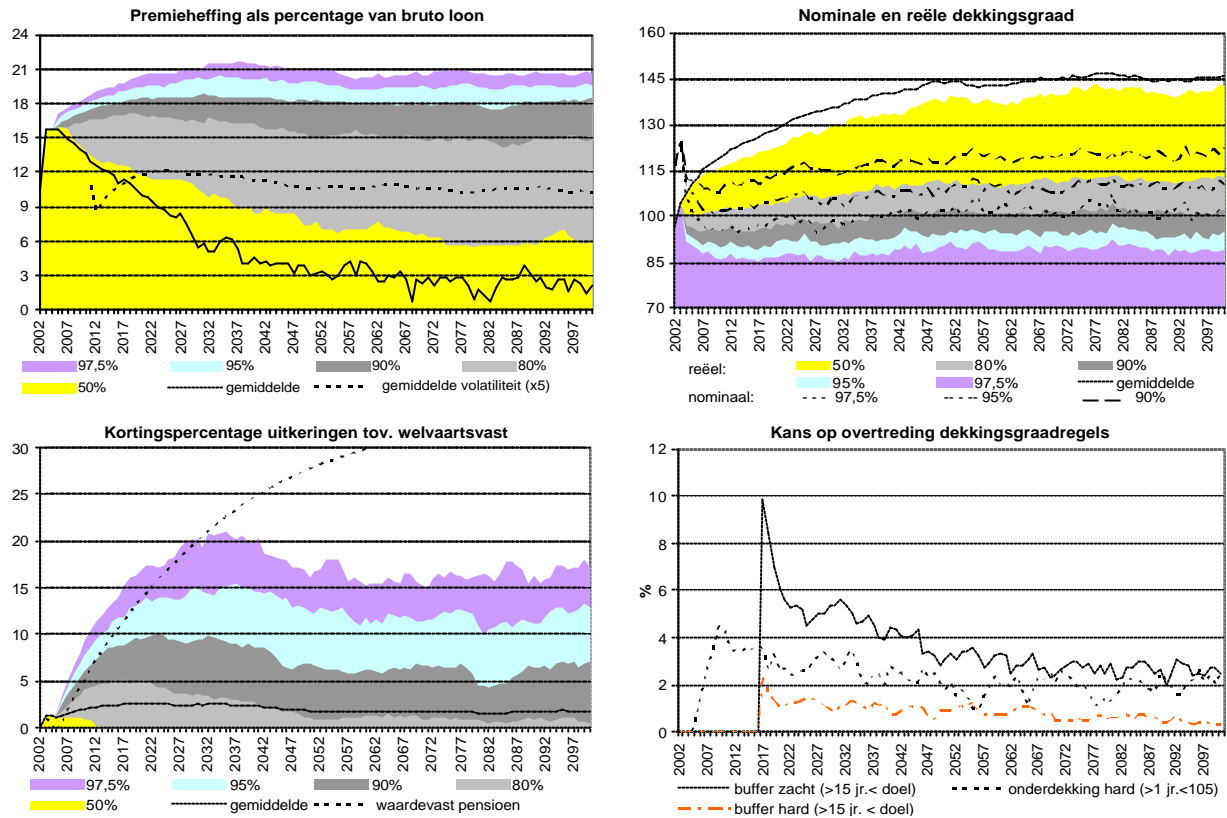
Figuur 5.6 laat de gevolgen van een variabele beleggingsmix zien. Het veronderstelde percentage aandelen in deze flexibele variant is 20 tot een dekkinggraad van 100% en loopt vervolgens lineair op tot 50 bij een dekkinggraad gelijk aan de doeldekking. Deze doeldekking bedraagt 118%, ook indien het aandelenpercentage tijdelijk wordt verlaagd, omdat men streeft naar 50% aandelen. In de simulatie wordt een rekenrente van 2,75% gehanteerd. Het meest opvallende resultaat is dat herstel moeizamer verloopt bij een variabele beleggingsmix. De kans dat de dekkinggraad in 2017 nog steeds onder de doelwaarde ligt is maar liefst 23%. Ook op de lange termijn blijft de kans op onvoldoende buffers gedurende meer dan 15 jaar relatief hoog. De kleinere kans op herstel is ook in de kortingspercentages zichtbaar. De kans op een kleine korting is groter. Hier staat echter tegenover dat het kortingspercentage in de slechtste scenario's lager is dan bij een vaste hoge fractie aandelen. Ten aanzien van de premieheffing laat het scenario een gunstig beeld zien met een gemiddeld laag niveau, lage volatiliteit en geen extreme uitschieters. Met name bij dit scenario kan men zich echter afvragen of de veronderstelling van onafhankelijke aandelenrendementen wel zo realistisch is. Dit zal in hoofdstuk 6 nader worden onderzocht.

5.7 Scenario 5.7: 15-jaarsherstelplan bij een hogere aandelenrisicopremie

Uit het oogpunt van prudentie rekenen we in deze studie standaard met een aandelenrisicopremie van 3%. Om ons niet rijk te rekenen is deze waarde bewust conservatief, dat wil zeggen lager dan historisch waargenomen niveaus, gekozen. De gevolgen van deze voorzichtige schatting brengen we in dit scenario in beeld door de aandelenrendementen te trekken uit een kansverdeling waarbij de feitelijke risicopremie 4% bedraagt, wat al meer bij de historische waarden in de buurt komt. De rekenrente laten we staan op 3,25%, de streefdekkinggraad blijft 118%. Dit betekent in feite dat we bij het beleid ten aanzien van de berekening van de dekkinggraad en pensioenpremies uit blijven gaan van de lagere aandelenrisicopremie en dat de feitelijke aandelenrendementen met een grote waarschijnlijkheid meevallen.

De gemiddeld hogere aandelenrendementen hebben aanzienlijke positieve effecten (zie figuur 5.7). De gemiddelde pensioenpremie daalt tot onder de 3%, terwijl ook de maximale premie en de volatiliteit van de premiebetalingen afnemen ten opzichte van het standaardscenario (figuur 5.2). Dit wordt mede veroorzaakt door de hogere dekkinggraden. De kans op nominale onderdekking is op lange termijn ongeveer gelijk aan 3,4%. De kans op reële onderdekking blijft op lange termijn circa 9%, maar de kans op langdurig onvoldoende buffers is gering. Ten aanzien van de kortingspercentages is het beeld ook gunstig, vergelijkbaar met het scenario met een aandelenrisicopremie van 3% en een rekenrente van 2,75% (figuur 5.4).

Figuur 5.7: Scenario met 15-jaars herstelplan bij een aandelenrisicopremie van 4%

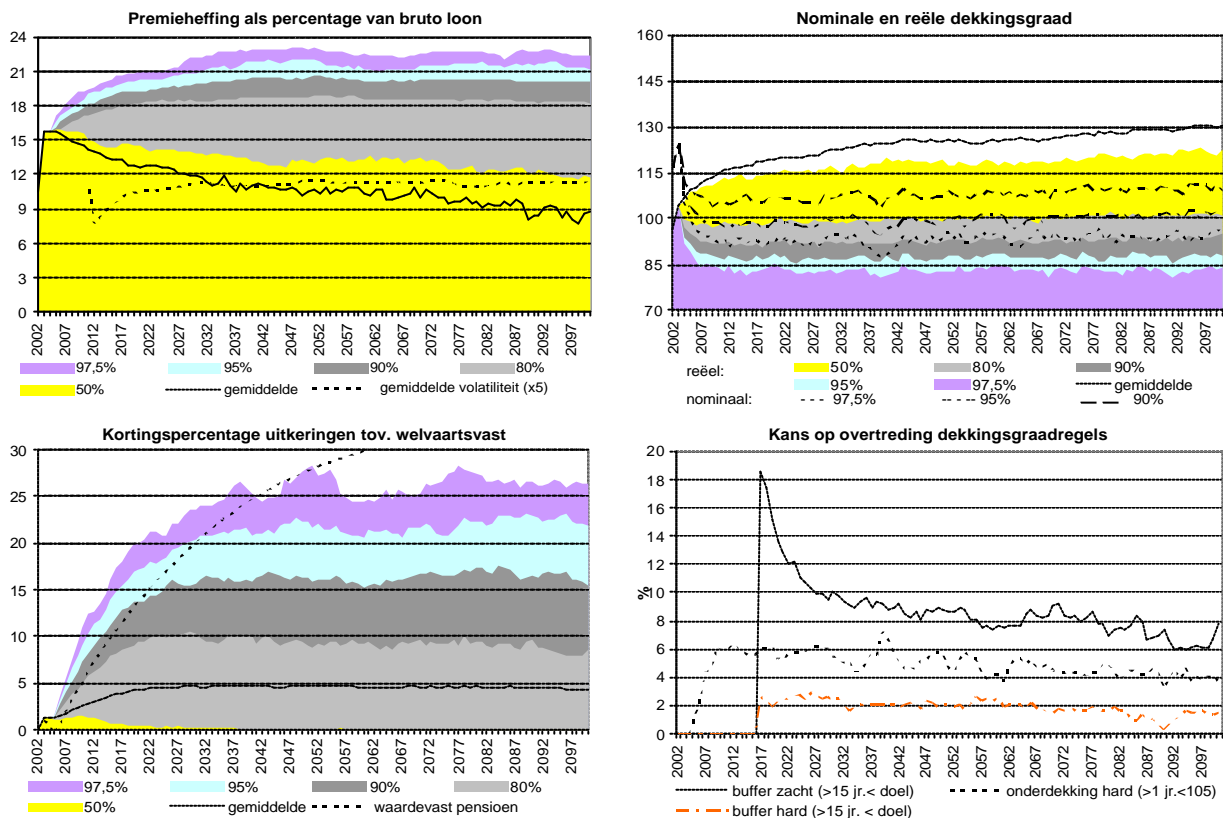
5.8 Scenario 5.8: 15-jaarsherstelplan bij ex-post lagere reële beleggingsrendementen

Hoewel de gehanteerde veronderstellingen ten aanzien van de obligatie- en aandelenrendementen realistisch tot conservatief zijn, blijft de toekomst per definitie onzeker. Scenario 5.8 laat zien wat de gevolgen zijn van een half procentpunt lager reëel beleggingsrendement. Dit lagere rendement kan zowel een gevolg zijn van een nog verdere daling van de aandelenrisicopremie als van een grotere bruto loonstijging (bij een daling van de nominale rente veranderen de resultaten voor de nominale dekkingsgraad). De vaste disconteringsvoet laten we staan op 3,25%, de streefdekkingsgraad blijft 118%.

Het overoptimisme ten aanzien van het beleggingsrendement leidt tot een minder gunstig beeld (figuur 5.8). De gemiddelde pensioenpremie is 3,5 procentpunt hoger dan in het standaardscenario met een 15-jaarsherstelplan (figuur 5.2). Dit wordt mede veroorzaakt door de lagere dekkingsgraden, waardoor de kans dat deze zich in de gevarenzone bevinden groter is geworden. In de extremen zijn de pensioenpremies overigens nauwelijks groter. Dit is omdat met 15-jaarsplannen wordt gewerkt die gebaseerd zijn op de meer optimistische rendementsverwachtingen. De kans op overtreding van de dekkingsgraadregels neemt als gevolg van de tegenvallende rendementen toe; de dekkingsgraad bevindt zich vaker en langduriger onder de doeldekking. Hierdoor is de kans op indexatiekortingen en

de maximale korting eveneens groter. In feite vormt deze variant in grote lijnen het spiegelbeeld van het vorige scenario waarbij de beleggingsrendementen meevielen ten opzichte van een conservatieve schatting. Overigens maakt de reden van de tegenvallende reële beleggingsopbrengsten (hogere loonstijgingen of een lagere aandelenrisicopremie) in beginsel nog wel uit. Bij een lagere reële rente vanwege hogere loonstijgingen is het immers mogelijk dat hogere indexatiekortingen toch samengaan met een grotere koopkracht voor gepensioneerden, namelijk in het geval dat de prijsinflatie minder sterk toeneemt dan de looninflatie.

Figuur 5.8 Scenario met 15-jaarsherstelplan bij ex-post lagere reële beleggingsrendementen

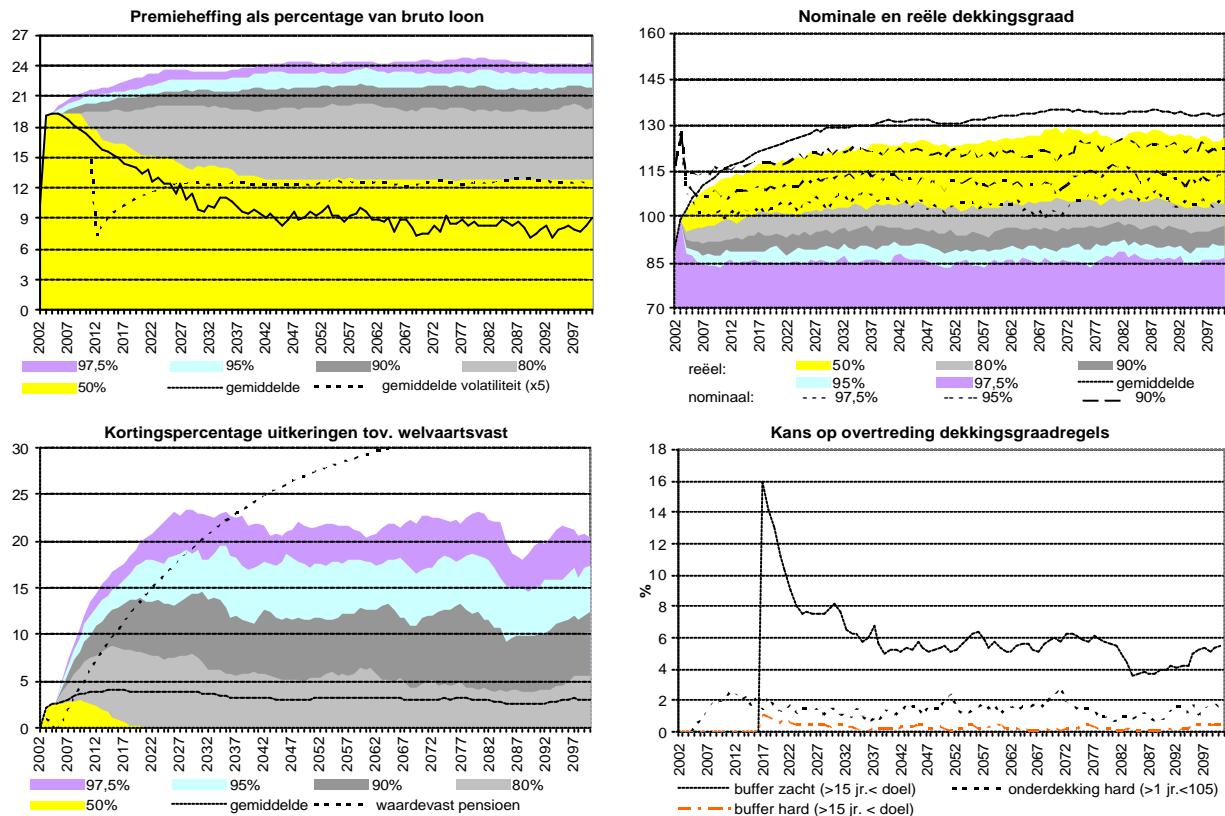
5.9 Scenario 5.9: 15-jaarsherstelplan bij geanticipeerde lagere reële beleggingsrendementen

De logische vervolgvraag is hoe het beeld eruit ziet als wordt geanticipeerd op de lagere reële beleggingsrendementen door tegelijk de vaste rekenrente een half procentpunt te verlagen tot 2,75%. Het is immers niet waarschijnlijk dan men 100 jaar lang een te rooskleurig beeld houdt ten aanzien van de te verwachten reële rendementen.

Het gevolg is dat de premieheffing in geval de dekkinggraad zich beneden het streefniveau bevindt agressiever zal zijn doordat wordt gerekend met lagere verwachte rendementen. Hierdoor daalt het gemiddelde premieniveau op de lange termijn tot circa 8,5% van de bruto loonsom. De reden is dat bij

een lagere rekenrente een groter vermogen nodig is om aan de dekkingeisen te voldoen. Het rendement op de vermogensbuffers kan gebruikt worden om de premie te verlagen. Daarnaast worden te lage dekkingen sneller geparceerd, waarna de renderende buffers wederom hun werk doen. De gemiddelde dekkingen graad ligt daardoor op een hoger niveau en de kans op indexatiekorting en de maximale korting zijn lager dan in het geval de rendementen lager zijn dan verwacht zoals in scenario 5.8. De belangrijkste conclusie van de laatste drie scenario's is dan ook dat een pensioensysteem dat verwachte rendementen conservatief tot realistisch schat, op de lange termijn een gunstig perspectief biedt wat betreft gemiddelde premiehoogte en pensioenzekerheid (dat wil zeggen de kans op en de maximale hoogte van de indexatiekorting en de kans op perioden met onderdekking). Hier staat tegenover dat in geval de dekkingen graad beneden het doelniveau terechtkomt relatief krachtige maatregelen nodig zijn. Bezien vanuit het oogpunt van macro-economische stabiliteit is de timing van dergelijke maatregelen vaak ongelukkig.

Figuur 5.9 Scenario met 15-jaarsherstelplan geanticipeerde lagere reële beleggingsrendementen

6 HISTORISCHE SIMULATIES

De stochastische scenario's in het vorige hoofdstuk zijn gepresenteerd in de vorm van Monte Carlo simulaties, dat wil zeggen dat 1000 paden zijn gesimuleerd voor de ontwikkeling van de beleggingsrendementen om de onzekerheid hieromtrent goed in beeld te brengen. Conceptueel betekent dit dat we in feite veronderstellen dat de toekomst zich zal manifesteren als één van deze 1000 paden. Een andere bekende techniek voor simulaties, zoals gebruikt bij Value-at-Risk berekeningen door banken, is die van historische simulatie. Deze brengen in kaart wat het zou betekenen als een gebeurtenis of een reeks gebeurtenissen uit het verleden zich opnieuw zouden voordoen. Voordeel van deze aanpak is dat de uitkomsten niet worden beïnvloed door bijvoorbeeld aannames over verdelingen.

Zo hebben wij bij de stochastische simulaties verondersteld dat de aandelenrendementen volledig onafhankelijk zijn van realisaties in voorgaande jaren. Hierdoor wordt geen rekening gehouden met de huidige hoogte van de aandelenbeurs. Hoewel evenwichtstendenties op de effectenbeurs moeilijk zijn aan te tonen, is het toch aannemelijk dat de kans op een crash afneemt als de beurs recent al ver is gedaald ⁴. Aangezien voor het pensioenvraagstuk de analysehorizon zich tot ver in de toekomst uitstrekt, is het niet onbelangrijk om het belang van evenwichtsherstel op de beurs nader te onderzoeken.

Dit wordt gedaan aan de hand van een historische simulatie, waarvoor gebruik wordt gemaakt van reële aandelenrendementen en reële rentestanden vanaf 1960 tot en met 2003. In de analyse veronderstellen we dat de rendementen vanaf 2004 hetzelfde pad zullen volgen als de historische rendementen. Voor de rendementen vanaf 1960 geeft dit dus een voorspelling voor de periode 2004-2047. Indien we een later startpunt kiezen uit de periode 1960-2003 volgt een navenant kortere voorspelhorizon; gebruik van de rendementen in de periode 2000 -2003 leveren bijvoorbeeld slechts een voorspelling tot en met 2007. Naast de opname van evenwichtstendenties heeft de historische simulatie als bijkomend voordeel dat tijdsvariërende correlaties tussen rente en aandelenrendementen impliciet worden meegenomen.

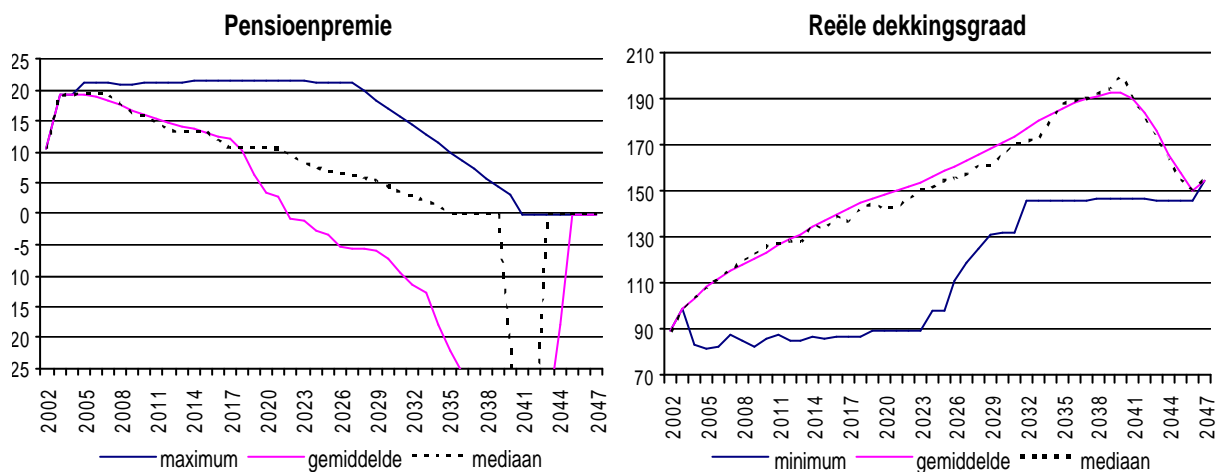
Wat betreft de reële rentestanden gaan we uit van het rendement op de Nederlandse langlopende staatsleningen en Nederlandse inflatie. Voor de reële aandelenrendementen wordt daarentegen uitgegaan van een internationale spreiding van de portefeuille, waarbij het rendement gelijk wordt verondersteld aan een gewogen gemiddelde van de reële aandelenrendementen in de verschillende

⁴ Een regressie van aandelenrendementen op de één periode vertraagde verhouding tussen de koersindex en het nominaal BBP suggereert een gemiddelde halfwaardetijd van 'overwaardering' op de beurs van 4 tot 7 jaar.

regio's. De impliciete veronderstelling die hieraan ten grondslag ligt is dat het valutarisico volledig wordt afgedekt, waarbij de kosten van de hedge gelijk zijn aan het inflatieverschil tussen Nederland en de desbetreffende regio. Wat betreft spreiding gaan we voor de periode 1970 – 2003 uit van de MSCI total return indices voor Nederland (15%), rest van Europa (35%), de VS (40%) en Japan (10%), voor de periode 1965 – 1969 total return indices voor Nederland (20%), het VK (30%) en de VS (50%), en voor 1960 – 1964 alleen voor Nederland (50%) en de VS (50%).

Figuur 6.1 geeft de resultaten voor de pensioenpremie en de dekkingsgraad bij de veronderstelde beleggingsmix met 50% aandelen en een vaste rekenrente van 2,75%. Deze uitgangspunten stemmen overeen met het stochastische scenario in figuur 5.4. De maximale pensioenpremie over alle 44 historische rendementspaden bedraagt 21,5% van de bruto loonsom, nog iets lager dan het 95%-percentiel bij het stochastische scenario. Voor alle scenario's met als startjaar 1960 tot en met 1986 geldt dat tijdens de beurshausse corresponderend met de rendementen van eind jaren negentig een aanzienlijke premierestitutie plaatsvindt, oplopend tot cumulatief maximaal 356% van het brutoloon, zonder dat dit leidt tot premieheffing na de crash van de beursjaren 2000-2002.

Figuur 6.1 Historische simulatie met 50% aandelen en een rekenrente van 2,75%

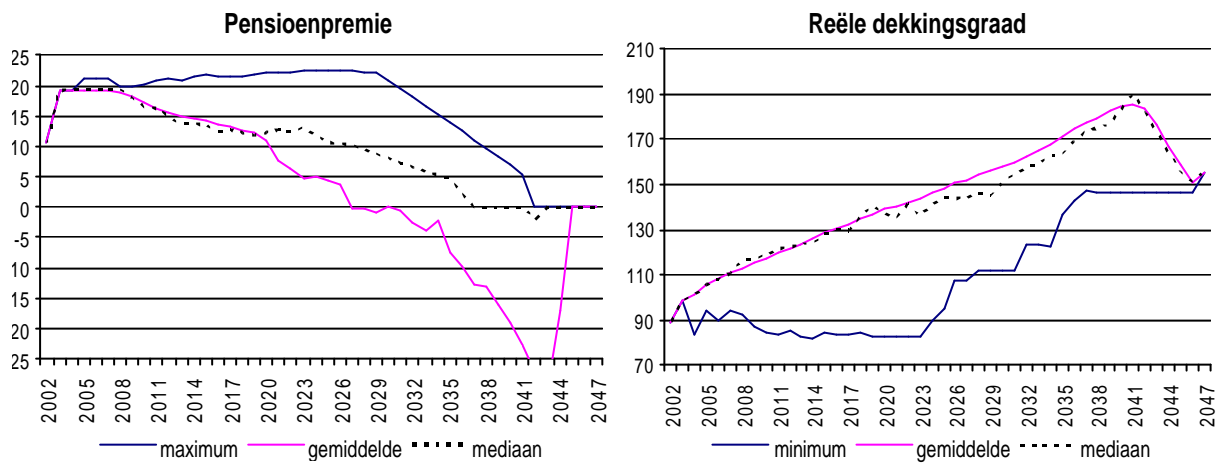

De gemiddelde dekkingsgraad ligt al in 2008 boven de doeldekking van 118% en groeit vervolgens gestaag door tot 190% in 2037. De zeer hoge reële rente en aandelenrendementen van de jaren tachtig en negentig maken de pensioenfondsen slapend rijk. Ook bij de meest negatieve rendementspaden blijft de reële dekkingsgraad nog boven de 82%, vergelijkbaar met het 97,5% percentiel in het stochastische scenario. Overigens is de minimale dekkingsgraad vrijwel ieder jaar gerelateerd aan een ander scenario. Alleen indien de toekomstige rendementen overeenstemmen met die over de periode 1969-2003 zal de dekkingsgraad langer dan 15 jaar (namelijk 16 jaar) onder de doeldekking liggen. Eén van de redenen voor dit relatief gunstige resultaat is de reeds meegenomen voorspelde geringe loonstijging in 2004 (1,4%) en 2005 (0,6%). Daarnaast heeft ook het positieve

beleggingsresultaat op aandelen over 2003 (20%) de uitgangssituatie aanzienlijk verbeterd (dekkingsgraad van 98,5% eind 2003 bij een rekenrente van 2,75%).

Het belang van evenwichtsherstellende mechanismen op de aandelenbeurs is met name van belang voor de evaluatie van een variabele beleggingsmix. Figuur 6.2 toont de resultaten van een historische simulatie met een variabele beleggingsmix. Net als bij de stochastische simulatie (figuur 5.6) is het veronderstelde percentage aandelen 20 tot een dekkingsgraad van 100% oplopend tot 50 bij een dekkingsgraad gelijk aan de doeldekking.

Figuur 6.2 Historische simulatie met 20 tot 50% aandelen en een rekenrente van 2,75%

Nog sterker dan bij de stochastische simulatie blijkt dat het aanpassen van de beleggingsmix aan de financiële positie van het fonds nauwelijks positieve invloed heeft op het herstel. Bij de reeks slechte beleggingsjaren 1973-1974 en 2000-2002 had een tijdige verlaging van het aandelenpercentage weliswaar geholpen om initieel minder ver onder de dekkingsgraad van 100% weg te zakken, maar het daaropvolgende herstelpad is aanzienlijk moeizamer. Doordat minder wordt geprofiteerd van het herstel op de beurzen blijft de dekkingsgraad laag waardoor nieuwe negatieve schokken minder goed kunnen worden opgevangen. Daar komt nog bij dat de premieheffing gemiddeld hoger ligt zonder dat dit wordt gecompenseerd door een lagere premieheffing in de extremen. Een flight-to-quality bij lage dekkingsgraden is dus zowel op basis van de stochastische simulatie als op basis van de historische rendementspaden weinig aantrekkelijk.

7 SAMENVATTENDE CONCLUSIES

Deze studie presenteert een actuariel pensioenmodel (PALMNET), dat aansluit bij het kenmerkende pensioencontract in Nederland. We gaan daarbij uit van een defined benefit pensioenstelsel, gebaseerd op middelloon, waarbij de nominale verplichtingen zijn gegarandeerd, terwijl het fonds tevens de ambitie heeft om de pensioenrechten te indexeren met de looninflatie. Deze indexatie is wel conditioneel op een bestuursbesluit, wat in de praktijk betekent dat tot indexatie wordt overgegaan als het pensioenvermogen dit toelaat. Het model geeft een analysekader dat zicht biedt op de mogelijke consequenties van aanpassingen in onder andere de beleggingsmix, de pensioenleeftijd, de levensverwachting, de methode van discontering, de risicopremie op aandelen en de premieheffings- of indexatiemethodiek. Het belang van onzekerheid over rentebewegingen en aandelenrendementen wordt expliciet gemaakt door middel van stochastische en historische simulaties. Hiermee onderscheidt PALMNET zich van bestaande, veelal deterministische modellen. De simulaties zijn gebaseerd op realistische tot conservatieve veronderstellingen ten aanzien van het rendement en de volatiliteit en plausibele keuzes voor het beleid ten aanzien van de indexatie en premiestelling. Het pensioenmodel is dermate flexibel dat zo nodig tal van variaties op deze veronderstellingen en keuzes kunnen worden geanalyseerd. Uitgangspunt van het model is dat bij tegenvallende rendementen, die tot te lage vermogensbuffers leiden, herstelmechanismen in werking treden via premieheffing en indexatiekorting, zo nodig op basis van meerjarenplannen. De studie is partieel van opzet in de zin dat de macro-economische consequenties van de gemaakte keuzes niet zijn gemodelleerd.

De belangrijkste conclusies zijn:

- Een looneindexeerd pensioen is ook in de huidige situatie met grote vermogenstekorten bij pensioenfondsen voor het gemiddelde pensioenfonds nog steeds betaalbaar. Bij een gemiddeld te verwachten rendement kan de pensioenpremie geleidelijk aan dalen van aanvankelijk circa 16% van het bruto loon naar 14% in 2010, 12% in 2020, 10% in 2030, 9% in 2040, tot een evenwichtswaarde van circa 6% voor de tweede helft van deze eeuw. Indien de beleggingsrendementen sterk tegenvallen kan de benodigde premie wel stijgen tot boven de 20%.
- Het streven naar een dekkingsgraad waarbij de kans op onderdekking een jaar later gelijk is aan 2,5% impliceert in combinatie met het toepassen van lange hersteltermijnen een feitelijke kans op onderdekking die aanmerkelijk hoger ligt. In het standaardscenario van het pensioenmodel waarin een looneindexeerd pensioen wordt nagestreefd, belooft deze kans circa 13,5%. Doordat een welvaartsvast pensioen wordt geambieerd, ligt de kans op onderdekking voor de nominale garanties wel lager, maar deze is toch nog steeds ruim 5%.

- Het voorwaardelijk maken van loonindexatie aan het bestaan van voldoende vermogensbuffers brengt met zich dat in een beperkt aantal gevallen geen volledig welvaartsvast pensioen wordt bereikt. Zo beloopt de cumulatieve indexatiekorting in de 2,5% slechtste gevallen minimaal 20%. Omdat de looninflatie boven de prijsinflatie ligt wordt in deze gevallen wel vaak - maar in de eerste jaren niet altijd - een waardevast pensioen bereikt.
- Langere hersteltermijnen gaan gepaard met een hogere kans op vermogenstekorten en indexatiekortingen. Bovendien leidt een lagere, gemiddelde dekkinggraad op termijn tot een gemiddeld hogere pensioenpremie. Hier staat tegenover dat de pensioenpremie in de meest ongunstige gevallen juist minder hoog is.
- Het toepassen van marktwaardering op voorwaardelijke toezeggingen verhoogt de premievolatiliteit in sterke mate, met soms extreem hoge uitschieters bij een lage rente. De lagere kans op nominale onderdekking bij marktwaardering is tegen lagere kosten ook te bereiken door een lagere rekenrente toe te passen.
- Het verlagen van het percentage aandelen in de beleggingsmix van 50% naar 33% verlaagt bij gegeven rekenrente de benodigde premie als de beleggingsresultaten fors tegenvallen met 2 tot 3 procentpunt. Hier staat echter *gemiddeld* een circa 5 procentpunt hogere premie (als percentage van de bruto loonsom) per jaar tegenover.
- Het verlagen van het percentage aandelen in de beleggingsmix in reactie op een lage dekkinggraad bemoeilijkt het vermogensherstel. Tegenover een iets kleinere kans op acute problemen op korte termijn (1 tot 5 jaar) staat een aanzienlijk grotere kans op problemen op de middellange termijn (6 tot 20 jaar).
- Het verhogen van de pensioenleeftijd verbetert op de korte termijn alleen de vermogenspositie van pensioenfondsen indien de opgebouwde pensioenrechten (de pensioenuitkering bij een leeftijd van 65 jaar) niet of niet volledig worden gecompenseerd door een hogere uitkering in latere jaren.
- De pensioenzekerheid van werkenden en gepensioneerden is gebaat bij een premiestelling gebaseerd op een conservatieve schatting van de beleggingsrendementen resulterend in een lage rekenrente. Hierdoor neemt de kans op perioden met vermogenstekorten en indexatiekorting af. Bovendien gaat dit gepaard met gemiddeld hogere dekkinggraden waardoor de pensioenpremies in de steady state gemiddeld genomen lager uitvallen. Gezien de reeds bestaande tekorten van pensioenfondsen zou een dergelijke beleid op korte termijn echter leiden tot een zeer sterke stijging van de premies en bij de huidige stand van de economie onwelkome macro-economische consequenties.

BIJLAGE 1: BEREKENING VAN DE BENODIGDE BUFFERS

De volatiliteit van de dekkingsgraad kan berekend worden uit de aandelen- en rentevolatiliteit en de partiële afgeleiden van de dekkingsgraad naar aandelen en rente:

$$\mathbf{s}_D^2 = \begin{bmatrix} \frac{\partial D}{\partial A} \\ \frac{\partial D}{\partial R} \end{bmatrix} \begin{bmatrix} \mathbf{s}_A^2 & r\mathbf{s}_A\mathbf{s}_R \\ r\mathbf{s}_A\mathbf{s}_R & \mathbf{s}_R^2 \end{bmatrix} \begin{bmatrix} \frac{\partial D}{\partial A} & \frac{\partial D}{\partial R} \end{bmatrix}$$

waarbij \mathbf{s}_D , \mathbf{s}_A en \mathbf{s}_R de volatiliteiten zijn van respectievelijk de dekkingsgraad, aandelenrendementen en renteveranderingen en r de correlatie tussen beide variabelen. De partiële afgeleide van de dekkingsgraad naar aandelen is:

$$\frac{\partial D}{\partial A} = \mathbf{a}D_0$$

waarbij \mathbf{a} de fractie aandelen in de beleggingsportefeuille weergeeft en D_0 de oorspronkelijke dekkingsgraad. De afgeleide naar de rente is bij een vaste rekenrente gelijk aan:

$$\frac{\partial D}{\partial R} = \frac{-m_{ass}(1-\mathbf{a})D_0}{1+r}$$

waarbij m_{ass} de gemiddelde duration van obligaties in de beleggingsportefeuille aangeeft en r de rente. Bij fair-value komt hier een term bij in verband met de onzekere pensioenverplichtingen:

$$\frac{\partial D^f}{\partial R} = D_0^f \left(\frac{m_{ia}}{1+r+d-index} - \frac{m_{ass}(1-\mathbf{a})}{1+r} \right)$$

met m_{ia} de gemiddelde duration van de verplichtingen, d de risico-opslag in de disconteringsvoet onder fair-value en $index$ de gemiddeld te verwachten indexatievoet. Aan de hand hiervan kan berekend worden hoe groot de buffer moet zijn indien onderdekking slechts met 2,5% kans op mag treden binnen een jaar:

$$D^{doel} = D^{min} / (1 + \mathbf{m} - 1,96\mathbf{s}_D)$$

met D^{min} de minimale dekkingsgraad en μ het verwachte rendement:

$$\mathbf{m} = r + \mathbf{a} * \text{aandelenrisicopremie} - index$$

BIJLAGE 2: DE BEREKENING VAN INHAALPREMIES

Ten aanzien van de benodigde premie gaan we uit van een vaste inhaalpremie gedurende 15 jaar, bovenop de kostendeekkende premie ter financiering van nieuwe opbouw en uitvoeringskosten. Deze inhaalpremie kan als volgt berekend worden:

$$E_t(D_{t+1}) = \frac{E_t(W_{t+1})}{E_t(VPV_{t+1})} = \frac{W_t(1 + E_t r_{t+1}) + (p_{t+1}^{act} + p^{inhaal})basis_{t+1} - uitk_{t+1} - kosten_{t+1}}{VPV_t(1 + disc_{t+1} + index_{t+1})(1 - korting_{t+1} index_{t+1}) + opbouw_{t+1} - uitk_{t+1}}$$

De verwachte dekkingsgraad voor de volgende periode $E_t(D_{t+1})$ hangt af van de ontwikkeling van het vermogen (W) en van de voorziening pensioen verplichting (VPV). Het vermogen neemt toe met de beleggingsopbrengst (met verwacht nominaal rendement $E_t r_{t+1}$) en de premiebetalingen (p_{t+1}^{act} en p^{inhaal} zijn respectievelijk het actuariële en inhaalpremiepercentage en $basis_{t+1}$ is de premiegrondslag) en neemt af met de betaalde uitkeringen en de uitvoeringskosten. De VPV neemt toe met de disconteringsvoet ($disc$), de indexatie ($index$), waarbij er de mogelijkheid is tot korting op de indexatie, en de nieuwe opbouw van pensioenrechten en neemt af met de betaalde uitkeringen. De actuariële premie is gelijk aan de opbouw plus uitvoeringskosten. Indien de disconteringsvoet gelijk is aan het (constant) verwacht reëel rendement ⁵, kunnen we de verwachte dekkingsgraad ook uitdrukken als:

$$E_t(D_{t+1}) = 1 + \frac{(D_t - 1 + korting_{t+1} index_{t+1})VPV_t(1+r) + p^{inhaal}basis_{t+1}}{VPV_t(1+r)(1 - korting_{t+1} index_{t+1}) + opbouw_{t+1} - uitk_{t+1}}$$

Indien we vervolgens veronderstellen dat we voor de berekening van de inhaalpremie geen rekening mogen houden met indexatiekortingen na periode $t+1$, kan de inhaalpremie berekend worden als:

$$p^{inhaal} = \frac{(D^{doel}(1 - korting_{t+1} index_{t+1}) - D_t)VPV_t(1+r)^{15} + (D^{doel} - 1) \sum_{i=0}^{14} (1+r)^i (opbouw_{t+15-i} - uitk_{t+15-i})}{\sum_{i=0}^{14} (1+r)^i basis_{t+15-i}}$$

⁵ Bij een vaste rekenrentemethode stellen we het verwachte rendement gelijk aan de rekenrente. De impliciete veronderstelling bij marktwaardering is dat de toekomstige rente gelijk is aan de huidige rente. Voor de berekening van de inhaalpremie en de nieuwe pensioenopbouw gaan we echter uit van de lange termijn evenwichtsrente (plus een risicopremie) aangezien een continue aanpassing van het verwachte rendement aan de actuele rentestand een te grote berekeningslast met zich meebrengt in verband met de leeftijdsafhankelijke waarde van de nieuwe pensioenopbouw.

Het eerste deel van de teller geeft de waarde van het huidige tekort over 15 jaar weer, rekening houdend met een eventuele verlaging van de VPV in verband met een korting op de indexering in de eerste periode. Het tweede deel weerspiegelt het feit dat de kostendeekkende premie lager kan zijn als de doeldekkingsgraad hoger dan 100% is, omdat deze reserves ook renderen. Dit effect zorgt er tevens voor dat een kleinere premiegrondslag minder dan proportioneel hoeft te leiden tot een hogere inhaalpremie. De noemer geeft de toekomstige waarde van de premiebasis in de komende 15 jaar.

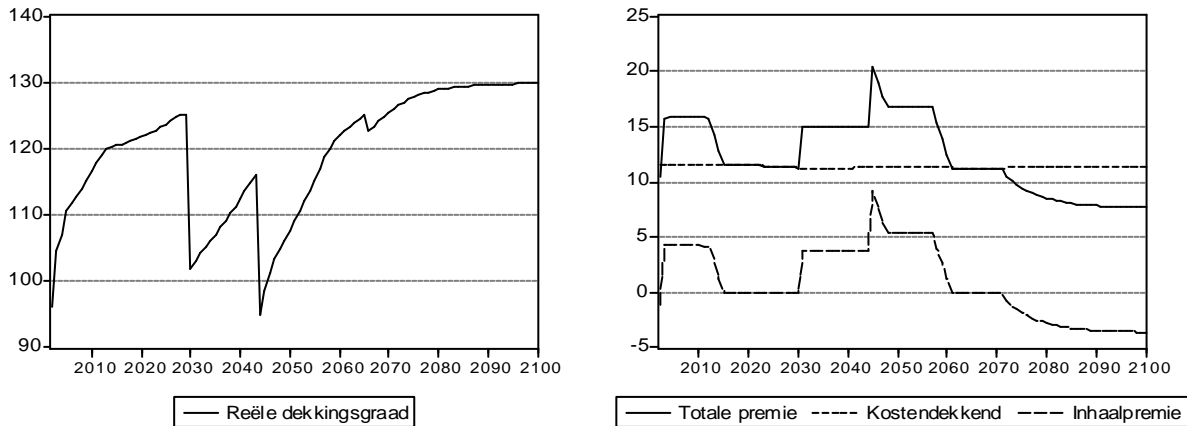
Indien de disconteringsvoet in de berekening van de VPV en de actuariële premie afwijkt van de verwachte reële opbrengstvoet is geen eenvoudige formule te bepalen. Bij een lagere disconteringsvoet dan de verwachte opbrengstvoet is het zelfs denkbaar dat de inhaalpremie negatief is aangezien in dat geval het vermogen naar verwachting sneller groeit dan de verplichtingen.

Het verwachte pad voor de dekkingsgraad volgt vervolgens de recursieve regel:

$$\hat{D}_t = \frac{\hat{D}_{t-1}VPV_{t-1}(1+r) + \text{premie}_t - \text{uitk}_t - \text{kosten}_t}{VPV_t}$$

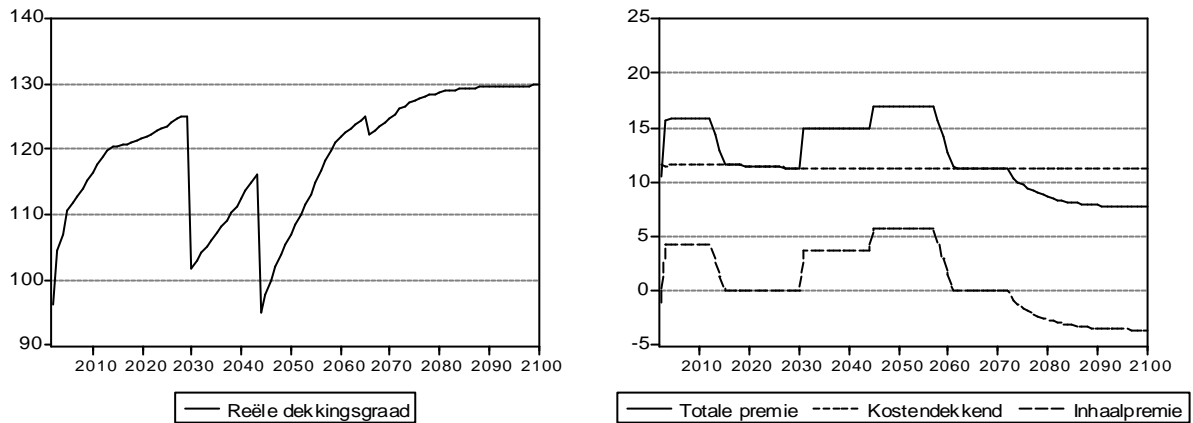
In een deterministische wereld zorgt deze inhaalregel er voor dat na 15 jaar de doeldekking exact wordt gehaald. In de praktijk zal het rendement echter vrijwel ieder jaar afwijken van de verwachting. Indien het rendement hoger dan verwacht is veranderen we niets aan de inhaalregel, tenzij de doeldekking is gehaald, in welk geval de inhaalpremie kan vervallen. Indien een te laag rendement er voor zorgt dat de feitelijke dekkingsgraad zakt onder het voorziene pad zijn er in principe twee mogelijkheden. Of er wordt een extra inhaalpremie bepaald over het tekort ten opzichte de voorziene dekkingsgraad, of de oude inhaalpremie wordt vervangen door een nieuwe op basis van het huidige tekort ten opzichte van de doeldekking. In het eerste geval kunnen er theoretisch 15 inhaalpremies tegelijkertijd lopen.

Figuur A.1: Reële dekkingsgraad en pensioenpremie indien meerdere inhaalpremies parallel lopen

Figuur A.1 geeft het verloop van de dekkinggraad en de premiepercentages bij meerdere inhaalpremies, indien het rendement alleen in 2030 en 2044 afwijkt van de verwachting. Een duidelijk nadeel van deze methode is dat de premieheffing zeer volatiel kan worden met mogelijk zeer grote eenmalige uitschieters naar boven. Indien bij een nieuwe negatieve schok een nieuwe inhaalpremie wordt bepaald is het premiepad aantrekkelijker (figuur A.2).

Figuur 2: Reële dekkinggraad en pensioenpremie bij hernieuwde berekening inhaalpremie

Als extra voorwaarde leggen we wel op dat een nieuw herstelplan nooit kan leiden tot een lagere inhaalpremie. Indien de inhaalpremie volgens een nieuw 15-jaarsherstelplan zou leiden tot een lagere pensioenpremie dan degene onder het oude plan blijft de oude premie gehandhaafd totdat de doeldekking wordt bereikt. Deze premie kan dus langer dan 15 jaar geheven worden.

GERAADPLEEGDE LITERATUUR

- Bovenberg, A.L.**, Pensioenleeftijd als buffer, *Het Financieele Dagblad*, 15 december 2003.
- Canton, E., C. Van Ewijk en P. Tang**, 2004, Ageing and international capital flows, *CPB Document*, 43, Den Haag.
- Dimson, E., P. Marsh en M. Staunton**, 2002, *Triumph of the Optimists*, Princeton University Press.
- Draper, N. en E. Westerhout**, 2002, Ageing, sustainability and the interest rate: the GAMMA model', *CPB Report*, 2002/4, 38-41.
- Hebbink, G.E.**, 1996, De overheidslasten voor toekomstige generaties in Nederland: een toepassing van generational accounting, *WO&E Onderzoeksrapport 474*, De Nederlandsche Bank, Amsterdam.
- Hebbink, G.E.**, 1997, De overheidslasten voor toekomstige generaties in Nederland, *Openbare Uitgaven*, 27, 65-73.
- Heerwaarden, A.E. van, W. Eikelboom, D. den Heijer**, 1996, Rekenen op pensioen: een prognosemodel voor de pensioenfondsensector, *PVK Studies*, 7, Pensioen- & Verzekeringkamer, Apeldoorn.
- Huijser, A.P. en P.D. van Loo**, 1986, The ageing population, pensions and contractual savings, *Monetary Monographs*, 5, De Nederlandsche Bank, Amsterdam.
- Knaap, T., A.L. Bovenberg, L.J.H. Bettendorf en D.P. Broer**, 2003, Vergrijzing, aanvullende pensioenen en de Nederlandse economie, *OCFEB Studies*, 9, Erasmus Universiteit, Rotterdam.
- Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid**, 2004, Hoofdlijnen voor de regeling van het financiële toezicht op pensioenfondsen in de Pensioenwet, http://docs.szw.nl/pdf/35/2004/35_2004_3_4957.pdf.
- Pensioenadviescommissie CPB/DNB/PVK**, 2003, Financieel toezicht op pensioenfondsen, <http://www.cpb.nl/pub//memorandum/79/tussenrapportage.pdf>.
- Ter Rele, H.**, 1997a, Generational accounting for the Dutch public sector, *CPB Research Memorandum*, 135, Den Haag.
- Ter Rele, H.**, 1997b, Aging and the Dutch public sector: applying and extending generational accounting, *CPB Report*, 1997/3, 17-21.
- Van den End, W.A., J.I. Kakes, M.C.J. van Rooij en A.C.J. Stokman**, 2002, vermogensbeheer Nederlandse gezinnen: een analyse op basis van een enquête, *Onderzoeksrapport WO nr. 687*, de Nederlandsche Bank, Amsterdam.
- Van Ewijk, C., B. Kuipers, H. ter Rele, M. van de Ven en E. Westerhout**, 2000, *Ageing in the Netherlands*, CPB/Sdu Publishers, Den Haag.
- Van Ewijk, C. en M. van de Ven**, 2004, Zekerheid in het geding. Analyse van het financieel toetsingskader voor pensioenfondsen, *CPB Document*, 47, Den Haag.

Ministry of Social Affairs
and Employment

International
Accounting Standards Board
30 Cannon Street
London EC4M 6XH
United Kingdom

PO Box 90801
2509 LV The Hague
The Netherlands
Anna van Hannoverstraat 4
The Hague
Telephone +31 70 333 44 44
Telefax +31 70 333 40 33
www.szw.nl

Contact
Direct line
E-mail

Our reference AV/PB/08/27044
Date 6 oktober 2008

Subject Comment on IASB Discussion Paper "Preliminary
Views on Amendments to IAS 19 Employee
Benefits"

Dear members of the International Accounting Standards Board,

I would like to take the opportunity to comment on your discussion paper 'Preliminary Views on Amendments to IAS 19 Employee Benefits' (the reporting rules applicable to listed companies' pension plans).

It has become apparent that reporting rules can have far-reaching consequences for pension schemes. The proposals in your discussion paper have consequently attracted considerable attention from civil society and professional organisations as well as in the Dutch Parliament. In preparing this response, I consulted representatives of the Dutch Accounting Standards Board, accounting firms, employers' and employees' organisations, pension fund bodies and supervisory bodies. They agree with the conclusion that your proposals concerning the contribution-based promise and the 'corridor' method are major changes that should not be made before a fundamental review of accounting for pensions has been conducted.

The Dutch Accounting Standards Board has given an extensive response to your discussion paper, to which I would refer you for more detailed comments and for the answers to your questions. I would like in this letter to elucidate a number of key points.

'Hybrid' pension systems and the current reporting rules

One of the aims underlying your discussion paper is to introduce improvements to the application of IAS 19 in the near future. The need for such improvements is keenly felt in the Netherlands as the application of IAS 19 is perceived as being restrictive. The strict distinction in IAS 19 between rules for 'defined benefit plans' (under which the pension obligations and the associated assets are fully attributed to the employer) and rules for 'defined contribution plans' (under which the employer's pension obligation is limited to payment of the employer's contribution) does not allow for the possibility that the obligations of a 'defined benefit plan'

Our reference AV/PB/08/27044

are not – or not fully – borne by the employer, for instance if obligations are borne by a legally independent pension fund with its own buffers.

In case of a pension fund administering the pension scheme of an employer, the prudential rules in Directive 2003/41/EC¹ apply. This Directive establishes minimum requirements with regard to the own funds and obliges pension funds to draw up annual accounts. Member States can set stricter requirements in this regard.² The basic principle of these prudential rules is that a pension fund should fulfil its commitments.

The current reporting rules in IAS 19 do not take these prudential rules into account. Reporting rules force the employer to recognise *the same* obligations in its annual accounts. As a result two entities, the company and the pension fund, recognise the same obligations in their annual accounts. This is not transparent and does not reflect the economic reality of the situation.

Additionally, the strict distinction in IAS 19 between ‘defined benefit’ and ‘defined contribution’ does not allow for the more ‘hybrid’ pension schemes in which the risks are largely borne by members and beneficiaries. The current reporting rules in IAS 19 erroneously hold the employer accountable for those risks. In the Netherlands most pension schemes are average salary pension schemes with conditional indexation. The conditional nature of the indexation implies that participants carry a large portion of the risk as to whether or not indexation will take place. As a rule, a decision on whether or not indexation will be applied must be taken every year by the board of the pension fund. In this connection I would refer to the Dutch Accounting Standards Board’s comments in its response to your discussion paper and to the description of the ‘variable benefit plan’ in the annexe to that response. Finally, the Dutch Pensions Act offers the opportunity to reduce the accrued rights of members and beneficiaries (including early leavers). This leaves the ultimate risk with members and beneficiaries. Whether the employer can still be required in specific situations to provide additional funding depends on the arrangements made *ex ante* between employer and pension fund.

In their annual accounts companies clearly have to recognise commitments to which they can be held, including promises to make additional payments in the event of insufficient coverage. However, a true and fair view is not presented, to my mind, if a reporting standard compels employers to carry liabilities in their balance sheet in excess of those to which they can be held either on the basis of a legal obligation or a contract with the pension provider. In that case the

¹ Official Journal L 235 of 23.9.2003, page 10

² In the Netherlands where an employer is obliged to have a pension fund or an insurance company implement its pension plan, a pension fund is obliged to maintain high buffers for the investment risks; approx. 30% depending on the investment risk. Those buffers are such that the accrued obligations are guaranteed with a 97.5% certainty level. In addition, the employer has to pay a cost-effective contribution in which there is a surcharge for the required buffer.

Our reference AV/PB/08/27044

rules compel entrepreneurs to refrain from accepting any kind of risk. This is at odds with the objectives agreed at the Laeken European Council in December 2001 on solidarity within and between generations, aimed at ensuring adequate and financially sound old age pensions in the light of demographic ageing and a shrinking labour force.

The meaning of the proposals in the IASB discussion paper

Although the proposal in your discussion paper introducing the concept of a ‘contribution-based promise’ to replace the definitions of ‘post-employment plans’ and ‘defined contributions plans’ makes the distinction between the rules on defined benefit plans and on defined contribution plans less clear-cut, it does not solve the problems concerning hybrid schemes. I endorse the view expressed by the Dutch Accounting Standards Board that the proposed changes to the definitions are difficult to understand and may have far-reaching implications for pension plans. Nor is it clear how obligations would be measured.

I also agree with the Dutch Accounting Standards Board with regard to the proposal to amend the ‘corridor’. The reasons put forward at the time for introducing the corridor method are still valid today, and such an amendment must be preceded by a fundamental review.

Proposals for alternative solutions

It is my belief that reporting rules must enable a true and fair view of the economic reality of a company. This means that the presentation of pension schemes in the annual accounts must reflect a company’s true liabilities. Under the present rules it is not possible, as argued above, to achieve this properly, and your proposals do not offer a remedy to the problem.

Therefore, I propose that these aspects be examined as part of a fundamental review of IAS 19. In the meantime, I believe the current IAS 19 rules should be maintained. I am willing to work constructively towards a solution, in particular involving more ‘principle-based’ formulations which are also in line with other initiatives in this area, and whereby input can also be provided by the Dutch Accounting Standards Board.

One possible approach would be to recognise, besides the employer’s contribution, only a company’s contractual obligations and firm commitments to the pension fund. In addition, the funding arrangements between the employer and the fund would be addressed in the explanatory notes. Information would also be included on the fund’s financial position and the relationship between this financial position and the future level of contributions. Any deficits in the fund and, where relevant, recovery plans to be carried out by the fund would be properly explained in the notes. In this way the user would be given sufficient useful information to assess the company’s liabilities.

Our reference AV/PB/08/27044

A solution should also be sought for the related problem of applying IAS 19 to listed companies which participate in an industry-wide pension fund. With industry-wide pension funds, the residual risk in 'hybrid' pension schemes is often even more limited for the participating companies than in the case of pension funds linked to a company.

I would be pleased to offer my support to a fundamental review of IAS 19 and to explain my position in further detail.

Minister of Social Affairs
and Employment,

(J.P.H. Donner)

Garantiestelsel verzekeringen niet nodig

1. 4 SEPTEMBER 2018

Minister Hoekstra vindt een garantiestelsel bij verzekeringen niet nodig. Dat schrijft hij in zijn memorie van antwoord op vragen bij de herziening van het kader voor herstel en afwikkeling van verzekeraars (Wet herstel en afwikkeling van verzekeraars). D66 en PvdA wilden weten waarom Nederland niet voor een garantiestelsel bij verzekeringen kiest.

Hoekstra: "Van belang is in de eerste plaats om op te merken dat een belangrijke grond voor de depositogarantie en beleggerscompensatie niet van toepassing is op verzekeringen. Beide stelsels strekken er toe te voorkomen dat deposanten en beleggers zich bij dalend vertrouwen in de financiële instelling geroepen voelen hun middelen weg te halen. Zij verminderen, kort gezegd, het risico op een bank run. Dat specifieke risico doet zich bij verzekeraars niet voor en een garantiestelsel is om die reden dan ook niet nodig.

"In de tweede plaats geldt dat verzekeringscrediteuren (zowel bij een schade- als levensverzekeraar) een bijzonder bevoorrechte vordering op de boedel genieten. Dit gegeven, in samenhang met het nieuwe regime uit dit wetsvoorstel, betekent dat de schade voor polishouders in afwikkeling of faillissement zoveel mogelijk beperkt kan worden. Daarmee wordt het met een garantiestelsel beoogde effect – bescherming van polishouders – op een andere wijze bereikt.

"Ten derde geldt dat een garantiestelsel – indien het ook voor uitzonderlijke situaties een geloofwaardige dekking dient te bieden - gegeven de omvangrijke Nederlandse (levens-) verzekeringsmarkt een zeer kostbare aangelegenheid is die daardoor voor de polishouders aanmerkelijk hogere kosten mee zou brengen. De af te geven garantie zou in een dergelijk stelsel omvangrijk moeten zijn gegeven de grote bedragen die bijvoorbeeld met een pensioenverzekering, kapitaalverzekering voor de eigen woning of arbeidsongeschiktheidsverzekering, gemoed kunnen zijn. Ex post financiering van een garantiestelsel ligt daarbij, vanwege de besmettingseffecten van het falen van een middelgrote of grote

https://www.vvponline.nl/nieuws/garantiestelsel-verzekeringen-niet-nodig?fbclid=IwAR3KJ-IB0W33EakMRqzSjGp9K1GMTpSHzz7VD87a00Uwn6Qu_VvQiqqM7z4

verzekeraar, niet in de rede. Ex ante financiering zou vergen dat zeer omvangrijke middelen bijeen gebracht moeten worden, die daarmee worden onttrokken aan de verzekeringssector, teneinde een geloofwaardige garantie te kunnen afgeven. Vanwege de hoge kosten is niet wenselijk.

"Ten slotte kan nog worden opgemerkt dat een garantiestelsel voor bepaalde verzekeringen negatieve externe effecten kan hebben. Zo zou een garantie voor pensioenverzekeringen gevolgen kunnen hebben voor de positionering van pensioenverzekeraars ten opzichte van de bedrijfstak- of ondernemingspensioenfondsen. Voor deze fondsen geldt immers geen garantie, aangezien aanspraken worden bevroren of zelfs verlaagd in geval van tekorten bij het betreffende fonds."

Besluit actuele waarde

Geldend van 01-11-2015 t/m heden

Besluit van 14 juni 2005, houdende regels over de inhoud, de grenzen en de wijze van toepassing in de jaarrekening van waardering tegen actuele waarde (Besluit actuele waarde)

Wij Beatrix, bij de gratie Gods, Koningin der Nederlanden, Prinses van Oranje-Nassau, enz. enz. enz.

Op de voordracht van Onze Minister van Justitie van 25 maart 2005, directie Wetgeving, nr. 5343836/05/6, gedaan mede namens Onze Minister van Financiën;
Gelet op artikel 33, eerste lid, van de Vierde Richtlijn nr. 78/660/EEG van de Raad van 25 juli 1978 betreffende de jaarrekening van bepaalde vennootschapsvormen (PbEG L 222), gelet op Richtlijn nr. 2001/65/EG van het Europees Parlement en de Raad van 27 september 2001 tot wijziging van de Richtlijnen 78/660/EEG, 83/349/EEG en 86/635/EEG met betrekking tot de waarderingsregels voor de jaarrekening en de geconsolideerde jaarrekening van bepaalde vennootschapsvormen evenals van banken en andere financiële instellingen (PbEG L 283) en Richtlijn 2003/51/EG van het Europees Parlement en de Raad van 18 juni 2003 tot wijziging van de Richtlijnen 78/660/EEG, 83/349/EEG, 86/635/EEG en 91/674/EEG van de Raad betreffende de jaarrekening en de geconsolideerde jaarrekening van bepaalde vennootschapsvormen, banken en andere financiële instellingen, en verzekeringsondernemingen (PbEG L 178) alsmede de artikelen 384 lid 4 en 442 lid 1 van boek 2 van het Burgerlijk Wetboek;
De Raad van State gehoord (advies van 29 april 2005, nr. W03.05.0104/I);
Gezien het nader rapport van Onze Minister van Justitie van 7 juni 2005, nr. 5356030/05/6; uitgebracht mede namens Onze Minister van Financiën;

Hebben goedgevonden en verstaan:

Artikel 1

1. Onder de actuele waarde van activa of passiva wordt verstaan de waarde die is gebaseerd op actuele marktprijzen of op gegevens die op de datum van waardering geacht kunnen worden relevant te zijn voor de waarde.
2. Als actuele waarde waartegen activa en passiva in de jaarrekening kunnen worden gewaardeerd, komt, afhankelijk van de soort activa of passiva dan wel van de omstandigheden, in aanmerking de actuele kostprijs, bedrijfswaarde, marktwaarde of opbrengstwaarde.

Artikel 2

Onder de actuele kostprijs wordt verstaan:

- a. de actuele inkoopprijs en de bijkomende kosten van een actief, verminderd met afschrijvingen; of
- b. de actuele aanschaffingskosten van de gebruikte grond- en hulpstoffen en de overige kosten welke rechtstreeks aan de vervaardiging van een actief kunnen worden toegerekend, verminderd met afschrijvingen. In deze kosten kunnen worden opgenomen een redelijk deel van de indirecte kosten en de rente op schulden over het tijdvak dat aan de vervaardiging van het actief kan worden toegerekend.

Artikel 3

Onder de bedrijfswaarde wordt verstaan de contante waarde van de aan een actief of samenstel van activa toe te rekenen geschatte toekomstige kasstromen die kunnen worden verkregen met de uitoefening van het bedrijf.

Artikel 4

Onder de marktwaarde wordt verstaan het bedrag waarvoor een actief kan worden verhandeld of een passief kan worden afgewikkeld tussen terzake goed geïnformeerde partijen, die tot een transactie bereid en onafhankelijk van elkaar zijn.

Artikel 5

Onder de opbrengstwaarde wordt verstaan het bedrag waartegen een actief maximaal kan worden verkocht, onder aftrek van de nog te maken kosten.

Artikel 5a

Waardering tegen marktwaarde is niet toegestaan voor een rechtspersoon als bedoeld in artikel 395a van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek.

Artikel 6

Een immaterieel vast actief kan slechts tegen de actuele waarde worden gewaardeerd, indien:

- a. het actief vanaf het moment van verkrijgen op de balans was opgenomen tegen kostprijs; en
- b. voor het actief een liquide markt bestaat.

Artikel 7

Indien materiële vaste activa of immateriële vaste activa, niet zijnde beleggingen, worden gewaardeerd tegen de actuele waarde, komt daarvoor in aanmerking de actuele kostprijs. Waardering geschiedt tegen de bedrijfswaarde indien deze lager is dan de actuele kostprijs. Indien de opbrengstwaarde lager is dan de actuele kostprijs en hoger is dan de bedrijfswaarde, geschiedt de waardering tegen de opbrengstwaarde.

Artikel 8

Indien agrarische voorraden worden gewaardeerd tegen de actuele waarde, komt daarvoor in aanmerking de opbrengstwaarde.

Artikel 9

In de toelichting wordt uiteengezet hoe de actuele kostprijs, bedrijfswaarde of opbrengstwaarde, bedoeld in de artikelen 7 en 8, is bepaald.

Artikel 10

1. Indien financiële instrumenten worden gewaardeerd tegen de actuele waarde, komt daarvoor in aanmerking de marktwaarde. Indien niet direct een betrouwbare marktwaarde voor de financiële instrumenten is aan te wijzen, wordt de marktwaarde benaderd door deze:
 - a. af te leiden uit de marktwaarde van zijn bestanddelen of van een soortgelijk instrument indien voor de bestanddelen ervan of voor een soortgelijk instrument wel een betrouwbare markt is aan te wijzen; of
 - b. te benaderen met behulp van algemeen aanvaarde waarderingmodellen en waarderingstechnieken.
2. Passiva worden slechts tegen de actuele waarde gewaardeerd indien zij:
 - a. financiële instrumenten zijn die deel uitmaken van de handelsportefeuille;
 - b. afgeleide financiële instrumenten zijn; of
 - c. verzekeringsverplichtingen of pensioenverplichtingen zijn.
3. Waardering tegen de actuele waarde is niet toegestaan voor:

- a. tot de vervaldag aangehouden niet-afgeleide financiële instrumenten, behoudens beleggingen van verzekeringsmaatschappijen als bedoeld in artikel 442 van boek 2 van het Burgerlijk Wetboek;
 - b. door de rechtspersoon verstrekte leningen of te innen vorderingen die geen deel uitmaken van de handelsportefeuille of van de beleggingen van verzekeringsmaatschappijen, bedoeld in artikel 442 van boek 2 van het Burgerlijk Wetboek;
 - c. belangen in dochtermaatschappijen, in deelnemingen als bedoeld in artikel 389 lid 1 van boek 2 van het Burgerlijk Wetboek en in rechtspersonen waarin wordt deelgenomen volgens een onderlinge regeling tot samenwerking, door de rechtspersoon uitgegeven eigenvermogensinstrumenten, overeenkomsten die een eventuele inbreng in het kader van een samenwerking tussen ondernemingen behelzen, en andere financiële instrumenten met zodanig specifieke kenmerken dat verslaggeving over deze instrumenten volgens de algemeen aanvaarde praktijk niet tegen de actuele waarde dient te geschieden; en
 - d. financiële instrumenten waarvan de actuele waarde met toepassing van het eerste lid niet betrouwbaar kan worden vastgesteld; zij worden tegen de verkrijgingsprijs gewaardeerd.
4. Een grondstoffencontract dat elk der partijen het recht geeft op afwikkeling in contanten of in enig ander financieel instrument, wordt als afgeleid financieel instrument beschouwd, tenzij:
- a. het grondstoffencontract werd gesloten en duurzaam dient ten behoeve van de verwachte inkoopbehoeften, verkoopbehoeften of gebruiksbehoeften van de rechtspersoon;
 - b. het grondstoffencontract bij het sluiten voor het in onderdeel a bedoelde doel werd bestemd; en
 - c. aangenomen mag worden dat de afwikkeling van het grondstoffencontract zal geschieden door levering van de grondstof.
5. Activa of passiva waarvan de risico's afgedekt zijn of zijn geweest door transacties als bedoeld in artikel 384 lid 8 van boek 2 van het Burgerlijk Wetboek, kunnen worden gewaardeerd met inbegrip van de waardeveranderingen als bedoeld in dat lid.

Artikel 11

1. Indien activa, niet zijnde financiële instrumenten, die opbrengsten kunnen opleveren als belegging, worden gewaardeerd tegen de actuele waarde, komt daarvoor in aanmerking de marktwaarde. Als benadering van de marktwaarde kan de contante waarde van de geschatte toekomstige kasstromen worden gehanteerd.
2. Indien de waarde van de in het eerste lid bedoelde activa wordt benaderd, wordt in de toelichting vermeld:
 - a. welke benaderingsmethode is toegepast; en
 - b. indien de waarde is geschat op basis van de contante waarde van de verwachte toekomstige kasstromen, de aannames waarop de verwachtingen zijn gebaseerd en de gehanteerde rentevoet.

Artikel 12

Indien een deelneming tegen de netto-vermogenswaarde wordt gewaardeerd, zijn de artikelen 6 tot en met 11 van toepassing op de waardering van de activa van de rechtspersoon of vennootschap waarin wordt deelgenomen.

Artikel 13

Het Besluit waardering activa wordt ingetrokken.

Artikel 14

De artikelen van dit besluit zijn van toepassing op jaarrekeningen die worden opgesteld over de boekjaren die zijn aangevangen op of na 1 januari 2005.

Artikel 15

Indien het bij koninklijke boodschap van 7 september 2004 ingediende voorstel van wet tot wijziging van boek 2 van het Burgerlijk Wetboek ter uitvoering van Verordening (EG) nr. 1606/2002 van het Europees Parlement en de Raad van 19 juli 2002 betreffende de toepassing van internationale standaarden voor jaarrekeningen (PbEG L 243), van Richtlijn nr. 2001/65/EG van het Europees Parlement en de Raad van 27 september 2001 tot wijziging van de Richtlijnen 78/660/EEG, 83/349/EEG en 86/635/EEG met betrekking tot de waarderingsregels voor de jaarrekening en de geconsolideerde jaarrekening van bepaalde vennootschapsvormen evenals van banken en andere financiële instellingen (PbEG L 283), en van Richtlijn 2003/51/EG van het Europees Parlement en de Raad van 18 juni 2003 tot wijziging van de Richtlijnen 78/660/EEG, 83/349/EEG, 86/635/EEG en 91/674/EEG van de Raad betreffende de jaarrekening en de geconsolideerde jaarrekening van bepaalde vennootschapsvormen, banken en andere financiële instellingen, en verzekeringsondernemingen (PbEG L 178) (Wet uitvoering IAS-verordening, IAS 39-richtlijn en moderniseringsrichtlijn), Kamerstukken II 2003/04, 29 737, nadat het tot wet is verheven, in werking treedt, treedt dit besluit op hetzelfde tijdstip in werking.

Artikel 16

Dit besluit wordt aangehaald als: Besluit actuele waarde.

Lasten en bevelen dat dit besluit met de daarbij behorende nota van toelichting in het Staatsblad zal worden geplaatst.

's-Gravenhage, 14 juni 2005

Beatrix

De Minister van Justitie ,
J. P. H. Donner

De Minister van Financiën ,
G. Zalm

Uitgegeven de achtentwintigste juni 2005

De Minister van Justitie ,
J. P. H. Donner

Nederlandse Bond voor Pensioenbelangen

Koninginnegracht 19 2514 AB Den Haag Tel. 070 360 19 21
Internet: www.pensioenbelangen.nl E-mail: info@pensioenbelangen.nl

T.a.v. Minister van Sociale Zaken
De heer drs. W. Koolmees
Parnassusplein 5
2511 VX Den Haag

Referentie : 2020002/WS/yp
E-mail : bestuur@pensioenbelangen.nl
Plaats/Datum : Den Haag, 29 januari 2020

Geachte heer Koolmees,

De NBP, Nederlandse Bond voor Pensioenbelangen, is opgericht op 12 mei 1919. De bond is onafhankelijk van zowel politieke stromingen als van organisaties van zowel werkgevers als werknemers. De NBP richt zich uitsluitend op het behartigen van belangen van de huidige en de toekomstige gepensioneerden, ongeacht de regelingen van hun pensioenuitvoerders.

Een onderdeel van deze belangenbehartiging is de deelname van de NBP in de maatschappelijke discussie over het pensioenstelsel in Nederland. De NBP ontvangt daarom graag van u antwoord op de zes vragen uit deze brief, behorende bij de drie hierna genoemde onderwerpen.

Deze drie onderwerpen zijn:

1. Beleggingen in derivaten door beroeps- en andere pensioenfondsen,
2. Aandelenkapitaal en ledenrekeningen bij beroeps- en andere pensioenfondsen,
3. Twee arresten van de Hoge Raad over het karakter van een pensioenaanspraak of -recht.

Beleggingen in derivaten

Indien de tekst over beleggingen in derivaten, zoals vermeld in artikel 18.1.d uit de eerste Europese Pensioenrichtlijn 2003/41/eg van het Europese parlement en de Raad van 3 juni 2003 betreffende "de werkzaamheden van en het toezicht op instellingen voor bedrijfspensioenvoorziening," hierna IORP I, wordt vergeleken met die tekst hierover in artikel 13.4 van het FTK / nFTK, blijken er twee essentiële verschillen te zijn. Het FTK is de afkorting voor "Besluit financieel toetsingskader pensioenfondsen" en deze was van kracht vanaf 2007 tot en met 2014. Diens opvolger, het nFTK, het nieuwe FTK, is van kracht sinds 2015. IORP I was vanaf 7 februari 2006 tot en met 12 januari 2019 in de relevante Nederlandse wet- en regelgeving opgenomen, in 2006 in de PSW, Pensioen- en Spaarfondsen Wet en daarna vanaf 2007 in de PW, Pensioenwet, en vanaf 2007 in het FTK / nFTK.

In artikel 18.1.d van IORP I is vermeld: “beleggingen in derivaten zijn toegestaan voorzover deze bijdragen tot een vermindering van het beleggingsrisico of een doeltreffend portefeuillebeheer vergemakkelijken. Dergelijke beleggingen moeten op een prudente basis worden gewaardeerd, met inachtneming van de onderliggende activa, en moeten mede in aanmerking genomen worden bij de waardering van de activa van de instelling. De instelling vermijdt voorts een bovenmatig risico met betrekking tot één en dezelfde tegenpartij en tot andere derivatenverrichtingen.”

In artikel 13.4 van het FTK en van het nFTK is over beleggingen in derivaten vermeld: “Beleggingen in derivaten zijn toegestaan voor zover deze bijdragen aan een vermindering van het risicoprofiel of een doeltreffend portefeuillebeheer vergemakkelijken. Het fonds vermijdt een bovenmatig risico met betrekking tot een en dezelfde tegenpartij en tot andere derivatenverrichtingen.”

Twee essentiële verschillen blijken uit de vergelijking van deze beide teksten. Het eerste essentiële verschil is dat het woord “beleggingsrisico” in artikel 18.1.d uit IORP I is vervangen door het woord “risicoprofiel” in artikel 13.4 van het FTK en van het nFTK. Het tweede essentiële verschil is dat de tweede regel in artikel 18.1.d uit IORP I: “Dergelijke beleggingen moeten op een prudente basis worden gewaardeerd, met inachtneming van de onderliggende activa, en moeten mede in aanmerking genomen worden bij de waardering van de activa van de instelling”, niet is overgenomen in artikel 13.4 van het FTK en van het nFTK.

In artikel 19.1.e in de tweede Europese Pensioenrichtlijn, met nummer 2016/2341, hierna IORP II, wordt een volstrekt gelijke beperking voor beleggingen in derivaten vermeld als in artikel 18.1.d van IORP I. IORP II is vanaf 13 januari 2019 tot heden in de relevante Nederlandse wet- en regelgeving opgenomen, de PW en nFTK.

De eerste vraag van de NBP aan u is waarom uw ministerie het woord “beleggingsrisico” in artikel 18.1.d uit IORP I heeft vervangen door het woord “risicoprofiel”, zoals vermeld in artikel 13.4 van het FTK en van het nFTK?

De tweede vraag van de NBP aan u is waarom uw ministerie de tweede regel uit artikel 18.1.d van IORP I: “Dergelijke beleggingen moeten op een prudente basis worden gewaardeerd, met inachtneming van de onderliggende activa, en moeten mede in aanmerking genomen worden bij de waardering van de activa van de instelling”, niet heeft overgenomen in artikel 13.4 van het FTK en van het nFTK?

De derde vraag van de NBP aan u is waarom u meent dat IORP I en IORP II op juiste wijze in het FTK en diens opvolger het nFTK zijn opgenomen, terwijl voor de belegging in derivaten deze twee eerder genoemde essentiële verschillen tussen enerzijds IORP I en IORP II en anderzijds het FTK en zijn opvolger het nFTK bestaan?

Aandelenkapitaal en ledenrekeningen bij beroeps- en andere pensioenfondsen

Uit artikel 1 van het FTK en van zijn opvolger het nFTK blijkt dat beide besluiten slechts betrekking hebben op pensioenfondsen en beroepspensioenfondsen, hierna fondsen. In Nederland zijn fondsen verplicht om de rechtsvorm van een Stichting te hebben. Een stichting kent geen aandeelhouders of leden.

In de artikelen 5, 7, 8 en 10 van het FTK en van zijn opvolger het nFTK worden de termen aandelenkapitaal, cumulatief preferent aandelenkapitaal, ledenrekening en obligo genoemd.

De vierde vraag van de NBP aan u is waarom uw ministerie in de artikelen 5, 7, 8 en 10 van het FTK en die artikelen van zijn opvolger het nFTK de termen: 1) aandelenkapitaal, 2) cumulatief preferent aandelenkapitaal, 3) ledenrekening en 4) obligo vermeldt, terwijl fondsen als stichtingen geen aandeelhouders of leden hebben?

Twee arresten van de Hoge Raad over het karakter van een pensioenaanspraak of -recht

In de discussie over de herziening van het pensioenstelsel blijken de betrokken partijen diverse termen over een pensioenaanspraak of -recht te gebruiken, waarvan de definities niet in IORP I en IORP II, PW, dan wel in het FTK of nFTK zijn vermeld. Voorbeelden hiervan zijn:

- 1) harde pensioenaanspraken of -rechten, 2) zachte pensioenaanspraken of -rechten,
- 3) onvoorwaardelijke nominale aanspraken of gegarandeerde nominale aanspraken.

De Hoge Raad heeft in twee arresten wel duidelijkheid over het karakter van een pensioenaanspraak of -recht gegeven.

De Hoge Raad heeft met het arrest ECLI:NL:HR:2012:BT8462, uitgesproken op 3 februari 2012, voor duidelijkheid gezorgd over het karakter van een pensioenaanspraak, die voortkomt uit een pensioenregeling uitgevoerd door een pensioenfonds, i.c. Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor het Beroepsvervoer over de Weg. De Hoge Raad heeft duidelijk bevestigd dat een pensioenaanspraak een zelfstandig (voorwaardelijk) vermogensrecht is.

De Hoge Raad heeft met het arrest ECLI:NL:HR:2019:2035 van 20 december 2019 het cassatieberoep van PMT tegen de uitspraak van het Gerechtshof Den Haag ECLI:NL:GHDHA:2018:958 van 8 mei 2018 verworpen. Hierdoor blijven zowel de conclusie van de advocaat-generaal mevrouw Mr. R.H. de Bock van 27 september 2019, zoals vermeld in ECLI:NL:PHR:2019:954 en die uitspraak van het hof in stand.

Zowel het hof als de advocaat-generaal mevrouw Mr. R.H. de Bock hebben het verschil tussen de uitvoering van een pensioenregeling zijnde een uitkeringsovereenkomst door een levensverzekeraar, zoals Nationale Nederlanden, en de uitvoering van dezelfde pensioenregeling door een pensioenfonds, zoals PMT, duidelijk bevestigd. Verzekeraars hebben geen wettelijke mogelijkheid om pensioenaanspraken en -rechten te korten, terwijl pensioenfondsen die mogelijkheid ingevolge artikel 134 van de PW wel hebben. Daarom gelden pensioenaanspraken of -rechten uit een pensioenregeling uitgevoerd door een verzekeraar als gegarandeerd, terwijl zo'n garantie bij pensioenaanspraken of -rechten opgebouwd bij een pensioenfonds niet bestaat.

Indien verzekeraars deze garanties bieden, dan liggen de risico's van dit aanbieden geheel bij de verzekeraars. Fondsen kunnen deze garanties niet aanbieden, daarom liggen de vergelijkbare risico's bij de collectiviteit van de deelnemers en van de pensioengerechtigden en niet bij de fondsen.

De vijfde vraag van de NBP aan u is waarom uw ministerie niet de uitleg van de Hoge Raad volgt, namelijk de indeling in: 1) gegarandeerde pensioenaanspraken of -rechten bij de uitvoering van een pensioenregeling zijnde een uitkeringsovereenkomst door een verzekeraar en 2) niet-gegarandeerde pensioenaanspraken of -rechten bij de uitvoering van dezelfde soort pensioenregeling door een fonds?

De zesde vraag van de NBP aan u is waar de definities van: 1) harde pensioenaanspraken of –rechten, 2) zachte pensioenaanspraken of –rechten, 3) onvoorwaardelijke nominale aanspraken of gegarandeerde nominale aanspraken in IORP I, IORP II, de PW, in het FTK of nFTK dan wel in de arresten van de Hoge Raad zijn genoemd?

De NBP veronderstelt wegens de kennis bij uw ministerie over deze drie onderwerpen dat uw ministerie u en daarmee de NBP binnen een korte termijn, stel twee weken, antwoord op deze zes vragen van de NBP kan geven.

In afwachting van uw antwoorden op deze zes vragen,

Hoogachtend,

Willem Schuddeboom,
Voorzitter van het bestuur.

Bijlagen:

1	Eerste Europese Pensioenrichtlijn	bestandsnaam: IORPNr01.pdf
2	Tweede Europese Pensioenrichtlijn	bestandsnaam: IORPNr02.pdf
3	FTK	bestandsnaam: FTK.pdf
4	nFTK	bestandsnaam: nFTK.pdf
5	Arrest Hoge Raad 3 februari 2012	bestandsnaam: ECLI:NL:HR:2012:BT8462.pdf
6	Uitspraak Gerechtshof 8 mei 2018	bestandsnaam: ECLI:NL:GHDHA:2018:958.pdf
7	Conclusie AG, Mevr. R.H. de Bock	bestandsnaam: ECLI:NL:PHR:2019:954.pdf
8	Arrest Hoge Raad 20 december 2019	bestandsnaam: ECLI:NL:HR:2019:2035.pdf